

T.C
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

MÜELLİFİ BİLİNMEYEN BİR KIYAFET-NÂME (METİN-İNCELEME)

YÜKSEK LİSANS

Yılmaz KELEŞ

ARALIK-2023

GÜMÜŞHANE

**T.C.
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

MÜELLİFİ BİLİNMEYEN BİR KIYAFET-NÂME (METİN-İNCELEME)

A KIYAFET-NÂME WITH UNKNOWN AUTHOR (TEXT-EXAMINATION)

YÜKSEK LİSANS

Yılmaz KELEŞ

ARALIK-2023

GÜMÜŞHANE

**T.C.
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

MÜELLİFİ BİLİNMEYEN BİR KIYAFET-NÂME (METİN-İNCELEME)

A KIYAFET-NÂME WITH UNKNOWN AUTHOR (TEXT-EXAMINATION)

YÜKSEK LİSANS

Yılmaz KELEŞ

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Musa TILFARLIOĞLU

ARALIK-2023

GÜMÜŞHANE

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI

Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlamış olduğum “**Müellifi Bilinmeyen Bir Kıyafet-Nâme (Metin-İnceleme)**” isimli bu tezimin, tamamen kendi çalışmam olduğunu, her alıntıya kaynak gösterdiğimi, alıntı yaptığım tüm çalışmalarını kaynakçada belirttiğimi ve Gümüşhane Üniversitesi'nin lisanslı kullanıcısı olduğum intihal yazılım programını ile Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nün belirlediği kıstaslara uygun olarak raporladığımı taahhüt ederim. Tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Gümüşhane Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü arşivinde saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

29/12/2023

.....
Yılmaz KELEŞ

TEŞEKKÜR

Bu alıŐma, Gümüşhane Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türk Dili Ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanmıştır. Tez çalışmam boyunca bana desteğini ve yardımlarını esirgemeyen, bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım sayın hocam Dr. Öğr.Üyesi Musa TILFARLIOĞLU'na teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca tezimin analiz kısmında bana yardım ve desteklerini esirgemeyen Dr. Öğr. Üyesi Gülşah Gaye FİDAN ve Ahmet Selman YİĞİT hocalarıma teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans tez çalışmam boyunca bana maddi ve manevi desteğini esirgemeyen kıymatli eşim Ayşe KELEŞ'e ve zamanını bana ayıran sevgili oğlum Osman Talha KELEŞ'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Hiçbir zaman benden desteğini ve duasını esirgemeyen annem Gülce KELEŞ'e ve Babam Fikret KELEŞ'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Yılmaz KELEŞ
GÜMÜŞHANE - 2023

ÖZET

İnsanların dış görünüşlerinden hareketle karakterleri hakkında yorum yapma geleneği çok eskilere dayanmaktadır. İnsanların fiziki görünümünden hareketle kişilik özellikleri hakkında bilgi edinme anlamına gelen kıyafet ilmi, firasetin bir kolu olarak meydana gelmiştir. Batı’da “fizyonomi”, Doğu’da “ilm-i firaset” adıyla gelişim gösteren Kıyafet-nâme, Türk edebiyatına İslamiyetin kabulü ile girmiş, zamanla kıyafet ve firaset terimleri eşanlamlı olarak kullanılmaya başlamıştır. Kıyafet ve Firaset ilmi üzerine Türk edebiyatında yazılmış eserlere Vesiletü’l İrfan, Zübdetü’l İrfan ve Kıyafet-nâme gibi adlar verilmiştir.

Bu çalışmada da, bahsedilen türde yazılmış, istinsah ve müellif kaydı olmayan “Kıyâfet-nâme” adlı eser altı bölümde incelenmiştir.

Birinci bölümde, araştırmalarımız sonucunda ilm-i Firâset’in tarihi süreçteki gelişimi hakkındaki bilgilere yer verilmiştir. İkinci bölümde ise ilm-i Kıyâfetle ilgili bilgilere yer verilmiştir. Üçüncü bölümde, Türk edebiyatında nesir hakkında bilgilere yer verilmiştir. Dördüncü bölümde, çalışmamıza konu olan “Müellifi Bilinmeyen Kıyafet-nâme”nin nüsha tavsifi yapıldıktan sonra içerisinde bulunan hükümlere değinilmiştir. Beşinci bölümde metin hazırlanırken izlenen yol ve transkripsiyon alfabeti verilmiştir. Altıncı bölümde, Kıyafet-nâme’nin transkripsiyonlu metni verilmiştir.

Sonuç bölümünde ise firaset ve kıyafet ilimleriyle ilgili ulaştığımız bilgilerden hareketle varmış olduğumuz neticelere değinilmiştir. Bu bölümlerin dışında başta önsöz, kısaltmalar, kısaltmalar dizini; sonda ise incelememize konu olan kıyafet-nâmede geçen kelimelerden oluşan sözlük, kıyafet-nâmenin orijinal metni ve özgeçmiş, bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Firâset, Firâset-nâme, Kıyâfet, Kıyafet-nâme, Nesir

SUMMARY

The tradition of interpreting people's characters based on their appearances has a long history. The science of clothing, which involves gaining information about personality traits based on the physical appearance of individuals, emerged as a branch of discernment. Referred to as "physiognomy" in the West and "ilm-i firaset" in the East, the development of this tradition, known as K1yafet-nâme, entered Turkish literature with the acceptance of Islam. Over time, the terms clothing and discernment began to be used synonymously. Works on the science of clothing and discernment in Turkish literature have been given names such as Vesiletü'l İrfan, Zübdetü'l İrfan, and K1yafetname.

In this study, an unnamed work called "K1yâfet-nâme," written in the mentioned genre and without any record of copying or authorship, has been examined in five sections.

In the first section, information about the historical development of the science of discernment (ilm-i Firâset) is provided based on our research findings. The second section provides information about the science of clothing (ilm-i K1yâfet). The third section presents information about prose in Turkish literature. In the fourth section, after describing the manuscript of the "Unknown Author K1yafet-nâme" that is the subject of our study, the rules contained within it are discussed. The fifth The method followed while preparing the text and the transcription alphabet are given. The, sixth section provides the transcribed text of K1yafetnâme.

In the conclusion section, conclusions are drawn based on the information obtained about the sciences of discernment and clothing. Apart from these sections, there is a preface, abbreviations, transcription marks, symbols, and an index of abbreviations at the beginning; and at the end, there is a dictionary, transcription alphabet, original text, biography consisting of words found in the studied K1yafet-nâme.

Keywords: Firâset, Firâset-nâme, K1yâfet, K1yafet-nâme, Nesir

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	III
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI.....	IV
TEŞEKKÜR.....	V
ÖZET.....	VI
SUMMARY	VII
İÇİNDEKİLER	VIII
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	XII
EKLER DİZİNİ.....	XIII
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	XIV
1.GİRİŞ	1
2.İLM-İ FİRASET	3
2.1.Tanıımı Ve Konusu	3
2.2.Firâset İlminin Bölümleri.....	7
2.2.1.Şer’i Firaset	7
2.2.2.Hükmî Firâset.....	7
2.2.2.1.İlm-i İyâfe	8
2.2.2.2.İlm-i Kıyafet-i Beşer	8
2.2.2.3.İlm-i İsr	8
2.2.2.4.İlm-i İrafet.....	9
2.2.2.5.İlm-i Hututu’l Kef ve’l Akdam	9
2.2.2.6.İlm-i Riyâfe	9
2.2.2.7.İlm-i İhtilac.....	9
2.2.2.8.İlm-i Ektâf	10
2.2.2.9.İlm-i Nüzûlü’l Gays	10
2.2.2.10.İlm-i Şamat ve Hayalân.....	10
2.2.2.11.İlm-i İstinbâti’l-Maâdin.....	10
2.2.2.12.İlm-i İhtidâ Bi’l-Berâri Ve’l-Akfâr	10
3.KIYAFET-NÂME (İLM-İ KIYAFET).....	11
3.1.Tanıımı Ve Konusu	11
3.2.İlm-i Kıyafetin Tarihsel Gelişimi.....	13
3.2.1.Arap Edebiyatına Ait Kıyafetnâmeler.....	14
3.2.2.Fars Edebiyatına Ait Kıyafet-nâmeler	15

3.2.3.Türk Edebiyatına Ait Kıyafet-nâmeler.....	16
4.NESİR	17
4.1.Tanımı	17
4.2.Klasik Türk Edebiyatında Nesir.....	17
4.3.Klasik Türk Edebiyatında Nesirde Kullanılan Üsluplar	18
4.3.1.Sade Nesir	19
4.3.2.Orta nesir	19
4.3.3.Süslü Nesir	20
4.3.4.Ağdalı Nesir	20
5.MÜELLİFİ BİLİNMEYEN KIYAFET-NÂME	21
5.1.Nüşanın tanıtımı	21
5.2.Eserin Mühtevası.....	21
5.2.1. Sivrihisâri'nin Kıyafet-nâmesi ile Karşılaştırılması	24
5.2.1.1.Sivrihisâri'nin Kıyafet-nâmesi ile Benzerlikler	24
5.2.1.2.Sivrihisâri'nin Kıyafet-nâmesi İle Farklılıklar.....	25
5.2.2.Kıyafet-nâme'nin Dil Ve Anlatım Özellikleri	25
5.3.Kıyafet-nâmede Hükümlerine Yer Verilen Hekimler.....	27
5.3.1.Aristoteles	27
5.3.2.Fahredden Razi	27
5.3.3.İmam-ı Şâfi.....	28
5.3.4.Hipokrat	28
5.3.5.Câlînûs	29
5.4.Kıyafet-nâmede Bulunan Şehirler.....	29
5.4.1.Ehl-i Mısır	29
5.4.2.Ehl-i Berber	30
5.4.3.Ehli- Şâm.....	30
5.4.4.Ehl-i Hicâz	30
5.4.5.Ehl-i Rûm	31
5.4.6.Ehl-i Irâk	31
5.4.7.Ehl-i Hind.....	31
5.4.8.Ehl-i Çin.....	32
5.4.9.Ehl-i Yemen	32
5.4.10.Ehl-i Hâbeş.....	32
5.4.11.Ehl-i Nevbe	32
5.4.12.Ehl-i Sevâhil.....	33

5.4.13.Ehl-i Mağrib	33
5.4.14.Ehl-i Maşrık	33
5.4.15.Ḥalk-ı Yunan	33
5.5.Kıyafetnamde İnsanların Ahlakı Ve Sıfatları Hakkında Verilen Hükümler	33
5.5.1.Er-Racülü'l Mekkār(Yalancı)	33
5.5.2.Er- Racülü'z Zāni(Zina Ehli)	34
5.5.3.Er-Racülü'z-za'ōifu'l Ḳalb(Kalbi Zayıf Ve Hor Görülen Kimse)	35
5.5.4.Er-Racülü'l Feylisūn(Filozof)	35
5.5.5.Er-Racülü Ḥayrud'dīn(Dine Düşkün)	36
5.5.6.Er-racülü'ş-şücā' (Cesur Kişi)	36
5.5.7.Er-Racülü'l Cebbār (Acımasız).....	37
5.5.8.Er-Racülü'l Vaḫh(Utanmaz)	37
5.5.9.Er-Racülü'l Ġalīzi't- ṭab'(Sert Yaratılış)	37
5.5.10.Er-Racü'l Ḥarīş(Hırslı).....	38
5.5.11.Er-Racülü'l Keslān (Tembel)	38
5.5.12.Er-Racülü'l Ḳalīlü'l 'akl Ve Keşīru't- ṭayş (Akli ve Anlayışı Az).....	38
5.5.13.Er-Racülü'l Ḳalīlü'l Fehm(Anlayışı Az)	39
5.6.Kıyafet-nâmede Bedenden Hareketle Karakter Hakkında Çıkarılan Hükümler.....	39
5.6.1.Kıyafet-nâmede Bedenin Yapısından Hareketle Hükümler.....	40
5.6.1.1.Ālāmetü'l Bedenü'l Mu'tedil(Orta Halde Olan Beden)	40
5.6.1.2.' Alāmetü'l Bedeni'l Ḥārri (Hararetili Beden).....	40
5.6.1.3.' Alāmetü'l Bedeni'l Bārid (Soğuk Beden)	40
5.6.1.4.' Alāmetü'l Bedeni'r -rabṭ(Rutubetli Beden).....	41
5.6.1.5.' Alāmetü'l Bedeni'l Yābis (Kuru Beden).....	41
5.6.1.6.' Alāmetü'l Bedeni'l Ḥārri 'l Yābis(Hararetili Ve Kuru Beden).....	41
5.6.1.7.' Alāmetü'l Bedeni'r -rabṭ (Soğuk Ve Rutubetli)	41
5.7.Kıyâfet-Name'de Hakkında Hüküm Bulunan Uzuvlar	42
5.7.1.Faşlü'r-ru'us(Baş)	42
5.7.2.Faşlu'ş Şu'ūr (Baş Kılları Ve Yüz Kılları)	43
5.7.3.Faşlı Fī'l Cebāh (Alınlar)	44
5.7.4.Faşlu'l Ḥavācib (Kaşlar)	45
5.7.5.Faşlı Fī'l 'Uyūn (Gözler)	45
5.7.6.Faşlu'l Eznān(Kulaklar)	47
5.7.6.1.Eş-şa'ru fi'l üznu şa'ru bi't-ṭūli'l 'ömri	48
5.7.7.Faşlü'l Enūf (Burunlar)	48

5.7.8.Faşlü’l Efvāh (Ağızlar)	49
5.7.9.Faşlü’l Vech (Yüzler).....	50
5.7.10.Faşlu Fī Beyānu’l Aşvāt (Sesler)	51
5.7.11.Faşlü Fī Beyānu’l Daḥk (Gülmek).....	52
5.7.12.Faşlu Fī Beyānu’l Enfās (Nefesler).....	52
5.7.13.Faşlu Fī Beyānu’l Elvān (Renkler)	53
5.7.14.Faşlü’l Ḥā’i (Şakāllar)	53
5.7.15.Faşlu’l E’nāḳ (Boyunlar)	54
5.7.16.Faşl –ı Göğüz(Göğüs)	55
5.7.17.Faşl- ı Arḳa.....	55
5.7.18.Faşl-ı Bil (Bel)	56
5.7.19.Faşl-ı Ḳol.....	56
5.7.20.Faşl-ı Zeker(Cinsel Organ)	58
5.7.21.Faşl-ı Ayak.....	58
5.7.22.Faşlı Fī Beyānu’l Ḳāmet (Boy).....	59
5.8.Eldeki İşaretler Ve Çizgilerden Hareketle Verilen Hükümler	59
5.8.1.Elde Bulunan İşaretler Hakkındaki Hükümler	60
5.8.2.ل س و Hatları Hakkındaki Hükümler.....	62
5.8.3.Ömür Hattı Hakkındaki Hükümler	63
5.8.4.Baş Hattı Hakkındaki Hükümler.....	66
5.8.5.Eldeki Çizgilerden Hareketle İnsanların Yıldızları Hakkında Verilen Hükümler .	66
5.8.6.Eldeki Çizgilerden Hareketle Çıkarılan Hükümler	67
5.8.7.Elde Bulunan Açık Ve Köşerlerden Hareketle Çıkarılan Hükümler	70
6.METİN HAZIRLANIRKEN İZLENİLEN YOL.....	78
7. KIYAFET-NÂME’NİN TRANSKRİPSİYONLU METNİ.....	80
8.SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	116
KAYNAKÇA.....	118
EKLER.....	122
ÖZGEÇMİŞ	183

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Transkripsiyon Alfabetesi.....	79
---	----

EKLER DİZİNİ

Ek 1. Sözlük	122
Ek 2. Kıyâfet-Nâmenin Orijinal Metni	127

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Ank.	: Ankara
Ans.	: Ansiklopedi
c.	: Cilt
CBÜ	: Celal Bayar Üniversitesi
Erz.	: Erzurum
Fak.	: Fakülte
H	: Hicri
İst:	: İstanbul
M.	: Miladi
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
No	: Numara
Öl.	: Ölümü
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
Ünv.	: Üniversite
v.	: Varak
S.	: Sayı, Sayfa
SAÜ	: Sakarya Üniversitesi
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
Yay.	: Yayınları

1. GİRİŞ

İnsanın fiziki özelliklerinden hareketle kişilik özellikleri hakkında bilgi edinme anlamına gelen kıyafet ilmi, firaset ilminin bir kolu olarak meydana gelmiştir. Batı’da “fizionomi”, Doğu’da “ilm-i firaset” adıyla gelişim gösteren Kıyafet-nâme, Türk edebiyatına İslamiyetin kabulü ile girmiş, zamanla kıyafet ve firaset terimleri eş anlamlı olarak kullanılmıştır. Türk edebiyatında kıyafet ilmiyle yazılmış eserlere Vesiletü’l İrfan, Zübdetü’l İrfan ve Kıyafet-nâme gibi adlar verilmiştir.

Arapça “kavf” (Elbir, 2017:38) kökünden iştikak olan Kıyafet; şekil, görünüş; iz sürüp gitmek, takip edip peşi sıra gitmek gibi anlamlarda kullanılmaktadır. Arabistan’da ayak izlerinden hareketle ayak izlerinin sahibi hakkında yorum yapan insanlara kaif denmektedir. Firaset ise bir kimsenin peşi sıra gitmek, iz sürüp gitmek gibi anlamlara gelmektedir (Çelebioğlu, 1998:305). Kıyafet ve firaset kelimeleri aynı anlamlara gelmesine rağmen Araplar genellikle firaset kelimesini tercih etmiş ve bu konu ile ilgili yazdıkları eserlere firaset ismini vermişlerdir.

Kıyafet-nâmenin tarihine bakıldığı zaman bu ilmin tarihinin çok eskilere dayandığını ifade etmek mümkündür. M.Ö. V. yüzyılda Hipokrat’ın tıpta kullanmış olduğu kıyâfet ilmiyle ilgili bilgilere Araplar’da ilk olarak İmam Şâfiî’nin şu anda ulaşılmayan ve ismi bilinmeyen kitabında rastlanır. Farsça olarak ilk eser kaleme alanlar ise Abdurrahman Mîrek, Kâşânî, Emîr-i Kebîr Hemedânî sayılabilir. Türkçe olarak kıyafetname ile ilgili bilgilere Yusuf Has Hacib’in Kutatgu Bilig eserinde rastlanır. Bu ilimle yazılan müstakil ilk eserin Akşemseddinzâde Hamdullah Hamdî’ye ait olduğu bilinmektedir. Erzurumlu İbrahim Hakkı’nın Mârifet-nâmesi’nde karşılaşılan kıyâfet-nâme de konuyla ilgili önde gelen eserlerdendir. Türkçe kıyâfet-nâmeler manzum olarak kaleme alınmasının yanında Seyyid Lokman’ın kıyâfet-nâmesi ve kütüphanelerde bulunan kıyâfet-nâmelerin ekseriyeti mensur olarak yazılmışlardır.

Diğer ilimler gibi kıyafetname de tarih içerisinde gelişim göstermiş çeşitli kültürlerden ve inaçlardan etkilenerek hacimli ve sağlam temeller üzerine oturarak günümüze kadar gelmiştir (Türk, 2007:10).

Kültür tarihimizde Kıyafet-nâme türündeki eserlere önem verilmiş ve bu ilimle çok sayıda eser verilmiştir. Kaleme alınmış olan kıyafetnameler üzerinde çok az sayıda çalışma yapıldığı görülmektedir. Kıyafetnameler üzerine günümüze kadar akademik olarak dört yüksek lisans çalışması yapıldığı görülmektedir. Bunlardan ilki Erzurum Atatürk Üniversitesi’nde Cevat Yerdelen tarafından 1988 yılında hazırlanan “Türk

Edebiyatındaki Kıyâfet-nâmeler ve Niğdeli Visâli'nin Vesilet yılında ü'l-irfan Adlı Kıyâfet-nâmesi" isimli çalışmasıdır.

Ali Çavuşoğlu tarafından Erciyes Üniversitesi'nde hazırlanan "Kültür Tarihimizde Kıyâfet-nâmeler (Kaynakları, Konuları ve Hükümlerin Değerlendirilmesi)"yüksek lisans tezi 2004 yılında "Kıyafet-nâmeler" olarak yayınlanmıştır.

Diğer çalışma ise Adnan Menderes Üniversitesinde 2007 yılında Gökhan Türk tarafından hazırlanan "Anadolu Sahasına Ait Bir Kıyafet-Nâme Örneği Üzerine İnceleme" isimli çalışmadır.

Kıyafetname ile ilgili hazırlanan bir başka Yüksek Lisans Tezi ise Kenan Bozkurt tarafından Dicle Üniversitesinde 2008 yılında hazırlanan "Kıyafet İlmi Türk Edebiyatında Kıyafet-nâmeler ve Şa'bân-ı Sivrihisâri'nin Kıyafet-nâmesi" başlıklı çalışmadır.

Kıyafetname ile ilgili dört tane de mezuniyet çalışması yapılmıştır. Yapılan mezuniyet çalışmaları şöyledir:

Hayyam Pûr tarafından 1941 yılında İstanbul Üniversitesinde hazırlanan "Manzum Kıyâfet-nâmeler" adlı çalışma,

Serpil Bülbülân tarafından 1967 yılında Ankara Üniversitesi'nde hazırlanan "Hamdullah Hamdi ve Kıyafet-nâmesi"adlı çalışma,

Hülya Demiray tarafından 1975 yılında hazırlanan İstanbul Üniversitesi'nde hazırlanan "Kıyafet el-insaniye fi şemâil el-Osmaniyye" adlı çalışma,

Ayşe Bilgiç tarafından 1988 yılında Gazi Üniversitesi'nde hazırlanan "Kıyafetnameler Üzerine Bir Araştırma" adlı çalışmalardır.

Bahsedilen çalışmalar Kıyafet-nme ile ilgili değerli bilgiler vermekte ve bu alanda önem arz etmektedir. Fakat bu çalışmalar Kıyafet-nâme türü için yeterli değildir. Çünkü kütüphanelerde birçok kıyafetnamenin varlığı bilinmekte ve üzerinde çalışma yapıp istifadeye sunulmayı beklemektedir. Bu çalışmamızın amacı da Ankara-Milli Kütüphane yazma eserler bölümü 06 Mil Yz A 2553 yer numarasında kayıtlı olan Türk İslam kültürü içerisinde önemli bir yere sahip olan "Kıyafet-nâme" adlı eser bilim alemine tanıtılıp bu alanda da çalışma yapanların istifadesine sunulacaktır.

2. İLM-İ FİRASET

2.1. Tanımı Ve Konusu

İnसानođlu yaratılışı geređi dűşünen, merak eden ve arařtıran bir varlıktır. Bundan dolayı var olduđu günden beridir sürekli kendisini ve etrafındakileri tanıma yoluna gitmiřtir. Elde ettiđi bilgileri bir araya getirerek bir ilim haline getirmiř ve bu ilim çeřitli kűltűrlerde farklı isimler almıřtır. Batı'da 'Fizyonomi, Dođu'da ise İlm-i Firaset řeklinde vűcut bulmuřtur.

Bu ilim alanında ilk çalışma yapan bilgin alim Hipokrat'tır. Ardından Eflatun, Galien, İladus bu alanda araştırma yapmış ve kendilerinden sonraki nesillerde İslam coğrafyasında etkili olmuşlardır. (PALA, 2002:339).

Fizyonomi(Physiognomi) kelimesi Yunanca physis(dođa) ve gnomon(yorum) terimlerinin birleřimidir. Giovanni Battista Della Porta (1535-1615) ya gűre gnomon; yasa, kural anlamına gelmektedir; yani fizyonomi 'dođa yası' demektir. Della portaya gűre,dođanın belli kurallarına bakarak belirli vűcut űzelliklerine gűre belirli ruh hallerini űğrenebiliriz.

Firaset kelimesini Araplar "Kıyafet" kelimesi için kullansalar da bu kelimenin içerdiđi anlam ve kapsam alanı "Kıyafet" sűzcűğűnden daha geniřtir (Bozkurt, 2008:14). "Firaset" sűzlűklerde ilk anlam olarak; derhal anlama (űztuna ve Kutlu,1965), sezme, hissetme,yakűn,gaybı gűrme (Uludađ, 1999:273), zihin uyanıklıđı (Develliođlu,1981),bir insanın ahlakını, yeteneđini dıř gűrűnűřűnden hareketle anlama melekesi(URL-1, 2023) gibi anlamlara gelmektedir. Dar anlamda ise bir kiřinin fiziksel űzelliklerine bakarak onun ahlak ve karakteri hakkında yorum yapmayı ifade eder (el-İsfahání, 1985:186-190). Daha geniř anlamda ise akıl ve duyu organlarıyla bilinmeyen,ancak sezgi gűcűyle ulařılan bűtűn bilgi ve alanları kapsar (Uludađ,1995:116). řemsettin Sami: "Bir űdemin çehresinden ve azasının řekl ű suretinden tabiat ve ahlak istidadını istihrac etmek" olarak açıklar ve İlm-i Firaset ifadesini kullanarak kelimenin asıl anlamının bu olduđunu sűyler (Sami, 2006:985).

Kaynaklarda ilm-i firaset hakkında verilen açıklamalar şunlardır.

Çalıřmanın konusunu oluřturan eserde kıyafet-nâme için; "*hiye 'ibāretű 'ani'l istidlali bi'l aħvāli'z zāhiratű 'ala'l iħlāķi'l bātinetű) ya'ni iħlāķ-ı bātineye aħvālű'z zāhira ile istidlāl itmekden 'ibāretdir.*" Műellif kısaca insanın yűzűnden ve fiziki űzelliklerinden hareketle onun i dűnyasını anlamakolarakifadeetmiřtir.

Taşköprü-zâde de Mevzuatı'1 Ulum'unda: “Bu bir bilimdir ki onunla insan aklı bililir.” (Çavuşoğlu, 2004).

Şa'ban-ı Sivrihisâri'ye göre insanın ahlaki, karakteristik ve tabiatıyla ilgili yönlerini üç yoldan öğrenebiliriz. Bunlardan birincisi Rabbanî vahiy yoluyla ikincisi marifet yoluyla üçüncüsü ise ilmi Firasetle bililir (Bozkurt, 2008:15). Hz. Muhammed Mekkedden Medineye hicret ederken firasetli bir kimsenin peygamber efendimizin simasını gördükten sonra “*İnne vechehu leyse bi-vechin kezzâb*” ifadesini kullanarak onun doğru söylediğini ve bir peygamber olduğunu ve bu ilmin hak olduğuna işaret etmiştir(Sivrihisari,TY:7a).

İnsanların ahlaklarını, karakteristik özelliklerini renk, şekil ve uzuvlarından hareketle öğrenmektir (Duvarcı, 19983:31),

İlm-i feraset ya da ilm-i fûrûset adı verilen bir ilim daha vardır ki ilmi firasetle karıştırılmamalıdır. “Fûrûset” binicilik fenninde at ve türü üzerinde ‘hazik ve mahir’ olmak manasındadır. (Asım,1303’dan aktaran Çavuşoğlu, 2004:16).

Osmanzâde Tâ'ib Ahmed'e göre “firâset, hükûmet vü eyâletin şerâit-i külliyesindendir. Şu'ûr vü intibâha husûsen ashâb-ı hükûmete ve câha ziyb ü ârâyîş ve sebebi turfe ve arayîşdür.” (Yerdelen, 1988:32).

Mâlikî imamlarından İbn Ferhûn gibi birçok İslâm hukukçusu firâseti, “fiziki özelliklerinden hareketle huy, kişilik, meslek gibi yönleri hakkında fikir yürütme kabiliyeti” şeklinde yorumlayarak ona az da olsa dar anlam yüklemişlerdir. Hatta İbn Ferhûn firâseti, kişilerin fiziki özelliklerinden hareketle soylarının bilinmesini konu alan “kıyâfe” metot ve bilgisinden de ayrı tutmaya özen gösterir (Öğüt, 1995:117).

Ebu Abdurrahman es-Sülemî ise “firâset kalbin, Allah'ın nuruyla anlaması demektir. Kalp o nur ile görünmeyen ve gizli olan şeyleri görür. Fakat iman mertebelerinde ileri giden kişilerin firâseti doğrudur”der (es-Sülemi, 1981:30).

Firaset kelimesi sufilikte de önemlidir. Sufiler gerçeği kalp gözüyle görmeyi hedeflediklerinden firaset ilmini gereçeğe ulaşmada bir aracı durumundadır. Nitekim Seyyid Şerif el-Cürcânî, firâseti “kesin bilginin elde edilmesi, gaybın görünmesi”(Uludağ, Firâset, DİA, 1995:116) şeklinde açıklanmıştır.

Mustafa bin Bâlî Risâle-i Kiyâseti Firâset adlı eserinde firâsetli kişinin özelliklerini şöyle ifade etmektedir:

1-Firâset sahibi kişi bir şeyi anlamak için delil getirme, yani müessirden esere ve eserden müessire, veya bir eserden başka bir esere hüküm getirme;

2-Ayrıca, firâset ilminde kişinin görünmeyen ahlâkına hüküm getirme,

3-Asıl mizacı oluşturan batını görünmeyen yaratılış özelliklerini; her mürekkebin terki edildiği dört illet olan illet-i maddiyye, illet-i suriyye, illet-i failiyye ve illet-i gâiyyeyi;

4-İnsan bedenini oluşturan organların kan, safra, balgam sevdâ ile ateş, su ve topraktan ibaret olduğu;

5-İnsan bedeninin mizaçlar ve kuvvelerden oluştuğu;

6-Bunların da vasat bir oranda olmasının sıhhat, aksi bir durumda olursa maraz olduğu;

7-Altı tabii sebep veya altı zaruri şey diye adlandırılan hava ve yiyecekler, uyku ve uyanıklık, hareket ve hareketsizlik, kusma ve boşaltım ve bunlardan oluşacak hulkları;

8-Aslı gıdaların hangi hulku netice vereceğini; her yaşın ne tür bir ahlâk iktiza ettiğini; cinslerin ve derilerin dış görünüşleri dolayısıyla olan ahlâkı;

9-İnsanın zâhirî fiillerinden bir başka batını ahlâkı konusunda hüküm verme işlerini;bilmelidir (Sarıççek, 2012:2732).

Batıda önemli bir gelişme gösteren bu ilim, İslam dünyasında olumsuz düşüncelere karşı ayet ve hadislerle dayandırılarak gelişme alanı bulmuştur. Çünkü İslam dünyasında bir ilmin önem kazanması için o ilmin ayet ve hadislerle desteklenmesi gerekmektedir. Firaset ilmi her ne kadar dış görünüşten hareketle insanların ahlakı ve karakteristik özellikleri hakkında bilgi vermeye dayansa da alt dallarında gelecekte haber vermek de vardır (Türk, 2007:14). Bu nedenle ilmi kıyafetin büyücülük ve falcılık gibi alanlarla karıştırılmaması için bu ilim ayet ve hadislerle desteklenmiştir. Ancak Kur'an-ı Kerimde: *“Gaybın anahtarları yalnızca O'nun elindedir.Ondan başka kimse gaybı bilemez. (Kısa, 2021:130). Ona rabbinden bizim istediğimiz türden bir mucize indirmeli değil miydi? Diyorlar. De ki: Gayb yalnızca Allaha aittir.Öyleyse bekleyin bakalım. Allah başımıza neler getirecek, bende sizinle beraber beklemekteyim (Kısa, 2021:196)”* gibi ayetlerin olması İlm-i firasetin yanlış yorumlanmasına ve algılanmasına yol açmıştır. Nitekim bu ilimle ilgilenen alimler çeşitli ayet ve hadisleri ileri sürerek bu ilmi meşrulaştırma yoluna gitmişlerdir.

Çalışmanın konusu olan kıyafet-nâmede müellif eserin mukaddime bölümünde Fetih suresi 29. Ayette geçen *‘Sīmāhum fī vucūhihim min eşeri's sucūdi’¹* (1a) ifadesini delil göstererek bu ilmi meşrulaştırma yoluna gitmiştir.

Hicr Suresi 75. Ayette *“İşte bunlarda, eşya ve olayların dışa yansıyan özelliklerine bakıp iç yüzünü anlayabilen kimseler için nice ibretler vardır’* (Kısa,

¹ Fetih suresi 19.ayet “onların yüzlerinde secdeden iz vardır“

2021:247) geçen ‘Mütevessimin’ çoğu müfessir ‘Mütefessirin’ olarak tefsir etmişlerdir. Burada üzerinde durulan anlam, görüşlerine isabet edenlerdir. Bunlar nesnenin özelliklerini işaretlerinden bilirler, yani firâset sahibidirler (Sarıçiçek, 2012:2733).

Muhammed suresi 30. Ayette: “*Sen onları yüzlerinden tanırdın. Eğer dileyseydik, ey Muhammed gaybın perdelerini açar münafıkların perdelerini düşürerek onları sana gösterirdik ve onları görür görmez yüzlerinden tanırdın.*” (Kısa, 2021:464).

A’raf suresi 46. Ayette ‘*Cennet ehliyle cehennem halkı arasında iki grubu birbirinden ayıran bir perde olarak bir sur vardır. Bu sūrun A’raf üzerinde ise seçkin insanlar olacaktır. Her insanı çehresinden tanıyacaktırlar. Henüz cennete girmemiş olan fakat ümit eden cennet ehline seslenerek, ‘Selam sizlere’ diyecekler*” (Kısa, 2021:149).

Bunlara ek olarak kaynaklarda “*Sen onları yüzlerinden tanırdın.* (Bakara/2:273), *Suçlular simalarından tanınır da, perçemlerinden ve ayaklarından yakalanırlar*” (Rahmân/55:41) ayetleri de bu ilminin hak olduğunu göstermek amaçlı yazılan ayetlerdendir (Yerdelen, 1988:48).

Ayetlerin yanında şu hadislerle de İlm-i firâset desteklenmiştir:

Hz. Peygamberi ferâset sahibi olması ve üstün zekası sayesinde bilinmeyen birçok şeyi bilmiş ve geleceğe dair doğru çıkarımlarda bulunmuştur. Allah rasülü müslümanı akıllı, zeki, ileri görüşlü olarak tanımlamış ve inanmış insanın imanı, itikadı ve takvası sayesinde elde ettiği firâsetiyle her türlü düzenbazlığa, hileye ve aldanmaya düşmemesi gerektiğini bir çok hadisiyle belirtmiştir. Hz. Peygamberin “*Müminin ferasetinden sakının. Çünkü o, Allah’ın nuruyla bakar*” (Hadislerle İslam, 2020:455) sözleri bu alan için kaynaklık göstermektedir. Yine Hz. Muhammed gerçeği elde etmenin vahiy dışında olduğunu da belirtmiştir. “*Sizden önceki ümmetlerde muhaddesler, ilhama mazhar olanlar vardı. Bunlar peygamber olmadıkları halde hakkı dile getirirlerdi. Eğer ümmetimde bunlardan biri varsa o da Ömerdir.*” (Sarıçiçek, 2012:273).

Hafız Hasan Geverek-zade’nin Şafii’den yaptığı tercümede şöyle anlatılmaktadır: “*İnsanı vahiyle bilmek enbiyanın, talih ile bilmek hükemanın ve ulemanın ve ‘ilm-i firaset’ ile bilmek padişahların ve vüzeranıdır.*” (Çavuşoğlu, 2004:20).

Bu ilmin muhtevasına dair son olarak şunları söyleyebiliriz. Allah her insanı farklı yaratmıştır. Görünüşte aynı gibi görünse de yaratılışları farklıdır. İnsan bedeni ve ruhi yönü olan bir varlıktır. İnsanın bu iki yönü arasında bağlantı vardır. İşte firâset ilmi inasanın bedeni yönünden yani suretindeki işaretlerden ve görüntülerinden hareketle ruhi yönünden haber vermeyi amaç edinen bir bilim dalıdır.

2.2. Firâset İlminin Bölümleri

Firaset ilmi hakkında yazılmış ve tercüme edilmiş bir çok eserde ilm-i firasetin tanımı ve konusu hakkında açıklama yapıldıktan sonra ‘şer’i ve hükmi’ olarak iki bölümde ele alınmıştır. Osmanzade Taib, Ahlak-ı Ahmedi adlı eserinde; “*firâset iki nev’dür. Biri Firâset-i şerrî biri firâset-i hükmi*” diyerek genel sınıflandırmayı yapmıştır (Yerdelen, 1988:32).

2.2.1. Şer’i Firaset

Şer’i firaset, insanın çalışarak ya da eğitim yoluyla elde edebileceği bir bilgi olmayıp kişinin nefis terbiyesi yaparak Allah tarafından kendisine manevi şekilde bahşedilen görme gücüdür. Osmanzade Tâib şer’i firâset için; “*firâset, nefsin ve kalbin temizlenmesi, gaflet örtüsünün kaldırılması ve basiret pınarıyla yüceltilip suret ile bilmenin nuruyla görmektir.*” (Türk, 2007:17) şeklinde açıklama yapmıştır. Diğer bir ifadeyle kişinin maddi zevklerinden tümüyle sıyrılarak Allah tarafından kendisine verilen yetenekle herhangi bir olay ve kişi karşısında isabetli kararlar vermesidir. Bu ilim öğrenmeyle elde edilecek bir ilim olmayıp kişinin ahlaki özellikleriyle ilgili olan ‘firâset’ türüdür (Bozkurt, 2008:19).

Şer’i firâset, insandaki nefis derecelerini basiret nuruyla fark etmedir ki, buna Allah’ın lütfuyla peygamberler ve bazı seçkin müminler sahiptir (Çavuşoğlu, 2004:25).

“Bir çok firaset kitabında anlatılan İmam Şafi’î ile İmam Muhammed arasında geçen olay en meşhurlarındandır. İmam Şafi’î ve İmam Muhammed Şeybani bir gün Mesci-i Beytü’l Haram’da otururken bir şahsa nazar ederler. Bir miktar baktıktan sonra İmam Muhammed ‘Firasetime göre bu adam neccâr(marangoz) olmalı’ der. İmam Şafi’î de biraz nazar ettikten sonra ‘benim zannımca bu adam haddâd(demirci) olmalı’ der. İki sağlam nazar birbirine muhalefet edince söz konusu adamı çağırarak sorarlar. Adam da önce haddadlık yaptığını şimdi ise marangozlukla uğraştığını söyler (Sarıçiçek , 2014:29).”

2.2.2. Hükmi Firâset

Firâsetin bu bölümü Şer’i firâsetten farklı olarak deneyim sonucu elde edilerek öğrenilen ve başkalarına da aktarılan firâset bölümüdür. Hükmi firâset diye adlandırılmasının sebebi de tamamen tecrübeye ve gözleme dayanmasıdır (Çavuşoğlu, 2004:26).Osmanzâde Ta’ib’in ifadesiyle “*ekseri tecrübe ile ma’lum olan ve heyet ve eşkalden istidlâl olunan*” firasettir (Yerdelen, 1988:33).İslam’a Batı medeniyetinden geçmiştir. Aristo’ya mal edilerek Yuhannâ b. Bitrîk tarafından Arapçaya tercüme edilen

Kitâbü's-Siyâse fi tedbîri'r-riyâse (Sırrü'l-esrâr) adlı apokrif eser İslâm toplumundaki bu tür firâset anlayışına örnek olmuştur (Uludağ,1995:116).

Mustafa bin Bâli hükmi firaseti, bireyin görünen özelliklerinden hareketle onun görünmeyen, işitilmeyen ahlak ve vasıfları hakkında firâset ve kiyaset ölçüleriyle çıkarımda bulunup hükmedilmesi olarak tarif etmektedir (Sarıçiçek, 2014:30).

(Bali,1926'dan aktaran Çavuşoğlu, 2004)' ya göre bu ilmi elde etmek isteyen kişinin, mizaçlara göre insanlarda hangi huyların oluştuğunu ve yiyeceklerin insanlar üzerinde hangi tesirlerinin olduğunu, çevre ve aile şartlarının insanların bünyesi üzerine ne gibi etkisi olduğunu bilmesi gerekmektedir. İlmi firasetin bir alt dalı olan hükmi firaset de kendi içinde on iki bölüme ayrılmaktadır.

2.2.2.1. İlm-i İyâfe

'Ayf' kökünden türeyen âif, "herhangi bir yiyecekte tiksinen, su arayan; öngörüsünde isabet eden; kehanette bulunan" diye tarif edilmektedir. Sözlükte İyâfe "uğur tutmak için kuş uçurma; öğrendiği bir şeyi yiyip içmeme, öngöründe bulunabilme" anlamlarına gelmektedir (Çelebi, 2013:497).

İlm-i iyafe, Kuşların uçuşundan bir anlam çıkarma, yani kuşların uçuş şekillerine, havadaki ahvallerine ve yerden yüksekliklerine göre gidecekleri yer mesafe vb. ilgili tahminde bulunma ilmidir (Çavuşoğlu, 2004:30).

2.2.2.2. İlm-i Kıyâfet-i Beşer

Kıyâfetü'l-beşer "kıyâfetü'l insaniye" veya "kıyâfetü'l-ebdan" olarak da adlandırılmaktadır. Bir kişinin saç, göz, kulak gibi görünen organlarından hareketle onun karakteristik özellikleri hakkında bilgi veren ilimdir (Çelebioğlu, 1998:225).

Bu bilimin Arap kabilelerinde Kinâne'den meziyetli kabile olan Müdlic kabilesine özgü olduğu ve babadan oğula geçtiği ve soy tespitinde bu kabilenin güvenilir olduğu söylenmektedir (Sarıçiçek, 2014:32).

2.2.2.3. İlm-i İsr

Yoldaki insan ve hayvanların ayak izlerinden çıkarımda bulunma bilimidir (Yerdelen, 1988:42). Bu ilimde görme, hayal ve hafıza önemli yer tutar ve bu ilmi bilenler ayak izinin yaşını belirlerler (Sarıçiçek, 2014:33). Bu ilim sadece insanlar üzerinde değil hayvanlar üzerinde de tahminlerde bulunmaktadır.

2.2.2.4. İlm-i İrafet

Yaşanan bazı olaylardan hareketle gelecekteki olaylar hakkında çıkarımda bulunmayı konu edinen ilimdir (Uludağ,1995:116).

Taşköprizâde Mevzuatü'l Ulûm'da “*Şu andaki olaylardan gelecekte olacıklara istidlalde bulunmaktır. Ancak bu olaylar arasında ve gizli benzerlikler veyahut ihtilat ve irtibat dolayısıyla veya ikisi de birtak emrin malalü olmak bakımından veyahut halde bulunan şey gelecekte olana illet bakımından ilişki olmalıdır*” der (Sarıçiçek, 2014:34).

Bazı hadiselerin, gizli veya açık birtakım delillerinden hareket ederek ne gibi sonuçlar doğuracağını açıklanmasıdır (Çavuşoğlu, 2004:28).

2.2.2.5. İlm-i Hututu'l Kef ve'l Akdam

İnsanların ellerinde ve ayaklarında bulunan hatlardan hareketle kişilik özellikleri hakkında oluşan farklı şekillerden yorum yapmaktır. Hatların uzunluğu kısalığı, genişliği darlığı ve kesişme noktasına göre farklı şekillerin oluşmasından hareketle çıkarımlarda bulunulmasıdır.

2.2.2.6. İlm-i Riyâfe

Dağ ve sahralarda (Pala, 2002:339) toprağın yapısına , üzerindeki bitkilere ve toprakta yaşayan canlılara bakarak yeraltı sularını bulmak için kullanılan ilimdir (Uludağ, 1995:116). Bu ilme sahip olanların toprağı koklayarak suyun yakınlığını ve uzaklığını bildikleri söylenir (Çavuşoğlu, 2004:30). Bu ilmin esası toprağın yapısını ve türünü bilip birbirinden ayırabilmektir.

2.2.2.7. İlm-i İhtilac

İnsan vücudundaki bir kısım organınların özellikle yüzün ve gözün seğirmesinden türlü manalar çıkarmaya dayalı bir ilimdir (Sünbüllü, 2007). Bu ilmin Hellinistik dönemde ve Sümerlerde makbul olduğu, Osmanlıcada kaleme alınan seğirnamelerin ise bu zengin geleneğin son temsilcisi olduğu bilinmektedir (Çavuşoğlu, 2004:29). Mevzuatü'l Ulûm'da insan azasının baştan ayağa kadar seğirmesinin kişide meydana gelecek bazı halleri gösterdiği, ancak bu hükümlerin, zayıf ve anlaşılmaz olduğundan güvenilemeyeceğine; dolayısıyla bu ilimle yazılmış birçok kitabın hiçbir derde deva olmadığından bahsedilmektedir (Sarıçiçek, 2014:36).

2.2.2.8. İlm-i Ektâf

Keçi ve koyunun kürek kemiğine bakıp savaş, barış, kıtlık ve bolluk konusunda bir sonuç çıkarmaya dayalı ilimdir (Uludağ, Firâset, 1995:116).

Bu ilimde cüz'î işlerden ziyade külli işlerle ilgili çıkarımda bulunulur. Nazar ettikleri kürek kemiğinin levhasını, pişirmeden önce yere bırakır, daha sonra da alıp bakarlar. Onun üzerindeki farklı durumlarından yani parlaklık veya bulanıklığından ve kırmızı veya yeşilliğinden âlemde olacak olan kıtlık ve bolluğa, savaş veya barışa, kimin galib kimin mağlup olacağına dair hükümler çıkarırlar. Kemiğin dört bir tarafı ise dünyanın dört tarafını temsil edecek şekilde tespit edilmiştir. Çıkarılan hükümleri de bunların işaret ettiği yere nispet ederlerdi (Sarıçiçek, 2014:37).

2.2.2.9. İlm-i Nüzûlü'l Gays

Gök olaylarını araştırıp yazın ve kışın yağmur olup olmayacağı yönünde öngöründe bulunma ilmidir(Taşköprizâde 1313'den aktaran Sarıçiçek, 2014).

2.2.2.10.İlm-i Şamat ve Hayalân

İnsanların bedenlerinde olan ben, leke vb. görüntülerden hareketle onların ahlakı ve karakteristik özellikleri hakkında bilgi veren ilimdir (Uludağ, 1995:116).

2.2.2.11.İlm-i İstinbâti'l-Maâdin

Madenlerin nerede olduğunun tespit edilmesi ve daha sonra çıkarılması ilmidir.

2.2.2.12.İlm-i İhtidâ Bi'l-Berâri Ve'l-Akfâr

Sahra ve çöllerde yön tayin etmek (Uludağ,1995) için kullanılan ilimdir.

3. KIYAFET-NÂME (İLM-İ KIYAFET)

3.1. Tanımı Ve Konusu

Bir insanın ahlaki ve karakteristik özellikleri hakkında yorum yapılacağı zaman ilk önce o insanın beden ve yüz yapısına bakılır. Nitekim bir kişinin kulak, burun, saç, göz, ağız vb. organlarının şekli ve görüntüsü o kişi hakkında bize olumlu ve olumsuz ipucu verir.

İnsanların bedensel özellikleriyle kişilik özellikleri arasında bir bağ vardır. Bireyin organlarından hareketle akli ve kişilik özellikleri hakkında bilgi sahibi olunabilir. Bedensel özelliklerle kişilik ve zekâ düzeyi arasında ilişkinin olduğu düşüncesi, özellikle ruhbilim olmak üzere, anatomi, fizyoloji gibi bilim dallarını ilgilendirir ve bu bilim dallarından yararlanarak açıklığa kavuşturulur (Mengi, 1977:299).

İnsanların fiziki özelliklerinden hareketle çıkarımda bulunma geleneği ilk defa M.Ö. V.yüzyılda yaşamış olan Hipokrat tarafından yapılmıştır. Eflatun, Aristo, Galien, İladus da bu konuda çalışmalar yapmışlar kendilerinden sonraki dönemlere tesir etmişleridir. (Pala, 2004:274). Buradan hareketle İslam dünyasında Kıyafet biliminin doğuşu için Batının etkili olduğu söylenebilir (Yerdelen, 1988:41). Ancak İslam dünyası her ilimde olduğu gibi bu ilmi de ayet ve hadislerle delillendirmiştir. Artık İlm-i Kıyâfetin Batı etkisiyle oluştuğunu söylemek güç hale gelmiştir.

Kıyafet ilmi, çoğu kez firaset ilmiyle karıştırılmış hatta firaset ilminin karşılığı manasında kullanılmış olan bu isim “kıyafetü’l beşer, kıyafetül insaniyye, kıyafetül ebdan” olarak da adlandırılmıştır. (Türk, 2007:20).

Kıyafet (görünüm, kılık) terimiyle nâme(mektup, yazılmış,eser) teriminin birleştirilmesiyle yapılmış olan (Yerdelen, 1988:44) kıyafetname hakkında bilgi verirken ilk olarak kelime anlamından başlamak gerek. İlm-i Kıyâfet, Arap ıstılahında “kıyâfet” denilen bir bilgi şubesini işaret eder (McDonald, 1988:640). Arapçadaki “kavf” kökünden meydana gelen bu kelime şekli, hârici, heyet, sûret (Sami,2019), bir kimsenin ardınca gitmek (Pala, 2002:339),izlemek, birini taklit etmek, olasılık, görünüm, tarz, vb. anlamlara gelmektedir (Mengi, 1977:300). Türkçede galat olarak; elbise, şekil, suret, kılık manalarında kullanılmıştır (Pala, 2002:339). Edebiyatta bu kelime; insan fizyonomisinden, onun yüz hatlarından, el, kol, ayağından, göz, saç, ten

renginden ve bir kısım davranışlarından hareketle karakter tahlilinde bulunan ilme verilen isim olarak kullanılır (Bozkurt, 2008:25).

Arabistan'da yerdeki ayak izlerine bakarak iz sahibi hakkında bazı tesbitlerde bulunmaya çalışan kimselere 'kâif' denmekteydi. Bu kelime Kuran-ı Kerim'de kıraat özelliklerinden hareketle bir kere kullanılmıştır. Fakat aynı anlama gelen, k-v-f kökü Kuran'da beş defa geçmektedir (Bozkurt, 2008:25). Zamanla bir bilim haline gelen ilm-i kıyafet insanın görünen dış özelliklerine bakarak görünmeyen iç özelliklerini anlamaya çalışmıştır. Bu ilimlerle uğraşan kişilere kimseye de 'kâiyif' veya 'kıyâfet-şinâs' denilmiştir (Mengi, 2022:512). Bunların meydana getirdiği eserlere de Kıyafet-nâme denir

Yerdelen'e göre Kıyafet-nâme deyimi, insanların dış özellikleriyle kişilikleri arasındaki bağlantıyı, insanların toplumsal münasebetlerinde dikkatli ve başarılı olmalarını sağlamak, iyi olmayan kişilerle yanlışlıkla ilişki kurmalarını önlemek için yazılan eserlere verilen addır (Yerdelen, 1988:44).

Hükmi firasetin bölümleri hakkında bilgi verirken İlm-i kıyafetin bölümlerinden de bahsettik. Bazı kaynaklarda hükmi firaseti 'iz kıyafeti ve beşer kıyafeti' olarak ikiye ayırmakta, diğerlerini ise bu ilimlere yakın ilimler (Çelebioğlu, 1979) olarak gruplandırmaktadır. Burada bizi ilgilendiren kıyafetnamelerin asıl konusu olan (Kıyafetü'l insaniyye, kıyafetü'l beşer, ya da kıyafetü'l ebdan) denilen ikinci kısımdır.

Bu ilmin; insan kıyafeti (kıyafetü'l beşer) ile adlandırılmasının sebebi insanın ellerini, ayaklarını, uzuvlarını ve cildini incelemesidir. Bu ilimin tıbbi konularla da ilişkisi vardır. Elbette ki ebeveynler ve çocuklar arasında benzerlik söz konusudur. Bu benzerlik bazen dış organlarda bazen iç organlarda olabilir. Kâiyif, dış organlarda olan benzerliği nisbeten tespit edebilir. İç organlarda olan benzerliği fark edemez. Bunu tam olarak kişisel olgunluğa erişmiş insanlar fark edebilir. Bazı hukuk adamları bu ilimle yapılan soy tayinine itimat edileceğini ifade etmişlerdir. İmam Şafî 'den nakledildiğine göre Hz. Peygamber ve Üsame bin Zeyd bir örtü altında uyumaktadır. Hz peygamberin ayağı ile Üsame'nin ayağı açıkta kalmıştır. Bir kâiyif ayakları görünce: "Bu ayaklar arasında bir benzerlik vardır." dedi. Hz. peygambere kâiyifin sözü hoş gelmiştir (Çavuşoğlu, 2004:35).

İlm-i kıyafetle ilgili yazılan eserlerde ilm-i kıyafetin delillendirilmesi için bazı hikâyeler nakledilmiştir. Yukarda bahsettiğimiz Peygamberimiz ve Üsame arasında geçen olay bunlardan bir tanesidir.

Bir rivayete göre de bir kâiyif firsasetiyle peygamberimizi küçükken görmüş, onun öksüz ve büyüyünce büyük adam olacağını söylemiştir (Yerdelen, 1988:48).

Buhârî kaynaklı bir başka rivayet de şöyledir: “Hz. Osman, yanına gelen birine, “Gözünde zina ettiğine dair belirti var. Bir kadına bakmışsın” buyurdu. O kişi ise ‘Nereden bildin’ diye karşılık verdi. Hz. Osman da, “Mü’minin firâsetinden korkun, o Allah’ın nuru ile bakar’ hadis-i şerifini bildirmiştir (Türk, 2007:21) .

3.2. İlm-i Kıyafetin Tarihsel Gelişimi

Tarih boyunca insanoğlunun temel amacı kendisini ve etrafındakileri anlamak ve anlamlandırmak olmuştur. İnsanoğlu kendini fiziki âlemde görülen gök gürlemesi, yağmur, kuraklık vb. gibi olaylara bakarak tanımaya çalışmış daha sonra kendi davranışlarına bakarak da kendini adlandırmıştır. Bu da fizyonomi denen bir bilimin oluşmasına zemin hazırlamıştır. Fizyoloji, insanlarda, idrakın keşfi kadar eski bir tecrübeye dayalı ilim; seslere gözle görülebilir bir vücut giydirme ihtiyacının, insanların yazıyı icat etmeye zorladığı dönemlerden kalma bir ilimdir (Bulut, 2014:11).

Yazılı kaynaklara göre, eski Çin, Mısır, Hint, Roma, Yunan ve Babillilerde bu ilmin kolu olan ilm-i kıyafetle yani batılı ifadeyle fizyonomi ile ilgili bazı çalışmaların yapıldığı ve çeşitli eserler oluşturulduğu bilinmektedir. (Şimşek, 2019:11). Bununla ilgili ilk faaliyetlerin Çin’de başladığı ve Babil diyarında insanlardaki tikleri araştıran bir çok yorumcuların olduğu bilinmektedir.

Çinlilerin bu ilimle ilgili düşünceleri ve yorumları daha sonraki dönemlerde Yunanlılar tarafından benimsenerek kabul edilmiştir. Eski Yunan’da bir kimsenin vücut sağlığı ve ruhsal sağlığını ‘suyuk’ adı verilen dört beden sıvısı arasındaki dengeye bağlı olduğunu ve her kişilik özelliğinin bir suyuktan kaynaklandığı kabul edilmiştir. Yine eski Yunan toplumu fiziki özellikleri değişmiş tipleri kötülüğün habercisi olarak kabul etmişlerdir (Bozkurt, 2008:34).

İnsan tipleri üzerine yapılan ilk çalışma M.Ö yaşamış Yunanlı büyük Tıp hekimi Hippocrates’e aittir (Çelebioğlu, 1998:128).

Keşfüzzünûn”da Bukrat(Hippocrates) hakkında şöyle geçer: “Firâset ilminde üstat olan İflimun (Polemonis, Philemon) isminde birisi, insanın terkinde ahlâkına dair delil getirebileceğini iddia etmiştir. Bukrat’ın talebeleri bunu imtihan etmeyi düşünürler. Bukrat’ın bir resmini yaparak İflimun’a verirler.İflimun, resim üzerinde derin derin düşünür ve - Bu resmin sahibi zinaya düşkün birisidir- der. İflimun onun kim olduğunu bilmemektedir. –Yalan söylüyorsun. Bu Bukrat’ın resmidir- derler. İflimun, -Bukrat’a gidiniz, ona sorunuz, Şüphesiz benim ilmimi tasdik edeceksiniz- der. Ona giderler, denileni söylerler. Bukrat da - İflimun doğru söylemiştir. Ben zinayı severim, lakin nefsim malik bir insanım- der (Çelebioğlu, 1998:228).

Daha sonra ciddi çalışmalarda bulunmuş kişi ise M.S. 2. yüzyılda yaşamış ve kendini tıp hekimi ve filozof olarak adlandıran Galen’dir. Çalışmalarında Hipocrates’in

etkisinde kalmış olan Galen, insan tiplerini dörde ayırmıştır. Ona göre, insanlar ‘demevi’ (kan), ‘safravi’, ‘balgami’ ve ‘melankolik’ olarak dörde ayrılır. İnsanın vücudunda bu dört maddeden hangisi daha yoğun olarak görülürse, o sıvı insanın karakterini belirler (Şimşek, 2019:12).

İslam dünyasına özellikle Araplara firâset ilminin batıdan geldiği görülmektedir. Çalışmanın konusunu oluşturan Kıyafetnâmenin mukaddime bölümünde de batılı bilginlerin görüşlerine yer verildiği görülmüştür. Sonuç olarak Batı kökenli olan bu bilime İslam alimleri değer vermiş ve bu ilmi itibarlı kılmak için ayet ve hadislerle desteklemişleridir. Böylelikle ilmi Kıyafetin Batı etkisiyle geliştiğini söylemek güç hale gelmiştir.

Kıyafet-nâme türü İslam dünyasında ilk olarak Arap edebiyatında, sonra Fars edebiyatında daha sonra da Türk Edebiyatında görülmüştür.

3.2.1. Arap Edebiyatına Ait Kıyafetnâmeler

Arap edebiyatında ilk kıyafet-nâme İmam Şâfiî’ye aittir. Al-Kafa adında bu eserin nüshası günümüzde bulunmamaktadır (Yerdelen, 1988:50). Bu alanda kaleme alınmış diğer bir eser El-Kindi lakabıyla nam salmış Yakup İbni İshak (Ö.L.M. 9 yy.)’ın ‘Risâlet’ün-fi’l –Firase’ adlı eseridir. Bu filozofun Aristo Felesefesi etkisinde kalması ve Aristonun düşüncelerini benimsemesi bu eseri oluştururken de Aristo’dan etkilendiği şüphesini oluşturmaktadır (Bozkurt, 2008:45).

Yuhanna İbni Bıtrık (10.yüzyıl) da , Yunancadan tercüme yapmış ve yaşadığı dönemin tanınmış düşünürlerindedir. Aristo’nun öğrencisi İskender için yazdığı ve siyaset hakkında yön gösteren eserini “Kitabü’s-Siyase fi Tedbiri’r-Riyase” adıyla tercüme etmiştir. Bu eser devlet yönetimiyle ilgili bilgi vermiş ve devlet kadrolarına atanacak kişilerin tercihi noktasında yol göstermiştir.On bölümden oluşan bu eserin oluşmaktadır ve son iki bölümünde İlm-i kıyafetin faziletlerine ve öğrenilmesi gerektiğine değinilmiştir.

Bu alanın en iyisi olarak gösterilen, Fahreddin Râzî (m.1149–1206)’nin Arapça olarak kaleme aldığı “Kitabü’l- Firâset” adlı eseridir.

İstanbul Üsküdar Selimağa Kütüphanesinde bulunan(Çelebioğlu, 1998:229), Muhammed İbni Zekeriyâ Râzî(854-932)’in El-Mansuri eseri on makaleden oluşmaktadır.eserin bölümü firâset hakkındadır (Yerdelen, 1988:51).

Katip Çelebi’den aktarıldığına göre İbni Sina (h.370-428; m.980- 1036)’nın da bu türde bir risalesi bulunmaktadır, ancak bugüne kadar eser ele geçmemiştir (Yılmaz, 2012:132).

Ebu Kasım Abdulkerim ibni Havazin Kuşeyrî (m.986–1072)’nin “Etvar-ı Selâtin-i Müslimîn” adlı eserinin bir bölümünde firasetle ilgili hükümler geçmektedir (Çavuşoğlu, 2004:41).

Geverek-zâde’nin Kıyâfet-nâmesinde aktardığı üzere İbn-i Sinanın çağdaşlarından Ebu Sehl Mesihî’nin de Arapça bir Kıyâfet-nâme yazmış olduğu bildirilmektedir. Ancak eserin nüshası şuan elde yoktur (Sarıççek,2014:44).

Muhyiddin Arabî (560-638)’nin de Et-Tedbirât-u İlahiye fi İslâhi’l- Memleketi’l- İnsâniyye adlı eserinin sekizinci bölümü (Konuk, 1987) ile El-Fütühâtı Mekkiyye’nin yüz kırk sekizinci babı firâset konusundadır (Sarıççek, 2014:45).

Ebu Abdullah ibni Muhammed ibni Ebu Tâlib Ensârî ed-Dımişkî’nin “Kitabü’l- Âdab ve’sSiyâse fi İlmi’n-Nazarî ve’l- Firâse” adlı eserini de bu alanda sayabiliriz (Çavuşoğlu, 2004:41).

Bu alanda verilen ilk eserlere bakıldığı zaman eserler için kıyâfet-name değil firaset-name isminin çoğunlukla kullanıldığı dikkat çekmektedir.

3.2.2. Fars Edebiyatına Ait Kıyâfet-nâmeler

İranlılar Kadisiye ve Nihavend savaşlarından sonra İslam ordusuna mağlup olmuşlardır. Çok güçlü ve köklü kültürlerine rağmen İslam kültürünü benimsemişler ve bu kültürün etkisiyle eserler kaleme almaya başlamışlardır. Kaynaklara baktığımız zaman Kıyâfet-nâme türünün Fars edebiyatındaki seyri İslami dönemden önce olmuştur. Sasani hükümdarlarından Nuşirevan, ülkesini bu ilimle yönetmeye çalışmış ve devlette görevlendirilmek üzere alınacak görevlileri bu ilme göre seçirmiştir (Çelebioğlu, 1998:230).

İran edebiyatı Hakim Senâi, Feridüddin Attar; Anadolu da Mevlanâ Celaleddin Rûmi, Sadi, Hâfız’la tasavvufi ve ahlaki bir görünüm kazanmıştır.Şairlerin yaşadığı yüzyıllar içerisinde İran kültürüne girdiğini öğrendiğimiz Kıyâfetname eğitim amacıyla kullanılmıştır (Yerdelen, 1988:53).

Kemaleddin Abdürrezzak Kâşani’nin elde olmayan Kıyâfetnâmesi (Sarıççek, 2014:46),Derviş Abdurrahman Mîrek’in Sultan Ebu Said Bahadır ‘a ithaf ettiği Tuhvetü’l Fakir’ini (Çavuşoğlu, 2004:41),Surûri’nin çevirmiş olduğu Seyid Ali Hemedân’nin Zahîretü’l Mülûk adlı eserinin beşinci babının sonları (Yerdelen, 1988:54) ve Hüseyin Vaiz Kâşifi’nin Ahlâk-ı Muhsinî i Fars edebiyatında Kıyâfet-nme türünde yazılmış eserler arasındadır.

3.2.3. Türk Edebiyatına Ait Kıyafet-nâmeler

1. Kıyafetnameye ad vermeden ilk değinen eser eser, Yusuf Has Hâcib'in Kutadgu Bilig adlı eseridir.
 2. Bedri Dilşad Bin Muhammed Oruc'un II. Murad'a sunduğu Muradnâme 'nin 34. Babında birkaç beyitinde geçmektedir.
 3. Fatih Sultan Mehmed dönemi vezirlerinden Mahmud Paşa'nın muhasibi ve 1490'da tamamlanan Selatîn-nâme adlı eseri
 4. Akşemseddinzâde Hamdullah Hamdi'nin manzum Kıyafetnamesi. Nüshası elde bulunan ilk müstakil Türkçe Kıyafet-nâmedir.
 5. Firdevsî-i Rûmî'nin Sultan II. Bâyezid (1481-1512) döneminde kaleme aldığı Firâset-nâmesi,
 6. Şeyh Baba Yusuf'un Kıyafet-nâmesi,
 7. Şâbân-ı Sivrihisârî'nin manzum ve menusur olarak yazılmış tercümesi,
 8. İlyas İbni Saruhanî'nin Kıyafet-nâmesi,
 9. Abdulmecid İbni Şeyh Nasûh'un Kıyafet-nâmesi
 10. Mustafa İbni Evranos'un Kıyafet-nâmesi,
 11. Mustafa Bin Bâli'nin Firâset-nâmesi
 12. Nesîmî'nin Kıyâfetü'l Firâsesi,
 13. Niğdeli Visâli'nin Vesîletü'l İrfânı,
 14. Seyyid Lokman Çelebi Bin Hüseyin el-Urmevî el-Abûrî'nin Kıyâfetü'l İnsâniyye fi Şemâilî'l Osmaniyyesi,
 15. Şeyh İbrahim Kûrânî 'nin Risâle-i Muhtasar-ı Eşkal ve Kıyafet Terceme-i Şeyh İbrahim Kûrânî adlı eseri,
 16. Şeyh Ömerü'l Halvetî'nin Kıyafet-nâmesi,
 17. Ömer Fâni Efendi'nin Kıyafet-nâmesi,
 18. Erzurumlu İbrahim Hakkı'nın Marifetnâmesinde bir bölüm,
 19. Gevrekzâde Hâfız Hasan'ın tercüme olan Firâset adlı eseri,
 20. Mevlâna Ömer b. Es-Seyyid Halil b. Es- Seyyid 'Aliyyü's Selâkâniyyü'l Mekkiyyü'l Hüseyinî ,Kitâb-ı Zübdetü'l -İrfân Fi 'Alâmeti'l Ebdânı,
- Türk Edebiyatında yazılan kıyafet-namelerin birçoğu mensur olarak kaleme alınmıştır. Yazılan bu eserler kıyafet-name türüyle ilgili sonraki kuşaklara ışık tutmuştur.

4. NESİR

4.1. Tanımı

Arapça bir terim olan ‘nesir’ sözlüklerde; yayma, saçma; manzum olmayan söz (Devellioğlu, 2008:824), mevzun olmayan söz, nazım mükabili, kelâm-ı mensur, nesir ve nazımda mahir bir münşi (Sami, 2019:922), vezinsiz , kafiyesiz yazılan söz (Naci, 2009:546), düz yazı (Çağbayır, 2007:4338), bir şeyi çoğaltmak (Çaldak, 2006:74) gibi anlamlara gelmektedir.

Nesir kavramının edebiyattaki karşılığı olarak ise şu açıklamalar yapılmıştır; manzum olmayan söz ya da nazmın, şiirin karşıtı olarak karşımıza çıkması (Bahadır, 2016:301), manzum olmaksızın derli toplu söz söylemeye ve tabii konuşma tarzındaki söz (Mevlevi, 1984:116). Nesir (düz yazı); manzum olmayıp ahenk ve belli bir ölçü ile sınırlanmayan, dilbilgisi kurallarına uygun anlatım biçimidir (Çaldak, 2006:74). Nesrin günümüzdeki karşılığı düz yazıdır. Nesir yazan kişiye nâsir, nesir olarak yazılmış esere mensûr denir (Bahadır, 2016:301). Bu tarzda yazılan eser yüksek edebî ve bedîî özelliklere sahipse buna “inşâ”; inşâ yapan, edebî nesir örneği veren kişiye de “münşi” denilmektedir (Okuyucu, Kartal , Köksal, 2009:11).

4.2. Klasik Türk Edebiyatında Nesir

Türklerin İslamiyet’i kabul etmeden önceki dönemlere ait en eski Türkçe metni Orhun abideleridir. Bu eser bir taraftan Türk edebiyatında nesrin ilk örnekleri olarak da bilinir (Bahadır, 2016:301). İslami döneme ait ilk mensur eserler de Orta Asya’da verilmiştir. Bu yöreye ait elimizde bulunan ilk eser Kutadgu Bilig’in mensur mukaddime bölümüdür (Mengi, 2007:44).

Klasik Türk edebiyatında 14. yüzyıldan 15. yüzyılın ilk yarısına kadar sade ve akıcı bir dille kaleme alınmış mensur eserlere rastlanırken 15. Yüzyılın ortasına gelindiğinde özellikle İstanbul’un fethiyle birlikte nesir üslubu sanatlı denecek özellik göstermeye başlamıştır (Kaya, Ozan , Vildan, Orhan , 2018:24).

16. yüzyıla gelindiğinde önceki yıllara göre bakıldığında zaman mensur eserlerin sade, ara ara secili ve tamlamalı dille yazılmış örneklerinin yanında sanatlı bir dille yazılmış örneklerine de rastlanmaktadır. Bu yüzyılda mensur eserlerde artışla birlikte türlerde de farklılıklar görülmeye başlanmıştır (Mengi, 2007:49).

17. yüzyılda bir önceki dönemle aynı doğrultuda eserler verildiği görülmektedir. Yine bu yüzyılda kâtiplik geleneği artmış inşa yazan münşeler çoğalmış ağıdalı dille nesir yazıları öne çıkmıştır (Kaya, Ozan , Vildan, Orhan , 2018:24).

18 yüzyılda şiirdeki sadeleşme nesirde de görülmüş nesirle yazılan eserlerde daha sade ve anlaşılır bir dil kullanmayab aşlanmıştır. Önceki dönemlerde kaleme alınan nesir türleri devam ederken bu dönemde yeni bir tür olan sefâret-nâme türünde eserler kaleme alınmıştır (Okuyucu, Kartal , Köksal, 2009:24).

19. yüzyılda mensur eserlerin önceki dönemlerde görülen yapıyı devam ettirdikleri ve bu şekilde gelişimlerini sürdürdükleri görülmüştür 19. yüzyılda farklı türlerde yazılan mensur eserlere tezkire ve biyografi türü eserler örnek gösterilebilir (Tılfarlıoğlu, 2017:9).

Bu bilgilerden hareketle nesirle kaleme alınan türleri Süleyman Çaldak'ın “ Eski Türk Edebiyatında Nesir (Düz yazı) adlı makalesinden hareketle şöyle sıralayabiliriz:

1. Dinî Metinler
2. Menkıbevî İslam Tarihi
3. Dinî-Destanî Metinler
4. Destanî Eserler
5. Destanî Tarihler
6. Halk hikâyeleri
7. Tarihler
8. Şuara Tezkireleri
9. Münşe'ât Mecmuaları
10. Seyahat-nâmeler
11. Sefâret-nâmeler
12. Ahlâk ve Siyâset Kitapları
13. Resmî yazılar
14. Divân dibaceleri
15. Hikâye (Çaldak,2006)

4.3. Klasik Türk Edebiyatında Nesirde Kullanılan Üsluplar

Altı asır süren Klasik Türk edebiyatında Türkçe verilen mensur eserler incelendiğinde dil ve üslup açısından farklılıkların olduğu göze çarpmaktadır. Türk edebiyatında nesir geleneği içinde verilmiş eserleri dil ve üslup açısından inceleyen araştırmacılar temelde aynı olmak kaydıyla farklı sınıflandırmalar yapmışlardır.. Süleyman Çaldak;

- a) Sade Nesir,
- b) Orta Nesir,
- c) Süslü Nesir (İnşâ) şeklinde üçe ayırmıştır (Çaldak, 2006).

Cihan Okuyucu, Ahmet Kartal ve Fatih Köksal birlikte hazırladıkları Klâsik Dönem Osmanlı Nesri adlı çalışmalarında;

- a) Sade nesir (üslûb-ı sâde)
- b) Orta nesir (üslûb-ı mutavassıt)
- c) Süslü nesir (üslûb-ı müzeyyen)
- d) Ağdalı nesir (üslûb-ı âlî), şeklinde dört gruba ayırmıştır (Okuyucu, Kartal , Köksal, 2009:13-16).

Fahir iz Eski Türk Edebiyatında Nesir adlı çalışmasında;

- a) Sade Nesir
- b) Orta Nesir
- c) Süslü Nesir (İnşâ), şeklinde üçe ayırmıştır (İz, 2014:V-XII).

Yapılan gruplandırmalar hakkında kısaca bilgi vermek konun daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır

4.3.1. Sade Nesir

Günlük hayatta konuşulan dile bağlı kalan bu nesir, daha geniş halk kitlelerine ulaşmak, insanlara bilgi aktarmak ve onları eğitmek amacıyla yazılan eserlerde kullanılmıştır (Çaldak, 2006:75).

Bu nesir türüyle tefsir ,hadis, fıkıh, akaid, ilmihal ve tasavvuf kitapları yanında bazı İslam tarihleriyle fütüvvet-name, menâkıb-nâme,dini karakterli eserler, halk hikaye ve masalları, cenk-name ve gazavat-name ve ahlak kitapları gibi eserler yazılmıştır (Bahadır, 2016:302).

4.3.2. Orta nesir

Günlük hayatta konuşulan dilin yanında Arapça Farsça kelimelerin ve tamlamaların Türkçe kelimelere göre daha fazla kullanıldığı , yer yer secilere yer verilen ve sanat yapma amacı gözetilen nesirdir (Okuyucu, Kartal ,Köksal, 2009:15).

Klasik edebiyatımızın yüksek toplulukta kendini gösteren yazarları çoğunlukla bu nesir türünü kullanmışlardır (İz, 2014:XII). Arapça-Farsça kelime ve terkiplere yer verilmesine rağmen amaç, bilginin ve düşüncenin aktarılmasıdır (Bahadır, 2016:302). Klasik edebiyatımızda başta tarih kitapları ve tezkirelerin yanında birçok türde eser bu nesir türüyle yazılmıştır (Okuyucu, Kartal , Köksal, 2009:12).

4.3.3. Süslü Nesir

Devlet büyükleriyle yazışmalarda, şair ve ediplerin birbirleriyle yazışmalarında, müessirlerin sanat yeteneklerini göstermek istedikleri dibace ve mukaddimelerde ve bazı edebî eserlerde genellikle bu üslûp kullanılmıştır (Çaldak, 2006:76).

Fatih devrinden itibaren divan şiirinin neredeyse tümü, özellikle halkın konuştuğu dilden yavaş yavaş kopmuş ayrı bir yüksek topluluk şiiri gelmiştir. Böylece halkın konuştuğu diden tamamen ayrılıp, hüner gösterme amacını güden süslü ve yapmacıklı bir nesir dili meydana getirmiştir (İz, 2014:X).

Bu üslûbun en önemli temsilcisi Sinan Paşa ve en güzel örneği onun Tazarrunâme adlı eseridir (Bahadır, 2016:302).

4.3.4. Ağdalı Nesir

Arapça-Farsça kelimelerin çok fazla kullanıldığı, ara ara gündelik dilde kullanılmayan eskiden kullanılan kelimelerin yer aldığı, uzun tamlamalarla dolu, secili, asıl gayeninin sanat icra etmek olduğu nesir türüdür (Okuyucu, Kartal , Köksal, 2009:16) .

Klasik Türk edebiyatında çok rağbet görmeyen bu üslubun en tanınmış iki temsilcisi Veysî ve Nergisî'dir (Tılfarlıoğlu, 2017:12).

5. MÜELLİFİ BİLİNMEYEN KIYAFET-NÂME

5.1. Nüshanın tanıtımı

Kıyafet-nâme, Ankara-Milli Kütüphane yazma eserler bölümü 06 Mil Yz A 2553 yer numarasında kayıtlıdır.

Eser, 175x110-125x65 mm.ölçüsündedir. Nesih hattıyla kaleme alınmış oldukça okunaklı yazılmıştır. Eser müellif kaydından yoksundur. İstinsah ve müstensih kaydından da yoksun olan eserin her varağında 15 satır bulunmakta ve 54 varaktan oluşmaktadır ve 53b boştur. Söz başları ve cetveller kırmızı mürekkeblidir. Küçük kafes semsli , zencirekli, siyah meşin bir cilt içerisindedir. 40a,44a ve 48b’de konuyla bağlantılı olarak el şeklleri bulunmaktadır. 1a ‘da Büyük Kale Tezkirecisi Ali Tevfik’e ait 1810 tarrihinde oluşturulmuş mülkiyet kaydı, başta Es-Seyid Muhammed el-İbad’a ait temellük kaydı vardır. Sonda 1847 de litografya ile bu yazmanın 1200 nüsha basılması hakkında bir açıklama bulunmaktadır.

Eser, *‘Elḥamdülilâhi’l lezî ce‘ale zâhira’l inşâni ‘unvânu’l bâḫinü fi’vucûdi(sîmâhum fi vucûbihim min eṣeri’s sucûdi)² ḥamd eyleyiḳ bilḥâmidu’l maḥmûd.’* şeklinde Arapça ibareyle başlamış ve *‘Eger dırnaḳ üzerinde ovacıḳ ḳara noḳtalar olsa nedeñlü ise olḳadar düşmanları olub ve yeñi ziyânları olmaḳa dâldir. Bilgi eyülükler görmeḳe dâldir. Temmet.’* şeklinde Türkçe cümle ile bitirilmiştir.

5.2. Eserin Mühtevası

Eserin konusu Piskolojidir. Dili Türkçe’dir. Taşbaskı olup, bir dibace ve yedi makaleden ibarettir.

Mukaddime: Hurûf-ı mermûze(işaret ettiḳi harfler) hakkındadır.

Müellif hüküm verirken Aristo, İflimun, Mansuriye(Muhammed İbni Zekeriyâ Râzî), Fahreddin Razi, İmam-ı Şafii, İplavus gibi firâset alanında çalışmalar yapmış kişilerden yararlanmış ve onların görüşlerine eserinde yer vermiştir.

İnsanların fiziki özelliklerinden hareketle onların ahlaki ve karakteristik özellikleri hakkında yorum yaparken halkın adet gelenek ve örneklerinin yanında inançları da etkili olmuştur. Müellif de eserini oluştururken bu alanda halk arasında yaygın olan düşüncelere yer vermiştir. Bu düşüncelere yer verirken ‘o’ işaretini kullanmıştır.

² Fetih suresi 19. Ayet “ onların yüzlerinde secdeden iz vardır.”

Müellif, günümüzde bilimsel çalışmalar hazırlanırken kaynakların gösterildiği dipnot sistemine benzer bir sistem kullanmış, bunu ‘Hurûf-ı Mermuza’ bölümünde harflerle göstermiş ve hangi harfin kime işaret ettiğini belirtmiştir.

Müellif hekimlerin görüşlerine yer verirken hekimleri ifade eden harfler şunlardır. ط harfi Aristo’ya , ن harfi İflimün’a, ص harfi Mansûri’ye (Muhammed İbni Zekeriyâ Râzî), م harfi Fahreddin Raziye , س harfi İplavus’a , ع harfi İmam- ı Şâfiye , ه harfi cemâ’te işaretir.

Yukarıda ismi ve simgeleri zikredilen kişilerin dışında müellif kaleme aldığı eserin bazı bölümlerinde Batlamyus, Nadir El-Hindi, Seyyid Hemedâni gibi bilginlerin eserlerinden de alıntı yapmış ve alıntı yaptığı eserlerin isimlerini söylemiştir

Makale-i Evvel: İlm-i firâsetün tarifi beyanındadır.

Müellif, İlm-i Firasetin sözlükte ‘zeyreklik’ olduğunu ifade etmiştir. “*Hiye ‘ibâret ‘ani’l istidlali bi’l ahvâli’z zâhiratü ‘ala’l ahlâki’l bâînetü*” şeklinde bir Arapça tanımla İlm-i firasetin tanımını yapmıştır. Ona göre ilmi Firaset, insanların zahiri hallerinden batini hallerini yani görünmeyen hallerini ortaya çıkarmaktır. Bu ilim evliya ve enbiyanın işidir. Ayrıca müellife göre İlm-i kıyafet, ilm-i riyafet ve ilm-i siyafet gibi ilimler ilm-i firasetin alt dallarıdır. Müellif bu şekilde açıklama yaptıktan sonra bu üç ilmin kısaca tanımını vermiştir. Bunlardan birincisi insan içindir. İkincisi çöllerde bulunan suyu bulmak içindir. Üçüncüsü ise iz bulmak içindir.

Müellif, kıyafetin lügatde âsâr(bir şeyin varlığını gösteren belirtiler, alametler) olduğunu belirtmiş ve onu bilen kişiye ‘kâif’ denildiğini ifade etmiştir. Ayrıca yazar, Kıyafet’in bir sanat olduğunu ve onunla insanın hallerinin bilindiğini ifade etmiş ve buna da kıyafet-i beşer demiştir. Ona göre bu ilim bütün insanların görünen azalarına bakar ve görünmeyen ahlakı hakkında açıklamalarda bulunur. Bu konuda delil getirmek sahihtir. Ayrıca tıbbi konularda da benzerdir. Müellife göre anne ve baba birbirine benzer. Görünen benzerlikleri herkes fark edebilir. Fakat görünmeyenleri kemâle ermiş kişiler fark eder.

Müellif daha sonra ilmi riyafet ve ilm-i siyafetin açıklamalarını tekrar vermiştir. Ona göre ilm-i riyafetle çöllerde hapsolmuş suyun koklanarak yakınlığı ve uzaklığı tespit edilir. İlm-i siyafetle ise ayak ve tırnak izlerine bakılarak izlere sahip varlıklar hakkında bilgi edinilir.

Makale-i Sâniye: Etraf-ı âlemde olan şehirlerin halkının ahlâkı ve vasıfları hakkındadır.

Yazar eserinde bazı ülkeler ve bazı şehirlerin özellikleri ve kişilikleri hakkında çıkarımlarda bulunmuştur. Müellifin bahsettiği ülkeler ve şehirler şunlardır. Mısır,

Berberiler, Şam, Hicaz, Anadolu, Hint, Çin, Yemen, Habeş, Nevb (Etiyopya, Afrika) , Sevahil, Mağrib, Maşrik, Yunanlılar'dır.

Makale-i Sâlise: Ricâliñ ahkâkı ve evsâfi beyanındadır.

Bu kişiler; Er-racülü'l mekkâr (Hileci), Er-racülü'z zâni (zîna ehli), Er-racülü'z za'îfu'l kalb (kalbi zayıf kimse), Er-racülü'l feylisün (anlaması iyi olan, nefesine hakim olan), Er-racülü hayru'd dîn (kalbi temiz, güvenilir olan), Er-racülü's şücâ' (yiğit ve cesur), Er-racülü'l cebbar (zulmeden, gaddar), Er-racülü'l vaḥh (hayasız), Er-racülü'l ḡalîzi't ḡab' (kendisi pis olan), Er-racü'l ḡarîş (hırslı olan), Er-racülü'l keşlân (cahil ve tembel), Er-racülü'l ḡalîlü'l 'akl ve keşîru't ḡayş (aklı az olan) ve Er-racülü'l ḡalîlü'l fehm (anlayışı az olan) kişilerdir. Bu kişiler üçüncü makalede ele alınmış nasıl kişilikte ve bedende oldukları hakkında bilgi verilmiştir.

Makale yi rābi'a mizaca ve bedene müte'allik kelimât-ı cāmi'a beyanındadır.

Müellif, bu bölümde vücutta bulunan renkler ve beden yapısı hakkında hükümlerde bulunmuştur. Bahsettiği renkler; beyaz, kalay rengi, alçı rengi, safi kızıl ve beyaza mail olan renk, beyaza mail sarı renk, beyaza mail yeşil renk, sarıya ve yeşile karışmış kül rengi şeklindedir.

Müellifin vücutta bulunan alametler hakkında hükümde buldukları ise şunlardır: Issı beden, 'Alâmetü'l bedeni'l ḡarri (hararetli beden), 'Alâmetü'l bedeni'l bârid (soğuk beden) , 'Alâmetü'l bedeni'r rabṭ (rutubetli beden) 'Alâmetü'l bedeni'l yâbis (kuruluk olan beden), 'Alâmetü'l bedeni'l ḡarri 'l yâbis (hararetli kuru beden).

Makāleyi ḡāmise insaniñ başında olan a'zâ-i cüzüyyesi beyanındadır.

Müellif bu bölümde başta olan azalar hakkında hükümlerde bulunduktan sonra vücuttaki diğer organlar hakkında da hükümlerde bulunmuştur. Müellife göre insanın başında bulununan azaları şu şekildedir: Faşlü'r ru'us (baş beyanında), Faşlu's şu'ür (baş kılları ve yüz kılları beyanında), Faşlı fi'l cebâh (alınlar beyanında), Faşlu'l ḡavâcib (kaşlar beyanında) Faşlu'l ezñân (kulaklar beyanında) Faşlü'l enüf (burunlar beyanında), Faşlü'l efvâh (ağızlar beyanında), Faşlü'l vech (yüzler beyanında) Faşlu fi beyānu'l aşvât (ses-seda beyanında) Faşlü fi beyānu'l daḡk (gülmek beyanında), Faşlu fi beyānu'l enfâs (nefesler beyanında), Faşlu fi-beyānu'l elvân (renkler beyanında), Faşlü'ḡâ'i (sakallar beyanında) Faşlu'l e' nâḡ (boyunlar beyanında)'dır.

Müellif baştaki azalar hakkında hükümlerde bulunduktan sonra göğüs, bel, kol, erkeklik organı, ayak ve boy hakkında da hükümlerde bulunmuştur.

Makāleyi sādise insaniñ elden ḡayrı a'zāsınıñ 'alâmetleri beyanındadır.

Müellif yedinci makāleyi bir yıldızname gibi kaleme almıştır. Bu makale bir girişten ve altı babdan oluşmuştur. Yazar bu bölümde ilk olarak el hakkında bilgi

vermiştir. Müellife göre el, vücuttaki en önemli uzuvlardan birisidir. Çünkü her uzvun ele ihtiyacı vardır. Eldeki işaretler çoktur. Bin eli bir tarafa koysan hiçbiri bir birine benzemez. Eldeki çizgilerden hareketle insanların ahlakı hakkında bilgi edinilir. Müellif el hakkında bilgi verdikten sonra her bir parmağa bir isim vererek bu parmakları د ج ب ا harfleriyle sırasıyla göstermiştir. Yine her bir parmağın bir yıldızı temsil ettiğini zikretmiştir. Baş parmağı Zühre, şahadet parmağı Zühal, Müşteri orta parmağı, Mirrih yüzük parmağı, Şems serçe parmağı temsil etmektedir. Müellif el içerisindeki çizgileri açıklamış ve makalenin içerisinde bazı kısımlarda el içerisindeki çizgilerin şekillerini göstermiştir. Eldeki hatlar hakkında açıklamalarda bulunduktan sonra insanların elinde bulunan çizgilerden hareketle onların talihleri hakkında bilgi vermiştir.

Müellif bu makaleyi kitapla bağlantılı olarak değil bağımsız bir risale olarak kaleme almıştır. *Huşûşâ ki bu eldeki hatlardan amma bu keffîñ aḥvâli ve eşkâl-i ḥakîkatde bir risâledür bu kitabdandır degildir. Lakin bilinmesi lâzım ve lâbüd olduğu ecelden bu kitaba ilḥâḳ idüb bir maḳâle kıldık bu maḳâleyi daḥı bir muḳaddime ve altı bâb üzerine tertîb etdik .*

Bu makalenin bir mukaddime altı babdan oluştuğundan bahsedilmiştir. Mukaddime bölümünden sonra müellif bir şekil eklemiştir. Anlattıklarını bu şekilde desteklemiştir. Daha sonra el üzerinde bulunan çizgiler ve şekillerden hareketle altı bab şeklinde açıklamalar yapmıştır. Bu bablar şöyledir:

1. Elde bulunan işaretler hakkında
2. Cima ve gıda hatları beyanında
3. Ömür hattı beyanında
4. Baş hattı beyanında
5. İnsanın elinde bulunan hatlar beyanında
6. Elde bulunan küçük işaretler beyanında

Çalışmanın konusunu oluşturan eser Türk edebiyatında yazılmış kıyafetnâmeler ile karşılaştırıldığında Şabân-ı Sivrihisâri'nin Kıyafetnamesiyle benzer özellikler gösterdiği görülmüştür.

5.2.1. Sivrihisârinin Kıyafet-nâme'siyle Karşılaştırılması

5.2.1.1. Sivrihisâri'nin Kıyafet-nâmesi ile Benzerlikler

Kenan Bozkurt Sivrihisâri'nin kıyafet-nâmesini incelerken Sivrihisâri kıyafet-nâmesini diğer kıyafet-nâmelerden farklı bir yol izleyerek oluşturduğunu belirtmiş, beden yapısını ele almadan önce tek tek karakter analizi yaptığını, milletlerin tahlillerini

yaptığını ifade etmiştir (Bozkurt, 2008:148-149). İncelememize konu olan kıyafetnamede de beden yapısından önce karakter analizi yapılmış nasıl bir bedene sahip oldukları anlatılmış ve milletlerin tahlili yapılmıştır.

Sivrihisâri kıyafet-nâmesinde alıntı yaptığı kişileri “Hurûf-ı Mermuze” bölümünde belirtmiş her hekimi bir harfle belirtmiştir (Bozkurt, 2008:147). İncelememize konu olan kıyafet-nâmeyi de müellif aynı sistemle oluşturmuştur.

Sivrihisâri kıyafet-nâmesinde bölüm başlıklarını Arapça olarak vermiş yanına Türkçe anlamlarını yazmıştır. İncelememize konu olan kıyafet-nâmede de bölüm başlıkları Arapça olarak verilmiş aynı şekilde yanında Türkçe anlamları verilmiştir.

5.2.1.2. Sivrihisâri'nin Kıyafet-nâmesi İle Farklılıklar

İncelemeye konu olan kıyafet-nâme ile Sivrihisâri'nin kıyafet-nâme'sinin bölümlerinin oluşumu birbirinden farklıdır. Sivrihisâri kıyafetnamesini bir mukaddime dokuz makaleden oluştururken (Bozkurt, 2008:178) çalışmamıza konu olan kıyafet-nâme ise bir mukaddime yedi makaleden oluşmaktadır.

Sivrihisârinin kıyafet-nâmesinin ikinci makalesi olan aklî ve naklî deliller ile bu ilmin hakikati beyanı ve beşinci makalesi olan hayvanatın ahlakı beyanı çalışmamıza konu olan kıyafetnamede bulunmamaktadır.

Şabâni Sivrihisârinin eseri 73 varaktan oluşurken üzerine çalışılan eser 52 varaktan oluşmuştur.

Şabânı Sivrihisari'nin kıyafet-nâmesi manzum mensur karışıkken çalışmamıza konu olan kıyafetnamede sadece iki tane rubai bulunmaktadır.

Şabânı Sivrihisâri'nin Kıyafet-nâmesinde birçok ayeti kerim'den ve kıssalardan alıntı yapılmışken çalışmamıza konu olan kıyafet-nâmede sadece bir ayetten alıntı yapılmıştır.

Çalışmaya konu olan kıyafet-nâme ile Sivrihisârinin kıyafet-nâmesinde içerik olarak da farklılıklar söz konusudur. Örneğin; Hileci insan tipi anlatılırken gözüne kirpi gözüne(6a) benzetildiği görülürken Sivrihisâri'de kedi gözüne benzetilmiştir.

5.2.2. Kıyafet-nâme'nin Dil Ve Anlatım Özellikler

İnsanların birbirleriyle iletişim kurmasını sağlayan dil; anlatmaya dayalı edebi metinlerin temel ögesidir. Edebi bir eserin ana maddesini oluşturan dilin, yazarın edebi şahsiyetine, müellifin yaşadığı döneme ve dönemin özelliklerine göre eserde farklılık göstermesi beklenir (Fidan, 2012:152).

Eserin basıldığı XVIII yüzyıl nesir diliyle ilgili olarak Nihad Sami Banarlı; bu dönemde başkalarına bir şey aktaranlar nesirde çoğunlukla sade dili kullanmışlardır. Söz sanatlarından, cümle ve kelime oyunlarından ziyade fikir ve bilgi içerikli cümleler kurmuşlar; Arabi, Farsî kelimeler yanında çoğunlukla anlaşılır bir dil kullanmışlardır (Banarlı, 2001:679) şeklinde ifade etmiştir. XVII yüzyılda nazımda görülen sadeleşme nesirde de görülmüş, mensur olarak kaleme alınan edebî eserlerde sade kolay, anlaşılır bir dil kullanılmaya başlanmıştır (Kaya, Ozan , Vildan ve Orhan, 2018:27).

Klasik Türk Edebiyatında nesir ve nesrin sınıflandırmasıyla ilgili çalışmamızın daha önceki bölümlerinde bilgi verilmiştir. Nesir genel olarak “sade”, “orta”, “süslü” ve “ağdalı” olarak dörde ayrılır. Fakat edebî bir metni tam anlamıyla bu gruplardan birine almak çok mümkün değildir. Çünkü müelliflerin eserlerinin mukaddime bölümlerini genel olarak süslü nesirle kaleme aldıkları görülmektedir.

Müellifi bilinmeyen Kıyafet-nâme sade nesirle kaleme alınmıştır. Sade nesir halk diline dayanır ve amaç geniş halk kitlelerine bilgi vermektir (Şenödeyici, 2016:301). Eserin tümü göz önünde bulundurulduğunda müellifin sade bir dille ve öğretici olarak eserini kaleme aldığı görülür. Eserin mukaddime bölümünde ve bazı yerlerinde Arapça tamlamalara yer verildiği ve Arapça rubailerin olması az da olsa süslü nesrin özelliklerini göstermektedir.

Çalışmaya konu olan eser başlıkları Arapça olarak vermiş, yanında Türkçe anlamlarını yazmıştır. Halk arasında yaygın olan “tomalıç, söbi, degirmi, yumrı, yassı, bini, incik, süst, yubuset, belercin, aruk, yıldıracı, şom, evceklik, tuluk, hurde,yatlu” gibi kelimeler eserde görülmektedir.

Kıyafet-nâmede bulunan bazı sözcüklerin varlığı Eski Anadolu Türkçesinin etkisinin olduğunu göstermektedir. Bu sözcükler “aruk, artuk, eyitmek, şol, togrı, uğrı, uvak, yalanuz, yigniceklik yumak” vb. sözcüklerdir.

Eserde müellifin bazı sözcüklerde yazım birliği sağlayamadığı görülmektedir. Örneğin; “kimse-kimesne, daldır- delildir, uvak-ufak, tırnak-dırnak, yaşıl-yeşil, keçi-geçi” gibi sözcüklerde bölümlere göre değişiklik görülmüştür.

Müellif sürekli tekrara düşmemek için bazı sözcüklerin Türkçe ve Arapça karşılıklarını kullanmıştır. Bu sözcükler şunlardır. “kahillik-cahillik, cehl- yeyniceklik, hamakat-cehl, mekr-hile, maraz-hastalık” gibi sözcüklerdir.

5.3. Kıyafet-nâmede Hükümlerine Yer Verilen Hekimler

5.3.1. Aristoteles

Aristo, Trakya'da bulunan Stageira'da 322 yılında doğmuştur. Babası Nikomakhos, Makedonya Kralı II. Filip'in özel hekimi ve dostudur. 367 yılında Atina'ya giderek Eflatun'un Akademi'sine katılmış ve yaklaşık 20 yıl boyunca burada eğitim görmüştür. İlk başlarda Eflatun'un önde gelen öğrencisi olan Aristo, daha sonra onu eleştiren rakip olmuştur. Hocası Eflatun'un ölümünden sonra, Aristo Assos'a (bugünkü Behramköy) Hermias'ın yanına gitmiştir. Burada Akademi'ye devam ederek dersler vermiş, ahlak ve siyaset konularında yazılar yazmıştır. Aristo, bir süre Midilli Adasında kalmış ve daha sonra Makedonya Kralı Filip tarafından eğitim için Pella Sarayı'na davet edilmiştir. Burada sekiz yıl eğitim görmüş büyük şöhret elde etmiştir. Kral İskender babasının vefatından sonra tahta çıkmış, Asya seferine çıkmasıyla Aristo Atinada kendi okulunu kurmuştur. Bu okul, Apollon Lykeion Tapınağı'nın yanında kurulmuş ve Peripatos (yürüyen) olarak geçici felsefe ekolünü başlatmıştır. Aristo, derslerini öğrencilerinin arasında dolaşarak vermiş ve çağının bilinen tüm bilim sistemlerini bir şekilde düzenlemiştir. Ancak, İskender'in ölümünden sonra Makedonya karşıtlığı Atina'da yayılmıştır ve Aristo da Makedonya taraftarı ve dinsizlikle suçlanmıştır. Bu nedenle, Sokrat'ın başına gelenler gibi, Felsefe düşmanı bir cinayetin tekrarlanmaması için Aristo Khalsis'e gitmiştir. Aristo, 322 yılında 62 yaşında mide hastalığından dolayı hayatını kaybetmiştir. (Kaya, 1991:375).

5.3.2. Fahreddin Razi

Fahreddin Râzî 25 Ramazan 543 (6 Şubat 1149) yılında Büyük Selçuklu devletinin başkenti Rey'de dünyaya gelmiştir. Babası Ziyâuddin Ömer, kelimada Eş'arî, fıkhıta Şafî'dir. Düzgün hitabetiyle nam salmış bundan dolayı Hatîbü'r-Rey lakabıyla anılmıştır. Kaynaklarda annesi ve eşiyle ilgili bilgi bulunamamıştır. Fakat bir tane kardeşi ve biri kız üç çocuğu olduğundan bahsedilmektedir. 16 yaşına kadar babasından eğitim almış, fıkıh ve kelim gibi ilimlerde görüşleri, babasının fikirlerinden etkilendiği görülmektedir. (Kahveci, 2001:4-5).

Muhyiddin İbnü'l-Arabî İbn Rüşd, Abdülkadir-i Geylânî, İzzeddin b. Abdüsselâm gibi âlimlerle aynı dönemde yaşayan Fahreddin er-Râzî'nin yaptığı seyahatler tanınmasına vesile olmuştur (Yavuz, 1995:89). Razi, gerçek şöhretini dini ilimler alanında elde etmiştir. Bu alanda en çok tefsir ve kelim ilimleriyle ilgilenmiş İslam

dünyasını derinden etkilemiştir (Yavuz, 1995:90). Râzî, 1 Şevval 606'da (29 Mart 1210) Herat'ta vefat etmiştir.

5.3.3. İmam-ı Şafî

İmam Şâfi'nin 150/767 tarihinde dünya geldiği ve elli dört yıl yaşadığı konusunda genel bir görüş vardır. Doğum yeri tam olarak bilinmemekle birlikte Gazze, Askalân ve Yemen olmak üzere bu üç yerden birinde doğduğu söylenmektedir. Babasını iki yaşındayken kaybetmesi üzerine annesi onu Gazze'den alarak babasının akrabalarının yaşadığı Mekke'ye götürmüştür. Burada annesinin yönlendirmesiyle ilim öğrenmeye başlamış yedi yaşındayken hafız olup Muvatta'yı tamamen ezberlemiştir (Akdağ, 2020:79).

Kur'an ve hadis ilimlerinin yanında Şafii, Arapça ve şiirle ilgilenmiştir. Arapçaya merakından dolayı çölde yaşayan ve fasih konuşan Hüzeyl kabilesi ile birlikte yaşamaya başlamış ve burada Arapçasını geliştirip şiiri öğrenmiştir (Bilir, T.y:216).

Şafii yirmi dokuz yaşındayken Yemen'de idari görev almıştır. Görevindeki başarısından dolayı Necaran valiliğine yükselmiştir. Görevi sırasında insanlara adaletli davranması şöhret kazanmasına sebebiyet vermiştir. Onu kiskananlar halifeye karşı geldiklerini iddia ederek halifeye şikayet etmişlerdir. Dokuz kişiyle birlikte h.184 yılında yargılanmak için Rakka'ya götürülmüştür. Yanınakilerin boynu vurulurken Şafii, Muhammed b. Hasan eş- Şeybânî'nin şahidliği, dili düzgün kullanması, cesareti vb. özellikleri sayesinde idamdan kurtulmuştur. Şafii bundan dolayı idari görevlerden uzaklaşarak kendisini ilime verir (Alp, 2020:13-14).

İmam Şafii Medineye giderek İmam Malik ile tanışmıştır. Onun Muvattasını defalarca okumuş, İmam Malik'in düşüncelerini benimsemiştir. Şafii, İmam Malik'in yanında bir rivayete göre sekiz ay başka bir rivayete göre Malik'in ölümüne kadar yanında kalmış ve ondan ilim öğrenmiştir (Bilir, T.y:217).

Şafii Mısır'a h. 199 da gelmiş ve İmam Malik'in görüşlerini eleştirmiştir. Mısırdaki eski eserlerinin bir çoğunu gözden geçirerek yeniden kaleme almıştır (Alp, 2020).

Şafii, h. 204 tarihinde Recep ayının son Cuma gecesi (29 Recep 204 / 19 Ocak 820) Mısırdaki basur hastalığına yakalanarak ölmüştür.

5.3.4. Hipokrat

Hipokrat, M.Ö 460 senesinde " Küçük Asya" diye adlandırılan Cos(İstanköy) adasında dünyaya gelmiştir. Onun yaşamı hakkındaki bilgiler söylentilerden ibarettir. İlk hocası babasıdır. İki tane oğlu bir tane kızı vardır. Oğulları hekimliği Hipokrat'dan

öğrenmişlerdir.Torunlarının ismi de Hipokrat olup biri asil dört Hipokrat olduğu bilinmektedir (Uğurlu, 1997).

Hipokrat yaşamının çoğunluğunu seyahatlerde geçirmiş, Yunanistan'da gezerek birçok hastalığı tedavi etmiştir (Uğurlu, 1997:68).

İslam kaynaklarında adı Bukrat (Bokrat), Bukrâtîs, Ebukrât, İbukrât, İbukrâtîs gibi çeşitli isimlerle geçen Hipokrat (Hippokrates), müslümanlar arasında başta Asklepios, sonda Câlînûs (Galen) olan sekiz tıp duayeni (Asklepiades) arasına dahil etmeleriyle köklü bir imaja sahiptir (Kahya, 1998:119).

Mısır, Knidos ve Kos tıp mekteplerindeki tecrübeye dayalı bilgi birikimini sistemleştiren, tümevarımdan oluşturulan bir tıp düşüncesi geliştiren ve bu ilmi hurafelerden kurtarmaya çalışan Hipokrat'tır. Tıp teorisini temellendirdiği dört beden sıvısı kavramını oluşturmuş ve onunla başlatılan tıp tarihini derinden etkilemiştir. (Kahya, 1998:121).

5.3.5. Câlînûs

Gerçek adı Galenos olup İslam dünyasında Câlînus diye ün kazanmıştır. Doğum tarihi kesin bilinmemekle birlikte genel bir görüşe göre miladi 108 yılında Bergama'da doğmuştur. Babası mimar olup on beş yaşına kadar ona geometriyi öğretmiş sonra mantık ve tıp tahsiline yönlendirmiştir. Ölüm yeri olarak Mısır'ın doğusunda bulunan Ferma ve Sicilya bölgeleri gösterilir. Güncel araştırmalara göre Roma veya Bergama'da 200 yılında vefat ettiği söylenir. (Kutluer, 1993:32).

5.4. Kıyafet-nâmede Bulunan Şehirler

Aristo, İflimun ve İplavus'a göre bütün şehir halklarının ahlakı ve yaratılışı birbirinden farklıdır. Hiçbir şehir yoktur ki başka bir şehlin ahkakından ve yarıtlılışından farklı olmaya demişlerdir

5.4.1. Ehl-i Mısır

Batıdan Libya, güneyden Sudan, kuzeydoğudan İsrail, kuzeyden Akdeniz ve doğudan Kızıldeniz'le çevrili olan ülkedir (Doğaner, 2004:553). Müellif Mısır halkını şöyle tanımlamıştır.

Mısır halkında gaflet çoktur. Ancak anlayışları, idaraki, gayreti az; cimri ve alay edici olurlar. Zarar ve faydanın hakikatini bilmeden ellerinde olmayanı vermedikleri halde dilleriyle veridiklerini söyleyerek yalan söylerler.

“Mısır ehlinde gaflet çokdur. Ve amma fehm ve idrak ve ğayret ü buhl azdur. Ve dün-ı himmet ve rîşhand olurlar. Dilleriyle virürler ellerinde olmayanı ve görgülerini hikâyet idicilerdür. Zarar ve fâide fikr itmeksüzün dahı haqıktine muṭṭalı olmaqsuzun”(4a).

5.4.2. Ehl-i Berber

Somali'nin kuzeyinde liman şehri ve aynı adı taşıyan idarî birimin merkezi olan şehir (Dursun, 1992:477) kıyafetnamede şu şekilde geçmektedir.

Berberler akıllı ve anlayışlı olur ve onlarda hile ve aldatma az olur. Kaba, hırslı, cimri ve yalancı olurlar. Kadınlarının muhabbeti ve lütfu fazladır.

‘Akıl ve dānā ve faṣīḥlerdir. Ammā ğılzet ve hırş ve buhl ve kızb mālī sebū ziyāde hıfz itmek nihāyet mertebede şānlarına lāzımdır. Mekk ve hıle azdur. Ve nişālarının muhabbeti ve luṭfi ğalibdür(4.a).

5.4.3. Ehl-i Şām

İslam dünyasının önemli tarihî, ilim ve kültür şehirlerinden biri olan Şam, günümüzde Suriye'nin başşehridir.Şam ehli hayrı sever ve şakacıdır. Yazar eserinde Şam ehli için şu açıklamalar yer vermektedir.

Şam ehlinin gafleti kibri ve vefasızlıkları vardır. Ancak şakacı mizaca sahip ve elleri açıktır. Kalben hayır işlemeğe bağlıdırlar. Fakat zahiren öyle görünmezler.

“Ġaflet ve kibre ve mizāc ve laṭife ziyādedür.Ve amma vefā azdır. Ve kerem ve seḫa çokdur. Amma yerinden etmezler. Baṭıñları ḫayra mūtī ve münkāddır. Amma zāhirleri aña muḫālifdir(4a)”

5.4.4. Ehl-i Hicāz

İslam coğrafyacıları çoğunlukla Hicaz'ı Arap yarım adasının önemli bir alanı olarak gösterirler. Hicaz isminin ne zaman verildiğine dair bir bilgiye rastlanmamaktadır. Söylentilere göre cahiliye şiirlerinde geçtiği ifade edilmektedir. Çeşitli etnik unsurların yer aldığı Hicaz'da hâkim unsur dağınık olarak yer alan Araplar'dır(Küçüktaşcı, 1998).

Hicaz ehlinde oynamak, latife etmek, şevk ve âşık olmak çoktur. Ayrıca onlarda fesatlık, açgözlülük, rezillik ve edepsizlikte vardır. İkrām ederler ve vefa gösterirler. Kadınlarının şehveti fazladır. Erkeklerinde ise meyl ve muhabbet vardır. Kelamı çabuk anlayıp hıfzederler.

“Oynamak ve laṭife eylemek ve şevk ve te‘aşşuk ve fesād ve ṭama‘ ve feẓāḥat ve idrāk iḳdām ve kerem ve vefa çokdur. Ve dışisiniñ şehveti gālibdir. Erkelerinemeyl ve muḥabbetleri ziyādedür. Ve kelāmı tiz fehm idib ḥıfz iderler (4a-4b).”

5.4.5. Ehl-i Rūm

Rum ehlinde büyüklenme, şöret, pintilik, şevk, cesaret, mala ve makama düşkünlük, yiyecek azlığı, içme ve kaba kişilikte olma vardır. Fakat anlayışları gayet iyidir.

“Tekebbürlük ve şöret ve buhl ve vefa ve şevk ve sece‘āt ve māle ve manşıba meyl ve muḥabbet ve keşret-i ekl ve şürb ve gılzet-i ṭabi‘ şanlarına lāzımdur. Amma fehmleri ve idrākları gāyetle ḥubdur. Nisālarının şehveti gālibdir(4b).”

5.4.6. Ehl-i Irāk

Irak Ortadoğu’da bulunan bir İslām ülkesidir. Çalışmamıza konu olan eserde bu ülkenin halkı için şu ifadeler geçmektedir.

Irak ehlinde düzenbazlık, pintilik, hata, kibir, alay etme ve vefasızlık çokdur. Akılları, zekâları ve bir şeyi tez anlamaları iyidir.

“Mekr ve buhl ve ḥad‘a ve kibr ‘azamet riş-ḥand ve bī-vefālîk çokdur. ‘Akl ve zekā ve idrāk bir şey’i tiz fehm eylemek zātlarına lāzımdır. Ve dışisiniñ şehveti ve meyli gālibdir(4b)”.

5.4.7. Ehl-i Hind

Güney Asya’da bulunan Hindistan hakkında eserde şu hükümlere yer verilmiştir.

Hind ehlinde gaflet, korkaklık, hıyanet, açık yalan söyleme, hırsızlık, ağırbaşlı davranmama, sabırsızlık ve şevk ziyadedir. Yiyecek azlığı, içme, aşık olma ve aşkda meşakkatli davranma şanlarında vardır. Hikaye olunur ki ehli Hint’den birisi bir cariyeye aşık olmuş ve cariyeye aşığın şehrinde göçüp gidince aşık her zaman ağlamış. Gözününün birinden gözyaşı akıp durmuş diğerinden hiç akmamış. Sevdiğinin ayrılığından dolayı seksen dört yıl gözünü yumup hiç açmamış. Bunun üzerine bir rubai nazm etmiş;

Bukete ‘aynī gādāte‘ l beyn-i dem‘ an

Ve uḥrā bi‘ l bekā-i beḥaltü ‘aleynā

Fe ‘āḳibete‘ l letī beḥaltü ‘aleynā

Bienne ğamzatehā yevm el-ķatenā ³

Ĝaflet ve ŧecā‘at ħiyānet ve zāhirā kizb ve uğrılık ve vaķarsuz ve ŧabrsuzluk ve ŧevķ ziyādedür. Ve ķillet-i ekel u ŧürb ve ‘aŧķ ve ‘aŧķda meŧaķķatlı emri iķhtiyār eylemek ŧanlarına lazımdır. Ħikāyet olundu ki ehl-i Hindden biri bir cāriyeye ‘aŧıķ olub cāriye bunun ŧehrinden göçüp bir āħir ŧehre gidüb gönderi bile çıkub birķaķ menzil gitti ħīn u dā‘da girye vü zārılık eyledi. Bunun bir gözünden eŧki revān olub aķdı. Ammā bir gözünden hiç yaŧ gelmedi. Benüm sevdüğümün firāķı gününde ağlamadıñ diyü ol gözini seksān dört yıl yumdı hiç açmadı ve bu rubā‘ı‘i anın ħaķķında nazm etdi(4b-5a).

5.4.8. Ehl-i Çin

Çin ehlinde hile, kıskançlık, ikiyüzlülük, hıyanet, vefasızlık fazladır. Fakat akılları, zekāsı ve anlayışları iyidir. Sanat icra etmekte becerikli ve olgundurlar. Verilen hükümlere ziyadesiyle uyarlar. Korkaklık ve hafif meŧreplik onlarda üst mertebededir.

“Mekr ve ħāsed ve nifāķ ve ħiyānet ve bī vefālık çokdur. Ammā ‘aķl ve zekā ve idrak ziyādedür. Ve ŧanā‘at-ı cüzüyyede māhir ve kāmillerdür. Ve her emr-i ahkām ŧanlarına lazımdır. Ve ķorķaķlık yeyniceklik nihāyet mertebededir(5a).”

5.4.9. Ehl-i Yemen

Yemen ehlinde gaflet, korkaklık, emre itaat, doğruluk ve esenlik çokdur. Ayrıca nefislerine düşkün, ŧevke ve hayret edilecek ŧeylere muhabbetleri fazladır.

“Ĝāflet ve ķorķaķlık ve emre iķā‘at ve ŧıdķ ve selāmet çokdur. Ve za‘if nefis u emānet ve ŧevk u ğarībiye muħabbet ziyadedir(5a).”

5.4.10. Ehl-i Ħabeŧ

Habeŧ ehli dindar, vefadar ve güvenilir olurlar. Anlayışları az gafletleri çokdur. Yaratılıŧları kabadır. Ömürleri öyle kısadır ki çok yaŧayanı en fazla kırk yıl yaŧar.

“Dindār vefādār emīn olurlar. Amma fehimleri ve idrākları az. Ĝāfletleri çok. Ve ŧabi‘atleri ğalīzdir. Ve ‘Ömürleri ğāyetle ķaŧırdür. Ħatta didiler ki ğāyet çok yaŧayanı kırk yıl yaŧar (5b).”

5.4.11. Ehl-i Nevbe

Etıpyo ve Afrika ülkelerinde faydasız işler, oyun, eğlence, ŧevk, hafif meŧreplik, kötü niyet fazla gayretleri azdır. ŧanlarında muhalif olmak yoktur. Her ne olursa olsun itaat eder ve boyun eğerler.

³ Tercümesi: Ayrıldığımız zaman gözümün biri çok ağladı. Biri de hiç ağlamadı. Ağlamayan gözümü sevgiliyle kavuŧma günümüze kadar hiç açmadım.

“Lehv vu lu‘b ve buhl u hıyānet ve şevk yeyniceklik yaramaz niyet ziyādedür. Ve gāyret azdur. Ve şanlarında hiç miḥālefet yoḡdur. Her ne olur muṭi‘ ve munḡādlardur(5b)”

5.4.12. Ehl-i Sevāhil

Sahil kenarında yaşayan halk güvenilir ve vefalı olur. Fakat gayretleri ve şehvetleri gayet azdır. Tez anlar, geç ezberlerler.

“Emīn u vefādar. Ve zeki olurlar. Ammā gāyretleri ve şehvetleri gāyetle az. Anlamaları tiz. Ve hıfzları gāyetde giç olur. Ve şüretleri lāgar u za‘īf olurlar(5b).”

5.4.13. Ehl-i Mağrib

Batılı ülkelerde yaşayan halk cimri, kötü niyetli, kaba yaratılışdadır. Her emri yerine getirmede, çalışmada, kelimelerin ifadesinde ve ezberlemede başarılılardır. Fakat akılları eksiktir.

“Buhl u yaramaz aḡlamak ve gılzet tabi‘ tamam mertebededür. Her emrin huşūlünde sa‘y ve ihtimām ve feşāhat ve hıfz ziyādedür. Amma akılları nāḡışdur(5b).”

5.4.14. Ehl-i Maşrik

Doğu şehirlerinde yaşayan halkta akıl, zekâ, cimrilik, tedbir, tasarruf, siyaset ve yardımseverlikleri fazladır.

“Aḡl u zekāvet, ve kibr, ve buhl ve tedbīr ve tasarruf, ve siyāset ziyādedür. Ammā himmetleri ‘ālī ve tizlikden ḡamāḡatden ḡalī olmazlar(5b)”

5.4.15. Halk-ı Yunan

Yunan halıkında ilm, hilm, anlayış ve zekâ ziyadedir. Fakat kibirlidirler.

“İlm ve ḡilm ve ‘aḡl ve idrāk ve zekāvet ve fehmi ziyādedür. Ammā mütekebbirlerdür(6a)”

5.5. Kıyafetnamde İnsanların Ahlakı Ve Sıfatları Hakkında Verilen Hükümler

5.5.1. Er-Racülü’l Mekkār(Yalancı)

Hileli insanın alametleri hakkında hekimler şöyle demişleridir. Gözlerinin gök ya da mavi renginde veya siyah, gök ya da sarı renginde olduğunu söylerler. Onların gözleri bulanık görür ve gözbebeğine bakıldığı zaman kirpi gözüne benzer. Kulakları

küçüğe yakın olup burun yeri alçak ve iki yöne boynuz gibi toplanmıştır. Saçı mey renginde olup boynu kısadır. Yüzünün rengi katı kara, yeşil, sarı, kalay rengi, alçı rengi ya da sarı ve siyaha karışmış kızıl renginde olabilir. Alnı beyaz renginde yuvarlaktır. Yüzü etsiz ve asıktır. Sesi yüksek ve şiddetli olmakla birlikte gunneli ve iniltili ya da zayıf ve ince olup boğazından kesek kesek çıkar. Arkası eğri, omuzları başına doğru sivridir. Kolları ve parmakları gayet kısa olup ayakları küçük tırnakları düzdür. Ayak parmakları beşden çoktur. Belinden aşağısı ve uylukları etsizdir. Eğer bir insanda bu vasıfların hepsi ya da bir kısmı bulunursa o kimsenin hileli, yaramaz ve hata ehli bir insan olduğu yönünde hekimler ittifak etmiştir.

Ehl-i mekr ve hileli racülün 'alâmetinde ittifâk idib didiler ki gözleri gök ya pîrûze renginde ola. Yağud siyah ya gök ya şâr u noktâlar ola. Ya kirpü gözine müşâbih ola. Bulanık ırışık olmağda. Hatta bebeğine nazar olunduğda. Bölük bir yere cem' olunmuş gibi gözüne ve kulakları gâyetde küçüklüğe qarîb olub bîmisi yeri alçak ve iki cânibleri ki boynuz yirleridir. İçerü girmiş ola ve saçı mey renginde ola ve boynu gâyetde kışşâ olub ögîni yoğun ola. Ve yüzünün rengi ya kâtî kara ya yeşil ya şâru ya kalay renginde ola. Ya alçı renginde ola. Ya şâru siyaha mâyil ya kızıl ola. Beyaza mâyil alnı yumru olmak şartıyla. Ya yüzi lâğâr olub turş-rüy ola. Ve âvâzı bülend olub şedîd. Ve mağarici ba'îd ola. Ya âvâzında günne ve enîn ola. Ya za'îf ve şekîl ola. Ya boğazından kesek kesek çıka ve arkası eğri olub omuzları başı sivri ola ve kolları ve barmakları gâyetde kışşâ olub ayeleri küçük ve dırnakları yaşşı ola. ve belinden aşağısı ve uylukları ince ve lâğâr ola. Ve ayakları küçük ola. Yağud ayakları barmakları bişden artuğ ola bir kimsede bu evşâfiñ küllisi ya ekseri bulunsa sen ona mekkâr u huşud ehl-i had' a ve yaramaz niyyetlü diyü hükme eyle(6a-6b).

5.5.2. Er- Racülü'z Zâni(Zina Ehli)

Zina ehli insanın gözlerinin rengi mavi ya da ela olmasının yanında hekimler kuvvetli ve sürmelenmiş olduğu yönünde ittifak etmişlerdir. Gözlerinin boyutu ya küçük ya da büyük olup kirpik dipleri yufkadır. Zayıf olursa gözlerinden yaş gelir. Zina ehli insanın başı büzülmüş ve bir yere toplanmıştır. Yüzü saf kızıl ya da beyaza karışmış kızıl olur. Sesi zayıf, gunneli ve iniltilidir. Karnı büyük ve kılı çoktur. Göğsü çukur, düz ve yayılmıştır. Kalçadan dizine kadar olan kısmı zayıf ve uzundur. Dizkapağıyla topukları arası da zayıftır. Bir kimsede bu özelliklerin hepsi ya da bir kısmı olursa o kimse zanidir. O kimsenin kadına muhabbeti, nikâhı istemesi ve cinselliğe düşkün olduğu hükmlenmiştir.

Zina ehli olan racülün evşâfında ittifâk idüb dirlerki gözleri şehlä ola. Ya aq olub berk urucı ve yıldıracı ola. ya sürmelenmiş gibi ola. Ya gâyetde küçük ola. Ya büyük olub kirpikleri dibleri yufka ola. Ya za'îf olub yaşî akıcı ola. Ve başının dersisi munkabız olub bir yere cem' olmuş ola. Ve yüzi şâfi kızıl ya beyaza mayil kızıl ola. Ve âvâzı za'îf olub günnesi ve enini ola. Nefsi 'âli ola ve karnı büyük olub kılı çok ola ve gögsi düz ve yaşşı ola. Ve çukur ve yumru olmaya. Ve kolları kışşâ olub âyaları yoğun ve barmakları uzun ola. Ve belinden aşağısı ve uylukları lâğâr olub uzun ola. Ve incikleri ekseri olub sekirleri çok ola. Her kimsede ki bu emâretin küllisi ola. Ya ekseri ola ol kimsene zânîdür. Ya nisaya muhabbet ve nikâha rağîb ve cimâ' â tâlib ve kıy-ı gâlibdür diyü hükmluna(v.r.6b-7a).

5.5.3. Er-Racülü'z-za'ifu'l Kālb(Kalbi Zayıf Ve Hor Görülen Kimse)

Kalbi zayıf kimsenin başı küçük; boynu ince, dayanıksız ve yumuşaktır. Dayanıklı hale getirilirse bir o tarafa bir bir bu tarafa meyleder. Yüzü siyah, buğday, safi beyaz ya da kalay renginde olur. Sesi ve kelamı zayıf olmasına rağmen hiddetle söyler. Saçı yumuşak, Karnı yumuşak ve küçüktür. Uylukları kısa ve nahiftir. Ayakları küçük ve latif olmanın yanında zayıftır. Ayaklarının başparmağıyla yanındaki parmağı bitişik ve parmakları beşten fazladır. Bir kimsede bu özellikler bulunursa o kimsenin kalbinin zayıf olduğuna ve korkak olduğuna hükmedilmiştir.

Qālbi za'if ve kendü zelil olan racülün şıfatında ittifāk idüb didiler ki başı küçük buynu ince ve uzun süst olub yumşak ola. ya'ni muhkem süst olub togru durmaya gāh bir tārafa meyl ide gāh bir tārafa ve yüziniñ rengi siyah ve ya gendüm-gün ya şāfi beyāz ya qalay renginde ya alçı renginde ola. Āvāzı ve kelāmı za'ifa ola. Ammā hiddetle söyleye. Ya āvāzı uzun ola veya saçı yumşak ola. Ve karnı küçük ve yumşak ola. Ve uykuqları kıssa ola. Ve nahif ve ayakları küçük ve latif ve tırnakları yumşak ve za'if ola. Ayaklarının baş parmaklarına yanlarında olan parmakları bitişmiş ola. Ya ayaklarının parmakları bişden artuq ola. Her kimsede bu emāretin ekşeri bulunsa ol kimsenin nefsi delil-u qalbi za'if ve korqak ola(7a-7b).

5.5.4. Er-Racülü'l Feylisün(Filozof)

Feylisun; mizacı düzgün, anlayışı iyi, tedbiri güzel kimsedir. Bu kişinin kaşları doğrudur. Boynu ortadır. Diğer azaları kendi bünyesinde itidallidir. Akli geri değildir. Vücudu orta derecede kıllıdır. Gözleri mavi veya eladır. Gözlerinin rutubeti fazladır amma akıcı değildir. Gözkapakları çok etli ve zayıf değildir. Sevinçli, eğlenceli ve tebessüm eden kişiliktir. Çok hareketli ve çok yavaş değildir. Yüzü beyaz, kızıla meyilli veya buğday rengindedir ve çok yuvarlak değildir. Ağzı ne çok büyük ne de çok küçüktür. Dudakları ise serttir. Dişleri ne çok büyük ne çok küçük ne de çok sıkdır. Kaşları küçük, latif, kulak tarafına doğru ince ve yüksektir. Dili güzel olup seridir. Sakalları yuvarlak şekilde olup başlangıçta beyazdır. Başı yuvarlak olup çok büyük ve çok küçük değildir. Boynu da çok uzun ve çok kısa değildir. Boyu kısa olup göğsü geniş, elleri latif, parmaklarının araları açık ve uzundur. Tırnakları aktır. Eğer bir kimsede bu özelliklerin hepsi ya da bir kısmı bulunursa o kimsenin yaratılışı latif, akli ve tedbiri güzel, zihni pak ve mizacı düzgündür.

Nefsi nefis ve mizacı mu'tedil ve fehmi ve tedbiri güzel kimesneniñ 'alāmetlerinde ittifāk idüb didiler ki kaşı togrı ve orta boylu ola. Ve sā'ir a'zā'i cüzüyyesi i'tidāl üzerine olub kendü beniyyesine muvāfiq ola. Ne ğayet aklu ve ne ğayet aruq ola ve kıllı ne ğayetde çok ve ne ğayetde az. Ne ğayetde siyah ve ne kızıl ola. Belki vasat ola. Ve gözleri şehlä olub ruṭubeti çok ola. Ammā akıcı olmaya. Ve nazarında dāima dihk ve sürür eglene ne ğayetde büyük ve ne ğayet küçük ne ziyāde çuqur. Ve ne yumrı ola. Ve kapaqları ne ğayetde etlü ve ne ğayetde aruq. Ve beyāz ne ziyāde çok ve ne ziyāde az. Ve hareketi ne ğayetde serif ve ne batı ola. Ve hareketi zamānında aşığaya ve yuqaruya olan ziyāde munqalib olub ağı çok görünmiye. Belki bu zikr olan evşāfda evsaṭ ve aḥsen olub berrāq ola. Ve yüziniñ rengi

beyaz ola kızıla mâyil ya gendüm-gün ola. Ve yüzünde mehabet u server ve vâkâr eglene. Ve dâima tebessüm üzerine ola. Ve za'î miqdârı mu' tedil ola ne gâyetde degirmi. Ne gâyetde söbi ola. Ve ağız ne gâyetde büyük ve ne gâyetde küçük ola. Ve dudaklarına gâyetde yufka ve ne galîz ola. Dişleri ne ziyâde iri. Ve ne uvağ ola. Ve ne ziyâde şık ve ne ziyâde seyrek belki vasağ ola. Kaşları uzun olub kulaqları cânibleri ince ve yüksek ve kulaqları mu' tedil ve laţif olub küçük ola. Ve dili laţif olub hâreketi serî' ola. Ve şakâlî degirmi ya mürebbi' şekl olub ibtidâ ağırsı 'ârîziyetinden ola. Ve başı ne gâyetde büyük ve ne küçük ola. belki vasağ olub büyüklüğe mâil ola. Ve degirmi ola. Ve boynu gâyetde uzun ve ne gâyetde kışsa ola. Belki vasağ olub yoğun olmaya. Egni küçük ve göğüsü gîn ve elleri laţif olub barmaqları uzun ola. Ve araları açuğ ve dırnaqları ağ ola. Ve kızıla mâil ola her kimsede ki bu 'alâmetleriñ ekşeri bulunsa ol kimsenin nefsi ve 'aql ve tedbiri güzel ve zihni pāk ve řāb' i laţif ve mizācı mu' tedildir(7b-8b).

5.5.5. Er-Racülü Ğayrud'dîn(Dine Düşkün)

Ğayrud-din; doğru güvenilir, ibadet eden ve boyun eğen kimsedir. Bu kimsenin başının boyutu büyük, yuvarlak ve iki tarafında çukur vardır. Alnı etli ve yuvarlaktır. Kulakları kepçedir. Yüzünde hastalıktan kaynaklanmayan bir şişkinlik vardır. Gözlerinde rutubet vardır. Görünüşü sevinçli ve huzurludur. Yüzünün rengi beyaz, kızıla meyilli, buğday ya da kızıla meyilli siyahtır. Saygılı ve utangaçtır. Karnı ve göğsü dışı doğru olmayıp ne çok zayıf ne de çok şişmandır. Sesi ince ve alçaktır. Parmakları latif ve uzundur. Bir kimsede bu özelliklerin tümü ya da bir kısmı bulunursa o kimsenin dinine düşkün olduğuna, dinine ve islamına bağlı olduğuna, kalbinin kinden ve kibirden arındığına ve selamlığına hükmolunur.

Ğalbi selim nefsi emîn 'ābid u zāhid olan kimsenin emaretinde ittifāk idüb didiler ki başı büyük ve degirmi olub iki taraflarında çukurlar ola. Ve alnı etli ve degirmi ola. Ve kulaqları dik řura yatmaya. Ve yüzi etlu olub şişmiş ola. Ammā 'illetden şişmiş olmaya. Gözlerinde ruşubet olub nazarında sürür u şafā añlana. Ve yüziniñ rengi beyaz ola kızıla mâil ya gendüm-gün ola. Ya siyah ola kızıla mâil ola. ve Ğaya ve Ğicabı galib ola. Ğarnı ve göğüsü şaşra olmaya. Ne gâyetde lāğar u ne gâyetde semüz ola. Belki vasağ āvāzi ince ve alçak ola. Ve barmaqları laţif olub uzun ola. Bir kimesnede bu emaretiñ küllisi ya ekseri bulunsa ol kimseniñ Ğayrına ve şalāĞına ve dīnine ve islāmına ve Ğalbinin kinden ve kibirden ve selamlığına Ğukm oluna(9a).

5.5.6. Er-racülü'ş-şücā' (Cesur Kişi)

Ehli şüca; sert, cesur, önde olan ve yiğit kimsedir. Bu kimsenin kılı iri, sert ve haşindir. Boyu doğru, sırtı düzgündür. Kemikleri sert, büyük ve eğri değildir. Eti çok katı ve çok yumuşak değildir. Alnında çukuru yoktur ve düzdür. Fakat damarları çokdur. Kaşları uzundur. Yüzünün rengi kızıl buğday rengindedir. Göğsünde ve omuzlarında kılı çokdur. Baldırlarının iç kısmında eti çokdur ve aşağı sarkmıştır. Etinde ve derisinde kuruluk fazladır. Bir kimsede bu özelliklerin hepsi ya da bir kısmı olursa o kimse sert ve cesurdur.

“Şeci' ve řāvī ve mukaddem ve behādır olan kimseniñ şifatında ittifāk idüb didiler ki kılı gâyetde iri ve řāvī ve Ğaşin ola. ve řāmeti şoğrı olub yağırnı yağşı ola. Ve

kemükleri kâ'tmedârı ola büyük ola. Egleri büyük ola. Etine gâyetde kı'tı ve ne gâyetde yumşak ola. Belki vasa't olub mu'tedil ola. Ve alnu düz olub çıkırılı olma'ya. Ammâ t̄amarları çok ola. K̄aşları gâyetde uzun ola. Ve yüziniñ rengi kı'zıl ya beyaz gendüm-gün ola. Kı'zıla mâ'il ola. Göğüsünde ve omuzunda kı'lı çok ola. Ve baldırının iç yüzünde eti çok olub aşı'ğa şarkmış ola. Ve etinde ve derisinde yubüset ziyâde ola. Her kimsede ki bu şıfatıñ küllisi ya ekşerî bulunsa ol kimse kı'avî ve şâbitu'n nefis ve şecî' dir(9b).”

5.5.7. Er-Racülü'l Cebbār (Acımasız)

Muhammed İbni Zekeriyya Razi ve Fahreddin Raziye göre cebbar insanın kalbi zayıf, korkak yavaş ve boyu eğridir. Yüzünün rengi sarı, ak ya da sarıya meyillidir. Cebbar kişi zayıf ve bakışlarında art niyet vardır. Baldırının iç yüzünde eti azdır ve yukarıya çekilmiştir. Elleri ve ayakları latif olup zayıftır. Eğer bir kimsede bu özelliklerin tamamı ya da bir kısmı olsa o kişi korkaktır.

(Mim Şad) K̄albi za'if ve kendü korkak ve yavaş olan kimseniñ emaretinde dirler ki kı'lı yumşak ve k̄ameti egri. Ve yüziniñ rengi şaru ola ya ak ola şaru'ya mâ'il ve gözleri za'yif olub nazarıñda za'f anlana. Ve baldırının iç yüzünde eti az olub yukarıya çekilmiş ola. Ve elleri ve ayakları latif ve nahif ve za'if ola. Bir kimsede ki bu 'âlâmetlerin küllisi ya ekşeri bulunsa ol kimse korkak ola vallâhu â'lem(10a).

5.5.8. Er-Racülü'l Vakh(Utanmaz)

Muhammed İbni Zekeriyya Razi ve Fahreddin Raziye göre vakh insan tipi hayasız, anlayışı olmayandır. Bu insan tipinin gözleri gök rengindedir. Göz kapakları ise kalındır. Kendisi ahmak olup hareketleri seri, yüzü yuvarlaktır. Yüz rengi safi kı'zıl ya da beyaza yatkın kı'zıldır. Boynu kısa ve öne doğru eğridir. Kelamı serttir. Vücudunda ve yanağında kı'lı azdır. Bir kimsede bu özelliklerin tamamı ya da bir kısmı bulunursa o kimse hayasızdır.

(Mim Şad) Bî-haya ve bî-idrâk olan kimseniñ evşâfında didiler ki gözleri pîrûze renginde olub kı'pakları kalın ve kendüsi gâyetde açuk ve belercin olub h̄areketi serî' ola. Ve yüzi degirmi ola. Yüzi degirmi ya üç t̄arafılı olub rengi şâfi kı'zıl ya beyaza mâ'il kı'zıl ola. Ve boynu kı'şsa olub azacık önüne egri ola ve h̄areketi serî' ve kı'tı çok ve kelâmı kı'tı ola egniñde ve yañâğında kı'lı az ola. Bir kimsede ki bu evşâfıñ küllisi ya ekşeri bulunsa ol kimse bî-hayâdır(10a).

5.5.9. Er-Racülü'l Galîzi't- tab'(Sert Yaratılış)

Muhammed İbni Zekeriyya Razi ve Fahreddin Raziye göre katı sert ve pis olan insanın özellikleri şu şekildedir: Yüzü ve alını yuvarlak olup yanaklarının, kulaklarının ve boynunun eti çokdur. Sakalları ve karnı gayet büyüktür. Ellerinin parmakları kısadır.

Dizkapağıyla topukları arası uzundur. Bir kimsede bu özelliklerin tamamı ya da bir kısmı bulunursa o kişi katı yaratılıştadır ve pistir.

(**Mim Şad**). tab‘-ı galiz ve kendü habis olan racülün evşafında didiler ki rengi gayetde beyaz ola ya gendüm-gün ola. Ve yüzi gayetde degirmi olub yanaqlarının ve kulaqlarının ve boynunun ve ayaklarının eti çok ola. Ve alnı daği degirmi ola. Ve şakalı ve karnı gayet büyük olub ellerinin barmaqları kıssa ola. Ve incikleri uzun ola. Bir kimesne de ki bu evşafın küllisi ya ekşeri bulunsa ol kimsenin tab‘ı galiz ve hâşindir(10b).

5.5.10. Er-Racü'l Harîş(Hırslı)

İladus'a göre hırslı ve açgözlü insanın özellikleri şu şekildedir: Kolları kısa, yüzü gül renginde, kulakları büyük, başının burun yeri alçak olup iki tarafı içeriye geçiktir. Burnu sağ tarafına biraz eğiktir. Bir kimsede bu özelliklerin tamamı ya da bir kısmı olursa o kişi her zaman hırslı ve aç gözlülüğü sebebiyle beladan kurtulamaz.

Sin. Harîş ve tama'kâr olan racülün emaretinde didiler ki kolları kıssa ola. Uzamaya ve yüzünün rengi gül renginde olub kulaqları büyük ola. Ve başının bînisî yeri alçak olub iki cânibleri ki tüluklarıdır içerüye girmiş ola. Ve burnu sağ cânibine bir miqdâr eğilmiş ola. Bir kimsede ki bu emâretin küllisi ola ya ekşeri bulunsa ol kimse her zamanda hırş ve tama' sebebiyle belâ damından kurtulmaz(10b).

5.5.11. Er-Racülü'l Keslân (Tembel)

İladus'a göre cahil ve tembel insanın alametleri şu şekildedir: Gözleri büyük, yıldırıcı, keçi gözüne benzemekte, gök renginde ve büyüktür. Alnı büyük, yüzü etlidir. Kimde bu özelliklerin tamamı ya da bir kısmı bulunsa o kişi cahil ve ahmaktır.

“Sin. kâhil ve tenbel adamın ‘alâmetinde ittifâk idüb didiler ki gözleri büyük ve yıldırıcı ola . yahud geçi güzine müşâbih olub gök ve büyük olub ve ağı daği çok ola. Ve alnı büyük ve yüzi etlü ola. Kimde ki bu emâretin küllisi ola ol kişi kâhil ve ahmakdur(v.r.11a),”

5.5.12. Er-Racülü'l Kalîlü'l ‘akl Ve Kesîru't- tayş (Aklı ve Anlayışı Az)

İladus'a göre akli ve anlayışı az kimsenin vasıfları şu şekildedir:Baş küçük kulakları büyük ve yuvarlak olup ense tarafına çekilmiştir. Alnı uzun ve damarları bellidir. Yüzünün rengi kızıldır. Burnunun ucu ince ve uzundur. Boyu uzundur. Hareketi seri ve omuzları incedir. Bir kimsede bu sıfatların tamamı ya da bir kısmı olursa o kişinin akli az, düşüncesizliği ve gazabı fazladır.

Sin. ‘Aklı az ve yeynicekligi çok kimsenin evşafında didiler ki baş küçük ve kullukları büyük ve degirmi olub ensesi cânibine çekilmiş ola. Añnı boynı uzun ve tamarları aşikâre ola. Yüzünün rengi kızıl olub burnunun ucu ince ve uzun ola. Bedeni issi

olub kâmeti uzun ola. Ve hâreketi serî' ola ve omuzları ince ola bir kimesnede bu şıfatların küllisi ya ekşeri olsa ' aklı az ve hıffeti ve gâzabı çok ola(v.r.10.b)

5.5.13. Er-Racülü'l Kâfîlü'l Fehm(Anlayışı Az)

Aristo'ya ve İladus'a göre anlayışı ve idrakı az olan kişinin özellikleri şu şekildedir: Arkasında ve karnında kıllı çokdur. Gözü gök rengindedir ve keçi gözüne benzemektedir. Rengi saf beyaz, alçı ve buğday rengindedir. Burnu büyük olup kalın kulaklıdır. Sesi ince olup ayakları etli ve hareketi yavaştır. Bir kimsede bu özellikler oldu mu o kişi idrak edemez ve temiz değildir.

Ṭa Sin. Fehmi ve idrâkı az olan kimseniñ emaretiñde didiler ki arkasında ve karnında kıllı çok ola. Ve gözi gök olub ağı dağı çok ola.geçi gözine gibi müşâbiheti ola. Rengi şâfi ve beyaz ola. Ya alçı renginde ola ya gendum-gün ola. Siyaha mâil ve burnunuñ ucu büyük ve kendü büyük ve tolu ve yoğun ve kulaklı ola. Ve âvâzi ince ve ayakları etlü ve hâreketi giç ola. Bir kimsede ki bu emârât bulundi ol kimesne bî-idrâk ve bî-temizdür(11b).

5.6. Kıyafet-nâmede Bedenden Hareketle Karakter Hakkında Çıkarılan Hükümler

Muhammed İbni Zekeriyya Razi ve Fahreddin Raziye göre insan beyaz, kalay ya da alçı renginde olursa bu durum o insan soğuk mizaçlı olduğuna gösterir. Safi kızıl, beyaza mail kızıl ya da buğday renginde olursa onun kişiliğinin sıcaklığına kanıttır. Eğer beyaz renk ince ve safi kızıl renge karışmış olursa mizacının ölçülü olduğuna kanıttır. Eğer kızılık çok beyazlık az olursa kişinin kanının çok olduğuna delildir. Kızılık az olursa kanının az olduğuna ve balgamın çok olduğuna delildir. Eğer kızılık hiç olmayıp alçı renginde olursa kanın az olduğuna, balgamın çok olduğuna delildir. Eğer beyaz ve yeşil renkte olursa sıcak ve sevdaya düşkün bir mizaca sahiptir. Eğer beyaza meyilli sarı olursa o insan ya hastalıktan yeni kurtulmuş ya yüzünden çok kan akmış ya da kanı azdır. Eğer sarıya külrengi ya da yeşil karışmış ise insanlara zarar veren bir mizaçtır. Bu mizaçtan hareketle ciğerinden ve dalağından hastalık eksik olmaz. O kişinin sıhhati az olur.

İklimun, Fahreddin Razi ve İladus'a göre bedenın sıcak olması kişinin sıcak kanlı olmasına işaret eder. Bedenin rutubetli olması mizacın soğukluğuna kanıttır. Bedenin kuru olması mizacın katı olmasını gösterir.Bedenin sıcak ve yumuşak olması sıcak mizaçlı olmaya delildir. Eğer yüz soğuk ve yumuşak olursa mizacın soğukluğuna ve kuruluğuna kanıttır.

İnsan tabiatında olan istemek, direnmek gibi fiiler güçlü ve seri olursa sıcak kanlı olunur. Eğer zayıf ve az olursa mizacın soğukluğu galibdir. Zekada, sözde ve harekette kişi hızlı olursa yiğitlik ve liderlik meydana gelir. Bunlara benzer ne kadar fiil varsa

mizacın sıcaklığına delildir. Örneğin; kılın çok, siyah ve kıvrıkcık olması mizacın sıcaklığına dalalet eder.. Eğer bunların tersi olursa mizacın soğukluğunu gösterir Derinin kokması mizacın hararetine delildir. Çok kokması bedeninin rutubetine az kokması ise bedeninin kuruluğuna delildir. Bedenin idrar renginde olup kokması kuru olduğuna delildir. Bunların aksi durum olursa insanın mizacının soğukluğunu gösterir.

5.6.1. Kıyafet-nâmede Bedenin Yapısından Hareketle Hükümler

5.6.1.1. Ālāmetü'l Bedenü'l Mu'tedil(Orta Halde Olan Beden)

Sıcaklıkta ve soğuklukta orta halde olan beden soğuk ve sıcak olmaz. Belki sıcaklığı rutubetine galip olabilir. Eti çok yumuşak ve çok katı değildir. Kılı yoğunlukta, incelikte, kızılılıkta, kıvrıkcık oluşunda ve uzunlukta orta haldedir. Damarları ne dar ve gizli ne de geniş ve aşikârdır. Sesi ne yüksek ne de alçaktır. Hareketi çok hızlı çok yavaş da değildir. Bunlardan hareketle bütün özelliklerinde orta haldedir. Bir kişi bu zikrolunan özelliklere sahip olursa o kişi bütün fiillerinde adalet üzerine olur.

Harâretde ve burûdetde ve ruṭubetde i' tidāl üzerine olan bedeniñ 'alâmetleri şovuk olmaya. ve gâyet issi daḥi olmaya belki harâreti ruṭubetine gâlib ola ve etine gâyetde yumşak ve ne gâyetde katı ola. Ve kılı ne yoğun ve ne ince ola ne çara ne kızıl ne kıvrıkcık ne uzayıcı ola. Tamarları ne tar olup gizli ola ve ne giñ olupn aşikâre ola ve avazı ne bülend ve alçak ola ve hareketi ne tiz ne giç ola bu umurda vasat ola tabi'at-ı fi'illeriñde ve nefsi-fi'illerindeki zikr olundular 'adâlet üzerine ola(13a).

5.6.1.2. 'Alâmetü'l Bedeni'l Hârri (Hararetli Beden)

Harareti çok olan kimsenin alametleri şu şekildedir; kuruluğu çabuk olur. Ve bedeni sıcak ve hafif olur. Damarları belli ve hareketleri çabuk ve uykusu azdır. Kılı kıvrıkcık olup çoktur. Buğday renginde ve çabuk sinirlenen kimsedir.

“ Harâreti gâlib olan kimseniñ 'alâmeti oldur ki yubüseti gâyetde tiz ola. Ve bedeni issi ola. ve hafîf ola. ve tamarları âşikâre olub harekâtı tiz ola. Ve uykusu az ola . Ve kılı gâyetde kıvrıkcık olub çok ola ve on gendüm-gün metehavvir ve tiz ola(13b).”

5.6.1.3. 'Alâmetü'l Bedeni'l Bârid (Soğuk Beden)

Soğuk kanlı ve şehveti zayıf olup cinselliği az olan kişinin bedeni soğuktur. Bu bedenin özellikleri sıcak bedende zikredilenlerin tam zıttıdır.

“Birûdet üzerine olan bedeniñ 'alâmeti oldur ki bedeni şovuk ve şehveti za'îf olub cimâ'ı az ola. Ve uykusu çok ola. Ve el-ḥâşıl beden-i ḥârrede zikr olanlara muḥâlîf ola(13b).”

5.6.1.4. ‘ Alāmetü’l Bedeni’r -rabṭ(Rutubetli Beden)

Rutubetli bedenin alemetleri şunlardır: Eti ve sinirleri yumuşak, zayıf, güçsüz, gevşektir. Kemikleri, eklemleri ve damarları gizlidir. Etinde ve derisinde kuvvet ve sağlamlık olmadığından zahmete, belaya maruz kalmayıp hür ve yaramaz huydadır.

“Ruṭūbeti gālib olan bedeniñ ‘alāmeti oldur ki eti ve sinirleri gāyetde yumşaq ve süst ve za‘if ve gevşek ola. Gemükleri ve ekleri ve ṭamarları gizlü ola. Etinde ve derisinde kuvvet ve istiḥkām olmaduğundan ötürü zahmete ve belāya ve meşakḳate doymayub hür ola. Ve ḥulḳ-ı huyı gāyetde yaramaz ola(13b).”

5.6.1.5. ‘ Alāmetü’l Bedeni’l Yābis (Kuru Beden)

Gövdesi katı olup kuvveti çok olan beden kurudur. Bu bedenin derisi kalın ve sağlamdır. Kemikleri ve eklem yerleri belli ve kılı çoktur. Zahmete ve meşakkate sabırlıdır.

“Yubūseti gālib olan bedeniñ ‘alāmeti oldur ki gövdesi gāyetde katı ḥafif olub kuvveti çok ola. Ve derisi daḥı kalıñ ve muḥkem ola. Ve gemükleri ve eñleri āşikāre olub kılı çok ola. Ve zahmete ve meşakḳate şabr ididci ola(14a).”

5.6.1.6. ‘ Alāmetü’l Bedeni’l Ḥārri ‘l Yābis(Hararetli Ve Kuru Beden)

Harereti ve kuruluşu birlikte olan bedenin rengi siyah, derisi kalın, katı, sinirleri güçlü, kemikleri ve eklem yerleri bellidir. Bedeni sıcaktır. Uykusu azdır. Hareketi, cesareti, liderliği çok ve çabuktur.

“Ḥārāretle yubūset cem‘ olan bedeniñ ‘alāmeti oldur ki kılı gāyetde siyah ve kendü aruḳ ve derisi kalıñ ve ḥaşīn ve sinirleri ḳavi ve muḥkem ve kemükleri ve eñleri āşikāre ve bedeni işsi ve uyḳusu az ve nabzı ve ḥarekātı ve şecā‘ati ve ikdāmı çok ve tiz ola.(14a).”

5.6.1.7. ‘ Alāmetü’l Bedeni’r -rabṭ (Soğuk Ve Rutubetli)

Soğukluğu ve rutubeti bir olan kişinin bedeni sıcak, kılı uzun, damarları dar, kemikleri ve eklemleri gizli; yağı, uykusu, cahilliği, gevşekliği çoktur. Hareketi ise geçtir.

“Berūdet ve ruṭūbet cem‘ olan bedeniñ ‘alāmeti oldur ki gövdesi issi ve kılı uzun ve ṭamarları ṭār ve kemükleriniñ ekleri gizlü ve yağı ve uyḳusu ve kāhilligi ve süstlügi çok ve ḥarekātı giç(14a).”

5.7. Kıyâfet-Name'de Hakkında Hüküm Bulunan Uzuvar

5.7.1. Faşlü'r-ru'us(Baş)

Aristo ve İlâdus'a göre kişinin başının büyük yanlarının küçük olması ihsana, güzel anlayışa, emirlere boyun eğmeye delildir. Fakat böyle olan kimse haktan habersiz olur. Her tarafı büyük olan baş anlayışsızlığa ve acı çekmeye delildir. Küçükbaş sahibinin aklında noksanlık olmasına delildir. Yani başın boyutu kişinin zeka seviyesini gösterir.

Ṭā sîn. Büyük baş. Ammā efrāṭla büyük olmasa himmet-i 'āliyye ve güzel fehme ve inkiyâda delildir. Ammā mizācın ğafleti ğālib olur. Efrāṭla büyük baş eblehliğe ve ıztırâba delildir. Küçük baş hıffete ya'ni sâhibiniñ yeynicekliğe ve başınıñ küçüklüğü miqdârınca 'aklınıñ eksikliğine dâldür. Ya'ni baş ne kâdar küçük olusa ol kâdar 'akl dağı eksük olur(14b).

Eflimün'a göre eğer küçükbaş kişinin boynuna uygun olursa o kişi öfkeli, rutubetli ve şekli güzel olur.

Nun aydur küçük baş tehevüre delildir. Megerki boynuna münāsib ola. Dağı ruṭubet çokluguna ve şekl güzelliğine delildir(15a)."

Fahreddin Razi ve Mansuriye göre baş derisi bir yere toplanmış kişide hayâ eksikliği vardır. Tepesi çukur olursa hırslı olmaya delalet eder.

"Mim Sad. Ya derisi munḳabz olub bir yere cem' olmağ killet-i hayāya delildir. Ammā ra's ya'ni beyni yiri çukur olmağ hırşa delildir(15a)."

İmam Şafii'ye göre beyin yeri çukur olan kişi öfkeli ve hükümlere muhalif olur. Boynuz yerlerinde çukur olan kişi ise kötüdür.

"Ayn. Tehevüre ve nāsa muḫālefete dâldür. Boynuz yirleri çukur olmağ ḫabāşete dâldir(15a)."

Eflimün'a göre başın yumurta gibi olması kötü niyete ve alçaklığa delildir. Başın enseden tarafı küçük olup bir sivri kemik olması akla, hiddete ve hayra delildir.

"Nun. Başı söbü olmağ yaramaz niyete ve ḫabāşete dâldir. Başıñ enseden cānibi çukur olub ensede bir sivri kemük olmağ 'akla ve ḫiddete ve ṭab'a ve ḫāyra dâldir(15a)."

Hekimler başın büyüklüğünün orta olması, kişinin bünyesine uygun olması ve daire şeklinde olması yönünde ittifak etmişlerdir. Yine alnın enseden büyük olması, iki tarafında birer parmak mikdarı kıl bitmemiş yer olması, iki tarafından içeriye girmiş olması, enseden azıcık büyük olması, çukur olmamak şartıyla ensede bir sivri kemik olması yönünde de ittifak etmişlerdir. Böyle bir kimse akılda ve anlayışta iyidir. Salih ve salih eşe düşer ve bir şeyi tez anlar.

“*Ammā mu‘tedil ve memdūh olan başın emāreti hūkemānıñ ittifaķıyla vuzu‘ ve miķdārı mu‘tedil olub büyüklüğe mayılraķ ve kendü bünyesine münāsib olub müstedirü’s şekli ola. Ve alnı üzerinde iki cānibinde bile birer barmaķ miķdārı kıl bitmemiş yir olub iki cānibinden içerüye girmiş ola.ve alnı eñseden azacık büyük ola. Ve eñsede bir sivrü kemük ola çukur olmamaķ şartıyla bu mişl baş ‘aķla ve fehme ve fikr-i şaḥīhā ve şāliḥ a‘māle şāliḥ düşe ve ziyāde ḥıfza ve bir nesne’i tiz añlamağa ve tiz añmağa dāldir(15a-15b).”*

5.7.2. Faşlu’s Şu’ür (Baş Kılıkları Ve Yüz Kılıkları)

Fahreddin Razi ve Mensuri’ye göre katı, iri ve kısa saç; hırşa, yaramaz huya ve korkaklığa delildir.

“*Mim Şad. Kātı ve iri ve kıssa saç hırşa ve yaramaz ḥulķā ve ḳorķaklığa dāldir(v.r.15b).*”

Eflimun’a göre katı, iri ve kısa saç, söz söylemede aciz olmaya delildir.

“*Nun. Sözde ‘aciz olmağā delildir(15b).*”

Aristo, Eflimun ve İladus’a göre saçın uzun olması kişinin kaba olmasına ve yaramaz anlamasına delildir. Yumuşak saç dört ayaklı hayvanların kılına benzediğinden korkaklığa, hileli olmaya, kin tutmaya ve haset etmeye delildir. Özelliklerinde orta olan saç ise sıfatlarda itidalli olmaya delildir.

“*Ṭa Nun Sin. Şık Ve uzun saç gālizatına ve yaramaz añlamağā delildir. Bahāyim kılına müşābeh olduğundan ötürü yumşak saç ḳorķuluğa ve mekre ve kin ṭutmağa ve ḥasede delildir. mu‘tedil saç sıfatların i‘tidāliline dāldir(15b).*”

Fahreddin Razi ve Mensuri’ye göre siyah kıl kişinin menfaat sevmesine delildir.

“*Mim Sad. Siyah kıl menfa‘at sevmeye delildir. Efrātla kızıl kıl hırşa ve yaramaz añlamağa dāldir(15b).*”

İladus, Fahreddin Razi ve Mensuri’ye göre yatmayan ve dökülen kıl; deliliğe, ahmaklığa ve kırıksıklığa delildir.

“*Sin Mim Şad. Yatmayub ṭuran kıl dökülücü daḥı ola. Delülüge ve aḥmaḳlığa ve kırıksıklığa dāldir(15b).*”

Aristo, Eflimun ve İmam-ı Şâfi’ye göre yatmayıp dökülen kıl cesaretli olmaya delildir. Omuzlarda kılı çok olmak kıt anlamaya delildir. Kıl yüz renginde olursa çok öfkeli olmaya ve hayır işlerinde az olmaya delildir. Kılın karında çok olması herşeyde hevesli olmaya delildir. Boynunda kılın çok olması aslana benzediğinden dolayı kuvvete, şiddete ve kibre delildir. Kirpiğin çok olması ise yiğitliğe ve akıllı olmaya delildir.

Та Nun ‘Ayn şecā’ ate dāldir. Ve omuzlarda çok olmak anlamağ eskligine dāldir. Kıl ki yüz renginde ola ziyāde tehevüre dāldir. Ve hayr azlığına dāldir. Karında kıl çok olmak şevke dāldir. Boynunda kıl çok olmak kuvvete ve şiddete ve cera’ete ve kibre dāldir. Arslana müşābeh olduğundan oturi ve kirpigi çok olmak bahādırlığa ve ‘ağla dāldir(15b-16a).

İmam Şāfi’ye göre arkada ve kalçayla diz arasında kılın çok olması tekeye benzediğinden dolayı şehvetli olmaya delildir.

“*Ayn. Arkada ve uyluğda kıl çok olmak şehvete dāldir. Tekeye müşābh olduğundan oturi(16a).*”

Halka göre kılların çoklukda ve azlıkda, kısıklıkda ve uzunlukta, incelikte ve kalınlıkta orta olanı aklılı olmaya, hayır işlemeye ve iyi yaratılışta olmayı gösterir.

“*He. ittifāğ idüb didiler ki kılların memduhı ki ol ‘ağla ve hayra ve cevdet-i şab‘a delil olan oldur ki çoklukda ve azlıkda uzunlukda ve kışşalıkda yoğunlukda ve incelikde vasat olandır(16a).*”

5.7.3. Fashl Fı’l Cebāh (Alınlar)

Basık ve geniş alın zayıf, çelimsiz, düzensiz olmaya; savaş ve düşmanlık sevmeye delildir. Küçük alın akılsızlığa ve haset etmeye, büyük alın cahillığe delildir. Alnın düz olması böbürlenmeye ve iyi huyda olmaya kanıttır. Alnın kısa olması cesaretli olmaya ve edepsiz olmaya delildir.

“Yaşşın ve gın alın ki ‘aruk ve ağşān olmaya. Cenk ve huşümet sevmeye ve düzensiz olmağ dāldir. Küçük alın nādanlığa ve hussete dāldir. Büyük alın kāhillığe dāldir. Alın yol yol olmağ laf urub öğünmege ve cevdet-i şab‘a dāldir. Alın şaşır ya ‘ālī olmağ şecā’ ate ve edbsizlige delilddir(16a-16b).”

Halka göre alnın dolu olması öfkeli olmaya delildir.

“*He. Alın şolu olmağ tehevüre dāldir(16b).*”

İmam Şāfi ve Mansuriye göre alnın damarları çok olması kişinin lider olmasına delilidir. Alnın başdan burna kadar buruşmuş olması kişinin öfkeli olduğuna kanıttır.

“Mim şad. Tamarları çok olan alın cür’ete ve iğdāma dāldidir. Alın buruşmuş başdan burnuna inince gāzaba ve gāşiyeye dāldir(16b).”

İmam Şāfi’ye göre alnın, kulaktan kulağā varıncaya kadar buruşmuş olması kişinin zeki olduğunu gösterir .

“*Dal Ra ‘Ayn. Ālın buruşmak kulağdan kulağā varınca zeyreklige dāldir. Orta alın i‘tidāle dāldir(16b).*”

Müellif yüzde bulunan uzuvlardan hareketle de hükümlerde bulunmuştur.

5.7.4. Faşlu'1 Havācib (Kaşlar)

Kaşın kılları çok olmak sözünde durmamaya ve fesat olmaya delildir.

“Kaşın kılı çok olmak gāşiyye ve kelāmı red ve fāsīd olmağa dāldir(16b).”

Eflimun, Fahreddin Razi ve Mansuri'ye göre kaşın burun tarafı aşağı olup kulak tarafı yukarı ve uzun kaş kibre ve böbürlenmeye delalet eder.

“Nun Mim Sad. Uzun kaş kulağ tarafına çekilmiş ola kibre ve laf urub ögünmege huşūsa ki burundan canibi aşağıya māl olub kulağdan cānibi yukāriya ola(16b).”

Eflimun'a göre kemer şeklinde olan kaş kişinin şevke düşkün ve alçak olmasına delalet eder. Çatık kaş bağlılığa, muhabbete, oyun ve eğlence sevmeye delalet eder. Açık ve ince kaşlı olan kişilerin sevinçli ve güleç yüzlü olduğunu gösterir. Kaşın burundan tarafı ince olması kavgaya ve fitneci olmaya delalet eder.

“Nun. Kemer kâş şevke alçaklığa dāldir. Çatuk kaş ülfete ve muhabbete ve oyun ve temāşa sevmeye dāldir. Açuk ve ince kaş güşāda ve handān ve şādīmān olmağa dāldir. Kaşın burundan cānibi ince olmak huşūmete ve fitne koparıcı olmağa dāldir(16b).”

Halk, kaşın her özelliğinin vasat olması ve burundan tarafının yüksek olması kişinin güzel olacağı yönünde ittifak etmiştir.

“Dal Ra He. İttifāk idüb didiler ki kaşların memdūhı ki evvel tab‘-ı celīle ve vaşf-ı cemīle delīldir. Ki vaz‘ı güzel olub her ciheti vasaş ola.ve hem burundan cānibi yüksek ola(17a)”

5.7.5. Faslı Fī'1 ‘Uyūn (Gözler)

Fahreddin Razi ve Mansuri'ye göre büyük göz cahilliğe ve muhabbete delalet eder. Çukur göz kötülüğe delalet eder. Küçük, gök, titreyen ve yıldırıcı göz maymun gözüne benzediğinden dolayı hileye, hayâsızlığa ve kadına düşkünlüğü gösterir. Küçük ve çukur göz hileye ve hasede delalet eder. Küçük ve patlak göz, yengeç gözüne benzediğinden dolayı cahilliğe ve kadına düşkünlüğün delilidir.

Mim sad. Yıldırıcı büyük göz kâhillige ve ziyāya ve muhabbete delīldir. Çukur göz habāsete dāldir. Meymūn gözüne müşābehe olduğundan uturı küçük ve gök ve ditreyici ve yıldırıcı göz hileye ve bī-hayālīga ve ‘avretlere muhabbete dāldir. Küçük ve çukur göz mekre ve hasede dāldir. Küçük ve tomaliç göz yengeç gözüne müşābi he ola. Cāhillige ve ‘avretlere māl olmağa dildār(17a).

Fahreddin Razi ve Mensuri'ye göre gözün çabuk çabuk hareket etmesi ve sinirli bakması hileye ve kötülüğe delalet eder. Yavaş yavaş hareket etmesi ve açıp kapanması

hilekâr olduğunu gösterir. Simsiyah göz korkaklığa ve gözdeki karalık maddi şeylere düşkünlüğe kanıttır.

“Mim sad. Göz ki tiz tiz hareket etmek ve hiddet nazariyla nazar etmek mekre ve hîleye ve habâsete ve uğurluğa dâldir. Giç giç hareket etmek ve açub yummağ mekre ve fikre ve gâşiyeye dâldir. Kâtı kara göz korkaklığâ delîldir. Zîrâ kâralık mâdde’i sevdâviyyedendir. Korkakluğa delâlet ider(17a-17b).”

Fahredden Razi ve Mensuri’ye göre gözün kor gibi kızıl olması şer çıkarıcı olmaya, cesarete, lider olmaya ve çok cinsel ilişkide bulunmaya delalet eder. Göz safran sarısı gibi sarıya meyilli olması çok yaramaz sıfatların olmasına; gök gibi olması cahilliğe delildir. Sarılık korkaklığa delalet eder. Bu ikisinin birleşmesiyle çok yaramaz sıfatlar meydana gelir. Gözbebeğinin etrafında noktaların olması çok sinirli olmaya delalet eder. Eğer göz, gök gibi olup da etrafında noktalar olursa onun şerrinden Allah’a sığınmak icap eder. Göz sığırgözüne benzer ve onun gibi bakarsa kişinin ahmak olduğunu gösterir. Kara göz altın rengine benzerse çok fitneci olmaya ve kişinin kan döküp öldürmesini gösterir. Katı kızıl göz sığırgözü gibi üst kapağa bakıcı olursa cahilliğe, kibre, kadın düşkünlüğüne ve gaflete delalet eder.

Mim sad. Kork gibi kızıl göz şer koparıcı ve bahâdîrlığa ve ikdâma ve gâzaba ve çok cimâ’ a dâldir.. Zîrâ ki göklük kahilliğe dâldir. Şaruluk havfe delâlet ider. Bu ikisinin ictimâ’ından gâyetde yaramaz sıfatlar hâşıl olur. Göz bebeginün çevresinde noktalar olmak ulu şiddete dâldir. Eger göz gök olup etrafında noktalar olursa ne’üzü billâh min şerrihi. Gâyetde ehl-i şerr olmağa dâldir. Göz ki şıgır gözine müşâbih olup şıgır gibi bakmağ hamâkate dâldir. Kara göz ki altın rengine müşâbih ola. Fi’l cümle fettânlığa ve kan döküb öldürücilige delîldir. Kâtı kızıl göz ağır debrenici ve yukarı kapağâ bakıcı ola. Şıgır gözi gibi nâdânlığa ve kibre ve zenâna ve gâflete dâldir(17a).

Eflimun ve İlâdusâ göre çocuk gibi bakan göze sahip kişi ferah, sevinçli ve güleçtir. Bu kişinin ömrü uzun, ruhu sağlamdır. Kadınların gözüne benzeyen göz, alçaklığa ve kibre delildir. Keçi gözüne benzeyen göz cahilliğe delalet eder. Patlak göz ahmaklığa delalet ettiği gibi bazen yiğitliği gösterir. Kişinin gözünün etrafının büyük olması onun yaramaz olduğunu gösterir.

Nu Sin. Oğlancıklar gibi bakan göz şahibiniñ ferah ve şâdilik ve gülmek olmak şartıyla. ‘ömri uzun ve rûhı kavî ve ferah ola. Ve beyaz şahîh ve çok olmağa dâldir. ‘Avretler gözine müşâbih olup daği anlar gibi bakan göz muhannes olmağa ve kibre ve öğünmege delîldir. Geçî gözine müşâbih olan göz gâyet cehle delîldir. Büyük tomalic göz ahmak olub ba’zî mürüvvete ve adamlığa dâldir. Etrâfi çok olan büyük göz yaramaz sıfatlara dâldir(18a).

Fahredden Razi, Mensuri ve Aristo’ya göre yıldırıcı ve titreyen göz şerre delalet eder. Eğer küçük olursa şerri çok, büyük olursa şerri az olur. Fakat ahmaklığı fazla olur.

“*Mim Sad Tı. Bir göz ki yıldıracı ola ve ditreyici ola şerre dâldir. Eger küçük olursa şerri ziyâde olur. Eger göz büyük olursa şerri az ve ammâ hamâkati ziyâde olur(18a)*”

İladus, Fahreddin Razi, Mansuri ve Aristo’ya göre pıruze gibi çok yeşil ve tez tez açılıp kapanan, ışıltısı fazla ve yıldırıcı göz, şerre ve hiyanete delalet eder. Sürme çekmiş gibi siyah göz ise deliliğe delalet eder.

“*Sin Mim Sad Tı. Pirûze gibi ziyâde yeşil göz şerre ve hıyânete dâldir. Tiz tiz açulub yumulan göz şu’lesi ve yıldıramsı ziyâde olmağ şartıyla. Yağud sürme çekcek sürmelenmiş gibi siyah olmağ şartıyla delülüge dâldir(18b).*”

Fahreddin Razi’ye göre gözün beyzının fazla olması kişinin korkak olduğunu ve balgamının çok olduğunu gösterir. Balgam ise korkuya sebep olur.

“*Mim. Gök göz ki ağa mâil ola kırakluğâ dâldir. Zîrâ beyazlık balgamın galabalığına dâldir. Balgam havfâ mücibbdur(18b).*”

Eflimun’a göre ateş rengine benzeyen göz hayâsızlığa işarettir. Sarıyla yeşil ortasında köpek rengine benzeyen göz korkaklığı gösterir. Nuru çok olup şimşek gibi olan göz şevke delalet eder. Küçük göz kirpikleri tokuşturduğundan dolayı yaramaz sıfatların olduğuna kanıttır. Şaşı göz sahibinin övünmesine delildir. Bir gözün kör olması uğursuzluğa delalet eder. Bir göz utanarak ve hayâ duyarak bakmazsa onda bütün kötü huylar mevcuttur. Bu yalan değildir çünkü tecrübe olunmuştur. Ela göz gözlerin en iyisidir. Sahibinde iyilikten ve güzel huylardan başka bir özellik hâsıl olmaz. O kişi kendi halindedir.

Nun. Od rengine müşâbihe olan göz bî hayalığâ delildir. Kelb gözine müşâbih olduğundan oturu şaruyla yeşil ortasında mütavassıt olan göz kırakluğa dâldir. Nûrı çok olub berk uran göz şevke dâldir. Küçük göz ki kirpiklerin toquşdurğan ola. Hâliku’l dâmğâ ve yaramaz şıfata dâldir. Şaşı göz övüngülüğe dalâlet ider. Bir göz kör olmağ şomluğâ dâldir. Ve şol göz ki şerm ve hicâb mağâllineden gayrı mağlede yire bağar olsa cemî’ evşâf-ı zemîne anda mevcüddur. Dir iseñ kâzib olmayasın. Zîra tecrübe olunmuştur. Şehlâ göz gözleriñ eyüsidür. Şâhibinden en’âmdan ve ihsândan gayrı nesne zâhir ve şâdır olmaz. Kendü hâline koyıcağ(18a-19b).

5.7.6. Faşlu’l Eznân(Kulaklar)

Halka göre etrafı büyük olup başa uygun olmayan kulak ahmaklığa, yalana, kötü niyetli olmaya , kötü davranışlara delalet eder

“*He. Efrâtlâ büyük kulak ki başa münâsib olacakdan hâric ola. Hamâkâte ve kızbe ve yaramaz fehmen ve yaramaz himmete dâldür(19b).*”

İladus ve Aristo’ya göre kulağın büyük ve kalın olması hürmet ve yardım azlığına, kulağın küçük olması şerre ve vafasızlığa yol açar.

“Sin Ta. Kulağ büyük olup ve kâlin olmağ hürmet ve himmet azlığına delildir. Kulağ küçük olmağ fehme ve şerre ve bî vefâliğa dâldir(20a).”

İladus, Aristo ve Eflimun’a göre kulak büyük ve yumuşak olup deliğinde kıl bitmesi cahilliğe ve zinaya işaretler. Eğilmiş, yatmış ve zayıf olan kulak cahilliğe, yalana ve Allah’dan habersiz olmayı gösterir. Yuvarlak ve başa yapışmış kulak, ziyade anlayışsızlığa sebep olur.

“Sin Tı Nun. Büyük ve yufkâ kulağ cehle ve zināya dâldir. Huşūş ki delüğünde kıl bitici ola. Egilmiş ve yatmış za’îf kulağ gâflete ve kâhilliğe ve kızbe delâlet ider. Degirmi kulağ başa yapışmış ola. Ziyāde yeynicekliğe ve huşūra dâldir(20a).”

Eflimun’a göre ömrü uzun ve kuruluğu çok olduğundan kıllı kulak, eşek kulağına benzediğinden dolayı uzun ömürlü olmaya ve cahil olmaya delalet eder. Kıl bitmesinin sebebi de budur. Bununla ilgili bir nazm kaleme alınmıştır. Tercümesi şu şekildedir: “kulaktaki kıl yaşın uzunluğuna delalet eder. Cehalet yaşı uzatmaz. Yaşın uzunluğu da kişinin mizacına etki etmez. Cehaletin önemi de eşeğin önemindedir.”

“Nun. Kıllı kulağ uzun ‘ömre ve cehle dâldir. ‘Ömri uzun olduğu yebüseti gâlib olduğundan oturudur. Kıl bitmege dağı sebep oldur. Cehl-i humâr kulağına müşâbehe olduğundan oturudur. **Nazm**

5.7.6.1. Eş-şa‘ru fi’l üznü şa‘ru bi’t-ṭūli’l ‘ömri

Ve’l cehlüllezi leyse yezuli fi’l ‘ömri

Fi-ṭūli’l ‘ömri li-istilā’i’l leyse ‘alā’l mizāc

Ve luzūmu’l cehle’l şübhe bi’l himāri’l muhtāc(20a)⁴

Halka göre arzu edilen kulak büyüklükte, küçüklükte, yumuşaklıkta ve sertlikte orta olup yumuşakları küçük ve başın yapısına uygun olandır

“He. Ayttığı kulağların merğūbı oldur ki vaz‘ı güzel olup başın miqdārına münāsib olup büyüklükde ve küçüklükde yufkalıkda kalınlıkda ve yapışmağda vaşat olup yumşakları küçük ola(20b)”

5.7.7. Faşlü’l Enūf (Burunlar)

Fahredden Razi ve Mansuriye göre burnun kalın ve etli olması akılda ve anlayışta eksikliğe, sözünde etkisiz olmaya işaret eder. Burnun uzun ve ince olması ahmaklığa, kötülüğe ve akılsızlığa yol açar. Burnun delikleri geniş olması ölçsüz bir şekilde hızlı olmaya ve dinden habersiz olmaya delalet eder.

⁴ Tercümesi: Kulakta bulunan kıllar ileri yaşta olduğunun kanıtıdır. Cehalet yaşı uzatmaz. Yaş ileri olursa mizaçta güzellik olmaz. Cehaletin önemi eşeğin önemi gibidir

“*Mim sad. Yoğun ve tolu burun ‘aql ve fehm azlığına kelimâtda ‘âciz olmağa dâldir. Burun uzun ve ucu ince olmak ahmaklığa ve şerrîliğe ve yeynicekliğe dâldir. Delüklerü gîn burun hâdden ziyâde sür‘ate ve gâzaba dâldir. Ve delükleri tār burun insaniyyet çokluğuna dâldir(20b).*”

Eflimun’a göre burnun yay gibi olması cesarete, hileye ve tez olmaya delalet eder. Burnun eğri olması kişinin kötü huylu olduğunu gösterir

“*Nun. Burun yay gibi olmak şecâ‘ate ve hileye ve tizliğe dâldir. Eğri burun hulğ-ı yaramazlığa dâldir(20b).*”

İmam Şafii’ye göre kısa burun uğurlu olmayı gösterir. Burnun eti alınla birlikte olursa hileye ve kötülüğe delalet eder. Ucu ince olup kendi yay gibi olan burun, sahibinin sert sözlü, cesaretli, düşmanlığa ve insana ihtiyaç duymasının delilidir. Burnun üstü basık olmak söz tutmamaya, kaba olmaya ve yapısının kötü olmasına delalet eder. Burnun üstü ince, yanları dışarı olmak yapıcı olgun olmaya ve övünmeye delalet eder.

Ayn. Kıssa burun uğurluğa dâldir. Burnuñ sekri alınla beraber olursa mekre ve şerre dâldir. Ucu ince kendü yay gibi burun sözde kâvî olmağa ve şecâ‘ate ve huşûmete ve nâsa ihtiyâca dâldir. Burun üstü yaşşı olmak ‘ahdsizliğe ve çalaşliğe ve hüsn- hulğ azlığına dâldir. Burunuñ yukarısı ince ve kanatları taşra olan burun cüzice kemâl olub on oluğdur ögünmege ve lafa dâldir(20b-21a).

Halk’a göre burnun sevileni ve övüleni saça ve boya uygun olandır.

“*He. Didi ki burunlarıñ maħbûbı ve meħbbû‘ı bu zıkr olan evşâfda evsağ olub şacınıñ vechine ve boynuna münâsib(21a).*”

5.7.8. Faşlü’l Efvâh (Ağzlar)

Fahreddin Razi ve Mansuri’ye göre geniş ağız cesarete ve anlayışa delalet eder.

“*Mim sad. Gîn ağız şecâ‘ate ve fehme dâldir(21a).*”

Eflimun’a göre küçük ağız zeki olmaya ferasetli, hilekâr, yüreksizliğe ve gayet çekingen olmaya delalet eder. Orta ağız salih, din ehli ve şeriate uygun hayat sürmeye ve insaniyeti çok olmaya işarettir.

“*Nun. Küçük ağız zeyreklige ve ferâsetlü ve hilekâr olmağâ ve yüreksüzlüğe ve gâyet ihtirâz etmeکلige dâldir. (21a).*”

Fahreddin Razi ve Mansuri’ye göre kalın dudak ahmaklığa ve anlama eksikliğine işaret eder. Yumuşak dudak anlayışlı olmayı ve yaratılışın güzelliğini gösterir. Dudağın renksiz olması hastalığa, yaramaz huya ve imansızlığa delalet eder. Kızıl dudak ise tatlılığa ve iyiliğe delalet eder.

“ Mim sad. Kālin dudak aḥmaklığa ve ṭabī‘ at yoğunluğuna dāldir. Yufka dudak fehme ve ṭab‘ ın letāfetine delildir. Dudak renksüz olmak ḥastalığa ve yaramazz ḥuya ve imansılığa dāldir. Kızıl dudak ṭatluluğa ve eyilige dāldir(21a-21b).”

İmam Şafii’ye göre ağız içeri olup dudakların eşit olması, dışarı doğru sivrilmesi ya da dudakların ikisi de içeri doğru geçik olması kişinin cesaret sahibi olduğunun alametidir.

“‘Ayn. Ağız içerü olub dudaklar müsāvī olub ṭaşra süvelmek yaḥud dudakları ikisi bile içerüsüne geçik olmak ṣecā‘ate dāldir(21b).”

İmam Şafii ve Halka göre üstdudağın altdudağın üzerine çıkması kişinin anlayışlı olduğunu gösterir. Altdudağın üstdudak üzerine çıkması ise hasede, kin tutmaya, kalbin gam içinde olmasına ve kötü anlayışa işaretir.

“‘Ayn He. Yuḡaru dudak aṣağı dudak üzerine çıkmaḡ fehme ve idrāke dāldir. Alt dudak üst dudak üzerine çıkmaḡ ḥasede ve kīn dutmağa ve ḡalbiñ ḡasāvetine ve yaramaz fehme dāldir(21b).”

Fahredden Razi ve Mansuriye göre dişin küçük ve zayıf olması beden zayıf olmasına ve ömrün azlığına işaretir. Zayıf ve sık diş; yalancılığa, kovuculuğa ve unutkan olmaya delalet eder. İri ve uzundiş, şerre ve fitneye delildir. Düzensiz diş korkak olmaya ve insanları kırıcı olmaya kanıttır. Arası açık orta diş, doğru konuşmaya ve hayra delalet eder. Eğri diş ise hileye delalet eder.

Mim sad. za‘if ve ḥurde diş ki arası açuḡ ola za‘if bedene ve ‘ömr azlığına delildir.ḥurda ve sık diş yalancılığa ve kovuculuğa ve nisyān çokluğuna delildir. İri ve uzun diş şerr ve fitneye delildir. Muhtelif diş ḡorkaḡluğa ve adem incidici olmağa dāldir. Orta diş ki arası açuḡ ola. Gerçek söylemege ve ḡayra delālet ider. Eğri diş mekre ve ḡıleye dāldir(21b-22a).

5.7.9. Faṣlū’l Vech (Yüzler)

İladus’a göre etli yüz cahilliğin görtergesidir. Yanakların etli olması ise ahmak olduğunun alametidir.

“Sin. etlü yüz kāhillige ve cāhillige dāldir. Yanaklar etlu olmaḡ ṭabi‘at yoğunluğuna dāldir(22b).”

İladus ve İmam Şafii’ye göre yüzün zayıf olması anlayışlı olmaya, yardımsever olmaya, her emirde önde gitmeye ve hırsa delalet eder. Yüzün katı yuvarlak olması ahmaklığa ve cehalete delalet eder. Eğer yüz etli olup yuvarlak olursa çok kötü olmaya kanıttır.

“Sin ‘ayn. Yüz aruḡ ve za‘if olmaḡ fehme ve himmete ve her emriñ ḡuşūlünde ihtimām itmege ve ḡırṣa dāldir. Katı degirmi yüz ḡamāḡate ve cehle dāldür. Eger etlu olub degirmi olursa ziyāde yaramazlığa dāldir(22a).”

İmam Şafii ve Aristo'ya göre yüz büyük olup baş küçük olursa şevke, kötü düşünceye ve anlama eksikliğine işaret eder. Yüzün çok uzun olması cehaletin göstergesidir. Yüzün üçgen olması kötülük yapmaya delildir. Yüz üçgen olup başın uzun, gözlerin küçük ve damarların şişmiş olması ahmaklığa, cehalete hayâsızlığayol açar. Çok küçük yüz akılsızlığa, horluğa ve deliliğe delalet eder. Yüzün damarlarının şişmiş olması kişinin öfkeli olduğunu gösterir.

Ayn Tı. Yüz büyük olup baş küçük olmak şevke delildir. Ve yeyniceklige ve yaramaz niyyete dâldir. Ziyâde uzun yüz cehle ve yeyniceklige dâldir. Yüz müşelleş olmak cür'ete ve şirrete delildir. Ve uzun baş ve gözler küçük olmak tuluqlar ve tamarlar şişmiş olmak hamâkate ve cehle ve hayâsızlığa dâldir. Ziyâde küçük yüz yeyniceklige ve horluğa ve delülürge dâldir. Tamarlar tuluqlar şişmek ziyâde gâzaba delildir(22b).

Fahredden Razi ve Mansuri'ye göre asık yüz öfkeyi gösterir. Serhoş yüzlülük hak yolundan ayrılmışlığa delalet eder. Utangaç yüz utanmaya, kederli yüz gamlı ve hüznülmü olmaya, korkak yüzlülük takvalı olmaya işaret eder.

“Mim şad. Kağgın yüzlülük gâzaba dâldir. Şerhuş yüzlülük fişkâ dâldir. Utanur yüzlülük hayâya dâldir. Ğamgin yüzlülük melül ve mağzün olmağa delildir. Korğar yüzlülük tağvaya delildir(22b).”

İmam Şafii'ye göre bir kimsenin yüzü yuvarlak olup rengi safi ak ya da kara yağız olup yanakları etli olması o kişinin cahil, ahmak, yaratılışı ve anlayışı yaramaz olmasını gösterir.

Ayn. Bir kimsenin ki yüzü degirmi olup rengi gâyetde şâfi ağ ola. Ya kara yağız olup yanakları etli ola. Ol kimse câhil ve ahmak ve hulğı ve fehmi yaramaz kimesnedür(22b).

5.7.10. Faşlu Fî Beyânu'l Aşvât (Sesler)

Fahredden Razi ve Mansuriye göre sesin kalın ve yüksek olması öfkeye delalet eder. Alçak ses akıllı olmaya işaret eder. Bir ses ince olup sözü çabuk söylüyorsa cehalete, akıl eksikliğine, kibirli olmaya ve tez anlamaya delalet eder. Yüksek sesle hızlı söylemek yaramaz huya ve öfkeye delalet eder.

“Mim Şad. Yoğun âvâz ki bülend ola şecâ'ate dâldir. Alçak âvâz ki yoğun ola 'ağl çoğluğuna dâldir. Bir âvâz ki ince olup kelâmı tiz tiz söylemek cehle ve evceklige ve yeyniceklige ve tekebbirlige ve tiz fehme dâldir. Yüce avâzla tiz söylemek uymaga ve yaramaz huya ve gâzaba dâldir(22b).”

İmam Şafii'ye göre sesi kalın olup sözde aciz olmak cehalete ve ahmaklığa delalet eder. Burundan gelen ve iniltili olan ses hasede delalet eder. İnce güzel ses ahmaklığa ve akıl eksikliğine işaretdir.

“*Ayin. Avāz yoğun olub kelimāta ‘aciz olmaḳ cehle ve tābi‘at yoğunluḡuna dāldir. Ğunne ve enīn olan avāz ḡasede dāldir. İnce güzel avāz ḡamāḳate ve yeynicekligde ve ‘aḳl eksikligine dāldir(v.r.23a).*”

Eflimun'a göre zayıf ses karnı için yemeyi ve içmeyi sevmesine delalet eder

“*Nūn. Şeḳīl avāz kuvvetine raḡbet idüb yemek ve içmek sevmeḡe dāldir(23a).*”

5.7.11. Faşlü Fī Beyānu'l Daḡk (Gülmek)

Fahredden Razi ve Mansuri'ye göre çok gülmek anlayış eksikliğine, cehalete, gamlı, muhalif ve birinin yaptığı işe razı olmamaya işaret eder. Az gülmek akıl ve anlayış çokluḡuna ve gamlı olmaya delildir. Çok kahkaha atarak gülmek saygısızlığa ve zevk ve safa düşkünü olmaya delalet eder. Bir kimse güldüḡü vakit başkasının öksürmesi, gülen kişinin hayâsız olmasını gösterir.

“*Mim şad. Çok gülmek fehm azlığına ve cehle ḡuşşasızlığa ve muḡālefete ve kimseniñ işine rāzı olmamaḡa delildir. Az gülmek ‘aḳl ve fikr ve fehm çokluḡuna ve ḡam ve ḡāşşaya dāldir. Ḳatı ḡahḡahayla gülmek ḡayāsızlığa dāldir. Ve hem sefāhete bir kimesne güldiḡi vaḳt öksürmek ‘arız olsa ol kimse bī ḡayādur. Bir kimse güldiḡi vaḳtde üzerine nefis ḡālib olsa ol mecnundur ve cāhildir (23a)*”

Fahredden Razi ve Mansuri'ye göre bir kimse güldüḡü zaman elini boynuna vurması o kişinin aklının eksik olmasını ve ahlakının kötü olmasını gösterir.

“*Mim şad. Bir kimse güldiḡi vaḳtde elin boynuna ursa ol kimseniñ ‘aḳlı eksük ve aḡlāḳı beddür(23b).*”

Eflimun'a göre bir kişi güldüḡü zaman yüzünün kızarması onun akıllı olduğunu ve hayâlı olduğunu gösterir. Bir kişi güldüḡü zaman nara atması o kişinin akıl eksikliğinin ve gaflette olmasının göstergesidir.

“*Nun. Gülmek vaḳtinde yüz kızarmaḳ ‘aḳla ve ḡayāya dāldir. Gülmek vaḳtinde na‘ra urub çaḡırmaḳ ḡamāḳate ve ḡaflete dāldir(23b).*”

5.7.12. Faşlu Fī Beyānu'l Enfās (Nefesler)

Fahredden Razi ve Mansuri'ye göre nefesin uzun olması kötü huyda olmayı gösterir. Yüce ve ali nefes yaramaz düşünceler düşünüp bunları uygulamaya işaret eder. Eğer nefes zayıf olursa akıl ve zekâ eksikliğine delalet eder. Övülen nefes orta nefestir. Fakat gazap vaktinde değildir.

“Mim şad. Uzun nefes yaramaz himmete dâldir. Yüce ve ‘âli nefes yaramaz fi‘iller fikr idüb daħi vucûda getürmege dâldir. Ža ‘îf nefis ‘aql u zeka az olmağa dâldir. Orta nefes memduħdur. Ammā ğazab vaħtinde degil(23b).”

5.7.13. Faşlu Fî Beyānu’l Elvān (Renkler)

Fahreddin Razi ve Mansuriye göre rengin siyah olması gama, korkaklığa, anlayışı ve kişiliği yaramaz olmaya işaretdir. Yeşile karışmış siyah renk, bedeninde kıl az olursa kötü huysuda ve anlayış eksikliğinde olduğunu gösterir.

“Mim Şad renk siyah olub bulunmaħ gama ve ğuşşāsya ve ħorħuluĝa ve fehmi ve ħuliki yaramaz olmağa dâldir. Siyah yaşıla mâil renk kaçan şacıññ bedeniñde kıl az olsa yaramaz ħulkā ve fehm azlıĝına dâldir(23b).”

Kızıl renk, çokfazla öfkeli olmayı gösterir. Beyaza karışmış kızıl renk; lider , öfkeli ve unutkanlığa işaret eder. Ateş rengi gibi renk, aceleciliğe ve deliliğe kanıttır. Bedenin kızıl olması kuvvetli , eğlenceli ve çok iyiliğe delalet eder. Eğer saf sarı olursa yaramaz huylara delalet eder. Siyaha karışmış sarı renk, her ne meydana gelirse gelsin kişinin herşeyi ifade etmesini gösterir.

Kızıl nurlu ve şevklü renk ziyāde ğazaba dâldir. Beyaza mâil olan kızıl renk içdāma ve cür’ete ve şevka ve ħiffete dâldir. Odyalunı gibi renk ‘aceliyye ve delülüge dâldir. Götüri bedeniñ kızıl olmaħ kuvvete şenlige ve yüce himmete dâldir. Ğayet şafi şaru olmaħ yaramaz ħulklara dâldür. Siyahla maħlüt şaru renk nefesine ve ğazabına ve her ne ‘ariz olursa söylemege delildir(24a).

Fahreddin Razi ve Mensuri’ye göre alın renginin kızıl olması ve yüzün renginden farklı olması şarap içip serhoş olmaya delalet eder. Beyaza karışmış kızıl renk, gözleri gök renginde olmak ve alını yuvarlak olmak şartıyla şerre, vefasızlığa, fesatlığa ve ara bozuculuğa delalet eder.. Kalay rengine benzeyen renk, kötülüğe ve hiyanete delalet eder. Alçı rengine benzeyen renk, hayâsızlığa ve kötü anlamaya delalet eder. Karışık renk sahibinin hastalığının yakın olmasına ve gamı çok olmasına delalet eder.

Mim şad. Alın kızıl olmaħ yüzün ğayırısı olmaħ şerāb içüb mestlüge dâldir. Beyaza mâil kızıl renk gözleri gök ve alını yumru olmaħ şartıyla şerre ve vefasızlıĝa dâldir. Daħı fişka ve fücûra delildir. Ğalay rengine müşābih renk ħābāsete ve ħiyānete dâldir. Alçı rengine müşābh olan renk bî hayālīga ve bed fehme dâldir. Ğarışık renk şāħibi ħastalığı yakın olub ğamı ve ğuşşası çok olmağa dâldir(24a)

5.7.14. Faşlü’l Ĥā’i (Şakāllar)

Fahreddin Razi ve Mansuriye göre yuvarlak ve kılı güzel sakal, anlayış ve tabiat güzelliğine delalet eder. Sakalın altı, dört köşeli olmak faydalı ve akıllı olmaya delalet

eder vücutta kılın az olması kişinin kötü ahlakta olmasının işaretidir. Kılın uzun olması akıl eksikliğini ve cehaleti gösterir. Kılın orta uzunlukta olması ahmaklığa ve kötü düşünceli olmaya delalet eder.

“Mim şad. Degirmi ve kılı güzel şağal fehm ve tabi‘at güzelliğine dâldir. Şağal altı dört köşeli gibi olmak faideye ve ‘ağla dâldir. Ğayet kılı az olmak şirrete ve cür‘ete dâldir. Ve Ğayet uzun olmak kılllet-i ‘ağla ve cehle dâldir. Az uzun olmak hamâkate ve yaramaz niyyete dâldir(24b).”

Eflimun’a göre sakalın uzun ve parça parça olması kötü düşünceye ve akıl eksikliğine işaret eder. Tekesakalına benzeyen sakal ahmaklığa delalet eder. Çoklukta ve azlıkta orta olan sakal, akıllı olmaya, anlayışlı olmaya ve cömert olmaya delalet eder.

Nun. Şağal uzun ve perakende olmak yaramaz fikre ve ‘ağl eksüklüğüne dâldir. Teke şağalına müşâbih olmak hamâkate ve cehle dâldir. ‘Ağla ve fehme vü cüde-i tab‘a dâl olan şağalın emâreti oldur ki ne Ğayet çok ve ne az belki vasat olub çokluğa mâil ola. Ne Ğayetde tavîl ve ne ‘arîz ola belki tavîl bir kabzadan azacuk artuk ola. Kılı daği kıvırcık ola(24b)

5.7.15. Faşlu’l E’nâk (Boyunlar)

Fahreddin Razi ve Mansuri’ye göre boyunda işaret ve kuvvet çok olursa gazabı gösterir. İnce boyun zayıf kişilikte ve aciz olmaya işaret eder eder.

“Mim Şad. Yoğun boyun nişan ve şenlik ve kuvvet ve ziyâde Ğazaba dâldir. İnce boyun nefesi za‘îf ve kendü zelîl olmağâ dâldir(25a).”

İladus ve Eflimun’a göre kısa boyun hileye ve kötülüğe delalet eder. Eğer boyun kısa olup kalın olursa gazaba ve şerre delalet eder. İnce ve uzun boyun korkak olmaya, kindar olmaya, hased olmaya kanıttır. Boyun ince, uzun ve küçük olursa ahmaklığa, korkaklığa, feryada ve her istediğinde aceleci ve kötü huyda olmayı gösterir.

Sin Nun. Kışsa boyun mekre ve habâsete dâldir. Eger kışsa olub tolu ve yoğun olursa Ğazaba ve şerre dâldür. İnce ve uzun boyun kırkağlığa ve kin tuşmağâ ve hâsede dâldir. Eger boyun ince ve uzun olub baş küçük olsa hamâkate ve kırkağlığave feryâd idicilige ve her murâda ‘aciliyye ve yaramazlığa ve kizbe dâldir(25a).

Fahreddin Razi ve Mansuriye göre yüz ile boyun bir birine uygun olursa güzel olmağa işaret eder.

“Mim Şad. Yüz boyuna uyunca güzel olmağâ dâldir(25a).”

İmam Şafii’ye göre yüz boyna uyunca kibre ve övünmeye delalet eder.

“‘Ayn. Kibre ve fâhrlanmağâ daği dâlididi(25a).”

İladus ve Eflimun’a göre damarları büyük ve belli olup önu şişmiş olmak gazaba, kindar ve cehalete işaret eder. Boynun damarlarının yoğun olması akılda eksikliğe delalet eder. Boyunun güçsüz olup bir o tarafa bir bu tarafa eğilmesi bedeninin ve nefsin

zayıflığına delalet eder. Boynun her zaman sağ tarafa meyilli olması kişinin hırslı olmasını gösterir.

“Sin Nun. Tamarları büyük āşikāre olan öni şişmiş olmak ğāzaba ve kin tutmaġā ve cehālete dāldir. Boyun Yoġun olub tamarları yoġun olmak kılllet-i fehme dāldir. Boyun süst olub kāh bir taraf kāh bir tarafa egilmek bedenîn ve nefsiñ za‘ıfligine dāldir. Boyun dāim şaġ cānibine egri olmak hırşa dāldir(25a).”

5.7.16. Faşl –1 Göğüz(Göğüs)

Fahredden Razi, Mansuri, Eflimun ve İmam Şafii’ye göre göğsün büyük, memelerin etli olması cahil ve ahmak olmaya işaret eder. Göğsün çukur olması hayâsız ve davranışlarında ölçüsüz olmaya delalet eder. Göğsün etsiz ve kuru tahta gibi olması kişinin akıllı ve orta halli olduğunun göstergesidir.

“Mim Şad Nun ‘Ayn göğüs büyük olub memeler etlü olmak kahil ve ahmak olmaġā dāldir. Göğüs çukur olmak bī hayā ve sıhhat-i revā olmaġā dāldir. Göğüs etsüz ve kuru tahta gibi olmak zeyrek olub vasaṭu’l hāl olmaġā dāldir(25b).”

Eflimun’a göre göğüs etsiz ve kuru tahta gibi olursa kişinin gayretsiz ve başladığı işi sonuca ulaştıramamasına kanıttır. Göğsün çok etli ve zayıf olmaması belki orta olup biraz zayıf gibi olması kişinin işlerinde başarılı, yumuşak huylu, sabırlı, yardımsever ve insancıl olduğunu gösterir. Küçük karın, akıllı ve anlayış kabiliyeti iyi olmaya delalet eder. Büyük karın ise sahibinin çok fazla evlenmek istediğinin göstergesidir.

“Sin. Dün –1 himmet olub mübāşeret etdüğü nesne başa çıkarmamaġā dāldir. Ve göğüs ne etlü ne arık belki vasaṭ olub arıklıġā māil olmak ma‘rifete ve hılme ve şabırlıġā ve ihsāna ve insāniyyete vücūd-ı ṭab‘a dāldir. Ve küçük karın ‘aqla ve fehme ve ferāsete dāldir. Büyük karın nikāh çoġluġına dāldir(25b).”

5.7.17. Faşl- 1 Arka

Fahredden Razi ve Mansuriye göre basık arka, kuvvete ve gazaba delalet eder.

“Mim Şad. Yaşşı arka kuvvete ve ğāzaba dāldir(26a).”

İmam Şafii’ye göre basık arka, kibre işaret eder.

“Ayn. Tekebbürlüğe dāldir(26a).”

Halka göre arkanın eğri olması kötü ahlakta olmayı gösterir.

“He. Arka egri olmak yaramaz huya dāldir(26a).”

İladus’a göre arkanın eğri olması düşünceli ve zekalı olmaya delalat eder. Arkanın doğru olması iyi huylu olmaya delalet eder. Eğer arka doğru olup ince olursa

iyi insan olmayı gösterir. Arkanın çukur olması kişinin sevinçli ve güleç olduğunu gösterir.

“Sin. Fikre ve zeyreklige dâldir. Arka doğru olmak hulk eylüğüne dâldir. Arka ince olmak ‘aql eyilüğüne dâldir. Eger doğru olub ince olursa gâyet eyülüğe dâldir. Ve arka çukur olmak şetârete ve mudhıklige ve şâzlıgâ dâldir(26a).”

5.7.18. Faşl-ı Bil (Bel)

Fahredden Razi, Mansuri, İladus ve Eflimun’a göre belin ince ve zayıf olması kişiliğin zayıf olmasına delalet eder.

“Mim şad sin nun. Bil ince ve za‘if olmak nefis daği za‘if olmağa dâldir(26a).”

İmam Şafii’ye göre belin ince olup göğüs tarafı basık ve kısa, ayaktan tarafı uzun olursa çok kuvvetli ve yürümeyi seven kişi olmayı gösterir.

“Ayn. Bil ince olub göğüs cānibi yaşı ve kışsa ayakdan cānibi uzun olmak gâyet kuvvetlü ve yürügen olmağa dâldir(26a).”

Fahredden Razi ve Manusri’ye göre belin enleri orta olursa kişinin zayıf karakterde olmasına delalet eder.

“Mim Şad. Eger biliñ enleri mu‘tedil olsa nefsiñ za‘fina dâldir(26a).”

5.7.19. Faşl-ı Kol

Fahredden Razi ve Mensuri’ye göre kolun uzun olması makam sevgisi olmaya ve kibre delalet eder. Kolun aşağısı ince ve bazı yerleri yoğun olması kuvvetli olmaya delalet eder.

“Mim Şad. Eger kol uzun olsa ‘iṭāya ve kibre manşib sevgüsine dâldir. Koluñ aşağısı ince ve bazusu yoğun olmak kuvvete dâldir(26b).”

İladus, İmam Şafii ve Eflimun’a göre kolun aşağısı ince ve bazı yerleri kalın olması cahil olmaya işaret eder. Kolun aşağısı ve yukarısı kalın olması yetenekli ve yürekli olmanın alametidir. Kolun aşağısı ve yukarısı birbirine denk olup ince olursa kişinin çok yetenekli, başarılı ve cömert olduğunu gösterir. Kol uzun ve geniş olmayıp bir tarafa yatar gibi olursa kişinin psikolojik sorunları olduğunu gösterir. Parmak uzun ve doğru olursa çabuk anlamaya ve cömert olmaya işaret eder.

Sin ‘Ayn Nun. Cehl mürekkeble cāhil olmağa delildir. Koluñ aşağısı ve yukarısı yoğun olmak kâbiliyyete yürekli olmağa dâldir. Eger koluñ aşağısı ve yukarısı birbirine muvâfık olub ince olsa ziyâde kâbiliyyete ma‘rifete ve şehâvete dâldir. Eger uzun ve ensiz olub ve ardına kaykî olsa olmaz yire el urmağa ve laf urmağa ve adını nesene’i çok eylemege dâldir. Uzun barmağ toğrı ola fehm tizligine ve şehâvete dâldir(26b).

İmam Şafii'ye göre parmağın etli ve doğru olması ahmaklığa kanıttır. Parmak kısa ve etli olup incelikte ve kalılıkta orta olursa cömert, insanîyetli ve iyi huylu olmaya delildir. Elin parmakları kısa olup uçları ince olursa bazen cömert olmaya delalet eder.

“*Ayn. Barmağ etli olup doğru olmak hamâkate dâldir. Barmağ kışşa ve etli olup incelikde ve yoğunlukda vasağ olmak şehâvete ve insâniyyete ve halîm olmağa delâlet ider. Ve eger kışşa olup uçları ince olursa ba‘z şehâvete dâldir(26b).*”

Fahredden Razi ve Mansuriye göre parmağın kısa ve uçlarının ince olması ahmaklığa delalet eder. Kol uzunlukta ve kısalıkta, kalınlıkta ve incelikde, zayıflıkta ve etlilikte orta olursa zeki, cömert, kuvvetli ve devletli olmaya işaret eder.

“*Mim Şad. ba‘z hamâkate dâldir. Ve eger uzunlukda ve kışşalıkda yoğunlukda ve incelikde ve etlülükde ve aralıkda vasağ olsa zekâvete şehâvete ve kuvvete ve devlete ve yahud da tab‘a dâldir(27a).*”

İmam Şafii'ye göre kısa parmak çoban gibi olmaya delalet eder. Elin ayası uzun, parmağı kısa olması hasete delalet eder. Bunların aksi bir durumun olması kişinin zeki ve cömert olmasını gösterir.

“*Ayn. Kışşa barmâğ güdenlüge dâldir. Aya uzun olup barmağ kışşa olmak hasete dâldir. Bunun ‘aksi olmak zeyreklige ve şehavete dâldir(27a).*”

Fahredden Razi ve Mansuri'ye göre elin ayası ve parmağı birbirine uygun olursa fikre, zekâya, birisiyle uyum sağlamaya, güzel huya ve kalbin merhametli olmasına delalet eder. Parmak uzun ya da kısa olup ucu kalın olursa çok hırsla ve ahmaklığa işaret eder. Fakat bu durumda insanlığa delalet edeceğini söyleyenler de vardır. Ayanın yuvarlak olması ilme, yumuşak huya ve sabırsız olup haddini aşmasına işarettir.

Mim şad. Eger âya barmağa ve barmağ âyaya münâsib olsa fikre ve ferâsete ve müvânesete ve hilme ve kalbün merhâmetine dâldir. Ve barmağ uzun ya kışşa olup ucu kendüden yoğun olsa ziyâde hırsla ve hamâkate ba‘zılar dimişler ki ba‘zı ademilige dâldir. Âya müdevver olmak ‘ilme ve hilme ve şabırsız olup haddeden tecâvüz eylemesine dâldir. (27a).

Fahredden Razi, Mansuri, Eflimun ve İmam Şafii'ye göre parmağın zayıf ve eğri olması yersiz konuşmaya ve cömert olmaya delildir.

“*Mim Sad Nun ‘Ayn. Barmağ hurde ve ardına egri olsa ba‘zı kemâlâta ve lafa ve ‘abeş yire şehâvete dâldir(27b).*”

Fahredden Razi ve Mansuriye göre tırnağın yumuşak ve güzelliğe mail olması yavaş olmaya ve hasete delalet eder. Tırnak kalın olursa cahilliğe delalet eder. Kalın ve yuvarlak olursa ilme ve cömertliğe kanıttır. Ak ve kalın olursa kişinin hayırlı olduğunu gösterir.

“ *Mim şad. Dırnağ yufka ve sebūluga māil olsa leffāf olub ve ba‘zı kemāle ve ḥasede dāldir. Eger qalın ve sebu olsa ceḥle dāldir. Eger dırnağ qalın ve müdevver olsa ilme ve kemālete dāldir. Eger dırnağ aq ve qalın olsa mübāreklige dāldir(27b).*”

5.7.20. Faşl-ı Zeker(Cinsel Organ)

Fahredden Razi, Mansuri, Eflimun ve İmam Şafii'ye göre cinsel organ ince ve uzun olup eğri olursa merhametli, şefkatli ve ağırbaşlı kişi olmaya işaret eder.

“ *Mim Şad Nun ‘Ayn zeker ince ve uzun olub ve eğri daḥi olursa merḥameti ve şefkati gālib olub ehl-i vaqār olmasına dāldir(27b).*”

İladus ve Halk'a göre cinsel organ ince olup doğru olursa akıllı ve cinsel ilişkinin az olmasına delalet eder.

“ *Sin He. Ziker ince olub toğrı olmak leḥāfet-i ‘aqla ve kıllit-i cimā‘a dāldir(27b).*”

İmam Şafii'ye göre cinsel organın kalın ve uzun olması eşeğe benzediğinden dolayı cinsellik ilişkisi sırasında lezzet almasına ve ahmak olmasına delalet eder. Eğer cinsel organ kısa olup kalın olursa şehvetli, gaflette ve yavaş olmaya ve kendi yanlısını onaylamayıp inatçı olmaya delildir. Cinsel organ kısa ve ince olursa çok zeki ve insaflı olmaya delalet eder.

“ *Ayn. Zeker yoğun ve uzun olmak ḥīn-i cimā‘de gāyetle lezzete ve ḥamāqate delīldir. Ḥimāra müşābih olduğundan ötüri. Eger kışsa olub yoğun olsa şehvet-perestlige ve gaflete leffāf olub kendü ‘aybına muḥḥali‘ olmamağā mu‘ānid olmağā dāldir. (28a).*”

Fahredden Razi ve Mansuriye göre cinsel organın yapısının geniş ve yumurtasının büyük olması hayâsızlığa delalet eder. Fakat yumurtası küçük olursa akıllı ve yumuşak huylu olmaya işaret eder. Eğer yumurta kabı küçük olmayıp geniş olursa hatta içi de geniş olsa ahmaklığa ve cahillige kanıttır. Cinsel organ orta halli olursa iyi huylara delalet eder.

“ *Mim Şad Eger ḥayāsı vāsı‘ ve yumurdası büyük olsa bī ḥayālīga dāldir. Ve amma yumurdası küçük olsa ‘aqla ve ḥilme dāldir. Eger zāhir kabı küçük olmayub vāsı‘ olsa içi daḥi vāsı‘ olsa ḥamāqate ve kāhillige ve ba‘zı mürüvvete dāldir. Eger vasaḥu'l ḥāl olsa iyi huylara dāldir(28a).*”

5.7.21. Faşl-ı Ayak

Fahredden Razi, Mansuri, Eflimun ve İmam Şafii'ye göre ayağın çok büyük olması kuvvete ve akıllı olmaya işaret eder. Ayağın küçük olması sevinçli olmaya delalet eder. Ayağın ve topuğun sinirlerinin etli ve kalın olması anlayışlı olmaya delalet

eder. Ayak ve topukları etsiz ve sinirli olmak kuvvete delalet eder. Ökçenin ince olması gönül eğlendirmeyi sevmeye kanıttır. Ökçenin kalın olması kuvvete delalet eder. Ayağın boyutunun büyük ve orta parmağının kısa olması kişinin başarılı ve öfkesi tez gelip gitmesini gösterir.

Mim Şad Nun ‘ Ayn. Ayak ziyāde büyük olmak kuvvete ve ‘akla dāldir. Ayak ziyade küçük olmak şāzzılığā dāldir. Ayak topuk sinirleri etlü olmak ve katı olmak fehm yatlıluğuna dāldir. Ayak ve topuk etsüz ve sinirli olmak kuvvete dāldir. Ökçe ince olmak gönül yaramazlığına dāldir. Ökçe yoğun olmak kuvvete dāldir. Büyük barmağ ve orta barmağ kışşa olmak ma‘rifete ve ğāzabı tiz gelüb gitmesine dāldir(28b).

İladus, Fahreddin Razi ve İmam Şafii’ye göre baş parmağın başı yuvarlak, tırnak tarafı alçak ve parmaklar tarafı yüksek olursa kişinin zekası ve cömertliği olmasının yanında öfkesi az olup çabuk gelip geç gitmesine ve hileli olmasına delildir. Eğer bunun aksi bir durum olursa pinti olmasına delalet eder. Kişinin başparmağından küçük parmağına kadar düzen içindeyse cömert, kalbi temiz ve insafli olmaya işaret eder.

Sin Mim ‘ Ayn. Baş barmağ başı müdevver olmak tırnağın hāli tarafı alçak ve parmaklar tarafı cānibi yüksek olsa zekāveti ve sehvati ve ğāzabı az olub tiz gelüb giç gitmesine ve fikr ve ba‘zı mekre ve hīleye dāldir. Eger bunun ‘aksi olursa buhle dāldir. Baş barmağdan küçük barmağ varınca birbirinden aşağılığı ‘adl üzerine olursa sehvate ve qālbi şāfi olmağā ve ehli inşāf olmağā dāldir(28b-29a).

5.7.22. Faşlı Fı Beyānu’l Kāmet (Boy)

Fahreddin Razi ve Mansuri’ye göre boyun uzun olması sevinçli ve hayırlı olmaya işaret eder. Fakat bu kişi gafletten beri olmaz. Kısa boy fitneye, kine, düşmanlığa ve yaramaz sıfatlara kanıttır. Boyun kısa olması bazı konularda zeki olmaya kanıttır. Çok etli olmak ahmaklığa delalet eder. Fakat İmam Muhammed rahmehü hem etli hem de zekiymiş. Lakin böyle olması nadirdir. Çünkü nadir olan hükme dāhil değildir. Orta boy ise hikmete, zeki olmaya ve görünmeyen sıfatların itidalli olmasına işaret eder.

Mim Şad. Boy uzun olmak şāziliğe ve mübarekliğe dāldir. Amma ğafletten hāli olmaz. Kışşa boy düşmanlığā ve fitneye ve kine ve ‘adāvete ve yaramaz sıfatlara dāldir. Lāğar olmak ba‘zı zekāvete ve za‘ife dāldir. Gayet etlü olmak hamākate dāldür. Amma imām Muhammed rahmehü hem etlü idi hem zeki imiş. Likin böyle olmak nādirdür. Lā hükmu’n nādirdir. Orta boy hikmete ve zeyreklige ve bātın şıfatlarıñ i’tidāline dāldir(29a).

5.8. Eldeki İşaretler Ve Çizgilerden Hareketle Verilen Hükümler

Başparmak Zūhal yıldızına nisbet edilmiş ve ۱ parmak diye, İşaretparmağı Müşteri yıldızına nisbet edilmiş ve ۲ parmak., Orta parmak Mirrih yıldızına nisbet edilmiş ve ۳ parmak, yanındaki parmak yani temizlik parmağı Afitab(güneş)’e nisbet edilmiş ۴ parmak ve serçe parmak Zühre hükmündedir ve ۵ parmak olarak adlandırılmıştır.

Avucun üzerinde kolu kesen bir çizgi vardır bu çizgiye غ ی çizgisi olarak adlandırılır. ب ا parmak aralığından bir çizgi çıkar غ ا tarafına doğru gider, bu hatta yürek ve ömür hattı denir. Bir çizgi de ◦ parmağın tarafına gider bu çizgi baş hattı olarak adlandırılır. Kol yönünden bir çizgi belirir ve bir ucu baş çizgisine bir ucu ömür çizgisine doğru giderek üçgen çizer, gıda hattı diye ad verilir. Ömür hattının indiği açığa م diye ad verilmiştir. ◦ parmağın dibinden bir hat çıkar ve ب parmağın yanına doğru varır bu hatta cima(cinsellik) hattı denir.Cima hattı ve ل م aralığına elin murabbi‘ (karesi) diye ad verilmiştir. Gıda tarafının uzunluğunda olan taraf Utarid hükmündedir. Ömür hattının sağ tarafı kamer hükmündedir.

Erkekler hakkında hüküm verilirken sağ, kadınlar hakkında hüküm verilirken sol ele bakılır. El hakkında hüküm verileceği zaman mizacın kendi halinde olması şarttır, ellerin çok hareket etmemesi ve başka bir nesne tutmaması gerekir. Hatta ellerin ılıman bir havada olması şarttır. Verilecek hükmün kişinin yaşadığı hava şartlarına, yediği yiyeceklere ve adetlerine göre olması için bu şartların olması gerekir. (32a-32b).

5.8.1. Elde Bulunan İşaretler Hakkındaki Hükümler

Eller kollar ile birlikte uzun olup sahibi doğru durduğunda elleri dizlerine kavuşuyorsa o kişinin cesaretli, cömert, iyilik sahibi ve ahlakın güzel olduğunu gösterir. Aristoteles bunu Kitab-ı Firaset adlı eserinde zikretmiştir.

“Eller kollar ile uzun olsa şāhibi doğru durduğunda elleri dizlerine irişmeğe yakın olsa yüregi kuvvetine yüreklülüğine ve cömert olup ve ‘izzetine ve nefis iyliğüne ve fi’l cümle ahlāk-ı hüsniyye delālet ider. Eger kollar kışsa olsa kavğacı korğadır. Ki ristoteles kitāb-ı firāsetde zıkr etmişdir(32b-33a).”

Hakim Razi’ye göre kolları kısa olan kişinin zarif kişilikte, herşeyde arzulu, istekli ve güçlü olduğunu gösterir. Eğer kollar kalçanın yarısına kadar yetişirse yaramaz olduğunu ve kişinin başkalarıyla iyi geçinemeyeceğini gösterir.

“Hakīm rāzī aydur. Kolları kışsa olan kimesne nefsiñ inceligine ve iştihāsin hāşıl etmesine kavī olduğına dāldir. Eger kollar uyluğın yarusına yetişe yaramaz nesne-i ihtiyār idüb kimesne ile uz olmaduğına dāldir(33a).”

Hekimler’e göre bir kişi kaçtığı zaman ellerini iki tarafa doğru uzatsa göbeğinden elinin ج parmağının baş tarafı uzun gelirse o kişinin hırsız olduğunu gösterir.

“Ve hükemā dimişlerdür ki kaçan bir kişi ellerin iki yanlarına doğru uzatsa eger göbeginden elünün cim barmağının baş tarafı uzun gelse göbeginden ayağın orta barmağından uğrı olmağa delālet ider(33a).”

İnsanlar arasında atasözü olarak hırsıza eli uzun derler. Bu kişinin göbeğinden ve ayağı tarafından el tarafı uzun olmasıdır. Eğer bir kişi âdeti gereği avucunu yumup kollarını sallaya sallaya giderse işlerinde tez, cesur ve mert olduğunu gösterir. Bir kişi bir nesneyi tuttuğu zaman eli titriyorsa öfkesinin çabucak geçmesine delalet eder.

“Nās ortasında z̄arb-ı meşeldür üğriya eli uzundur dirler. Göbегinden ayağı tarafı cānibinden eli tarafı cānibi uzun olmağdan kināyetdür. Eger bir kişiniñ ‘ādeti ola yürüdüğü vaқtin avcın yumub қolun şala şala yürümek işlerinde tiz u mucid u şīri merd olduğına dāldir. Bir kimseniñ bir nesneye yapışdığı vaқtin eli ditreye kaқıdukda tizcek geçmege dāldir(33a-33b).”

Hintliler’e göre bir kişi kaçarken elleri açıldığında ج ب parmakları bitişik olup aralarından aydınlık görünmezse o kişi ihtiyarladığında huzurlu olur. Eğer ج د parmaklar bitişik olup aydınlık görünmezse ömrü boyunca huzurlu olur. Eğer parmakların hepsi birbirine uygun olup aydınlık görünmezse her zaman iyilikde, hoşlukda olur. Parmakların başı kalın ve etli olup avucu açık renkte olursa ömrü zahmetle ve emekle geçtiğini gösterir. Eğer parmakların arası açık olursa derviş ve muhtaç olduğunu gösterir. Ellerin büyüklüğü gövdeye uygun ve vücuttaki bazı organların büyüklüğüne uygun olursa tabiatın güzelliğine ve huyların hoşluğuna delalet eder. Bir kişinin elleri bedenine göre büyük olup gövdesi ince olursa sıcakkanlı ve sevecen olduğunu gösterir.

Nādiru’l hind aydur. Kaçan elleri açıldığı vaktin Be Cim barmağları muttaşıl olsa aralığından aydınlık görünmese kocalığına dirliği huzūr üzerine ola eger Cim Dal barmağlarıñ aralığından muttaşıl olub aydınlık görünmeye ‘ömri āhirinde dirliği huzūr ile ola eger barmağlarıñ cemī’isi muṭābık olub aralarında aydınlık görünmeye dāim iyülükde ve hoşlukda ola eger barmağ başları kātı yoğun olub etlü ola. Ve avıcı arık ola ‘ömri zahmetle ve emekle geçdüğüne dāldir. Eger barmağları ardına kaykı olub araları fürce olsa derviş olub muṭtāc olmağa dāldir. Eger eller büyüklüğü gövdeye münāsib olub ve hem ba‘z eczāları ba‘zına muvāfık ve münāsib ola ṭabī’atiñ ve huylarıñ laṭıflığına ve hoşluğuna dāldir. Ve ‘aksi dağı bunuñ ‘aksidir. Eger eller bedene göre kātı büyük olub gövdesi ince olsa mizāc ḥarāretine ve çok sevilgen olduğına dāldir.(33b-34a).

Calinus hekime göre eller bedene göre büyük olursa göğsün büyüklüğüne işaret eder. Eğer kişinin elleri ve parmakları bedenine göre kısa olursa fitnekar ve hırsız olmaya delalet eder. Eller diğer organlara göre çok kısa olursa pis ve kuvvetli olduğuna işaret eder. Eğer kadınların göğüsleri küçük olursa rahimleri dar olur ve çocuk zahmetle doğar. Avretin genişliği miktarı orta parmaktan غایت faslına varıcaya kadarki genişlikle benzerdir. Eğer avuç uzun olup parmaklar kalın ve kısa olursa cahilliğe ve gayretsizliğe delildir. Parmaklar ve avuç uzun ve kalın olursa zeki omaya delalet eder. Parmaklar ve avuç uzun olup birbirine uygun olursa sanatta yetenekli olmaya delalet eder. Parmakları kımıldatma alışkanlığı olursa yaramaz ve muhalif olmaya delalet eder.

Cālinus hekīm aydur. Bağırın büyüklüğüne dāldir. Eger eller kışa olsa ve barmaqlar dađi kıtı kışa olsa ellere göre fitnekār ve uğrı olmağa dāldir. Eger kıtı kışa olalar kendü a'zālarına göre kuvvetlü ve neciŝde zeyrek olmağa dāldir. Eger 'avretlerin keffeleri kışa olsa fūrçeleri țar olur. Ođlan zağmetle doğar zīra mevzu' uđ gīnligi miđdārı iri ol miğdardur ki orta barmağın ikinci faŝlından Ğayn Elif Ye Te faŝlına varınca ikisiniğ gīnligi beraberdir. Ve ayağın bir uzunluğı iki oluğdur eger avuc uzun olub barmaqlar yoğun ve kışa olsa delülügeve kāhillige ve ğayretsizlge dāldir. Eger barmaqlar ve avuclar uzun olub yoğun olsa güdenliğine ve balđami mizāca ya balđami mizāc huylu olmağa dāldir. Eger avuclar ve barmaqlar uzun olub birbirine münāsib olıcağ ŝanā' atlerde zeyrek olmasına dāldir. Eger barmaqların tađrīk itmek 'ādeti olsa muđālif ve yaramaz fikirler itmeğe delālet ider(34a-34b).

5.8.2. ل س و Hatları Hakkındaki Hükümler

Kiŝideki cinsellik, ل س و hatlarına bakarak hükümlerine göre açıklanır. Eğer cinsellekle ilgili hattın rengi kızıl ve büyük ise cinsel azaların hoşluğuna ve iyi huylara delalet eder. Cima hattı yürek hattıyla birleŝik olsa ve hatta bunların içinden üçgen gibi olsa bir şekil bunun sahibi tehlikeli durumlara karşı hassas ve korkak olup keŝke doğmasaydım diye piŝman olur. Eğer bu hat budaklardan uzak olup ب parmağın dibine kadar varmazsa kişinin nasipsiz, malsız ve düşman yaralamasına uğramaya delalet eder. Eğer zikredilen hat ب parmağın dibine varırsa ب parmağın hükmüne göre hüküm verilir. Avucundan tarafı budaklanır ve budaklar ل parmağın dibine gelirse saadetli, devletli ve cömert insan olacağına işaret eder.

Eger cimā' hattının rengi kızıl ve muttasıl büyük olsa cimā' a'zālarının hoŝluđuna ve iyi huylara dāldir. Cimā' hattı yürek hatlarıyla muttasıl olsa hatta bunların içinden müŝelleŝ gibi olsa bunun ŝāhibi ol kadar muđātıraya ve korқыya tuŝ ola ki kendüden peŝımađ olub ne olaydı doğmaya idim diye eger bu hat budaklardağ ğāli olub Be barmağın dibine dek varmaya naŝıbsız ve māl sız olub yavuz cerāhate uğramağa dāldir. Eger mezkūr hat Be barmağın dibine dek vara anda mağkemlene ve avucundan ol bir taraftan biraz budaklana ol budaklar Elif barmağın dibini gözedeler sa'ādetlü ve devletlüve cömerd ādem olmağa dāldir. Eger bu hattın ayağı ve budakları baŝ hātına varsalar yalancı ve aldayıcı ve ademlerin yüzüne gülüb amma ardlarınca ğıybetlerin idici olmağa dāldir(34b35a).

Yukarda zikredilen hat ömür hattıyla bitişik olup dört köşeli gibi olursa kişinin kafasının hemen kesilmeyeceğini ve büyük yarası olacağını gösterir. Eğer bu hat baş hattını gözetirse sahibinin öleceğine delalet eder. Hususa ki bu hat kızıl olup doğru budakları olsa ve budakları ب parmağın dibine varsa mal sahibi olmasına delildir.

Eger bu hāt 'ömr-i hattıyla muttasıl olsa. Anlardan zāviye ya'ni bucağ hādiŝ, olsa tizcek başı kesilmeğe yağud büyük yarası olmağa dāldir. Eger bu hāt baş hattını gözetse ölüm korқыsu gele. Amma ğalāŝ bola. Huŝuŝaki hat kızıl ola eger bu hattın doğrı ve mevārı budakları ola.Be barmağın dibinden yana vara 'izzet mal hāŝıl itmesine ve edebli olmasına ve ikrārından çıkmadığına dāldir(35b).

Yukarıda zikredilen hattın ucu orta parmağın altına varırsa kişinin ömrünü kavgasız geçireceğini gösterir. Eğer bu hattın orta parmağın dibine yakın yerde eki bulunursa birisi ب parmağın dibine varmasına delildir. Böyle olan kimsenin dirliği

eksilmez. Allah ona emek harcamadan rızık verir ve o kimse zinakâr olmaz. Bu hattın ucu orta parmağa varsa tehlikeli durumlarda olup zahmetler çekmesine işaret eder. Eğer bu hattın ucu ب parmağın dibine varmaya yakın olursa zahmetler çekip muradına ermesine ve sevinçli olmasını gösterir.

Eğer bu hattın ucu orta parmağın altına varsa که a gâvğâsız ve melâmetsiz olmaya. Eğer bu hattın orta parmağın dibine yakın yerde eki bulursa birisi Be parmağın dibine vara delildir. Anın dirligi eksilmeğe fikirsiz. Ya'ni hağ sübhâne ve te'âla şatmadığı yirden rızkın vire ve amma 'avretleriyle zindegânesi olmaya eğer bu hattın ucu heman orta parmağa degin vara 'ömri muhâtralu olub zahmetler çeke. eğer bu hattın ucu Be parmağa varmağa qarîb ola zahmetler çeküb murâdına erişmeğe ve hâşıl itmesine qarîb ola ve şâz olmağa dâldir(35b-36a).

Yukarda zikredilen hattın ucu ب ج و parmağın aralığından tamamen çıkarsa kişinin helak olacağı ihtimali vardır. Hamile olan kadının ise doğurmak üzere olduğunu bildirir. Bu hat kızıl olup bazı kimselerde mevcut olursa bazılarında ise yok olsa insanların durumunun muhtelif olduğunu bildirir. Bu hat büyük olup rengi orta ve bitişik olursa ferah olmasına delalet eder. Eğer bu hattın rengi şeffaf ve parçaları olmazsa sahibinin midesine düşkün olmasını gösterir.

Eğer bu hattın ucu ya bir budağı Be Vav Cim parmağın aralığında tamam çıkışa ihtimaldür ki helâk ola. Ya eğer yüklü 'avret ise doğurmak üzere helâk olmağa dâldir. Hüşüşa ki bu hağ büyük ve kızıl ola. Amma hağ sol ba'zî kimesnelerde mevcûd olub ve ba'zında ma' düm olmağ ademiñ ahvâli muhtelif olduğına dâldir. Eğer bu hağ ne kadar büyük ve rengi mu'tedil olsa ve muttaşıl olsa ol kadar bağıñ ve mu'ideniñ hoşluğuna ve ferah olmasına dâldir. Eğer bu hattın rengi şeffaf olmaya ve eczâları olmaya ma'ideniñ bağıñ za'fına dâldür(36a-36b).

Yukarda zikredilen hattın üzerinde ya da yanında küçük noktacıklar olsa kişinin hırsız olmasını, bu hat el ayasının miktarınca bir başka hat keserse yediklerinden hareketle hastalık meydana geleceğini gösterir. Bu hat ömür hattının yanında ziyade kızıl olursa yediklerinden dolayı baş ağrısına işaret eder. Eğer baş hattının yanında kızıl olursa kişinin göğüs hatalıklarının olacağını gösterir.

Eğer bu hattın üzerinde ya da yanında küçük noktacıklar buluna tâbi'atiñ kabzına ve uğrı olmağa dâldir. Eğer bu hağ ayânıñ miqdârınca bir gâyrı hağ kesse ma'ideden hâşıl olur hastalıklara delâlet ider. Eğer bu hağ 'ömri hattının yanında ziyâde kızıl ola ma'ideden hâşıl olur. Baş ağrısına dâldir. Eğer baş hattının yanında kızıl olursa göğüs zahmetlerine dâldir(36b).

5.8.3. Ömür Hattı Hakkındaki Hükümler

Ömür hattı hayvan nefisine benzemektedir. Bu hat içinde ömrün müddeti ve ömür içinde meydana gelen çeşitli hastalıkların açıklaması vardır. Ömrün uzunluğu ve kısalığı

hattın uzunluğu ve kısalığına göre belirlenir ve ömür hattının başlangıç noktası م tarafındandır.

“Nefs-i hayvāniyye müte‘allıktır. Bu babda ‘ömrün müddeti ve ‘ömr içinde vākı‘ olan emrāz-ı muhtelif beyān olunur. ‘ömrün uzunluğu ve kışşalığı bu hāttın uzunluğuna ve kışşalığına göredür. Ve bu hāttın ibtidāsı Mim tarafındandır(36b-37a).”

Aristoteles hekim Kitab-ı Hayvanatda demişdir ki: “İnsanın elinde üç hat vardır. Bunlar büyük olursa ömür uzunluğuna delalet eder. Ve ömür içinde meydana gelen hastalıklara bu hat delalet eder. Bu hattı ne kadar hat yanlamasına keserse kişinin o hatlar kadar hastalıklara yakalanacağını gösterir.

“Aristalis hekīm kitab-ı hayvānatda demişdir ki ādemiñ elinde üç hāt vardır. Bunlar büyük olsa ‘ömr uzunluğuna delālet ider. Ve ‘ömr içinde vākı‘ olan marazlara bu vecihle delālet ider ki bu hāttı ne kadar hātlar arķuri kesse ol hātlar kadar hastalıkları vākı‘ ola (37a).”

Ömür hattı ت ی ا غ س hattına ulaşırsa kişinin çok uzun ömürlü olacağını gösterir. Ömür hattını kesen hatlar م tarafına yakın olursa kişinin doğduğunda hatalığa yakalanacağını gösterir. م tarafına çok yakın olursa kişi küçük çocuk iken hasta olur. Eğer س tarafına yakın olursa büyüdüğünde hasta olur. Eğer م س ortasında olursa kişinin orta yaşlarında hatalığa yakalanacağını gösterir.

Sin hāttı Ğayn Elif Ye Te hāttına irişse ol kimseniñ ‘ömri iklimında ve ‘ādetlerinde ğāyet çok yaşamış kişi kadar yaşaya. Eger ‘ömr hāttını kese hātlar Mim tarafına yāqin olsa ol kadar doğduğu vakte marāz yāqin vākı‘ ola. Mim tarafına qatı yāqin olsa ziyāde küçük oğlan iken hāste ola. Eger sin tarafına yāqin olsa pirliginde hāste ola. eger Mim Sin ortasında olsa orta yaşında iken hāste ola. (37a-37b).

Ömür hattını kesen hat ne kadar م س hattını dik açıya yakın keserse kişinin o kadar hastalığı olacağını gösterir. Eğer kesen hat ne kadar büyük ve uzun olursa hastalıkta o kadar uzun ve kuvvetli olur. Fakat hastalığın sebebi kesen hattın geldiği ve bitdiği yerden bilinir. Ömür hattının yoğunluğu baş hattından tarafı olursa o kişi nasihatli olur.

Eger keser hāt ne kadar Mim Sin hāttını zāviye-i kāime yāqin qat‘ eylese ol kadar hastalığı ziyāde ola. Hātta ki zāviye-i kāime üzerine olsa ölüm muhātırasıdır. Eger keser hāt ne kadar büyük ve uzun ola hastalığı daħi ol kadar uzunluğu ve kuvveti ola. Amma marāzın sebebi keser hāttın geldiği ve bitdiği yirden ma‘lūm olur. Eger ‘ömr hāttınıñ yoğunluğu baş hāttından tarafa yāqin olsa müteğayyir naşihātliüdür(37b).

Ömür hattı, baş çizgisi yönüne doğru olursa ve yoğunlu س tarafındaki yoğunluktan fazla olursa her kişiyle dost olup onlara iyi nasihatler vermeye delalet eder. س tarafından yana yakın budaklı hat olsa derviş olup yalan söz söylememeye delalet

eder. Ömür hattı م tarafından zikredilen hat gibi bitirse kişinin mal sahibi ve izzetli olacağını gösterir.

Eğer bu hat baş hattı tarafından yaña bulursa ve anda yoğunluğu Sin tarafından yaña olan yoğunluğundan artuk olsa her kişiyle dost olub ve eyü nasihatler virür kişi olmağa dâldir. Sin tarafından yaña bu neclîn budaklı olsa derviş olub kullarında yalan söz söylemege dâldir Eger Mim tarafından mezkûr hat gibi bitse şâhib-i mâl u şâhib-i izzet olmağa dâldir(37b-38a).

Ömür hattı ne kadar م tarafından yana incelse o kadar akıl eksikliğine delalet eder. Eğer bu hattın bir tarafından olan kızılığы م tarafındaki kızılıktan çok olsa insanlardan bir şey esirgemediğine delalet eder. Eğer bu hattın budakları م tarafından bitirse değişen fikirleri ve nasihatleri olur. Bu hatlardan oluşan üçgende ل س içinde budaklar bitirse ve م ل hattına dokunursa iyilikleri yaramazlıktan sonra gelir.

Eğer bu hat ne kadar Mim tarafından yanadan incelse ol kadar ‘ağlıñ zeyrekligine delâlet ider. Eger bu hattın bir tarafından yanadan olan kızılığы Mim tarafından yanadan kızılığdan artuk olursa kimesne esirgemedüğüne dâldir. Eger bu hat Mim tarafından yaña budakları bitse fikirleri yâhud nasihatleri müteğayyir olduğına dâldir. Eger bu hatlardan müşelleş Lam Sin içinde bunun gibi budaklar bitse Mim Lam hattına dokunsa eyelükleri ola yaramazlığından sonra ola(38a).

Ömür hattının başında üç tane küçük hatlar bitip birbiriyle bitişik olursa kişinin vücudunda lekeleri olacağına işarettir. Eğer ömür hattının yanında غ ای ت hattına yakın bunun gibi bir şekil olsa bir gözü bozuk olur. İki tane bulunursa iki gözü de bozuk olur. Eğer ömür hattından bir kızıl hat bitse و parmağa yakın olsa zahmetli bir yarası olmaya delalet eder.

Eğer bu hattın başında üç küçürek hatlar bitse ki birbiriyle muttaşıl olsa bu şekilde cüzâm olacağına dâldir. Eger ‘ömr hattının yanında Gayn Elif Ye Te hattına yakın buncılayın bir şekil bulursa bir gözi fâsîd ola eger iki bulunursa iki gözü fâsîd ola. Eger mezkûr ‘ömr hattından bir kızıl hat bitse Vav He barmağa yakın varsa muhâıralu yarası olmağa dâldir(38a-38b).

Ömür hattını küçücük bir hat, herhangi bir yerinden keserse büyük zahmetlere uğramaya delalet eder. Ömür hattında م ل hattının dokunduğu yerden bir hat çıkarsa و م ل hattına varırsa ve aşağıya doğru olursa kişinin okdan yarası olacağını gösterir. Ömür hattında م ل hattının dokunduğu yerden çıkan hat, م hattına yakın ömür hattının sağ yanında ömür hattının uzunluğunda olsa kişinin ölümünün yakın olduğunu gösterir. Eğer ömür hattının sol yanında ise ölmek üzere olmasına işaret eder.

Eger ‘ömr hattını küçürek hâf keserse kul toğrusuna gider büyük muhâtiraya uğramağa dâldir. Eger bu hâf Mim Lam hattını doğundığı yirden bir hâf çıksa Vav Mim Lam hattına irse ve aşağıya bakar olsa delıldür ki kündüreden ya oğdan yarası ola. Eger Mim hattına yakın iki hâflar ‘ömr hattının sağ yanına uzunluğuna olsalar delıldür ki kendü tabî ölümi olmaya. Eger ‘ömr hattının şol yanında ise tabî ölüme dâldir(38b).

5.8.4. Baş Hattı Hakkındaki Hükümler

Baş hattı غ اى ت hattına yakın olursa kişide eksiklikler olduğuna delalet eder. غ اى ت hattına baş hattı ulaşırssa yaramaz huya delalet eder. Eğer bu hat uzun olup ve parmakların dibine yakın biterse kişinin kuvvetli olmasına ve ömrünün uzun olmasına işaret eder. Baş hattı kısa olursa yaramaz huyda olmaya delalet eder. Eğer bu hat orta parmağa göre kısa olursa kişinin dik başlı olacağını ve gençken ecelinin geleceğini gösterir. Bu hattın ucundan iki küçük hat yapışmış olursa gövdesinde demirden yara olmasına delalet eder. Eğer bu hat eğri ve parça parça olursa hırsızlığa işaret eder.

Eger bu hâf Ğayn Elif Ye Te hattına yakın varsa her nesne eksikliğine dâldir. Eger Ğayn Elif Ye Te hattına baş hattı ulaşır yaramaz naşibe dâldir. Eger bu hâf uzun olup ve parmakları dibine yakın bite kuvvete ve ‘ömr uzunluğuna dâldir. Eger katı kışsa olsa yaramaz huya dâldir. Eger bu hâf ol kadar kışsa ola ki orta parmak mukabelesinde dükene ilerü varmaya katı yigitt iken ecel yetişe. Eger bu hattın ucundan iki küçük hâflar yapışmış olsa demürden gövdesinde yara olmağa dâldir. Eger bu hâf eğri olup ve päre päre olmuş olsa uğrılığa ve kaçığıanlığa dâldir(39a).

5.8.5. Eldeki Çizgilerden Hareketle İnsanların Yıldızları Hakkında Verilen Hükümler

İnsanın yıldızı doğduğu anda bilinmese de onun mizacından, hallerinden, ferasetinden , ellerinde bulunan hatlardan ve arzu ettiği nesnelere belirlenebilir.

“Ademün yıldızı doğduğu şā’atden bilinmese mizācından ve āhvālinden ve ferāsetinden ve ellerin hâflarından ve iştihā itdügi nesnelere bilinür(39b).”

İnsanın ilk yıldızı Zühaldir. Zühäl yıldızının işareti orta parmaktan bilinir.

“Evvelki yıldızı zuhaldür. (39b).”

Hususa ki elin orta yerinden yani غ اى ت bölgesinden bir hat geçer ج ve و parmağına kadar gelirse kişinin yıldızı müşteridir.

“Huşuşa ki elin ortaliğından ya’ni Ğayn Elif Ye Te sahtından bir ucundan geçer. Vav Cim barmağına degin gelür. Ol kim yıldızı müşteridür(39b).”

ب parmağa hatların budakları varırsa o kişinin yıldızı Mirrihdür.

“Be barmağda çok hâflar budakarından bu barmağın dibine degin varalar ol kim yıldız mirrih dür(39b).”

Hatlar baş ve ömür hatlarına doğru gider ve renkleri koyu olursa o kişinin yıldızı Şemsdir.

“Baş ve ‘ömr hatları doğrudur. Ve renkleri koyudur. Ol kim yıldızı şemsdür(39b).”

Parmakların dibine doğru incecik hatlar olursa o kişinin yıldızı Utariddir. Eğer utarid yerinde çok hat olursa o kişinin yıldızı kamerdir.

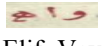
“*Ve barmağın dibine çok incerek hatlar vardır. Olkim yıldızı zühre dür. Zühre yirinde çok hatlar vardır. Olkim yıldızı ‘utariddür. ‘utarid yirinde çok hatlar vardır. Ve olkim yıldızı kamer(39b).*”

Elin dört tarafında bu şekilde bir işaret bulunur ve elin kamer yerinde çok hat olursa o hatların gizli alametleriyle insanın yıldızları belirlenebilir. Fakat el hatlarıyla belirlenebilmesi daha yaygındır. Bu kısımda zikir olunanlar ilmi tıbda, ilmi hikmetde ve ilmi ahkamda bulunur.

“*Elinin murabba‘ında buncalayın bulunur ve kâmer yerinde vafir hatlar vardır. Ve ol hatlardan gayri mestür olan ‘alâmetleriyle insanın kevkepleri ma‘lûmdur. Yalnız el hatlarıyla bilinmek müta‘addirdür. Amma bu bâbın zikir olunan nesene ‘ilm-i tıbda ve ‘ilm-i hikmetde ve ‘ilm-i ahkâmda ma‘lûmdur(40a).*”

5.8.6. Eldeki Çizgilerden Hareketle Çıkarılan Hükümler

Eldeki çizgiler hakkında hüküm çıkarmak insanlar katında meşhurdur. Eğer ◦ parmak ◡ parmağın faslına bitişmez ise Zührenin cimaa tesirinden dolayı kişinin zina ehli olduğuna delildir. Çünkü ◦ parmak Zühre hükmündendir. Eğer cinsellik helalden olursa haramzadelik eksik olur. Bu mesele çok tecrübe edilmiştir. Parmağın ön kısmında olan hat parmağı yüz gibi sararsa ve o hat üzerinde böyle bir işaret olursa kişinin öldürülmesi gerekir. Zikredilen şekiller az eksik olursa o kişinin doğru olduğunu gösterir. ب parmakta işareti var ise annesi ve kız kardeşiyle zina ettiğine delalet eder. Eğer و ا ب parmağın arasından ömür hattı yakınında, kamer tarafı aşağısında, kol tarafına doğru bir hat olursa kişinin homoseksüel olduğuna işaret eder.

Bâb-1 sâdis cüzüyyât-ı delâletlerin ve bir niçe esrâr bildirir ki ehli kâtında meşhurdur. İmdi bu sırrı bilki kaçan He barmağın uzunluğu Dal barmağın faslına bitişmez ise haram zâdedür. Sebebi budur ki zührenin cimâ‘a te‘şiri vardır. He barmağın zühre hükmündedir. Eğer ki cimâ‘ - hâlalden olsa nâkış olur. Bu mes‘ele niçe kerre tecrübe olunmuştur. Eğer barmağın ön faslında olan hat barmağın dolaysın yüzün gibi dolansa ol hat üzerinde buncalayın nişan olursa aşılacaktır. Eğer meşkür şekiller tamam olmağdan az eksik olursa emin olduğuna delildir. Eğer Be barmağın faslına yakın buncalayın nişan var ise anasıyla ve kız karındaşıyla zinâ etdiğüne delâlet ider. Eğer Elif Vav Be barmağın arasından ‘ömr hattı karibinde kamer mevzu‘ ı canibe aşağı kol tarafına bir hat olursa gülâm bâre olduğuna delâlet ider(40b-41a).

Batlaymus'a göre ا و ب parmağın arasından ömür hattı yakınında, kamer tarafı aşığıında, kol tarafına doğru bir hat kızıl olursa ve bu hat غ ا ت ي hattına varırsakişinin ömrü yoksul geçer. Hazreti Allahın hikmetlerine göre birisi haram zina yapsa hemen kendisini belli eder.

“Huşūşa ki kızıl olsa Batlanyus hakīm aydur. Eger bu haṭ Ğayn Elif Ye Te haṭṭına varsa cemī'-i 'ömründe mali olmaya eger evvelinde bu haṭ eksük olsa mali 'ömri evvelinde eksük ola. Hazreti bāri ta'ālīniñ 'acāyib hikmetlerindendür ki bir kişi haram cimā'a başlasa tizcek 'alāmetleri zāhir olmağa başlar(41a).”

Bir kimsenin avretleri ve oğlancıkları Zühre yerindeki resmolan hatlardan bilinir. Eğer bakılmak istenirse ◦ parmağın dibinden elin sol tarafından küçücük hatlar, elin uzunluğuna doğru iz olursa oğlancıklara işaret eder. Bu hatlar elin doğrusuna doğru çok doğru olursa erkek çocuklara , yarık olursa kız çocuklara işaret eder.

Eđer bilmek dilersen bir kimesneniñ 'avretleri ve oğlancıkları ne kadar olsa gerekdür. Zühre yirinde mersüm olan haṭlardan ma'lūm olur. Naẓar idesin eger He barmağın dibinden eliñ şol cānibi tarafından küçürek haṭlar eliñ uzunluğuna iz olsa oluğdan oğlancıklara delālet ider. Eđer ol haṭlardan eliñ doğrusına katı toğru olursa erkek oğlancıklara delālet ider. Yirik olursa kız oğlancıklara delālet ider(41a.).

▷ pramaktaki hat önceki hatların belirlirli noktalarından doğar ve onoktalardan belirlenir. Sonra erkek ve dişi çocukların hangisinin diri ve hangisinin öldüğü belirlenir. Eğer hat kesilmiş ise çocuklar ölüdür kesilmemiş ise diridir. Hat uzun olursa kişinin ömrü uzun kısaysa ömrü kısa olur.

Dal barmağ tarafından olan haṭ evvel doğar mertebeten doğarlar haṭların mertebesinden ma'lūmdur. Ve şöıra erkek ve dişi olanları bilesin ve oğlancıkların kağısı diri olur. Ve kağısı fevt olur. Haṭtı munḳaṭi' olan fevt olur. Eđer munḳaṭi' olmaya fevt olmaz. Ve bunların kağısiniñ 'ömri uzun olur. Ve kışa olan kağısiniñ olur bilesin. Eđer haṭtı uzun ola 'ömri uzunluğuna ve kışa olan kışalığına dāldir(42a).

◦ parmağın dibinden ▷ parmağın düzlüğüne ne kadar hat keserse o kadar hat yücedir. Eğer avret hatları parmağın düzlüğüne doğru olursa kız çocuk olmaya, eğri olursa dul ya da kız olmamaya işaret eder. Hatlar bir birine uzak olursa kişinin geç evleneceğini gösterir.

“Eğer He barmağın dibinden Dal barmağın yaşşılığına ne kādar haṭ keserse ol kadar 'avret ālā aña göre kıyas idesin. Eğer 'avret haṭları barmağın yaşşılığına doğru olursa kız oğlan olmağa dāldir. Eğer eğri olursa dul 'avret olub ya kız diyü aldığı kız çıkmağa dāldir(42a).”

Kişinin avret hattı kızıl olursa akrabasından evleneceğine işaret eder. Çocuk hatları avret hatlarına ulaşırsa o kadından o kadar çocuk doğmaya kanıttır. Eğer zikredilen hatlar bir birine ulaşmaz ise o kişinin eşinden oğlu ve kızı olmaz. Avret hattı uzun olursa yaşlı kadın olmaya delalet eder. Eğer avret hattı kısa olursa ölümü yaşlıyken olur.

Eğer oğancıklar hatları inüb ‘avret hatlarına ulaşırsalar ol ‘avretten ol kadar oğancıklar doğmağa dâldir. Eğer oğancıklar hatları inüb ‘avret hattına ulaşmaz ise ol erüñ ol ‘avretinden oğlı kıızı olmaya ‘avretinñ hâttı uzun olsa yaşlu ‘avret olmağa dâldir. Eğer ‘avretinñ hâttı kışa olursa göçi yaşlu olmağa dâldir. (42b).

Eğer kişide avret hattı ◦ parmağın dibine çok yakın olursa kişinin erken yaşta ,uzak olursa orta yaşında, çok uzak olursa yaşlıyken evleneceğine işarettir. .

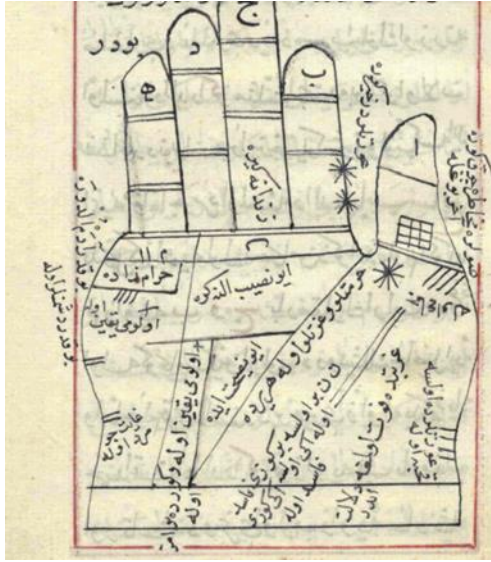
“Eğer erde ‘avret hattı He barmağın dibine katı yakın olsa oğlanken evlene. Eğer daği irak olsa orta yaşında evlene. Daği irak olsa pir iken evlene. Hâsıl kelâm hattınñ karbina ve ba‘dine göre evlene(43b).”

Eğer غ ا ی ت hattına yakın ömür hattının sağ yanında hat yeri olursakişinin gurbette öleceğini gösterir. Fakat doğumu esnasında vefat etmemeye işaret eder. Ömür hattının sol tarafında hat yeri bulunursa غ ا ی ت hattına yakın olsa kişinin insanlarla uyum sağlamadığını gösterir.

“Eğer ‘Ayn Elif Ye Te yakın ‘ömr hattınınñ sağ yanında mevâzi-i hağ olsa gurbetde fevt ola. Ve amma mevlūdunde vefât itmemege dâldir. Eğer ‘ömr-i hattınınñ şol yanında ‘ömr-i hattına mevâzî hağ bulunsa ki Ğayn Elif Ye Te hattına yakın yerde olsa tabî‘i olmasına dâldir(43a).”

Bazı hekimlere göre غ ا ی ت hattı yanında elin düzlüğünde dört hat yeri olursa kişinin erken yaşlarda iyilikler görüp zengin olmasına işaret eder. Eğer bu hatlar ت با غ hattından uzak olursa o kadar uzun yaşar ve zengin olur. Zikredilen bu hatlar ا parmakla غ ا ی ت hattının ortasında olursa orta yaşındayken malı ve rızkı çok olur.

Ve ba‘z hükemâ aytılar ki eğer Ğayn Elif Ye Te hattı yanında elin yaşlılığına dört mevâzî hatlar olsa ‘ömri evvelinde iyilikler görüb maldâr olmağa dâldir. Eğer bu hatlar Ğayn Elif Ye hattından irak olsalar ol kadar yaşına gire ve mālî çok ola Eğer mezkûr hatlar Elif parmakla Ğayn Elif Ye Te hattının ortasında olsa orta yaşında iken malı ve rızkı çok olmağa dâldir(43b).

(44a)

Kamer yerinde yukardaki resimdeki gibi işaretten olursa zina etmeye, utarid yerinde yukardaki resimde bulunan işaret bulunursa ağır hastalıkları ve öksürüğü olmasına, mirrih yerinde resimdeki işaretten olursa değişik hastalıkları olmasına, şems yerinde resimde bulunan işaretten olursa kişinin tez öfkelenmesine delalet eder.

Müşteri yerinde yukardaki resimde bulunan işaretten olursa çok rızık kazanmasına, karışık işaretlerden olursa dervişliği olmasına, zühre yerinde resimdeki işaretlerden olursa salihlerle birlikte olmasına, elindeki üçgen içerisinde resimde bulunan şekillerden olursa yaramaz huylu olmasına delalet eder.

5.8.7. Elde Bulunan Açı Ve Köşerlerden Hareketle Çıkarılan Hükümler

م açısı ج و ب parmaklarının arasına doğru olursa kişi Allah dostu, haram yemeyen ve çok çalışkandır. Eğer zikir edilen açı ب parmağın ortasına doğru olursa zikredilen açı gibi olursa akli eksik olup sadetli ve zengin olacağını gösterir.

“Eger ki Mim zāviye Be Vav Cim barmaqların arasına doğru olsa gönli miskin olub dervişlik hāşıl ide. Ve amma haram kazanmasından perhizi az ola bilki ziyāde cehd etmesine dāldir. Eger bu zāviye Be barmağın ortasına doğru olub zāviye-i hādise daği olsa zihni zeyrek olub ve sa‘ādete ve devlete irişmege dāldir.(44b-45a).”

س و ل hatlarından açı meydana gelirse ve birbirine dokunmazsa kişinin kibirli, kıskanç, yalancı ve söz taşıyan olduğunu gösterir. Zikir olunan hatların aralıkları kalın ve bitişik olmazsa o kişinin kılıçtan yarası olacağını gösterir.

Eger Sin Vav Mim Lam hatlarından zāviye hādise olsa ya‘ni birbirine dokunmayalar araları zāhir olsa kendüyi büyük görmege ve esürgemez ve eylük bilmez. Ve kışkancı ve yalancı ve gāmmāz olub yaramaz olmağa dāldir. Eger zikir olunan hatların aralıkları katı yakın

olmağa muttaşıl gibi olsa amma haķıķatde muttaşıl olmasa muhātıraya uġramaġa ya demürden yarası olmaġa dāldir(45a).

س م ل hatları arsında farklı bir hat olup م açısının dibinden çıkıp geri س hattına dokunup aŗaġı doġru inerse kiŗinin zehirden ya da darbeden öleceġine iŗarettir.

“Eger bu haτlar arasında ġayrı haτ Mim zāviye siniñ dibinden çıkub gerü eġülüb Mim Sin haτına doķunub aŗaġa baķar ise āġudan yaħud darbeden helāk olmasına dāldir(45a)”

Üçgen içinde م yanında iŗareti bulunursa ince avret yerinde ailesinin genlerinden kalıntı vardır. Eġer zikredilen yerde bu iŗaret olup kızıl olursa kiŗinin tam bir ay hasta olacaġını gösterir.

“Eger müşelles içinde Mim yanında buncalayın niŗan olursa ince ‘avretinden mirāş degmege dāldir. Eger mezkūr yerde buncaleyin niŗan olub kızıl olursa ay tamam ġasta olmasına dāldir. Eger mezkūr bunculayın niŗan olub kızıl olursa bir ay tamam ġasta olmasına dāldir(45b).”

د ه dik açılı olup kızıl olursa gönlünün ve sözünün hoş olduġuna delalet eder. Dar açılı olursa zina sevmeye iŗaret eder. Geniş açılı olursa bunun aksi olur. Eġer bu açılı olmazsa insaniyeti olmayıp deġişik huylarda olmasına delalet eder. Açıda iŗareti olursa kadının karnındaki bebeġinin erkek olduġunu gösterir.

Eger Sin Dal He zāviye-i kayime zāhir olub kızıl ola gönlün ve ġarāret-i ġalīzanıñ ve kavvāllerin hoşluġuna dāldir. Eger zāviye-i ġadde olsa ġarāmi olmaġa dāldir. Eger zāviye-i müteferrice olsa bunuñ ‘aksidir. Eger bu zāviye olmasa ādemiligi ve inŗāniyyeti olmayub müteġayyiru’l ġāl olduġuna dāldir. Eger zāviyede buncaleyin niŗan olub ‘avretde olsa ġaml-ı erkek olduġuna dāldir(45b).

Elin dört köŗesinden birinde hac gibi bir nesne olursa kiŗinin dini bir kiŗilikte ve ŗeriate uygun hayat süreceġini, zikredilen hac eġri olup güzel iŗaretlenmiŗ olursa kötü kiŗilikte olunacaġına iŗaretdir. Üçgen olup birisinin hattı birisinin üzerinde olursa iyi huyda olmaya delildir. Eġer üç hat üst üste olursa kötü, dört olursa iyidir.

“Eger elüñ murabba‘ında ġāc gibi nesne olursa mütedeyyin ve müteŗerri‘ kimesne olur. Eger mezkūr ġāc eġri olub ve hoş niŗanlanmıŗ olsa yatlıluġ gele. Eger müşelles olsa biriniñ haτı birisiniñ üzerine olsa eyü olmaġa dāldir. Eger üç olursa yatlıdur. Eger dört olursa iyidür(46a).”

Elin dört köŗesinden birinde dar açılı olup م ل hattının ortasında olursa kiŗinin büyük düşmanlara sahip olabileceġini gösterir. Zikredilen yerde ج و hattının karŗısında olursa kiŗinin sözler iŗitip sıkıntılar çekeceġini gösterir.

“Eger elin murabba‘ında müselleş ki zāviye yi hādde olub Mim Lam hātṭının ortasında vāqı‘ olsa büyük düşmanları olduğına dāldir. Eger mezbūrda Cim Vav He aralığı muḳābelesinde hāric olsa sözler işidüb ve sızılar geçüb ve elemeler görmege dāldir(46b).”

İki hat ı parmağın dibinden çıkıp ömür hattını keserse kişinin uzun uzun laf işitip çok iller görüp acı çekmesine işaret eder.

“Eger iki hātṭar Elif barmağın dibinde çıkub ‘ömr hātṭını keserlerise uzun uzun sözler işidüb ve çok vilāyetler görüb elemeler çekmege dāldir(46b).”

Elin kamer yerinde * böyle bir şekil olursa bir eşyadan dolayı sevinmeye ve mutlu olmaya delalet eder. Kamer yerinde böyle bir işaret olursa kişinin izzetli ve hürmetli olmasını gösterir. Kamer yerinde ve ömür hattı yanında böyle bir işaret olursa kişinin hastalıklara yakalanılacağına delildir.

“Eger ḳāmer hükmi yerinde bir yıldız şekli olsa buncalayın * bir nesneden sevinip feraḥ olmağa dāldir. Eger ḳāmer hükmi yerinde buncaleyin bir nişan olsa şāḥib-i ‘izzet ve şāḥib-i hürmet olmağa dāldir. Eger gerü ḳāmer hükmi yerinde ‘ömür hātṭı yanında buncalayın şekli hādış olsa ‘aḳabince gelicek marazlara dāldir(46b).”

Cima hattında bir budak bitip ı parmağın dibine dek gelirse çok çalışıp sıkıntılar çekmeğe işaret eder. ı parmağın dibinde iki tane kısa kalın hat olan kişi, işinin eri olup çok iş başarmasına delalet eder. ı parmağın üçüncü boğumundan üç tane küçük hat bitip aşağıya inse kişinin göğsünde ve bağırsaklarında verem hastalığının olacağına alametidir.

Eger cimā‘ -ı hātṭında bir budak bütüp Cim barmağın dibine dek gelse çok nesnelere çalışub ve ziyāde zahmetler çekmege dāldir. Eger Cim barmağın dibinden iki kıssacık yoğun hātṭar olsa iş eri olub maşlāhatlar başarmağa dāldir. Eger mezkūr olan hātṭar birbiriyle kesilse emekler çeküb zahmetler görmege dāldir. Eger Cim barmağın üçüncü boğumunu dibinden üç küçürek hātṭar bitüb aşağıya ineler göğsünde ya bağırsaklarında verem zahmeti olmağa dāldir(47a).

ı parmağın dibinden iki tane elin uzunluğuna doğru hat biterse ve kesik olmazsa kişinin zeki, anlaşılması zor olan şeyleri ve çeşitli ilimleri öğrenmesine işaret eder. Yukarda zikredilen iki hat kesilmiş olursa kişinin aykırı davranmasına kanıttır.

“Eger Dal barmağın dibinden iki doğru hātṭar bitüb elin uzunluğuna gideler ki bu gelmiş ya kesilmiş olmaya ‘aḳlın zeyrekligine ve ‘ilm-i daḳāyıkā muṭāla‘a idüb ince fikirler idüb ve envā‘ı ‘ulūm-ı bilmesine dāldir. Eger mezkūr iki hātṭar kesilmiş olsa mezkūrların ḥilāfi olmağa dāldir(47a).”

Utarid yerinde aşağıdan yukarıya elin dört bir tarafında eğri bir şekil çıkarsa kişinin yabancı kişilerle dost edinmeyeceğini gösterir. Eğer utarid yerinde böyle bir işaret olursa küçükken terbiyeli olduğuna kanıttır. Aynı yerde bu şekilde işaret olan kimsenin rütbeli ve sevilen kimse olacağını gösterir.

Eğer 'utārid yerinde aşağıdan yukarıya elin murabba'ına varınca bir eğri şekil hāt çıksa yad kimesneler ile dost olmağa dāldir. Eğer gerü 'utārid bunculeayın bir şekil olsa düşmanları aña gālib olmağa dāldir. Eğer gerü 'utārid yerinde bunculayın bir şekil olsa ilerü varib eyü mertebelü ve ulu kimesne olmağa dāldir(47b).

İ barmağın ilk kısmı üstünde böyle bir işaret olursa kişi çok yarmazdır. Denilmiştir ki eğer tırnak yanında böyle bir işaret olursa kişinin asılması ya da boğulması gerektiğini gösterir. Parmağın ilk faslında böyle bir işaret olsa kız kardeşine zarar eder. Eğer kız kardeşi yoksa yakınına zarar eder.

Eğer Elif barmağın evvelki faşlı üstünde bunculeayın bir şekil olsa ziyāde yaramazdır. Dimişler eğer dırnak yanında bunculayın bir nişan olsa aşılmağa yaхуд boğulmağa dāldir. Eğer barmağın evvelki faşlı üstünde bunculayın bir şekil ya'ni bir hāt şecere olsa kız karındaşı varise aña zarar etmektedir. Ve eğer kız karındaşı yok ise yakın ta'ālluqātından zarar etmege dādir(48a).

Elin müşteri yerinde hatlar doğru ve elin uzunluğunda olup ne kadar parmağın dibine yakın ve çok olursa kişinin o kadar malı, mertebesi ve iylikleri olur.

“Eğer müşteri yerinde doğru hatlar elin uzunluğuna inerse ne kadar parmağın dibine yakın olup çok olsalar o kadar ziyāde malları ve 'izzetleri ve mertebeleri ve iylikleri olup şāhib-i hayr olmağa dāldir(48b).”

Elin müşteri yerinde hatlar doğru ve elin uzunluğunda olup kıvırmalı renkte ve büyük olursa kişinin geleceği hakkında olumlu ya da olumsuz yorumların yapılabileceğini gösterir. Eğer müşteri yerinde hac gibi üçgen hatlar bulunup rengi ve özellikleri manidar olursa izzete ve hürmete işaret eder.

“Eğer bu hāt kıvırmalı ve büyük ola gelecege delālet ider. Ve eğer rengi sarı ve küçürek ola geçmişe delālet ider. Ve ba'zılarda demişler ki eğer müşteri yerinde hac gibi yāhid müşelleş hatlar bulunsa rengi ve taşviri ma'nidār olsa 'izzete ve hürmete dāldir(49a).”

Elin müşteri tarafında böyle soy hattı gibi bir hat olursa kişinin aklının zayıf, hareketli ve dirliğinin zahmetli olacağını gösterir.

“Eger müşteri yerinde bunculayın bir haṭ-ı şecer e gibi bir nişān olsa beyninesi zā‘if olub ve hareketlü olub daḥi dirliḡi zaḥmetlü olmaḡa dāldir(49a).”

İyi renkli, doğru ve ince hat elin dört bir köşesinden çıkıp ◦ parmağın dibine varırsa ve bu hat erkeklerde olursa o erkeğin insaniyetli olacağı ve bazen haram işlemesine delildir. Bu hat kadınlarda olursa yüce olmaya ve iyi olmaya delalet eder. Eğer bu hat erkeklerde eğri ve kalın olursa kişinin hayır işlemesine, kadınlarda olursa cima sevmesine işarettir.

Eger bir doğru ince haṭ elin murabba‘ında eyü renkli He parmağın dibinden varsa eger bu haṭ erlerde olsa insāniyyeti olub ba‘zı hayride amma ḥarāmi kişi olduğına dāldir. Eger ‘avretlerde olsa ululuḡa yāḥud eylūge dāldir. Eger bu haṭ eğri ve yoğun olursa erlerde olsa cömerd olub ḥayrlar ide ‘avretlerde olsa cimā‘ sevmeye dāldir(49b).

Elin zühre yerinde küçük, orta ve eğri hatlar olursa o kişinin haramı sevmeye ve cima yapmaya hevesili olmasını gösterir. Eğer zikredilen hatlar doğru olursa kişinin izzetli olduğunun göstergesidir.

“Eger zühre yerinde haṭlar olsa ba‘zı küçüerek ve ba‘zı orta olsa ve eğri daḥi olsalar ol kimesne doğru olmayub mahmillere muḥābbet idüb ve ḥaram ḡabul idüb cimā‘a ziyāde iştiḥāsı olmaḡa dāldir. Eger mezkūr haṭlar doğru olsa ‘izzetle baḡta dāldir(49b).”

◦ parmak dibinde zühre yerinde eğri kıvıll hatlar olursa kişinin yalancı ve hırsız olduğunu gösterir.

“He parmaḡ dibinde zühre yerinde eğri kıvıll haṭlar olsa yalancı olub uğrı olmaḡa dāldir(49b).”

◦ parmağın dibinde yarım daire olup ortaya bakarsa kişinin iyiliḡi sevmemesini gösterir. Zikredilen daire aṡaḡı bakarsa kişinin mertebesinin eksilmesine işaret eder.

“He parmağın dibine niṡf dayre olub ortaya baḡa mertebenin iyilikle muḡtelif olduğına dāldir. Amma aṡaḡa baḡsa mertebe eksilmeḡe dāldir eger mertebesi varise eger yok ise(50a).”

غ ت ی ا غ sathı doğru, bitişik, rengi manidar olup yukarı tarafa yatkın olursa ve budakları doğru olmazsa kişinin zengin olup yoksullara iyilikte bulunacağını gösterir.

“Ḡayn Elif Ye Te doğru ve muttasıl olub rengi daḥi ma‘nidār olub yukarı tarafa māil olsa ḡuṡūṡa ki budaklar doğru olub eğilmiş olmaya devletlülerde olsa māli daim olub ve ziyāde māldār olmaḡa dāldir. Ve yoḡsullarda olsa eyilūge dāldir(50a).”

غ ت ی ا غ hattından doğru ve bitişik hat çıkıp م ل hattına varırsa ömrü evvelinde dirliḡi ve yaşamak için gerekli malzemeleri olup çok himmetli olmasına ve ömrünün sonraki aşamalarında huzur üzerine ve hayırlarda bulunmasına kanıttır. .

“Eger Ğayn Elif Ye Te hattından bir doğru muttaşıl haţ çıkub Mim Lam hātına varsa ‘ömri evvelinde dirligi ve ma‘ışeti t̄aruz h̄immetlü olub soñra āh̄iri h̄uz̄ur üzerine olub h̄āyrlar etmesine dāldir(50a).”

Yukarda zikredilen hat orta parmağa varırsa o kişi her ne işe başlarsa işinin rast gitmesine ve hayırlı olmasına işaret eder. Orta parmağa değmezse kişinin çevresi tarafından sevileceğini gösterir. Aynı hat ب parmağa varırsa kişinin uzak seyahatlere çıkmasına ve zahmetler çekmesine , ۰ ya da ۱ parmağa yakın olursa o kişinin nasibi ve rızkının çok olmasını gösterir. Bitişik iyi renkli olup ۱ parmağın dibine ya da ömür hattının yanına çıkarsa kişinin latif, rızklı ve mal sahibi olduğunu gösterir.

Eger mezkūr hāt orta barmağa vara her ne işe başlaya rast gelüb tāli‘-i sa‘id ve mübārek olmağa dāldir. Eger mezkūr haţ orta barmağa degmeye ma‘şūkā olduğına dāldir. Eger mezkūr haţ Be barmağa varsa uzak seferlere ve zahmatlü ve meřakķatlı yerlere gitmege dāldir. Eger mezkūr haţ He yahud Dal barmağa yakın varsa ğāyet büyük nařib ve rızk nihāya ye iriřmege dāldir. Eger mezkūr haţ muttaşıl iyü renklü olub Elif barmağın dibine yahud ‘ömr hattının yanına çıkarsa ğāyetde vaķtı laţif olub rızklı ve maldār olmasian dāldir(50b).

غ ا ع hattının üzerinde ömür hattına yakın üç ,dört veya daha fazla yıldız gibi işaretler olursa kişinin söz taşıyan, yaramaz ve başka bir kişiye zarar verip daha sonra kurtulmasına işaretir.

“ Eger Ğayn Elif Ye Te hattın üstünde ‘avretlerde ‘ömr hattına yakın üç ya dört ya daği ziyāde yıldızlar gibi nesnelere olsa ğāmmāz ve yaramaz ere varub soñra girü kurtulmağa dāldir(50a).”

Kolun ortasından bir hat çıkıp غ ا ع üzerinden geçip utarid yerinde durursa o kişi dostlarına sadakat eder. Dostları da ona sadıktır.

“ Eger koluñ ortasından bir haţ çıkırsa Ğayn Elif Ye Te sařın geće ‘uťarid h̄ükmi yerinde dura kendüsi dostlarına řadāķāt idüb dostları buña řadāķat ve ādemilik etmedüğüne dāldir(51a)”

Cima hattının ucunda م ن hattı gibi bir hat bitip parmakların dış tarafından parmaklara bakar şekilde olursa kişinin düşmanını öldüreceğini gösterir. Eğer kolun ortasından bir hat çıkıp غ ا ع üzerinden geçerse o kişinin bir yerlerde olup seyahat ettiğini gösterir.

“Eger cimā‘-ı hātının ucunda bunculayin Mim Nun bir haţ bite barmağların taşrasından tarafından yine barmağlarına baķa haşmını öldürdüğüne dāldir. Eger koluñ ortasında bir haţ çıkub Ğayn Elif Ye Te saşın geće bir yerde olmayub çok yerlerde misāfir olub seyyāh olduğına dāldir(51a).”

Yukarıda bahsedilen hat ömür hattına yahud baş hattına dokunursa o kişi rızkı bol birisiyle evlenir. Eğer bu hat kamer yerinde olursa kişinin deniz seferi yapıp vardığı yerde saygınlık kazanacağını ve maksadını tamamlamayacağını gösterir.

“Eger mezkūr ḥaṭ geçüb ‘ömr-i ḥaṭṭına yaḥud baş ḥaṭṭına dokunsa def’aten vafir rızq eline gire eger mezkūr ḥaṭ kâmer ḥükmi yerinde olsa deniz seferiñ idüb varduğı yerde mütemekkin olub maḥşudı tamam olmasına dâldir(51a-51b).”

غ ت ی üstünde hac gibi işaret olursa iyi insanla evleneceğini gösterir. Yine bu bölgeden bir hat çıkıp orta parmağa yakın olursa o kişinin cömert olacağını gösterir.

“Eger Ğayn Elif Ye Te üstünde hac gibi olsa iyi naşib eline girmege dâldir. Eger Ğayn Elif Ye Te ḥaṭṭından bir ḥaṭ çıkub orta barmağa yakın varsa anıñ ṭabi’ati sevdâyı olub ziyâde cömerd olmasına dâldir(51b).”

Eğer zühre yerinde üçgen ya da dörtgen olursa o kişinin halinin iyi olmacağına kanıttır. Eğer utarid yerinde yıldız olursa eşinden ya da eşinin akrabasından mal elde etmesine işaret eder.

“Eger zühre yerinde müşelleş yâḥud murabbâ’ olsa ğâyetde ḥâli iyi olmağa dâldir. Eger ‘utarid yerinde yıldız olsa ‘avratından māl ḥâşıl etmesine dâldir. Eger mâldâr ise ya ‘avretiñ akrabasından(51b).”

ج و ب parmakların arasından bir hat çıkıp yay şekli gibi eğilip ب parmağın dibine varırsa o kişinin başından yara alıp öleceğine işaret eder. Aynı parmakların arasından bir hat çıkıp ن parmağın dibine varırsa kadın sevgilisi olduğuna kanıttır.

“Eger Be Vav Cim barmaqlarınıñ arasından bir ḥaṭ çıkub yay şekli gibi egülüb Be barmağın dibine varsa başı yarılmasına yaḥud öleceğinedâldir. Eger Be Vav Cim barmaqlarınıñ arasından bir ḥaṭ çıksa bunculayin Nun barmağın dibine varsa maḥbūbasei olduğına dâldir(51b).”

ج parmağın dibinden yani mirrih hükümü yerinden yarım daire gibi bir hat çıkıp yukarıya doğru bakarsa kişinin hapise gireceğini gösterir. Eğer zühre yerinde zikredilen hat gibi olursa kişinin hırsız olduğuna işarettir.

“Eger Cim barmağın dibinden ya’ni mirriḥ ḥükmi yerinden nışf dayre gibi bir ḥaṭ olsa ki yukarıya bakar olsa zindana girmesine dâldir. Eger zühre yerinde mezkūr ḥaṭ gibi olsa uğrı olduğına dâldir(52a).”

Elde kıl az olursa kişinin kadın tabiatında olduğuna ve yaramaz huylu, kibirli, aklısız ve değişken huyları olduğuna delalet eder. Eğer kıl azlıkta ve çoklukta, kalınlıkta ve incelikte orta olursa kişinin iyi huylu olduğunu gösterir.

“Eger elde kıl az olsa ‘avrat ṭabi’atlü olub mutağayyiru’l ḥâl olmasına dâldir. Eger ellerde kıl olmasa yaramaz ḥuylara büyüklenmege ve ‘aḫılsızlığa dâldir. Eger

kılıñ kemiyyeti ve rengi ve yoğunluğu ve ekseriligi ve togruluğı i'tidāl üzerine olsa iyi hulara dāldir(52a).”

Aristoteles Kitabı Nefiste demiştir ki: “tırnakların özelliklerinden aklın azlığı ve çokluğu belli olur.” Eğer tırnaklar ince, renkli, latif veyahut kızıl renkte olup uzun olursa aklın ve huyların hoşluğuna delalet eder. Eğer tırnaklar çok kısa olursa kişinin sosyal ilişkilerininin zayıf olduğunu gösterir

“Ristoťalis ĥakīm aydur kitāb-ı nefisde dimiřdir ki dırnakların aĥvālinden ‘aqlın zeyrekligi ve güdenligi ma‘lūm olur. Eger dırnađlar ince ve renklü olsa ve laťif olsa veyāĥud kıızılrađ olub uzun olsa ‘aqlıñ ve ĥuylarıñ ĥořluđına dāldir Eger dırnađlar ziyāde kıřa olsa ademe ĥarıřmayub ĥaťırnāk kimesne olmađa dāldir. (52a-52b).”

Hekimlerin bazılarına göre tırnakların üzerinde ufak beyaz beyaz noktalar olursa o kişinin o noktalar kadar dostaları olmaya, bereketli, halk katında hürmetli ve izzetli olmaya delildir.

“Ĥükemādan ba‘zıları dimişlerdir ki eger dırnağ üzerinde ovacığ ađçe ākçe noğtalar olsa olđadar kim noğtalar ola ol deñlü dostları olub ve berekātlar bulmağa ve ĥalk ĥatında ĥürmetlü ve ‘izzetlü ola dimişler ki olđadar libāsları ola(52b).”

Tırnak üzerinde ufak kara noktalar olursa o kişinin bu noktaların mikdarınca düşmanları olacağını gösterir. Aynı zamanda iyilik göreceğini de gösterir.

“Eger dırnağ üzerinde ovacığ ĥara noğtalar olsa nedeñlü ise olđadar düşmanları olub ve yeñi ziyānları olmağa dāldir. Bilgi eyülükler görmeğe dāldir(52b).”

6. METİN HAZIRLANIRKEN İZLENİLEN YOL

1. Metin içerisindeki Arapça iktibaslar italik yazı ile gösterilmiştir.
2. Metinde geçen özel isimlere büyük harfle başlanmıştır.
3. Metnin transkripsiyonunda (çeviriyazı) bilimsel eserlerde kabul gören sistem kullanılmıştır.
 4. Metin oluşturulurken genel olarak kelimelerin imlâsı, Arapça ve Farsça kelime ve tamlamaların yazımında İsmail Ünver'in yazısında belirtilen kurallara uyulmuştur. (İsmail Ünver (1993) "Çeviri yazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler", *Türkoloji Dergisi*, C. 11, ss. 51-89.)
 5. Metinde bir sözcüğün son harfi olarak he "ه" bulunmaktaysa ve bu harften sonra akuzatif hemze gelmişse, bu tür sözcükler -i şeklinde imla edilmiştir.
 6. Farsça labial hı ḥ şeklinde gösterilmiştir.

ا	a, ā	ص	ş
ا	a, e, ı, i, u, ü	ض	z, d
ب	b, p	ط	t
پ	p	ظ	z
ت	t	ع	ç
ث	ṯ	غ	ğ
ج	c, ç	ف	f
چ	ç	ق	q
ح	h	ك	k, g, (ñ)
خ	ḫ	ك	ñ
د	d	ل	l
ذ	z, d	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v, u, ū, ü, o, ö
ژ	j	ه	h, a, e
س	s	لا	la, lā
ش	ş	ی	y, ı, i, ī
		ء	ʾ

Şekil 1. Transkripsiyon Alfabeti

7. KIYAFET-NÂME’NİN TRANSKRİPSİYONLU METNİ

[1b]

Elḥamdülilāhi’l lezī ce‘ale zāhira’l inṣāni ‘unvānu’l bāṭinü fi’vucūdi(**sīmāhum fi vucūhihim min eṣeri’s sucūdi**)⁵ ḥamd eyleyiḳ bilḥāmidu’l maḥmūd. Ve hüve’l-lezī bi-melāi ḥāzira’l mechūd. Ve nuṣallī ‘alā nebiyyinā. Ellezī büniye bünyānū’d-dīn. Ve seyyidinā ellezī seyyid-i erkāne’l yaḳīn. Şaleveten mütevelliyeten fi külli vaḳtin ve ḥīn. Ve ‘alā ālihi ve eṣḥābihi ve enṣāra’l mu‘āvinīn. Fī ezhāri’d-dīn. Ve ‘alā men ḳāle āmīn (amma ba‘dü) bu kitābıñ tertibi bir muḳaddime ve yedi makale üzerine. Muḳaddime ḥarf-i mermūze beyānında **maḳāleyi ūla** ‘ilm-i ferāsetiñ ta‘rīfi beyānında makaleyi ṣāniye eṭrāf-ı ‘ālemde olan şehirlerin ehliniñ aḥlāḳı ve evṣāfi beyānındadır. Maḳāle-ii ṣālise

[2a]

Ricāliñ aḥḳāḳı ve evṣāfi beyānındadır. Makale-i rābi‘a mizāca ve bedene müte‘allik kelimāt-ı cāmi‘a beyānındadır. Māḳāleyi ḥāmise insaniñ başında olan a‘zā-i cüzüyyesi beyānındadır. Maḳāle-i sādise insaniñ elden ḡayrı a‘zāsıniñ ‘alāmetleri beyānındadır. Ammā ba‘dü sābi‘a elde olan emārāt u ḥuṭūṭ beyānındadır. Ammā muḳaddime ḥarf-i mermūze beyānında idi. Bilgi ki ‘ulāmādan ve ḥukemādan her birisine bir ḥūkm mensūb olmuṣdur. Añların her birisiniñ ismine ḥurūf-ı teheccīden bir ḥarfle işāret olunmuṣdur. Tā ma‘lūm ola ki her bir ḥūkm kimüñ mezhebi üzerinedir. Ve kime menşūbdur. Ḥarfı’ṭā’i Aristoya işāretdür. Elif-i İḳlimüne işāretdür. Eṣ-şād-ı Menşūriye işāretdür. El-mīm imama işāretdür. Es-sīn ilāduse işāretdür. El-‘ayn Şāfi‘iye işāretdür. El-hā’i cema‘ate işāretdür. Maḳāle-i

[2b]

Ūla ki ‘ilm-i ferāsetiñ ta‘rīfi beyānındadır. Firāset lügatde zeyreklige dirler. Mıṣrā’-ı feraset zeyregidāndır heme ḥāl. Amma ıṣṭılaḥda (hiye ‘ibāret ‘ani’l istidlali bi’l aḥvāli’z-zāhiratü ‘ala’l aḥlāḳi’l bāṭinetü) ya‘ni aḥlāḳ-ı bāṭineye aḥvālü’z zāhira ile istidlāl itmekden ‘ibāretdür. Eger suvāl olunursa ki aḥvāl-i zāhirisı aḥlāḳ-ı bāṭiniye nice delildir. Cevāb: ayduruz ki nefisdir ya mizācdur. Ya mizāc nefsiñ altıdır. Her ḳaḅıṣı

⁵ Fetih suresi 19. Ayet “ onların yüzlerinde secdeden iz vardır.”

olursa ef'âlde mizâc-ı 'illet olur. Zâhirüñ ve bâtıñın aḥvâline eyle olsa zâhir u bâtın iki ma'lûldur. Mizâca bir ma'lûl ḥaşıl olduğı vaḳtın bir ma'lûla daḥı istidlâl-i ḳaḫiyye-i müsellemedendir. Ve'z zâhir-i 'unvânu'l bâtın şâhiddür ki şüret-i zâhireden sîret-i bâtına istidlâl ṫarîḳî dürüstedir. Enbiyâ vü evliyâ ma'rifetidir. Amma 'ilm-i ḳiyâfet u 'ilm-i riyâfet u 'ilm-i siyâfet külliyesi bu 'ilm-i ferâsete müşâbihdür. Bilki añdan ḳasdımdır. Evvelkisi ma'rifete

[3a]

Beşir içündür. İkincisi ma'rifete mâ içündür. Üçüncüsü ma'rifet eşer içündür. Amma ḳiyâfet lügatde âşâra dirler. Anı bilen kimesneye ḳâyif dirler. Cem' i ḳafa gelür. Bâyi' bâ'â geldüğü gibi ıṫılâhada (hiye şanâ'atün yestedillü bihâ 'alâ ma'rifetü'l insani) ya'ni bu bir 'ilimdür ki bunıñla insânıñ ma'rifetine istidlâl olunur. Buna ḳiyâfet-i beşer dirler añdan ötürü ki bu fenniñ ehli nâsıñ beşerlerine vesâyir a'zâsıñ hey'et-i zahiresine nazâr eyler. Bu aḥvâl ile aḥlâḳ-ı bâtınesine istidlâl ider. Ve ḥuşûl-i nisbede istidlâl-i şarîḫ-i şâhiḫdir. Zirâ mübâhiş-i tıbbiyyede müşebbetdür. Evlâdiyle vâlideyn mâbeyninde ḥuşûl-i müşâbeheden lâbüddür. Az olur umûr-ı zâhiride olur anı her kimse idrâk ider az olur. Umûr-ı ḥafıyyede olur ki anı idrak itmez illâ ḳuvvet bâşirede ḥâfızada tamâm kemal ıssı idrâk ider . Ve amma er-riyâfetü fe hiye 'ibâretü 'an ma'rifeti'r râ'îf elmâ'i'l müteeccin fi'l arz

[3b]

Ya'ni yerde ḥabs olmuş şuyı bilmekten 'ibâretdür. Bu fenniñ şâhibi terâbike râḫiyyesin sümme itmekle suyuñ yaḳınlıḫın ve ırâḳlıḫın idrâk ider. Ve (amma es-siyâfet fe hiye 'ibâret tettebi'u's sâyifi âşâru'l âkdâm ve'l aḫfâf ve'l ḥavâfi fi't ṫarfi'l ḳâbileti ya'ni siyâfet ayaḳlar izlerin edekler izlerin ve tırnaḳlar izlerin ṫaraf-ı ḳabilde ya'ni şol yerdeki ayaḳ şekline. Müteşekkil olmağa ḳâbil ola. tettebi'u idüp bilmekten 'ibâretdir. Nâsın bu fenniñ ehliyle faydelenürler bunu idrâk itmez illâ ḳuvvete bâşirad ve ḥâliyyede ve ḥâfızada tamâm kemâl üzerine ola maḳâle'-i sâniye eṫrâf-ı 'âlemde olan şehirlerin ehliniñ aḫlâḳı ve evşâfi beyânındadır. Tı Nun Sin didiler ki cemî' şehirleriñ ehliniñ aḫlâḳı ve ṫabâyi' birbirine muḫâlifdür. Hiçbir şehir bulunmaz ki anıñ ehliniñ aḫlâḳı ve ṫabâyi' âḫir şehrin aḫlâḳına veṫabâyi'ine muḫâlif ve mugayyir olmaya evvel ehli-Mışırdır.

[4a]

Mısır ehlinde ğaflet çokdur. Ve ammā fehm ve idrāk ve ğayret ü buhl azdur. Ve dūn-ı himmet ve rīṣhand olurlar. Dilleriyle virürler ellerinde olmayanı ve görgülerini hikāyet idicilerdür. Zızarar ve fayde fikr itmeksüzün dağı ḥađıkatine muṭṭali^ç olmağsuzun ikinci ehl—Berberdir. ^ç Ākıl ve dānā ve faṣīhlerdir. Ammā ğılzet ve ḥırş ve buhl ve kizb māli sebū ziyāde ḥıfz itmek nihāyet mertebede şānlarına lāzımdır. Mekr ve ḥile azdur. Ve nişālarının muhabbeti ve luṭfi ğalibdür. Ve üçüncü ehl-i Şāmdur. Ğaflet ve kibre ve mizāc ve laṭife ziyādedür. Ve amma vefā azdır. Ve kerem ve seḥā çokdur. Amma yerinden etmezler. Bağınları ḥayra mūtī^ç ve münkāddır. Amma zāhirleri aña muḥālifdir. Dördüncü ehl-i Hicāzdur. oynamak ve laṭife eylemek ve şevk ve te^ç aşşuk ve fesād ve ṭama^ç ve fezāḥat ve idrāk iḳdām ve kerem ve vefā çokdur. Ve dişisiniñ şehveti ğalibdir. Erkelere

[4b]

Meyl ve muḥābbetleri ziyādedür. Ve kelāmı tiz fehm idib ḥıfz iderler beşinci ehl-i Rūmdur. Tekebbürlük ve şöret ve buhl ve vefa ve şevk ve sece^ç at ve māle ve manşıba meyl ve muḥābbet ve keşret-i ekl ve şürb ve ğılzet-i ṭabi^ç şānlarına lāzımdur. Amma fehmleri ve idrākları ğāyetle ḥubdur. Nisālarının şehveti ğalibdir. Altıncı ehl-i ^ç Irākdir. Mekr ve buhl ve ḥad^ç a ve kibr ^ç azamet rişhand ve bī-vefālīk çokdur. ^ç akl ve zekā ve idrāk bir şey'i tiz fehm eylemek zātlarına lāzımdır. Ve dişisiniñ şehveti ve meyli ğalibdir. Yedinci ehl-i Hinddür. Ğaflet ve sece^ç at ḥiyānet ve zāhirā kizb ve uğrılık ve vağarsuz ve şabrsuzluk ve şevk ziyādedür. Ve kıllet-i ekel u şürb. ve ^ç aşş ve ^ç aşşda meşakḳatlı emri iḥtiyār eylemek şānlarına lazımdır. Hikāyet olundu ki ehl-i Hindden biri bir cāriyeye ^ç aşşık olub cāriye bunun şehrinden göçüp bir āḥir şehre gidüb gönderi bile

[5a]

Çıkub birkaç menzil gitdi ḥn u dā^ç da girıevü zārılık eyledi. Bunun bir gözünden eşki revān olub ağdı. Ammā bir gözünden hiç yaş gelmedi. Benüm sevdüğümün firākı gününde ağlamadıñ diyü ol gözini seksān dört yıl yumdı hiç açmadı ve bu rubā^ç i anın ḥađđında nazm etdi. rubā^ç i

Bukete ^ç aynī ğadāte^ç l beyn-i dem^ç an

Ve uḥrā bi^ç l bekā-i beḥaltü ^ç aleynā

Fe ^ç āḳibete^ç l letī beḥaltü ^ç aleynā

Bi-enne ğamzatehā yevme'l-ķatenyā⁶

Sekizinci ehli Ćindir. Mekr ve ĥased ve nifāk ve ĥiyānet ve bī vefālīķ Ćokdur. Ammā 'aķl ve zekā ve idrak ziyādedür. Ve Őanā'at-ı cüzüyyede māhir ve kāmillerdür. Ve her emr-i ahkām Őanlarına lazımdır. Ve ķorķāklık yeyniceklik nihāyet mertebededir. Őokuzuncı ehli-i Yemendir. Ćāflet ve ķorķaklık ve emre itā'at ve Őıdķ ve selāmet Ćokdur. Ve za'if nefis u emānet ve Őevk u ğarībiye muĥabbet ziyadedir. Onuncı ehli-i ĆabeŐdür. Dindār vefādār emīn olurlar. Amma fehimleri

[5b]

Ve idrākları az. Ćāfletleri Ćok. Ve Őabi'atleri ğalīzdir. Ve 'Ömürleri ğāyetle ķaŐırdür. Ćatta didiler ki ğāyet Ćok yaŐayanı kırķ yıl yaŐar. Onunbirinci ehli-i Nevbe lehv vu lu'b .ve buĥl u ĥiyānet. Ve Őevk yeyniceklik yaramaz niyet ziyādedür. Ve ğāyret azdur. Ve Őanlarında hiĆ muĥālefet yoķdur. Her ne olur muĥi' ve munķādırdur. Onikinci ehli-i Sevāhil. Emīn u vefādar. Ve zeki olurlar. Ammā ğayretleri ve Őehvetleri ğāyetle az. Anlamaları tiz. Ve ĥıfzları ğāyetde ğiĆ olur. Ve Őüretleri lāğar u za'if olurlar. OnüĆüncü ehli-i Mağribdir. Buĥl u yaramaz anlamak ve ğıfzet tabi' tamam mertebededür. Her emrin ĥuŐülünde say' ve ihtimām . Ve feŐāĥat ve ĥıfz ziyādedür. Amma akılları nāķıŐdur. Ondördüncü ehli-i MaŐrıkdır. 'aķl u zekāvet, ve kibr, ve buĥl ve tedbīr, ve tasarruf, ve siyāset ziyādedür. Ammā himmetleri 'ālī ve tizlikden ĥamāķatden ĥalī olmazlar. OnbeŐinci ĥalk-ı Yunandır. 'ilm ve ĥilm ve 'aķl

[6a]

Ve idrāk ve zekāvet ve fehmü ziyādedür. Ammā mütekebbirlerdür. Maķāle yi Őālise ricālīñ aĥlākı ve evŐāfi beyānındadır. Er-racülü'l mekkār. Ehl-i mekr ve ĥileli racülīñ 'alāmetinde ittifaķ idib didiler ki gözleri ğök ya pīrūze rengine ola. Yaĥud siyah ya ğök ya Őār u noķtālar ola. Ya kirpü ğözine müŐābih ola. Bulanık urıŐık olmaķda. Hatta bebeğine nazar olunduķda. Bölük bir yere cem' olunmuŐ gibi ğözüne ve ķulaķları ğāyetde küĆüklüğe ķarīb olub bīnisi yeri alĆaķ ve iki cānibleri ki boynuz yirleridir. İĆerü girmiŐ ola ve saĆı mey rengine ola ve boynu ğāyetde ķıŐŐa olub öğni yoğun ola. Ve yüziniñ rengi ya ķatı kara ya yeŐil ya Őāru ya ķalay rengine ola. Ya alĆı rengine ola. Ya Őāru siyaha māyil ya kızıl ola. Beyaza māyil alnı yumru olmaķ Őartıyla. Ya yüzi lāğār olub turŐ-rüy ola. Ve āvāzı bülend olub Őedīd. Ve maĥarici ba'īd

⁶ Tercümesi: Ayrıldığımız zaman gözümün biri Ćok ağladı. Biri de hiĆ ağlamadı. Ağlamayan gözümü sevgiliyle kavuŐma ğünümüze kadar hiĆ açmadım.

[6b]

Ola. Ya āvāzında gunne ve enīn ola. Ya za‘īf ve şekīl ola. Ya boğazından kesek kesek çıka ve arkası eğri olub omuzları başı sivri ola.ve kolları ve barmakları gāyetde kışsa olub ayeleri küçük ve dırnaqları yaşşı ola.ve belinden aşağısı ve uylukları ince ve lāgār ola. Ve ayakarı küçük ola. Yaħud ayakları barmakları bişden artuğ ola bir kimsede bu evşāfiñ küllisi ya ekseri bulunsa sen ona mekkār u ħuşud ehl-i ħad‘a ve yaramaz niyyetlü diyü ħükme eyle er- racülü’z-zāni zina ehli olan racülün evşāfında ittifāk idüb dirlerki gözleri şehlä ola. Ya ağ olub berk urucu ve yıldıracı ola. ya sürmelenmiş gibi ola. Ya gāyetde küçük ola. Ya büyük olub kirpikleri dibleri yufka ola. Ya za‘īf olub yaşı akıcı ola. Ve başınıñ dersisi munkabız olub bir yere cem‘ olmuş ola. Ve yüzi

[7a]

Şāfi kızıl ya beyaza mayil kızıl ola. Ve āvazı za‘īf olub gunnesi ve enini ola. Nefsi ‘āli ola,ve ħarnı büyük olub kılı çok ola, ve gögsi düz ve yaşşı ola. Ve çukur ve yumru olmaya. Ve kolları kışşā olub āyaları yoğun ve barmakları uzun ola. Ve belinden aşağısı ve uylukları lāgār olub uzun ola. Ve incikleri ekseri olub sekirleri çok ola. Her kimsede ki bu emāretiñ küllisi ola. Ya ekseri ola ol kimsene zānīdür. Ya nisaya muħabbet ve nikāħa rağib ve cimā‘ā tālīb ve kūy-ı gālībdür diyü ħükm oluna. **Er-racülü’z-za‘īfu’l ħalb.** Ķālbi za‘īf ve kendü zelīl olan racülün şıfatında ittifāk idüb didiler ki başı küçük buynu ince ve uzun süst olub yumşak ola. ya‘ni muħkem süst olub toğru durmaya gāħ bir tārafa meyl ide gāħ bir tārafa ve yüziniñ rengi siyah

[7b]

Ve ya gendüm-gün ya şāfi beyāz ya ħalay rengine ya alçı rengine ola. Āvazı ve kelāmı za‘īfa ola. Ammā ħiddetle söyleye. Ya āvazı uzun ola, veya saçı yumşak ola. Ve ħarnı küçük ve yumşak ola. Ve uykuqları kışsa ola. Ve naħif ve ayakları küçük ve laťif ve tırnaqları yumşak ve za‘īf ola. Ayaklarının baş barmaklarına yanlarında olan barmakları bitişmiş ola. Ya ayaklarının barmakları bişden artuğ ola. Her kimsede bu emāretiñ ekşreri bulunsa ol kimsenin nefsi delīl-u ħalbi za‘īf ve ħorħağ ola. **Er-racülü’l feylisün.** Nefsi nefis ve mizacı mu‘tedil ve fehmi ve tedbiri güzel kimesneniñ ‘ālametlerinde ittifāk idüb didiler ki ħaşı toğrı ve orta boylu ola. Ve sār a‘zā’i cüzüyyesi i‘tidāl üzerine olub kendü beniyyesine muvāfiğ ola. Ne gāyet aklı ve ne gāyet aruğ ola.

[8a]

Ve kılı ne ğayetde çok ve ne ğāyetde az. Ne ğayetde siyah ve ne kızıl ola. Belki vasať ola. Ve gözleri şehlä olub ruťubeti çok ola. Ammā aķıcı olmaya. Ve nazarıñda dāima dıĥk ve sürür eglene ne ğāyetde büyük ve ne ğayet küçük ne ziyāde çukur. Ve ne yumrı ola. Ve kapaķları ne ğāyetde etlü ve ne ğāyetde arūķ. Ve beyaź ne ziyāde çok ve ne ziyāde az. Ve ĥareketi ne ğāyetde serī^ç ve ne batī ola. Ve ĥareketi zamānında aŗaġaya ve yukaruya olan ziyāde munķalib olub aġı çok görünmiye. Belki bu zıkr olan evŗāfda evsať ve aŗsen olub berrāķ ola. Ve yüziniñ rengi beyaź ola kızıla māyil ya gendüm-gün ola. Ve yüzünde mehabet u server ve vāķār eglene. Ve dāima tebessüm üzerine ola. Ve za^ç ī miķdārı mu^ç tedil ola ne ğāyetde degirmi. Ne ğāyetde söbi ola. Ve aġzı ne ğāyetde büyük ve ne ğāyetde küçük ola. Ve dudakları

[8b]

Ne ğāyetde yufķa ve ne ğalīz ola. Diŗleri ne ziyāde iri. Ve ne uvaķ ola. Ve ne ziyāde şıķ ve ne ziyāde seyrek belki vasať ola. Kŗaşları uzun olub kulaķları cānibleri ince ve yüksek ve kulaķları mu^ç tedil ve laťif olub küçük ola. Ve dili laťif olub ĥareketi serī^ç ola. Ve şaķalı degirmi ya mürebbi^ç şekl olub ibtidā aġrımı^ç āriziyetinden ola. Ve baŗı ne ğāyetde büyük ve ne küçük ola.belki vasať olub büyüklüġe māil ola. Ve degirmi ola. Ve boynu ğayetde uzun ve ne ğāyetde kışŗa ola. Belki vasať olub yoğun olmaya. Egni küçük ve göġüsü ġīn ve elleri laťif olub barmaķları uzun ola. Ve araları aчуķ ve dırnaķları aķ ola. Ve kızıla māil ola her kimsede ki bu ^çalāmetleriñ ekŗerī bulunsa ol kimsenin nefsi nefis ve ^çaķl ve tedbiri güzel ve zihni pāk ve řāb^ç i laťif ve mizacı mu^ç tedildir. **Er-racūlü ĥayru'd-dīn**

[9a]

Ķalbi selim nefsi emīn ^çābid u zāhid olan kimsenin emaretinde ittifāķ idüb didiler ki baŗı büyük ve degirmi olub iki taraflarında çukurlar ola. Ve alnı etlü ve degirmi ola. Ve kulaķları dik řura yatmaya. Ve yüzi etlu olub şiŗmiŗ ola. Ammā ^çilletden şiŗmiŗ olmaya. Gözlerinde ruťubet olub nazarında sürür u řafā añlana. Ve yüziniñ rengi beyaź ola kızıla māil ya gendüm-gün ola. Ya siyah ola kızıla māil ola.ve ĥaya ve ĥıcabı ġalib ola. Kŗārını ve göġüsü řaŗra olmaya. Ne ğāyetde lāġar u ne ğāyetde semüz ola. Belki vasať āvāzı ince ve alçak ola. Ve barmaķları laťif olub uzun ola. Bir kimesnede bu emaretin küllisi ya ekseri bulunsa ol kimsenün ĥayrına ve řalāĥına ve dīnine ve islāmına ve řalbiniñ kinden ve kibirden ve selamlıġına ĥukm oluna. **Er-racūlü'ŗ -ŗücā^ç řeci^ç ve ķāvī ve mukaddem ve behādır olan**

[9b]

Kimseniñ şıfatında ittifāk idüb didiler ki kılı gāyetde iri ve kāvī ve haşīn ola.ve kāmēti toğrı olub yağırını yaşşı ola. Ve kemükleri kātmedārı ola büyük ola. Egleri büyük ola. Etine gāyetde kıtı ve ne gāyetde yumşak ola. Belki vasať olub mu' tedil ola. Ve alnu düz olub çıkırı olmaya. Ammā tamarları çok ola. Kāşları gāyetde uzun ola. Ve yüziniñ rengi kıızıl ya beyaź gendüm-gün ola. Kıızıla māil ola. Göğüsünde ve omuzunda kılı çok ola. Ve baldırının iç yüzünde eti çok olub aşığa şarkmış ola. Ve etinde ve derisinde yubüset ziyāde ola. Her kimsede ki bu şıfatıñ küllisi ya ekşerī bulunsa ol kimse kāvī ve şābitu'n nefis ve şecī' dir. **Er-racülü'1 cebbar** (Mim Şad) Kālbi za' īf ve kendü korkaķ ve yavaş olan kimseniñ emaretinde dirler ki kılı yumuşak ve kāmēti egri. Ve yüziniñ rengi şaru ola ya aķ

[10a]

Ola şaruya māyil ve gözleri za' yif olub nazarıñda za' f añlana. Ve baldırının iç yüzünde eti az olub yukarıya çekilmiş ola. Ve elleri ve ayakları laťif ve nahif ve za' īf ola. Bir kimsede ki bu 'ālāmetleriñ küllisi ya ekşeri bulunsa ol kimse korkaķ ola vallāhu ā' lem. **Er-racülü'1 vakh**(Mim Şad). Bī-ħaya ve bī-idrāk olan kimseniñ evşāfında didiler ki gözleri pīrūze renginde olub kapaķları kalın ve kendüsi gāyetde aчуķ ve belercin olub ħāreketi serī' ola. Ve yüzi degirmi ola. Yüzi degirmi ya üç tārāflı olub rengi şāfi kıızıl ya beyaźa māil kıızıl ola. Ve boynu kışşa olub azacık önüne egri ola ve ħāreketi serī' ve kıtı çok ve kelāmi kıtı ola egniñde ve yañāğında kılı az ola. Bir kimsede ki bu evşāfıñ küllisi ya ekşeri bulunsa ol kimse bī-ħayādır.

[10b]

Er-racülü'1 gālizi't-tab' (Mim Şad). tab'-ı gāliz ve kendü ħabīş olan racülün evşāfında didiler ki rengi gāyetde beyaź ola ya gendüm-gün ola. Ve yüzi gāyetde degirmi olub yanaķlarıñ ve kulaķlarıñ ve boynunuñ ve ayaklarıñ eti çok ola. Ve alnu dağı degirmi ola. Ve şaķalı ve kārını gāyet büyük olub elleriniñ barmaķları kışşa ola. Ve incikleri uzun ola. Bir kimesne de ki bu evşāfıñ küllisi ya ekşeri bulunsa ol kimseniñ tab'ı gāliz ve ħaşīndir. **Er-racü'1 ħarīş** sin. ħarīş ve tama' kār olan racülün emaretinde didiler ki kolları kışşa ola. Uzamaya ve yüziniñ rengi gül renginde olub kulaķları büyük ola. Ve başınıñ bīnisi yeri alçak olub iki cānibleri ki tuluklarıdır iğerüye girmiş ola. Ve burnı sāğ cānibine bir miķdār egilmiş ola. Bir kimsede ki bu emāretiñ küllisi ola ya ekşeri

[11a]

Bulunsa ol kimse her zamanda hırş ve ʔama^ʕ sebebiyle belā dāmından kurtulmaz. **Er-racülü’l keslān** Sin. kâhil ve tenbel adamın ‘alâmetinde ittifaḫ idüb didiler ki gözleri büyük ve yıldıracı ola . yaḥud geçi güzine müşābih olub gök ve büyük olub ve aḡı daḡı çok ola. Ve alnı büyük ve yüzi etlü ola. Kimde ki bu emāretiñ küllisi ola ol kişi kâhil ve ahmakdur. **Er-racülü’l ḳalilü’l ‘akl ve keşiru’ṭ ṭays** Sin. ‘aḡlı az ve yeynicekliği çok kimseniñ evşāfında didiler ki başı küçük ve ḳulluḡları büyük ve degirmi olub ensesi cānibine çekilmiş ola. Aññı boynı uzun ve ʔamarları āşikāre ola. Yüziniñ rengi ḳızıl olub burnunuñ ucu ince ve uzun ola. Bedeni issi olub ḳāmeti uzun ola. Ve ḡareketi serī^ʕ ola ve omuzları ince ola bir kimesnede bu şifatlarıñ

[11b]

küllisi ya ekşeri olsa ‘aḡlı az ve ḡıffeti ve ḡazabı çok ola **er-racülü’l ḳalilü’l fehmi** Ṭa Sin. Fehmi ve idrākı az olan kimseniñ emaretiñde didiler ki arḡasında ve ḡarnında ḳılı çok ola. Ve gözi gök olub aḡı daḡı çok ola.geçi gözine gibi müşābiheti ola. Rengi şāfi ve beyaz ola. Ya alçı renginde ola ya gendum-ḡün ola. siyaha māil ve burnunuñ ucu büyük ve kendü büyük ve tolu ve yoḡun ve ḳulaklı ola. Ve āvāzı ince ve ayakları etlü ve ḡareketi ḡiç ola.bir kimesede ki bu emārāt bulundu ol kimesne bī-idrāk ve bī-temizdür. **Maḳāle’-i rābi’a** mizāca ve bedene muṭa^ʕ allıḡ kelimāt-ı cāmi^ʕ a beyānındadır. Mim Sad. Didiler ki ādemiñ rengi beyaz olmaḡ ya ḳalay renginde olmaḡ. Ya alçı renginde olmaḡ. Mizacıñ sovuḡluḡuna dāldir. Şafi ḳızıl ya beyaza māil ḳızıl ya gendum-ḡün olmaḡ mizāciñ ḡarāretine dāldir. Beyaz renk ki ince

[12a]

Ve şāfi ḳızıl renge ḡarışmış ola.Mizāciñ i^ʕtidāline dāldür. Eger kızılıḡ artuḡ beyazlıḡ az olursa ḡanıñ galebesine dāldür. Ḳızılıḡ eksik olursa ḡanıñ killetine dāldür. Ve eger kızılıḡ hiç olmayub alçı renginde olursa ḡanıñve ödün killetine balḡamıñ galebesine dāldür. Eger beyaz ya yeşil renkle maḡūṭ olursa ḡarāreti az ve sevdaya ḡāyetde māil mizācdur. Ve eger beyaza māil şāru olursa ḡastalıḡdan ḡalḡmış ādemdür. Ya yüzünden çok ḡan aḡmışdur. Ya ḡanıñ ḡāyetde ḡilletine dāldir. Eger şaru ya yeşil ya kül rengi ḡarışmış olsa ol bunların ḡāyet şerlūsüdür. Mizāc-ı cihetden ciḡerinden ve ṭalaḡından marāz ve zaḡmet ḡālī olmaz. Ol aşl kimesneniñ şıḡḡati az olur. Elif Lam Mim Sin bedeni issi olmaḡ mizāciñ hararetine dāldür. ve beden şovuḡ olmaḡ mizāciñ ruṭūbetine dāldür. ve beden ḡatı olmaḡ mizāciñ yubūset

[12b]

Dāldir. Ve beden issi olmak ve yumşak olmak mizācın hārāretine ve ruṭūbetine dāldir. Eger yüzi şovuk olub yumşak olursa mizācın sovuḡluḡuna ve yubūsetine dāldir. Ammā şovuk ve ḡatı olmak vāḡi' olur. İllā Ef'āl ṭabi'atın fi'illeri iştihā ve hazm ve nabz ve daḡı bunların emşāli ne var ise eger bunlar ḡavī ve serī olursa mizācın hārāreti ḡālibdir. Eger za'if ve baṭı olursa bürüdeti ḡālibdür. Nefsin fi'illeri zekāda ve sözde ve hareketde tizlik ve sür'at üzerine olmak ve şeca'āt ve iḡdāmdır. Ve daḡı bunların emşāline var ise bunlar mizācın hārāretine dāldir. İllā şeyā'ü illeti teberrade 'anil bedeni şol şeyler ki bedenden āşikāre olur bol ve ḡāyıt ve ḡıl ve der ve daḡı bunlara beñzer ne var ise ḡıl çok ve siyah ve iri ve yoḡun ve kıvırcık olmak mizācın hārāretine dāldür. Ve bunların muḡalifi olmak bürüdetine dāldir. Ve der

[13a]

Ḳoḡmak mizācın hārāretine ve çok olmak ruṭūbetine ve az olub ḡoḡmak yubūsetine dāldir. Bevl renklü olub ḡoḡmak ḡāyet daḡı ḡurı olub ve az olmak mizācın hārāretine dāldir. Bunların muḡalifleri olmak bürüdiyete dāldir. 'alāmetül bedenü'l mu'tedil hārāretde ve burüdetde ve ruṭūbetde i'tidāl üzerine olan bedenün 'alāmetleri şovuk olmaya. ve ḡāyet issi daḡı olmaya bel ki hārāreti ruṭūbetine ḡālib ola ve etine ḡāyetde yumşak ve ne ḡāyetde ḡatı ola. Ve ḡılı ne yoḡun ve ne ince ola ne ḡara ne ḡızıl ne kıvırcık ne uzayıcı ola. Ṭamarları ne ṭar olup gizli ola ve ne ḡiñ olupn āşikāre ola ve avazı ne bülend ve alḡak ola ve hareketi ne tiz ne ḡiḡ ola bu umurda vasat ola ṭabi'at-ı fi'illerinde ve nefs-i fi'illerindeki zıkr

[13b]

olundular 'adālet üzerine ola 'alāmetü'l bedeni'l ḡārri hārāreti ḡālib olan kimsenin 'alāmeti oldur ki yubūseti ḡāyetde tiz ola. Ve bedeni issı ola. ve ḡāfif ola. ve ṭamarları āşikāre olub ḡarekātı tiz ola. Ve uyḡusu az ola . Ve ḡılı ḡāyetde kıvırcık olub çok ola ve on gendüm-gün metehavir ve tiz ola. 'alāmetü'l bedeni'l bārid birüdet üzerine olan bedenün 'alāmeti oldur ki bedeni şovuk ve şehveti za'if olub cimā'ı az ola. Ve uyḡusu çok ola. Ve el-ḡāşıl beden-i ḡārrede zıkr olanlara muḡalif ola 'alāmetü'l bedeni'r-rabṭ ruṭūbeti ḡālib olan bedenün 'alāmeti oldur ki eti ve siñirleri ḡāyetde yumşak ve süst ve za'if ve gevşek ola. Gemükleri ve ekleri ve ṭamarları gizlü ola. etinde ve derisinde kuvvet ve istiḡkām olmaduḡundan oturu zahmete ve belāya ve meşāḡkate doymayub ḡūr

[14a]

Ola. Ve hulk-ı huyı gāyetde yaramaz ola. ‘alāmetü’l bedeni’l yābis yubūseti gālib olan bedeniñ ‘alāmeti oldur ki gövdesi gāyetde katı hafif olub kuvveti çok ola. Ve derisi dağı kalıñ ve muhkem ola. Ve gemükleri ve eñleri āşikāre olub kılı çok ola. Ve zahmete ve meşakkeate şabr ididci ola. ‘alāmetü’l bedeni’l hārri’l yābis hārāretle yubūset cem’ olan bedeniñ ‘alāmeti oldur ki kılı gāyetde siyah ve kendü aruğ ve derisi kalıñ ve haşin ve siñirleri kavı ve muhkem ve kemükleri ve eñleri āşikāre ve bedeni işsi ve uyqusu az ve nabzı ve harekātı ve şecā’ati ve ikdāmı çok ve tiz ola. ‘alāmetü’l bedeni’r-rabṭ berūdet ve ruṭubet cem’ olan bedeniñ ‘alāmeti oldur ki gövdesi issi ve kılı uzun ve tamarları tār ve kemüklerinin eñleri gizlü ve yağı ve uyqusı ve kāhilligi ve süstlügi çok ve harekātı giç ammā beden

[14b]

Bāridve hār, rabṭ, bu ikisi mürekkebdür. Müfredātın ki anlarıñ her biriniñ müstaķil ‘alāmeti zıkr olunmuşdur. Añlardan mürekkeb olanlarda anlara kıyās ile ma’lūm olduğuna binā’en zıkr olunmadı. **Maķāle’-i hāmise** insanıñ başında cevārihi ve a’zā’i cūziyyesi delālet etdügi nesneniñ ma’rifetindedir ki her ‘uzvuñ keyfiyyeti ne şifata delildir ve her bir ‘uzv bir faşilla mübeyyen kılınmışdır. **Faşlü’r- ru’us** ya’ni başlar beyānındadır. Tā Sīn. Büyük baş. Ammā efrāṭla büyük olmasa himmet-i ‘āliyye ve güzel fehme ve inkıyāda delildir. Ammā mizācın gāfleti gālib olur. Efrāṭla büyük baş eblehligi ve ıztırāba delildir. Küçük baş hıffete ya’ni sāhibiniñ yeynicekliğe ve başınıñ küçüklüğü miķdārınca ‘aklıñ eksikliğine dāldür. Ya’ni baş ne ķadar küçük olusa ol ķadar ‘akl dağı eksük olur. Nun aydur küçük baş tehevüre delildir. Megerki

[15a]

Boynuna münāsib ola. Dağı ruṭubet çokluguna ve şekl güzelliğine delildir. Mim sad. Ya derisi munķabz olub bir yere cem’ olmaķ kılet-i hayāya delildir. **Ammā ra’s** ya’ni beyni yiri çukur olmaķ hırşa delildir. ‘Ayn. Tehevüre ve nāsa muhālefete dāldür. Boynuz yirleri çukur olmaķ hābāsete dāldir. Nun. Başı söbü olmaķ yaramaz niyyete ve hābāsete dāldir. Başın eñseden cānibi çukur olub ensede bir sivri kemük olmaķ ‘akla ve hiddete ve taḅ’a ve hāyra dāldir. Ammā mu’tedil ve memdūh olan başın emāreti hūkemāniñ ittifākıyla vuzu’ ve miķdārı mu’tedil olub büyüklüğe mayılraķ ve kendü bünyesine münāsib olub müstedirü’ş şekl ola. Ve alnı üzerinde iki cānibinde bile birer barmaķ miķdārı kııl bitmemiş yir olub iki cānibinden iķerüye girmiş ola.ve alnı eñseden azacık büyük ola. Ve eñsede bir sivri kemük ola çukur olmamaķ şartıyla bu mişl

[15b]

Baş ‘aqla ve fehme ve fikr-i şahihā ve şālih a‘māle şālih düşe ve ziyāde hıfza ve bir nesne’i tiz aňlamağa ve tiz aňmağa dāldir. **Faşlu’s -şu’ūr** ya‘ni baş kılları ve yüz kılları beyānındadır. mim şad. Kātı ve iri ve kışsa saç hırşa ve yaramaz hulkā ve kōrkaqlığa dāldir. Nun. Sözde ‘āciz olmağā delīldir. Ta nun sin. şık ve uzun saç gālizatına ve yaramaz aňlamağā delīldir. Bahāyim kıllına müşābeh olduğundan ötürü yumşak saç kōrkuğa ve mekre ve kin tutmağa ve hāsede delīldir. mu‘tedil saç şifatların i‘tidāline dālidir. Mim sad. Siyah kıl menfa‘at sevmege delīldir. Efrātla kızıl kıl hırşa ve yaramaz aňlamağa dāldir. Sin mim şad. Yatmayub turan kıl dōkölüci dağı ola. Delülüge ve ahmaqlığa ve kırışıklığa dāldir. Ta Nun ‘āyn şecā‘ate dāldir. Ve omuzlarda çok olmak aňlamağ eskliğine dāldür. Kıl ki yüz rengine ola ziyāde

[16a]

Tehevvüre dāldir. Ve hayr azlığına dāldir. Kārında kıl çok olmak şevke dāldir. Boynunda kıl çok olmak kuvvete ve şiddete ve cera’ete ve kibre dāldir. arslana müşābeh olduğundan oturu ve kirpigi çok olmak bahādırlığa ve ‘aqla dālidir. ‘ayn. Arkada ve uylukda kıl çok olmak şevvete dāldir. Tekeye müşābh olduğundan ötürü . he . ittifāk idüb didiler ki kılların memduhı ki ol ‘aqla ve hayra ve cevdet-i tab‘a delīl olan oldur ki çoklukda ve azlıkda uzunlukda ve kışsalıkda yoğunlukda ve incelikde vasat olandır. **Faşlı fi’l cebāh** ya‘ni alınlar beyānındadır. Yaşsın ve gīn alın ki ‘aruk ve ağışān olmaya. cenk ve huşūmet sevmege ve düzensiz olmağa dāldir. Küçük alın nādanlığa ve hussete dāldir. Büyük alın kāhillige dāldir. Alın yol yol olmak laf urub ögünmege ve cevdet-i tab‘a dāldir. Alın

[16b]

Kaşır ya ‘ālī olmak şecā‘ate ve edbsizlige delīldir. Ha. Alın tolu olmak tehevvüre dāldir. Mim şad. Tamarları çok olan alın cūr’ete ve ikdāma dāldir. Alın buruşmuş başdan burnuna inince gāzaba ve gāşiyte dāldir. Dal ra ‘ayn. Ālın buruşmak kulağdan kulağā varınca zeyreklige dāldir. Orta alın i‘tidāle dāldir. **Faşlu’l ha’vācib** ya‘ni kāşlar beyānındadır. Kaşın kılı çok olmak gāşiyte ve kelāmı red ve fāsıd olmağa dāldir. Nun mim sad. Uzun kaş kulağ tarafına çekilmiş ola kibre ve laf urub ögünmege huşūşa ki burundan cābibini aşıya māl olub kulağdan cānibi yukarıya ola. Nun. Kemer kāş şevke alçaqlığa dāldir. Çatuk kaş ülfete ve muhābbete ve oyun ve temāşa

sevmege dâldir. açuğ ve ince kaç güşâda ve ħandân ve şâdimân olmağa dâldir. Kaşın burundan cânibi ince olmağ huşûmete ve fitne kıparıcı

[17a]

Olmağa dâldir. Dal ra he . ittifağ idüb didiler ki kaçların memdüħi ki evvel tab‘ -1 celîle ve vaşf-1 cemîle delîldir. Ki važ‘ 1 güzel olub her ciheti vasağ ola. ve hem burundan cânibi yüksek ola **faşlı fi’1- ‘uyün** gözler beyânındadır. Mim Sad. Yıldıracı büyük göz kâhillige ve ziyâya ve muħâbbete delîldir. Çuğur göz ħabâsete dâldir. Meymün gözine müşâbehe olduğundan uturı küçük ve gök ve ditreyici ve yıldıracı göz ħileye ve bî- ħayâlîğa ve ‘avretlere muħâbbete dâldir. Küçük ve çuğur göz mekre ve ħasede dâldir. Küçük ve tomaliç göz yengeç gözine müşâbi he ola. Câhillige ve ‘avretlere mâil olmağa dildâr. Mim sad. Göz ki tiz tiz ħareket itmek ve ħiddet nazariyla nazar itmek mekre ve ħileye ve ħabâsete ve uğurluğa dâldir. Giç giç ħareket itmek ve açub yummağ mekre ve fikre ve gaşiyye dâldir. Kıtı kara göz kırkağlığa

[17b]

Delîldir. Zîrâ karalığ mâdde’i sevdâviyyedendir. Kırkağlığa delâlet ider. Mim Sad. Korgibi kızıl göz şer kıparıcı ve bahâdrlığâ ve iğdâma ve gâzaba ve çok cimâ‘ a dâldir. Gök göz şaruya mâil ola. za’ferân gibi çok yaramaz şıfatlara dâldir. Zîrâ ki göklük kâhillige dâldir. Şaruluğ ħavfe delâlet ider. Bu ikisiniñ ictimâ‘ indan gâyetde yaramaz şıfatlar ħâşıl olur. Göz bebeginüñ çevresinde noğtalar olmağ ulu şiddete dâldir. Eger göz gök olub etrâfında noğtalar olursa ne‘ üzü billâh min şerrihi. Gâyetde ehl-i şerr olmağa dâldir. Göz ki şığır gözine müşâbih olub şığır gibi bakmağ ħamâkate dâldir. Kara göz ki altun rengine müşâbih ola. Fi’1 cümle fettânîğa ve kan döküb öldürücilige delîldir. Kıtı kızıl göz ağır debrenici ve yukaru kıpağâ bakıcı ola. Şığır gözi gibi nâdânîğa ve kibre ve zenâna ve gâflete dâldir. Nu sin .

[18a]

Oğlancıklar gibi bağan göz şâħibiniñ ferağ ve şâdilîğ ve gülmek olmağ şartıyla. ‘ömri uzun ve rûħı kavî ve ferağ ola. Ve beyaz şâħîħ ve çok olmağa dâldir. ‘‘arabiye el- ‘aynu’1 lezî yeşbeħu nazarahâ, nazara’s sabiyyân fi nazaraha ve kuvvetü’rûħ ve keşretü’1 ferağ. Hiye delîlü’1 ‘ömrü tavîlü belâ terağ ‘avretler gözine müşâbih olub daħi anlar gibi bağan göz muħanneş olmağa ve kibre ve öğünmege delîldir. Geçi gözine müşâbih olan göz gâyet ceħle delîldir. Büyük tomaliç göz aħmağ olub ba‘ zî mürüvvete ve adamlığa dâldir. Etrâfi çok olan büyük göz yaramaz şıfatlara dâldir. Mim Sad Tı. Bir göz ki

yıldıracı ola ve ditreyici ola şerre dâldir. Eger küçük olursa şerri ziyâde olur. Eger göz büyük olursa şerri az ve ammâ hamâkati ziyâde olur. Sin Mim Şad Tı. Pirûze gibi ziyâde yeşil göz şerre ve hıyânete dâldir. Tiz tiz açulub

[18b]

Yumulan göz şu'lesi ve yıldıransı ziyâde olmak şartıyla. Yağud sürme çekcek sürmelenmiş gibi siyah olmak şartıyla delülüge dâldir. Mim. Gök göz ki ağa mâil ola korkakluğâ dâldir. Zîrâ beyazlık balgamiñ galabalığına dâldir. Balgam havfa mücibbdur. Nun. Od rengine müşâbihe olan göz bî hayalığâ delîldir. Kelb gözine müşâbih olduğundan oturu şaruyla yeşil ortasında mütavassıt olan göz korkakluğâ dâldir. Nûrı çok olub berk uran göz şevke dâldir. Küçük göz ki kirpiklerin toğuşdurğan ola. Haliķu'l dāmğâ ve yaramaz şifata dâldir. Şaşı göz övüngülüğe dalâlet ider. Bir göz kör olmak şomluğâ dâldir. 'arabiyye hazâ mektüb fi't tevrâte tis'a hişâlün. Mevcüd fi tis' ati ricâl, el-habişü fi'l eş'ari ve'l lücâcetü fi'l eḥvelü ve's şümü fi'l u'ür. El-ḥamâkatü

[19a]

Fi's semîn ve'l kiyâsetü fi'l küsec, ve's şîfâretü fi'l aḥdab,ve'zerâfetü fi'l kaşr,ve'l ḡafletü fi't tavîl,ve't tekebbüru fi'l e'rac. Ve şol göz ki şerm ve ḥicâb maḥâllineden ğayrı maḥlede yire bakar olsa cemî' evşâf-ı zemîme anda mevcüddur. Dir iseñ kâzib olmayasın. Zîra tecrübe olunmuşdur. Eger yire bakân kimseniñ yaramaz fi' il işledikçe terk it diyü a'zâsın yudasıñ terk itmege kâbiliyyet yokdur. kara ki igen katı kâra olmaya. 'aḡla ve zeyreklige delîldir. Şehlâ göz gözleriñ eyüsidür. Şâhibinden en'âmdan ve iḥsândan ğayrı nesne zâhir ve şâdir olmaz. Kendü ḥâline qoyıcaḡ bilgil ki a'zâ'i cüziyyeden her 'uzuvv aḡlâḡ-ı ḥamîdeye ve zemîmeye delâlet ider. Velikin elden ğayrı a'zâdan yüzle göz ziyâde delâlet ider. Ammâ eliñ delâleti cümlesinden

[19b]

Ziyâdedür. inşâ'Allâh tafşîl olunur.Ve gözün evşâfi delâletinden yüzün delâleti ziyâde olduğına üç vecih beyân itmişlerdür. Vech-i evvel budur ki kemâlât ḥubluğâ ve noḡşân çirkinlige delâlet ider. Şek yokdur ki maḥall ḥüsn ve ḡubḡ yüzden kılan a'zânıñ ḥüsnüne ve kâbaḡatine ziyâde iltifât itmezler. Vech-i şâni budur ki insanıñ ulu güzel 'aḡlı ve fehm ve fikrdur. Ve ḥfzdır. Bunlaruñ ma'den-i dimağdur. Zîra baş ḡavvasıñ ve fikriñ savma'sıdur. Pes yüzün delâleti bu kavâya kıyudur. Bu vucūhdan ma'lüm oldu ki yüzün delâleti elden ğayrı a'zâdan o veche efdaldür. Faşlu'l ezñân ya'ni kulaḡlar beyânındadır. He. Efrâḡla büyük kulaḡ ki başa münâsib olacakdan ḡâric ola. Ḥamâkâte

ve kızbe ve yaramaz fehmen ve yaramaz himmete dâldür. Sin ға. Kulaқ büyük olub ve қалın

[20a]

Olmaқ Һurmet ve himmet azlığına delîldir. Kulaқ küçük olmaқ fehme ve şerre ve bî vefâlığa dâldir. Sin ғı nun. Büyük ve yufkâ kulaқ cehle ve zināya dâldir. Һuşuş ki delügünde қıl bitici ola. Egilmiş ve yatmış za'if kulaқ gâflete ve kâhillige ve kızbe delâlet ider. Degirmi kulaқ başa yapışmış ola. Ziyâde yeynicekliğe ve Һuşūra dâldir. 'ömri uzun olduğı yebüseti gâlib olduğundan oturıdur. Qıl ... dağı sebeb oldur. Cehl-i Һımâr kulağına müşâbehe olduğundan oturıdır. **Nazm:**

Eş-su'ru fi'l üzni şa'ru bi-tülü'l 'ömri
Vel'l cehlü'l-lezî leyse yezülü fi'l 'ömri
Fi'ğ-tülü'l 'ömri li-istilâi'l yebisü 'l mizâc
Ve lüzumu'l cehle's şübhe bi'l Һimâri'l muhtâc⁷

[20b]

He. eyttigi kulaқlarıñ mergübi oldur ki vaz'ı güzel olub başıñ miqdârına münâsib olub büyüklükde ve küçüklükde yufkalıqda қалınlıqda ve yapışmaқda vaşat olub yumşakları küçük ola **faşlü'l enüf** ya'ni burunlarıñ beyânındadır. Mim sad. Yoğun ve tolu burun 'aql ve fehm azlığına kelimâtda 'âciz olmağa dâldir. Burın uzun ve ucı ince olmaқ aһmıklığa ve şerrirliğe ve yeynicekliğe dâldir. Delükleri gîn burun Һadden ziyâde sür'ate ve gâzaba dâldir. Ve delükleri târ burun insaniyyet çoқluğına dâldir. Nun. Burun yay gibi olmaқ şecâ'ate ve Һıleye ve tizliğe dâldir. Egri burun Һulq-ı yaramazlığa dâldir. Ayn. Qıssa burun uğurluğa dâldir. Burnuñ sekri alınla beraber olursa mekre ve şerre dâldir. Ucu ince kendü yay gibi burun sözde қāvî olmağa ve şecâ'ate

[21a]

Ve Һuşümete ve nâsa ihtiyâca dâldir. Burun üstü yaşşı olmaқ 'ahdsizliğe ve қalaşlığe ve Һüsn- Һalқ azlığına dâldir. Brunuñ yuқarısı ince ve қanatları таşра olan burun cüzice kemâl olub on oluқdur ögünmege ve lafa dâldir. He. Didi ki burunlarıñ maһbübi ve meţbbü'ı bu zıkr olan evşâfda evsağ olub şacınıñ vechine ve boynuna münâsib **faşlü'l efvâh** ya'ni ağızlar beyânındadır. Mim sad. Gîn ağız şecâ'ate ve fehme dâldir. Nun. Küçük ağız zeyreklige ve ferâsetlü ve Һilekâr olmağa ve yüreksüzlüğe ve

⁷ Tercümesi: Kulakta bulunan kıllar ileri yaşta olduğunun kanıtıdır. Cehalet yaşı uzatmaz. Yaş ileri olursa mizaçta güzellik olmaz. Cehalitin önemi eşeğin önemi gibidir.

ğāyet ihtirāz etmeklige dāldir. Orta ağız şālīh ve mütedeyyin ve müteşerri^ç olub insaniyyeti ziyāde olmağa dāldir. Mim sad. Qālın dudak aħmaqlığa ve tabı^ç at yoğunluğuna dāldir. Yufka dudak fehme ve tabı^ç ın letāfetine delīldir. Mim sad. Dudak

[21b]

Renksüz olmak hastalığa ve yaramazz huya ve imansılığa dāldir. Qızıl dudak tatluluğa ve eyilige dāldir. ^ç Ayn. Ağız içerü olub dudaklar müsāvī olub taşra süvelmek yaħud dudakların ikisi bile içerüsüne geçik olmak şecā^ç ate dāldir. Ayın be. Yuğaru dudak aşığı dudak üzerine çıkmak fehme ve idrāke dāldir. Alt dudak üst dudak üzerine çıkmak hasede ve kīn dutmağa ve qalbin qasāvetine ve yaramaz fehme dāldir. Mim sad. za^ç if ve ħurde diş ki arası açuğ ola za^ç if bedene ve ^ç ömr azlığına delīldir. ħurda ve şıq diş yalancılığa ve qovculuğā ve nisyan çoğluğuna delīldir. İri ve uzun diş şerr ve fitneye delīldir. Muhtelif diş qorqakluğa ve adem incidici olmağa dāldir. Orta diş ki arası açuğ ola. Gerçek söylemege ve ħayra delalet

[22a]

İder. Egri diş mekre ve ħıleye dāldir. Faşlü'1 vech yüzler beyānındadır. Sin. etlü yüz kāhillige ve cāhillige dāldir. Yanaqlar etlu olmak tabı^ç at yoğunluğuna dāldir. Sin ^ç ayn. Yüz aruğ ve za^ç if olmak fehme ve himmete ve her emriñ ħuşülünde ihtimām itmege ve ħırşa dāldir. Qatı degirmi yüz ħamāqate ve cehle dāldür. Eger etlu olub degirmi olursa ziyāde yaramazlığa dāldir. Ayın fı. Yüz büyük olub baş küçük olmak şevke delīldir. Ve yeyniceklige ve yaramaz niyyete dāldir. Ziyāde uzun yüz cehle ve yeyniceklige dāldir. Yüz müşelleş olmak cür^çete ve şirrete delīldir. Ve uzun baş ve gözler küçük olmak tuluqlar ve tamarlar şişmiş olmak ħamāqate ve cehle ve ħayāsızlığa dāldir. Ziyāde küçük yüz yeyniceklige ve ħorluğa ve delülüge dāldir. Tamarlar tuluklar

[22b]

Şişmek ziyāde ħazaba delīldir. Mim Şad. Qağın yüzölölük ħazaba dāldir. Şerħuş yüzölölük fişkā dāldir. Utanur yüzölölük ħayāya dāldir. Ėamgin yüzölölük melül ve maħzün olmağa delīldir. Qorqar yüzölölük taqvaya delīldir. Ayn . Bir kimseniñ ki yüzi degirmi olub rengi ħāyetde şāfi ağ ola. Ya qara yağız olub yanaqları etlu ola. Ol kimse cāhil ve aħmağ ve ħulqı ve fehmi yaramaz kimesnedür. Faşlu fi beyānu'1 aşvāt ya^ç ni avazlar beyanındadır. Mim Şad. Yoğun āvāz ki bülend ola şecā^ç ate dāldir. Alçağ āvāz ki yoğun ola ^ç aql çoğluğuna dāldir. Bir āvāz ki ince olub kelāmı tiz tiz söylemek cehle

ve evceklige ve yeyniceklige ve tekebbirliğe ve tiz fehme dâldir. Yüce avâzla tiz söylemek uymaga ve yaramaz huya

[23a]

Ve gâzaba dâldir. ‘Ayın. Avâz yoğun olub kelimâta ‘âciz olmak cehle ve t̄abi‘ at yoğunluğuna dâldir. Ğunne ve enîn olan avâz hasede dâldir. İnce güzel avâz hamâkate ve yeynicekligde ve ‘aql eksikliğine dâldir. Nûn. Şeḡîl avâz kuvvetine rağbet idüb yemek ve içmek sevmeye dâldir. **Faşlü fi beyānu’l daḡk** ya‘ni gülmek beyānındadır. Mim şad. Çok gülmek fehm azlığına ve cehle guşşasızlığa ve muḡâlefete ve kimseniñ işine râzı olmamağā delîldir. Az gülmek ‘aql ve fikr ve fehm çokluğuna ve ğam ve ğâşşaya dâldir. Ḳatı ḡahḡahayla gülmek ḡayāsızlığa dâldir.ve hem sefâhete bir kimesne güldiği vaḡt öksürmek ‘arız olsa ol kimse bî ḡayâdur. Bir kimse güldiği vaḡitde üzerine nefis ğâlib olsa ol mecnûndur.

[23b]

Ve câhildir. Mim Şad. Bir kimse güldiği vaḡitde elin boynuna ura ol kimseniñ ‘aqlı eksük ve aḡlâḡı beddür. Nun. Gülmek vaḡtinde yüz kızarmak ‘aqla ve ḡayāya dâldir. Gülmek vaḡtinde na‘ra urub çağırmaḡ hamâkate ve ğaflete dâldir.**Faşlu fi beyānu’l enfās** ya‘ni nefesler beyānındadır. Mim Şad. Uzun nefes yaramaz himmete dâldir. Yüce ve ‘âli nefes yaramaz fi‘iller fikr idüb daḡi vucûda getürmege dâldir. Ża‘îf nefis ‘aql u zeka az olmağā dâldir. Orta nefes memduḡdur. Ammâ gâzab vaḡtinde degil. **Faşlu fi beyānu’l elvān** ya‘ni renkler beyānında. Mim şad renk siyah olub bulunmaḡ ğama ve guşşāşya ve ḡorkuluğā ve fehmi ve ḡulîḡi yaramaz olmağā dâldir. Siyah yaşıla mâil renk ḡaçan saçınıñ bedeniñde ḡıl az olsa yaramaz ḡulkā ve fehm azlığına dâldir.

[24a]

Ḳızıl nurlu ve şevḡlü renk ziyāde gâzaba dâldir. Beyāza mâil olan kızıl renk iḡdāma ve cür‘ete ve şevḡa ve ḡiffete dâldir. Odyalunı gibi renk ‘aceliyye ve delülüge dâldir. Götürî bedeniñ kızıl olmaḡ kuvvete şenlige ve yüce himmete dâldir. Ğayet şafi şaru olmaḡ yaramaz ḡulḡlara dâldür. Siyahla maḡlûḡ şaru renk nefesine ve gâzabına ve her ne ‘arız olursa söylemeye delîldir. Mim şad. Alın kızıl olmaḡ yüzün ğâyırısı olmaḡ şerāb içüb mestlüge dâldir. Beyāza mâil kızıl renk gözleri gök ve alnı yumru olmaḡ şartıyla şerre ve vefāsızlığā dâldir. Daḡı fışḡa ve fücûra delîldir. Ḳalay rengine müşābih renk ḡâbāsete ve ḡiyānete dâldir. Alḡi rengine müşābh olan renk bî ḡayālîğā ve bed fehme dâldir. Ḳarışık renk şāḡibi ḡastalığı yakın olub

[24b]

Ġamı ve ġuşşası çok olmaġa dâldir. **Faşlü'hâ**'i ya'ni şaķállar beyânındadır. Mim şad. Degirmi ve kılı güzel şaķal fehm ve tabi'at güzelligine dâldir. Şaķal altı dört köşeli gibi olmaķ faideye ve 'aķla dâldir. Ġayet kılı az olmaķ şirrete ve cür'ete dâldir. Ve ġâyet uzun olmaķ kıllet-i 'aķla ve cehle dâldir. Az uzun olmaķ hamâķate ve yaramaz niyyete dâldir. Nun. Şaķal uzun ve perakende olmaķ yaramaz fikre ve 'aķl eksüklüġüne dâldir. Teke şaķalına müşâbih olmaķ hamâķate ve cehle dâldir. 'Aķla ve fehme vü cüde-i i tab' a dâl olan şaķalıñ emâreti oldur ki ne ġâyet çok ve ne az belki vasať olub çokluġa mâil ola. Ne ġâyetde tavîl ve ne 'arîz ola belki tavîl bir ķabzadan azacuķ artuķ ola. Kılı daħi kıvırcıķ ola **faşlu'l e'nâķ** ya'ni boyunlar beyânındadır.

[25a]

Mim şad. Yoġun boyun nişan ve şenlik ve kuvvet ve ziyâde ġazaba dâldir. İnce boyun nefesi za'if ve kendü zelîl olmaġa dâldir. Sin nun. Kışşa boyun mekre ve habâşete dâldir. Eger kışşa olub tolu ve yoġun olursa ġazaba ve şerre dâldür. İnce ve uzun boyun korķaķlıġa ve kin tutmaġa ve hâsede dâldir. Eger boyun ince ve uzun olub baş küçük olsa hamâķate ve korķaķlıġave feryâd idicilige ve her murâda 'aciliyye ve yaramazlıġa ve kizbe dâldir. Mim şad. Yüz boyuna uyunca güzel olmaġa dâldir. 'ayn. Kibre ve faħrlanmaġa daħi dâlidir. Sin Nun. Tâmarları büyük âşikâre olan öñi şişmiş olmaķ ġazaba ve kin tutmaġa ve cehâlete dâldir. Boyun yoġun olub tamarları yoġun olmaķ kıllet-i fehme dâldir. Boyun süst olub kâh bir taraf kâh bir tarafa egilmek bedenîn

[25b]

Ve nefsiñ za'ifligine dâldir. Boyun dâim şaġ cânibine egri olmaķ hırşa dâldir. İnsanıñ elden ġayrı a'zâsınıñ 'alâmetleri beyânındadır. ola .

Faşl göġüz beyânındadır. **Mim Şad Nun** 'Ayn göġüs büyük olub memeler etlü olmaķ ķahil ve aħmaķ olmaġa dâldir. Göġüs çuķur olmaķ bî hayâ ve sıhhat-i revâ olmaġa dâldir. Göġüs etsüz ve kuru tahta gibi olmaķ zeyrek olub vasaťu'l hâl olmaġa dâldir. Sin. Dün -ı himmet olub mübâşeret etdüġi nesne başa çıkarmamaġa dâldir. Ve göġüs ne etlü ne arıķ belki vasať olub arıķlıġa mâil olmaķ ma'rifete ve hîlme ve şabırlıġa ve ihsâna ve insâniyyete vücüd-ı tab' a dâldir. Ve küçük ķarın 'aķla ve fehme ve ferâsete dâldir. Büyük ķarın nikâh çokluġına dâldir. **Faşl** arķa beyânındadır.

[26a]

Mim Şad. Yaşşı arka kuvvete ve gâzaba dâldir. ‘Ayn. Tekebbürlüğe dâldir. He. Arka egri olmak yaramaz huya dâldir. Sin. fikre ve zeyreklige dâldir. Arka doğru olmak hulk eylüğüne dâldir. Arka ince olmak ‘aql eylüğüne dâldir. Eger doğru olup ince olursa gâyet eyülüğe dâldir. Ve arka çukur olmak şetârete ve mudhıklige ve şâzlıgâ dâldir. **Faşl-1** bil beyânındadır. Mim Şad Sin Nun. Bil ince ve za‘îf olmak nefis daği za‘îf olmağa dâldir. ‘Ayn. Bil ince olup göğüs cânibi yaşşı ve kışşa ayakdan cânibi uzun olmak gâyet kuvvetlü ve yürügen olmağa dâldir. Mim Şad. Eger biliñ eñleri mu‘tedil olsa nefsiñ za‘fina dâldir. **Faşl** kol beyânındadır. Mim Şad. Eger kol uzun olsa ‘itâya ve kibre manşib sevgüsine

[26b]

Dâldir. Koluñ aşağısı ince ve bazusu yoğun olmak kuvvete dâldir. Sin ‘Ayn Nun. Cehl mürekkeble câhil olmaga delîldir. Koluñ aşağısı ve yukarısı yoğun olmak kâbiliyyete yürekli olmağa dâldir. Eger koluñ aşağısı ve yukarısı birbirine muvâfık olup ince olsa ziyâde kâbiliyyete ma‘rifete ve şehâvete dâldir. Eger uzun ve ensiz olup ve ardına kaykı olsa olmaz yire el urmağa ve laf urmağa ve adını nesene’i çok eylemege dâldir. Uzun barmağ doğru ola fehm tizligine ve şehâvete dâldir. ‘Ayn. Barmağ etlü olup doğru olmak hamâkate dâldir. Barmağ kışşa ve etlü olup incelikde ve yoğunlukda vasağ olmak şehâvete ve insâniyyete ve hâlîm olmağa delâlet ider. Ve eger kışşa olup ucları ince olursa ba‘z şehâvete dâldir. Mim Şad.

[27a]

ba‘z hamâkate dâldir. Ve eger uzunlukda ve kışşalıkda yoğunlukda ve incelikde ve etlülükde ve aralıkda vasağ olsa zekâvete şehâvete ve kuvvete ve devlete ve yahud da tab‘a dâldir. ‘Ayn. Kışşa barmâğ güdenlüğe dâldir. Aya uzun olup barmağ kışşa olmak hassete dâldir. Bunun ‘aksi olmak zeyreklige ve şehavete dâldir. Mim Şad. Ve bunların ba‘zı dimişler ki delülüğe dâldir. Eger âya barmağa ve barmağ âyaya münâsib olsa fikre ve ferâsete ve müvânesete ve hîlme ve kalbün merhâmetine dâldir. Ve barmağ uzun ya kışşa olup ucı kendüden yoğun olsa ziyâde hırşa ve hamâkate ba‘zılar dimişler ki ba‘zı ademilige dâldir. Āya müdevver olmak ‘ilme ve hîlme ve şabırsız olup hâdden tecâvüz eylesine

[27b]

Dâldir. Eger sebüluga mâil olsa ‘adle ve inşâf ve şehâvete ve fikre dâldir. Mim Şad Nun ‘ayn. Barmağ hurde ve ardına egri olsa ba‘zı kemâlâta ve lafa ve ‘abeş yire şehâvete dâldir. Mim Şad. Dırnağ yufka ve sebüluga mâil olsa leffâf olup ve ba‘zı

kemāle ve ḥasede dāldir. Eger ḳalın ve sebu olsa cehle dāldir. Eger dırnaḳ ḳalın ve müdevver olsa ilme ve kemālete dāldir. Eger dırnaḳ aḳ ve ḳalın olsa mübareklige dāldir. **Faşl** zeker beyānındur. Mim Şad Nun ‘ayn zeker ince ve uzun olub ve egri daḫi olursa merḥameti ve şefḳati ḡālib olub ehl-i vaḳār olmasına dāldir. Sin He. Ziker ince olub toḡrı olmaḳ leṭāfet-i ‘aḳla ve ḳillet-i cimā‘a dāldir. Cim. Zeker yoḡun ve uzun olmaḳ ḥīn-i cimā‘ de ḡāyetle lezzete ve ḥamāḳate

[28a]

Delīldir. Hımāra müşābih olduğundan ötüri. Eger ḳışsa olub yoḡun olsa şehvet-perestlige ve ḡaflete leffāf olub kendü ‘aybına muṭṭali‘ olmamaḡa mu‘ānid olmaḡa dāldir. Eger ḳışsa olub ince olsa ḡāyet zeki ve ehli inşāf olmasına dāldir. Mim şad. Mu‘ānid olmayub ḥalkıñ ṭa‘nından ḳaçıcı olmaḡa ve ziyāde cimā‘a ḥarīş olmaḡa dāldir. Eger ḥayāsı vāsi‘ ve yumurdası büyük olsa bī ḥayālīga dāldir. Ve amma yumurdası küçük olsa ‘aḳla ve ḥilme dāldir. Eger zāhir ḳabı küçük olmayub vāsi‘ olsa içi daḫi vāsi‘ olsa ḥamāḳate ve kāhillige ve ba‘zı mürüvvete dāldir. Eger vasaṭu’l ḥāl olsa iyi ḥuylara dāldir. **Faşl-ı** ayak beyānındadır. Mim Şad Nun ‘ayn. Ayak ziyāde büyük olmaḳ ḳuvvete ve ‘aḳla

[28b]

Dāldir. Ayak ziyade küçük olmaḳ şāzzılıḡa dāldir. Ayak ṭopuḳ siñirleri etlü olmaḳ ve ḳatı olmaḳ fehm yatlıluḡuna dāldir. Ayak ve ṭopuḳ etsüz ve siñirli olmaḳ ḳuvvete dāldir. Öḳçe ince olmaḳ ḡönül yaramazlıḡına dāldir. Öḳçe yoḡun olmaḳ ḳuvvete dāldir. Büyük barmaḳ ve orta barmaḳ ḳışsa olmaḳ ma‘rifete ve ḡazabı tiz gelüb gitmesine dāldir. Sin mim ayn. Baḡ barmaḳ başı müdevver olmaḳ ṭırnaḡın ḥāli ṭarafı alḳaḳ ve barmaḳlar ṭarafı cānibi yüksek olsa zekāveti ve seḫaveti ve ḡazabı az olub tiz gelüb giç gitmesine ve fikr ve ba‘zı mekre ve ḥīleye dāldir. Eger bunuñ ‘āksi olursa buḡle dāldir. Baḡ barmaḡdan küçük barmaḡa varınca birbirinden aḡaḡalıḡı ‘adl üzerine olursa seḫavete

[29a]

Ve ḳālbi şāfi olmaḡa ve ehli inşāf olmaḡa dāldir. **Faşlı fī beyānu’l ḳāmet** ya‘ni boy beyānındadır. Mim Şad. Boy uzun olmaḳ şāziliḡe ve mübareklige dāldir. Amma ḡafletten ḥāli olmaz. Ḳışsa boy düşmanlıḡa ve fitneye ve kīne ve ‘adāvete ve yaramaz

şifatlara dâldir. Lâgar olmak ba‘zı zekâvete ve za‘ife dâldir. Ğayet etlü olmak hamâkate dâldür. Amma imâm Muhammed rahmehu hem etlü idi hem zeki imiş. Likin böyle olmak nâdirdür. Lâ hükmu’n nâdir. Orta boy hikmete ve zeyreklige ve bâtın şifatlarıñ i’tidâline dâldir. **Maqâle yi sâbi‘a** elde olan emârât ve huţûtlar beyânındadır. Belki sâyir a‘zânıñ sıfat-ı hamîdeye ve zemîmeye delâletleriñden küffen delâleti efşah ve evzahdur. Ol ecelden el için mustakıl bir maqâle zıkr idüb tafşil üzerine şekilleriyle

[29b]

Huţûtuñ ve sâir cüz’üyyâtıñ aĥvâlin beyân kıldık amma eliñ evşâf-ı delâleti sâir aġzâdan ziyâde olunduğundan ötüri ziyâde olmasına sebep böyle buyurdular ki ‘ibâdât ve şanâ‘ât ve ĥayrât ve cihet-i ma‘âş elsiz olmaz. Her ‘uzvuñ ele ihtiyâcı vardır. Ve göz sâyir a‘zâyı dâim göre turmaz ĥazret-i ĥaĥĥ te‘âlâ celle ve ‘alâ eli gözün manzûresi kılmışdır. Takim âdem oğlanları elde olan emâreti görüb şifata mezmûme ve memduĥe tebdil itsün için daĥı birbiriniñ elin gördükde yaramaz nişanlı kimselerden ihtirâz itsünler diyü elde ‘alâmetler çoĥdur. Biñ eli bir yire cem‘ eyleseñ birindeki ĥaĥlar birine beñzemez zîra her bir kişide bir dürlü evşâf ve aĥvâl vardır. Amma ol zamanda ĥul ve câriye olur olsalar evvel elin gördüklerine

[30a]

Hikmet buidi ĥazreti ĥaĥ te‘âlâ celle ve ‘alâ yedi kevâkib-i seyyâre-i cemî‘ maĥlûĥ ve insanñ ikiyüz kırk sekiz ya ziyâde ya ihtilâf üzerine a‘zâsına mü’esseş kılmışdır ki âdem vücûda geldiği ĥinde kevâkib-i seyyâreniñ aĥvâlleri olur. Amma ĥîn-i velâdetde kevâkibiñ aĥvâli ma‘lûm olmayub kevkebi ĥânġi kevkebdür. Bilinmese a‘zâsınıñ aĥvâlinde kevkebi bilinür. Ĥuşuşâ ki bu eldeki ĥaĥlardan amma bu keffiñ aĥvâli ve eşkâl-i ĥakîkatde bir risâledür bu kitabdandır degildür. Lakin bilinmesi lâzım ve lâbüd olduğı ecelden bu kitaba ilĥâĥ idüb bir maqâle kıldık bu maqâleyi daĥı bir muĥaddime ve altı bâb üzerine tertib etdik. Nitakim aşl risâlede eyleidi. Muĥaddime eliñ aĥsâmin ve el ĥaĥlarıñın adların bildirür. **Bâb-ı evvel** eliñ nişanların

[30b]

Ahkâmın beyân ider **bâb-ı şâni** cimâ‘ ve ġidâ ĥaĥlarıñın delâletlerin bildirür. **Bâb-ı şâlis** ‘ömr ĥaĥtıñın delâletleriñ bildirür. **Bâb-ı râbi**’ baş ĥaĥtıñın delâletlerin bildirür. **Bâb-ı ĥâmis** âdemiñ tal‘in ya‘ni elinde olan ĥaĥlardan yıldızın bildirür. **Bâb-ı sâdis** cüz’üyyât delâletlerin bildirür. Ve bir niĥ nesnelere daĥı ehli ĥatında

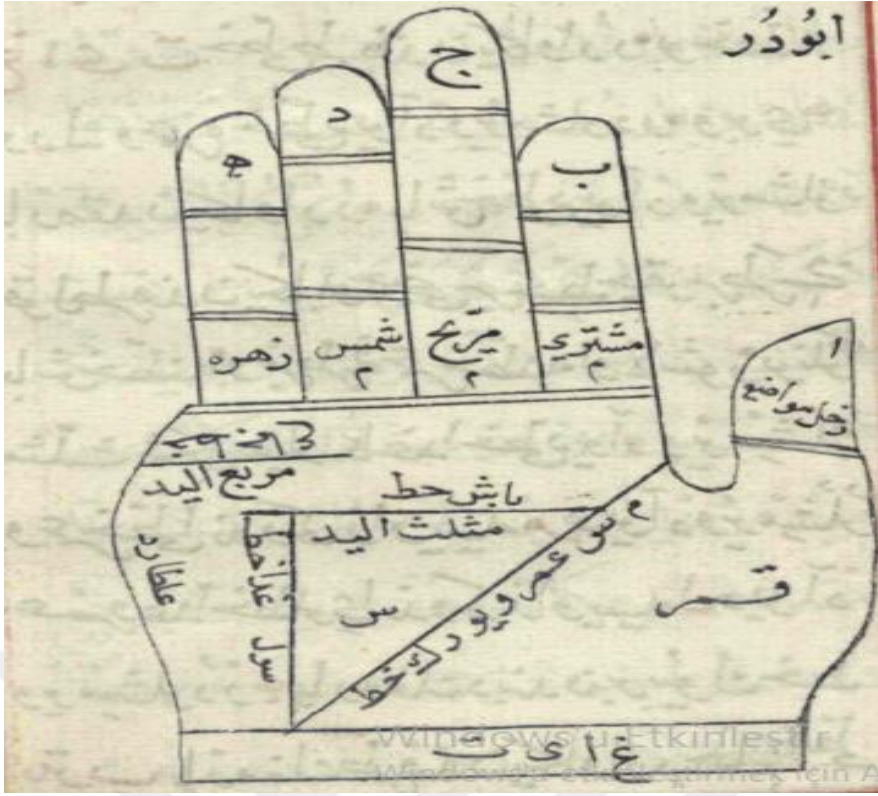
ma' lümdür. Muqaddime bilgil ki baş barmaq yüksekdür. Yuqarı kevkebe ya' ni zühäle nisbet etmişdür. Elif. Barmaq diyü ad virmişlerdür. Ve yanındağı ki şehadet barmağıdır. Müşteri hikmetindedir. Be. Barmaq diyü ad virdüler. Ve yanındağı ki orta barmağıdır. Mirrîh hikmetindedür. Cim. Barmaq diyü ad virdüler ve yanındağı barmaq ya' ni istincâ barmağıdır âfitâb hikmetindedür. Dal. Barmaq diyü ad virdüler ve

[31a]

Yanındağı ki şırça barmağıdır. Zühre hükümindedür. He. Barmaq diyü ad virdiler. Ve avucun âhirindeğı küçürek hağ ki qol tarafından yaña qolı arqırı kesmişdir. Ğayn Elif Ye Te. Hağ diyü ad virmişlerdür. Elif Vav Be. Barmaq aralığında iki hağ çıkar biri Ğayn Elif Ye Te hağ tarafından yaña varur. Bu hağta yürek ve 'ömr hağ diyü ad virmişlerdür. Ve biri He barmaqdan yaña varur. Baş hağ diyü ad virmişlerdür. Qol tarafından yaña üçünci bir hağ çıkar bir tarafı baş hağına ve bir tarafı 'ömr hağına ulaşur. Buñlarınla müşleş şekli bağlar aña ğidâ hağ diyü ad virmişlerdür. Ve 'ömr hağ indüğü zâviyeye mim diyü ad virmüşlerdür. 'ömr ve ğıda hağları indüğü zâviyeye lam diyü ad virmüşlerdür. He barmağıñ dibinden bir büyük hağ biter. Be barmağıñ tarafından yaña varır. Cimâ'-1 hağ

[31b]

Diyü ad virmişlerdür. Ve cimâ'-1 hağ ve hağ mim lam aralığında eliñ murabb' i diyü ad virmüşlerdür. Ve ğıda hağının uzunluğuna olan tarafı uțarid hükümindedir. ve 'ömr hağının sağ yanındaki sağ kamer hükümindedür. Bu şekilden ma' lüm olur ki zıkr olunur. Ve şekl-i evvel budur.

[32a]

Amma bilgil ki eger haṭṭ ma'nidār ola ve kemiyyetde daḥi büyük ve eczaları muttaşıl ola. Haṭṭıñ delāleti ziyāde qavī olur. Ve bunların 'aksi olsa hūkmi daḥi 'aksdür. Ve daḥi erleriñ hūkmi ekseriyyā saġ elinden bilünür. Ve 'avratleriñ ekseriyya sol elinden bilünür. Ve bilgil ki elleriñ hūkmin etdüġüñ vaqıtde mizāc kendü ḥālinde olmaḡ şartdur. Kişi qaḡmıṡ ve sönmüş ve çok ḥarekāt ve elleriñ keyfiyyeti nesne dutmaḡla taġyir olmaya. Ve daḥi elleri mu'tedil hevāda görmek gerek şart eyledür. Ve ziyāde sovuḡ ve issi olmaya. Bittāki nabz görmekte bunlar şartdur. Ve daḥi her hūkm maḡkūm 'aleyhin i'tibārına göre ola. ya'ni iqlimine ve ġıdalarına ve 'ādetlerine göre ola. meşelā bir yaḥudi bu ṭālī' de toġsa ki ol ṭālī' sultān Yavuz yir olmaġa delālet etse ol

[32b]

Sultān ve vezir olmaḡ dimek yoḡdur. Zīra yaḥudi ṭāyifasından aḡkām-ı nücūmda sultān vezir olur dimek yoḡdur. zīra aḡvālleri adnīdir. Bu zāhirdür ki her milletiñ begleri ve padişahı kendülerden olur. Amma bu ṭā'ifeden olmaz bu taḡdırce demek gerek ki sultān ve vezirle muşāhib ola. Tākim yaḥūdiler i'tibārına göre daḥi bir ḥabeşi hūkmünde görsek ki çok yaşamaġa delāleti var. Ol çok yaşar dimek yoḡdur. amma iqlimine göre ki ekseriyya kırk yıl yaşarlar. Daḥi kırk yıl yaşaya demek gerek **bāb-1 evvel** eliñ nişānları bayānındadır. Eller qollar ile uzun olsa şāḥibi doġru durduġda elleri dizlerine irişmeġe

yaşın olsa yüregi kuvvetine yüreklülüğine ve cömert olup ve ‘izzetine ve nefsi iyliğünne ve fi’l cümle ahlâk-ı hüsnîyye delâlet

[33a]

İder eger kıollar kışşa olsa kavğacı korkağdır. Ki ristoşales kitâb-ı firâsetde zıkr etmişdir. Hâkîm râzî aydur. Kıolları kışşa olan kimesne nefsiñ inceligine ve iştihâsin hâşıl etmesine kavî olduğına dâldir. Eger kıollar uyluğñ yarusına yetişe yaramaz nesne-i ihtiyâr idüb kimesne ile uz olmaduğına dâldir. Ve hükemâ dimişlerdür ki kaçan bir kişî ellerin iki yanlarına doğru uzatsa eger göbeginden elünñ cim barmağının baş tarafı uzun gelse göbeginden ayağñ orta barmağından uğrı olmağa delâlet ider. Nâs ortasında zarb-ı meşeldür uğrıya eli uzundur dirler göbeginden ayağı tarafı cânibinden eli tarafı cânibi uzun olmağdan kinâyetdür. Eger bir kişîniñ ‘âdeti ola yürüdüğü vaqtin

[33b]

Avcın yumub kolun şala şala yürümek işlerinde tiz u mucid u şîri merd olduğına dâldir. Bir kimseniñ bir nesneye yapışdığı vaqtin eli ditreye kağıdukda tizcek geçmege dâldir. Nâdiru’l hind aydur. kaçan elleri açıldığı vaktin Be Cim barmağları muttaşıl olsa aralığından aydınlık görünmese kocalığına dirliği huzûr üzerine ola eger Cim Dal barmağlarıñ aralığından muttaşıl olub aydınlık görünmeye ‘ömri âhirinde dirliği huzûr ile ola eger barmağlarıñ cemî’isi muṭâbık olub aralarında aydınlık görünmeye dâim iyülükde ve hoşluğda ola eger barmağ başları kâtı yoğun olub etlü ola. Ve avıcı arık ola ‘ömri zahmetle ve emekle geçdüğüne dâldir. Eger barmağları ardına kaykî olub araları fürce

[34a]

Olsa dervîş olub muhtâc olmağa dâldir. Eger eller büyüklüğü gövdeye münâsib olub ve hem ba’z eczâları ba’zına muvâfık ve münâsib ola. ṭabi’atiñ ve huylarıñ laṭıflığına ve hoşluğuna dâldir. Ve ‘aksi dağı bunun ‘aksidir. Eger eller bedene göre kâtı büyük olub gövdesi ince olsa mizâc harâretine ve çok sevilgen olduğına dâldir. Câlinus hekîm aydur. Bağrıñ büyüklüğüne dâldir. Eger eller kışa olsa ve barmağlar dağı kâtı kışa olsa ellere göre fitnekâr ve uğrı olmağa dâldir. Eger kâtı kışa olalar kendü a’zâlarına göre kuvvetlü ve neciñde zeyrek olmağa dâldir. Eger ‘avretlerin keffeleri kışâ olsa fürceleri ṭar olur. Oğlan zahmetle doğar zîra mevzu’uñ gînlüğü miğdârı iri ol miğdardur ki orta barmağın

[34b]

İkinci faşlından Ğayn Elif Ye Te faşlına varınca ikisinin ğnligi beraberdir. Ve ayağın bir uzunluğı iki oluğdur eger avuc uzun olub barmağlar yoğun ve kışa olsa delülüğeve kähillige ve ğayretsizlige dāldir. Eger barmağlar ve avuclar uzun olub yoğun olsa ğüdenliğıne ve balğami mizāca ya balğami mizāc huyly olmağa dāldir. Eger avuclar ve barmağlar uzun olub birbirine münāsib olıcağ şānā'atlerde zeyrek olmasına dāldir. Eger barmağların taħrīk itmek 'ādeti olsa muħālif ve yaramaz fikirler itmege delālet ider. **Bāb-1 şāni** cimā' vav sin lam hağlarının delāletlerin beyān beyan ider. Eger cimā' hağının rengi kızıl ve muttaşıl büyük olsa cimā' a'zālarının hoşluğına ve iyü huyllara dāldir. Cimā' hağtı yürek hağlarıyla muttaşıl olsa

[35a]

Hağta bunların içinden müşelleş gibi olsa bunun şāhibi ol kadar muħātıraya ve korğıya tuş ola ki kendüden peşīmañ olub ne olaydı doğmaya idim diye eger bu hağ budaklardañ hāli olub Be barmağın dibine dek varmaya naşībsiz ve mālsız olub yavuz cerāhate uğramağa dāldir. Eger mezkūr hağ Be barmağın dibine dek vara anda maħkemlene ve avucundan ol bir tarağdan biraz budaklana ol budaklar Elif barmağın dibini gözedeler. sa'ādetlü ve devletlüve cömerd adem olmağa dāldir. Eger bu hağtın ayağı ve budakları baş hāğtına varsalar yalancı ve aldayıcı ve ademlerin yüzüne gülüb amma ardlarınca ğıybetlerin idici olmağa dāldir. Eger bu hağt 'ömr-i hağtıyla muttaşıl olsa. Anlardan zāviye ya'ni bucağ hādiş,

[35b]

Olsa tizcek başı kesilmege yağud büyük yarası olmağa dāldir. Eger bu hağt baş hağtını gözetse ölüm korğusu gele. Amma hağlaş bola eger bu hağtın uzunluğı Be barmağın ortasına dek ya dağı ilerü varsa esir kemāmin çok kağmağa dāldir. Huşūşaki hağt kızıl ola eger bu hağtın doğı ve mevārı budakları ola.Be barmağın dibinden yana vara 'izzet mal hāşıl itmesine ve edeblü olmasına ve ikrārından çıkmadığına dāldir. Eger bu hağtın ucı orta barmağın altına varsa kağ' a ğavğāsız ve melānetsiz olmaya. eger bu hağtın orta barmağın dibine yağıñ yirde eki bulunsa birisi Be barmağın dibine vara delīldir. Anın dirliğı eksilmege fikirsiz. Ya'ni hağt sübhāne ve te'āla şatmaduğı yirden

[36a]

Rızkın vire ve amma ‘avretleriyle zindegānesi olmaya eger bu hātṭıñ ucı heman orta barmağa degin vara ‘ömri muhātıralu olub zaḥmetler çeke. eger bu hātṭıñ ucı Be barmağa varmağa kārīb ola zaḥmetler çeküb murādına erişmege ve hāşıl itmesine kārīb ola ve şāz olmağa dāldir. Eger bu hātṭıñ ucı ya bir budağı Be Vav Cim barmağıñ aralığında tamam çıksa ihtimaldür ki helāk ola. Ya eger yüklü ‘avret ise toğurmak üzere helāk olmağa dāldir. Huşūşa ki bu hātṭıñ büyük ve kızıl ola. Amma hātṭıñ şol ba‘zı kimesnelerde mevcūd olub ve ba‘zında ma‘düm olmaq ademiñ aḥvāli muhtelif olduğına dāldir. Eger bu hātṭıñ ne kadar büyük ve rengi mu‘tedil olsa ve muttaşıl olsa ol kadar bağıñ ve mu‘īdeniñ hoşluğuna

[36b]

Ve feraḥ olmasına dāldir. Eger bu hātṭıñ rengi şeffaf olmaya ve eczāları olmaya ma‘īdeniñ bağıñ za‘fına dāldür. Eger bu hātṭıñ üzerinde yaḥud yanında küçük noḳṭacuklar buluna ṭābi‘atiñ kābzına ve uğrı olmağā dāldir. Eger bu hātṭıñ āyāniñ miqdārınca bir ğāyri hātṭıñ kesse ma‘īdeden hāşıl olur ḥastalıklara delālet ider. Eger bu hātṭıñ ‘ömr hātṭıniñ yanında ziyāde kızıl ola ma‘īdeden hāşıl olur. Baş ağrısına dāldir. Eger baş hātṭıniñ yanında kızıl olursa göğüs zaḥmetlerine dāldir. **Bāb-ı şālis** ‘ömr-i hātṭıniñ delāletlerin beyān ider. Nefs-i ḥayvāniyye müte‘allikdir. Bu babda ‘ömrüñ müddeti ve ‘ömr içinde vākı‘ olan emrāz-ı muhtelif beyān olunur. ‘ömrüñ uzunluğu ve kışşalığı bu hātṭıñ uzunluğuna

[37a]

Ve kışşalığına göredür. Ve bu hātṭıñ ibtidāsı Mim tarafındandır. Aristalis ḥekīm kitab-ı ḥayvānatda demişdir ki ādemiñ elinde üç hātṭıñ vardur. Bunlar büyük olsa ‘ömr uzunluğuna delālet ider. Ve ‘ömr içinde vākı‘ olan marazlara bu vecihle delālet ider ki bu hātṭıñ ne kadar hātṭıñ arḳurı kesse ol hātṭıñ kadar ḥastalıkları vākı‘ ola ki aşğada mersüm olan şekilden ma‘lūmdur. Sin hātṭıñ Ğayn Elif Ye Te hātṭıniñ irişse ol kimseniñ ‘ömri iklimında ve ‘ādetlerinde ğāyet çok yaşamış kişi kadar yaşaya. Eger ‘ömr hātṭıniñ kese hātṭıñ Mim tarafına yāqin olsa ol kadar doğdığı vakte marāz yāqin vākı‘ ola. Mim tarafına katı yāqin olsa ziyāde küçük oğlan iken ḥaste ola. Eger sin tarafına yāqin olsa pirliginde

[37b]

Hasta ola eger Mim Sin ortasında olsa orta yaşında iken hasta ola. Vesâyirlerin daği buña göre kıyās oluna. Eger keser haṭ ne kadar Mim Sin hāṭṭını zāviye-i kāime yakın kaṭ eylese ol kadar hastalığı ziyāde ola. Hatta ki zāviye-i kāime üzerine olsa ölüm muhāṭırasıdır. Eger keser haṭ ne kadar büyük ve uzun ola hastalığı daği ol kadar uzunluğu ve kuvveti ola. Amma maraṣın sebebi keser hāṭṭın geldiği ve bitdiği yirden maṣ lūm olur. Eger ṣ ömr hāṭṭının yoğunluğu baş hāṭṭından tarafa yakın olsa müteğayyir naṣihātlidir. Eger bu haṭ baş hāṭṭı tarafından yaña bulursa ve anda yoğunluğu Sin tarafından yaña olan yoğunluğundan artuḡ olsa her kişiyle dost olub ve eyü naṣihatler virür kişi olmağa dāldir. Sin tarafından yaña bu neclīn

[38a]

Budaḡlı olsa derviṣ olub ḡullarında yalan söz söylemege dāldir Eger Mim tarafından mezkūr haṭ gibi bitse ṣāhib-i māl u ṣāhib-i ṣ izzet olmağa dāldir. Eger bu haṭ ne kadar Mim tarafından yanadan incelse ol kadar ṣ aḡlın zeyrekligine delālet ider. Eger bu hāṭṭın bir tarafından yanadan olan kızılıḡı Mim tarafından yanadan kızılıḡdan artuḡ olursa kimesne esirgemedüğüne dāldir. Eger bu hāṭ Mim tarafından yaña budaḡları bitse fikrleri yāḡud naṣihatleri müteğayyir olduḡına dāldir. Eger bu haṭlardan müselles Lam Sin içinde bunuḡ gibi budaḡlar bitse Mim Lam hāṭṭına doḡunsa eylülkları ola yaramazlıḡından ṣonra ola. Eger bu hāṭṭın başında üç küçürek haṭlar bitse ki birbiriyle muttaṣıl olsa bu şekilde cüzām olacağına dāldir. Eger ṣ ömr hāṭṭının yanında

[38b]

ḡayn Elif Ye Te hāṭṭına yakın buncılayın bir ṣekil bulunsa bir gözi fāsıd ola eger iki bulunursa iki gözü fāsıd ola. Eger mezkūr ṣ ömr hāṭṭından bir kızıl haṭ bitse Vav He barmağa yakın varsa muhāṭıralu yarası olmağa dāldir. Eger ṣ ömr hāṭṭını küçürek haṭ keserse ḡul toḡrusuna gider büyük muhāṭıraya uğramağa dāldir. Eger bu haṭ Mim Lam hāṭṭını doḡundığı yirden bir hāṭ çıksa Vav Mim Lam hāṭṭına irse ve aṣaḡāya baḡar olsa delīldür ki kündüreden ya oḡdan yarası ola. Eger Mim hāṭṭına yakın iki haṭlar ṣ ömr hāṭṭının ṣaḡ yanına uzunluḡuna olsalar delīldür ki kendü ṣabīṣ ölümü olmaya. Eger ṣ ömr hāṭṭınıṣol yanında ise ṣabīṣ ölüm olduḡına dāldir. **Bāb-ı rābiṣ** baş hāṭṭının delāletini bildürür ki ḡuvāy-ı nefṣāniyyeye mutaṣ lliḡdir. Eger Mim Lam

[39a]

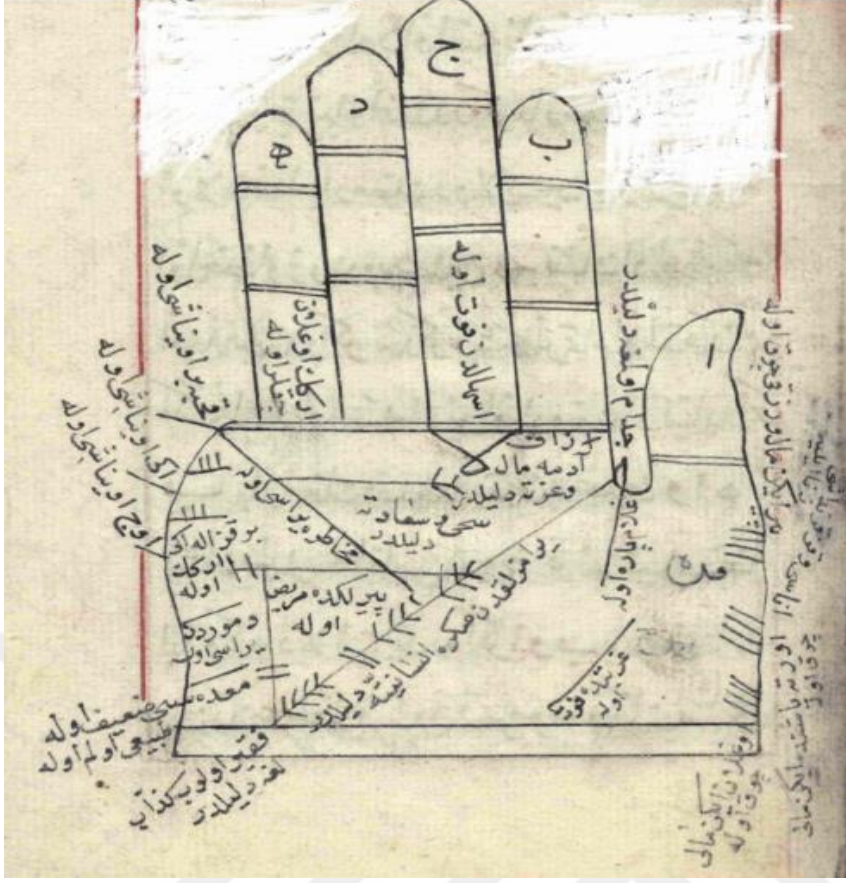
Ḥaṭṭı toğrı olsa zihniñ ve damāğıñ ve mizācuñ hoşluğına dağı eyü ḥalara dāldir. Eger bu ḥaṭ Ğayn Elif Ye Te ḥaṭṭına yağın varsa her nesne eksikligine dāldir. Eger Ğayn Elif Ye Te ḥaṭṭına baş ḥaṭṭı ulaşa yaramaz naşıbe dāldir. Eger bu ḥaṭ uzun olub ve barmağları dibine yağın bite kuvvete ve ‘ömr uzunluğına dāldir. Eger şatı kışşa olsa yaramaz ḥuya dāldir. Eger bu ḥaṭ olđadar kışşa ola ki orta barmağ mukabelesinde dükene ilerü varmaya řati yigitt iken ecel yetişe ḥuřuřa ki orta barmađıñ ortasına doğrı dükene ḥāc gibi ola. Eger bu ḥaṭṭıñ ucundan iki küçük ḥaṭlar yapışmış olsa demürden gövdesinde yara olmağa dāldir. Eger bu ḥaṭ egri olub ve pāre pāre olmuş olsa uđrılıđā ve şağığanlığa dāldir. **Bāb-ı ḥāmis** ademüñ

[39b]

Yıldızı doğduğı řā‘atden bilinmese mizācından ve āḥvālinden ve ferāsetinden ve elleriñ ḥaṭlarından ve iřtiḥā itdüği nesnelerden bilinür. Amma ellerinde bulunanı zıkr idelim evvelki yıldızı zuḥaldür. Elleriniñ niřānı büyükdür. Ve orta barmağda artuğ barmağlar vardur. Ḥuřuřa ki eliñ ortalığından ya‘ni Ğayn Elif Ye Te saṭından bir ucundan geçer. Vav Cim barmağına değin gelür. Ol kim yıldızı müşteridür. Be barmağda çođ ḥaṭlar budağarından bu barmađıñ dibine değin varalar ol kim yıldız miriṭh dür. Baş ve ‘ömr ḥaṭları doğrıdır. Ve renkleri şoyudur. Ol kim yıldızı şemsdür. Ve barmađıñ dibine çođ incerek ḥaṭlar vardur. Olkim yıldızı zühre dür. Zühre yirinde çođ ḥaṭlar vardur. Olkim yıldızı ‘ütaridür. ‘ütarid yirinde çođ ḥaṭlar vardur. Ve olkim yıldızı şamer

[40a]

Eliniñ murabba‘ında buncalayın bulunur ve řāmerm yerinde vafir ḥaṭlar vardur. Ve ol ḥaṭlardan ğayrı mestür olan ‘alāmetleriyle insaniñ kevkepleri ma‘lumdur. Yalñuz el ḥaṭlarıyla bilinmek müta‘addirdür. şübheden ḥāli degüldür. Amma bu bābiñ zıkr olunan nesene ‘ilm-i ṭıbdā ve ‘ilm-i ḥikmetde ve ‘ilm-i aḥkāmda ma‘lumdur. Anıñün bunda zıkr olunmadı taṭvīl-i kelām olur mezkūrleriñ şekilleri budur.

[40b]

Bāb-1 sādīs cüzüyyāt-ı delāletlerin ve bir niçe esrār bildirir ki ehli kıātında meşhūrdur. İmdi bu sırrı bilki kaçan He barmaq uzunluğı Dal barmaq faşlına bitişmez ise haram zādedür. Sebebi budur ki zührenin cimā‘a te‘şiri vardır. He barmaq zühre hükümündedir. Eger ki cimā‘- halalden olsa nākış olur. Bu mes‘ele niçe kerre tecrübe olunmuşdur. Eger barmağın ön faşında olan haţ barmağın dolaysın yüzün gibi dolansa ol haţ üzerinde buncalayın **ه** nişan olursa aşılacaktır. Eger meşkūr şekiller tamam olmağdan az eksük olursa emin olduğına delildir. Eger Be barmağın faşlına yakın buncalayın **وا** nişan var ise anasıyla ve kız qarındaşıyla zinā etdüğüne delālet ider. Eger Elif Vav Be barmağın arasından ‘ömr haţı qaribinde kamer mevzu‘ ı canibe aşığı

[41a]

Qol tarafına bir haţ olursa gulām bāre olduğına delālet ider. Huşuşa ki kızıl olsa Batlanyus hākīm aydur. Eger bu haţ Ğayn Elif Ye Te haţına varsa cemī‘-i ‘ömründe mali olmaya eger evvelinde bu haţ eksük olsa mali ‘ömri evvelinde eksük ola. Amma şoñunda mā-vāfir ola eger şoñunda eksük olursa fi‘l cümle bu haţta göre kıyās oluna ve dađi ‘ilm-i ferāsetle meşhūr delāletler bulmuşlardur ki iki qaşın arasında kıllar bitse

ğulām-bārelige yaħud‘ avretleriyle zinā etdüğüne dāldir. Ğuşūşa ki gövdesi atı kıllı olmaya. Ğazreti bāri ta‘ālīniñ ‘acāyib Ğikmetlerindendür ki bir kiři Ğaram cimā‘a başlasa tizcek ‘alāmetleri zāhir olmağına başlar. Zīrā ki bu nesnelere atı muĞālif alır. Balaynūs Ğekīm aydur. Bunlarıñ gibilere

[41b]

‘ilm-i aħkāmda Ğüküm itmek yodur. Zīra ki yıldızlar mün‘akis olmuşdur. atı‘atler ‘adetlerinden Ğāri‘ olmuşlardur. Eger bilmek dilersen bir kimesneniñ ‘acretleri ve oğlancıkları ne adar olsa gerekdür. Zühre yirinde mersüm olan Ğalardan ma‘lüm olur. Nazar idesin eger He barmağıñ dibinden eliñ şol cānibi tarafından küçürek Ğalar eliñ uzunluğuna iz olsa oluğdan oğlancıklara delālet ider. Eger ol Ğalardan eliñ doğrusına atı toğru olursa erkek oğlancıklara delālet ider. Yirik olursa kıız oğlancıklara delālet ider. Ğalar ‘adedince ‘adedleri olur. Mümkündür ki anğısı ön doğursa bilesin. Dal barmaq tarafından olan Ğa evvel doğar mertebeten doğarlar Ğaların mertebesinden ma‘lumdur. Ve řoñra erkek ve dişi

[42a]

Olanları bilesin ve oğlancıkların anğısı diri olur. Ve anğısı fevt olur. Bilmek dilersen ol Ğalara nazar idesin. Ğatı munaı‘ olan fevt olur. Eger munaı‘ olmaya fevt olmaz. Ve bunların ansiniñ ‘ömri uzun olur. Ve kışa olan ansiniñ olur bilesin. Eger Ğatı uzun ola ‘ömri uzunluğuna ve kışa olan kışalığına dāldir. Eger He barmağıñ dibinden Dal barmağıñ yaşşılığına ne adar Ğa keserse ol adar ‘avret ālā aña göre kıyas idesin. Eger ‘avret Ğaları barmağıñ yaşşılığına doğru olursa kıız oğlan olmağına dāldir. Eger egri olursa dul ‘avret olub ya kıız diyü alduğı kıız ıķmamağına dāldir. Eger birbirinden Ğalar irāğ olsa alacağı ‘avreti oķ zaman řoñra

[42b]

Almağına dāldir. Ğāřıl kelām budur ki Ğalarıñ mesāfesi adar olur. ‘avretler almağıñ zamānı ve müddeti eger ‘avret Ğatı kıızıl olsa akrabasından almağına dāldir. Eger oğlancıklar Ğaları inüb ‘avret Ğalarına ulaşsalar ol ‘avretten ol adar oğlancıklar doğmağına dāldir. Eger oğlancıklar Ğaları inüb ‘avret Ğatına ulaşmaz ise ol erüñ ol ‘avretinden oğlı kıızı olmaya ‘avretiñ Ğatı uzun olsa yaşlu ‘avret olmağına dāldir. Eger ‘avretiñ Ğatı kışa olursa göçi yaşlu olmağına dāldir. ‘avretiñ büyüklüğü ve küçüklüğü Ğatına göre olur. Eger bu zıkr olunan Ğalar ‘avretler elinde ola yuķāru tafşıl üzere

varacakları erleriñ ‘adedlerine ve aḥvāline dāldir. Erlere göre bunlar daḡi kıyāş oluna eger ‘avretiñ zıkr olan

[43a]

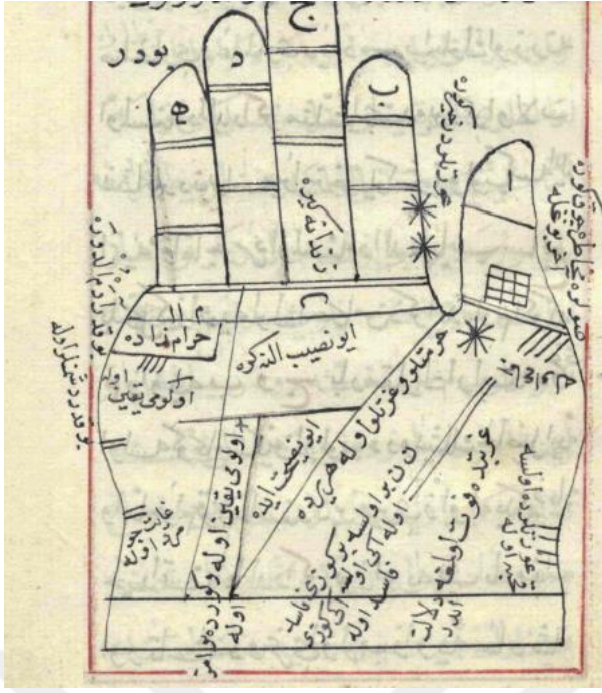
Ḥaṭlarından ġayrı eliñ ṭaşrasından yaña ḡaṭlar olsa ḡaḡbe olmaġa ve oynaşlarınıñ ‘adedlerine dāldir. Eger dilerseñ bilesin ki er ādem ne vaḡt evlenür. Eger erde ‘avret ḡaṭtı He barmaġın dibine ḡatı yaġın olsaoġlanken evlene. Eger daḡi ıraḡ olsa orta yaşında evlene. Daḡi ıraḡ olsa pir iken evlene. Ḥāşıl kelām ḡaṭtıñ ḡarbına ve ba‘dine göre evlene . eger ‘Ayn Elif Ye Te yaġın ‘ömr ḡaṭtıınıñ saġ yanında mevāzi-i ḡaṭ olsa ġurbetde fevt ola. Ve amma mevlūdunde vefāt itmemege dāldir. Eger ‘ömr-i ḡaṭtıınıñ şol yanında ‘ömr-i ḡaṭtıına mevāzī ḡaṭ bulunsa ki Ġayn Elif Ye Te ḡaṭtıına yaġın yerde olsa ṭabī‘i olmasına dāldir. Ve ba‘z ḡükemā ayttılar ki eger Ġayn Elif Ye Te ḡaṭtı yanında eliñ yaşşılıġına dört mevāzī ḡaṭlar olsa ‘ömr-i evvelinde iylikler görüb maldār olmaġa

[43b]

Dāldir. Eger bu ḡaṭlar Gayn Elif Te ḡaṭtıından ıraḡ olsalar ol ḡadar yaşına gire ve mālī çok ola. Eger mezkūr ḡaṭlar Elif barmaġına yaġın olsalar malı ve rizḡı pir iken çok olmaġa dāldir. Eger mezkūr ḡaṭlar Elif barmaġla Ġayn Elif Ye Te ḡaṭtıınıñ ortasında olsa orta yaşında iken malı ve rızḡı çok olmaġa dāldir. Bununñ üzerine ġayrıların daḡi kıyas oluna. Eger ḡamer ḡükm etdüġü yerde aşıġa şekilde mersüm olan nişanlardan birisi bulunsa kendü ‘avretlerin ḡoyub ḡaram ‘avretlere zinā idüb ve yaramaz fikirler etmege dāldir. Eger ‘utarid yirinde aşıġa şekilde mersüm olan nişanlardan birisi bulunsa ağır ḡastalılıklara ve bögrekleriñ yiyline yaḡud öksürük olmaġa dāldir. Eger mirriḡ yirinde aşıġa şekilde mersüm olan nişanlardan

[44a]

birisi bulunsa müteġāyyir ḡaller ve ḡastalılıklara uğramaġa dāldir. Eger şems yerinde aşıġa şekilde mersüm olan nişanlardan birisi bulunursa tiz ḡaḡıġanlıġa dāldir. Ve daḡi her nesnelerde kāmīl olunmasına dāldir. Ve mezkūrleriñ taşviri budur.

[44b]

Eger müşteri yerinde mersüm olan nişanlardan birisi bulunsa çok rızklar kazana. Ve amma teşvîşleri daği çok ola dervîşliği ola. Eger zühre yirinde mersüm olan nişanlardan birisi bulunsa söylemesinde ağır direnür. Amma ehl-i fikr ü cevâbında kâmil olub daği şâlihleri ve ‘âlimleri ziyâde sevib iylik üzerine olmasına dâldir. Eger müşelleş içinde bu zîkr olan nişanlardan bulunsa yaramaz huylu kişi olub kimse ile etmeye. Ve amma cümert olmasına dâldir. **Bâb-ı sâbi‘** bilgil ki zâviyelerin aḥkâmın zîkr idelim. Eger ki Mim zâviye Be Vav Cim barmağların arasına doğru olsa gönli miskin olub dervîşlik ḥâşıl ide. Ve amma ḥaram kazanmasından perhizi az ola bilki ziyâde cehd etmesine dâldir. Eger bu zâviye Be barmağın ortasına doğru olub zâviye-i ḥâdişe

[45a]

Daği olsa zihni zeyrek olub ve sa‘âdete ve devlete irişmege dâldir. Eger Sin Vav Mim Lam ḥaṭlarından zâviye ḥâdiş olsa ya‘ni birbirine doḡunmayalar araları zâhir olsa kendüyi büyük görmege ve esürgemez ve eylük bilmez. Ve kışkancı ve yalanıcı ve ğammâz olub yaramaz olmağa dâldir. Eger zîkr olunan ḥaṭların aralıkları katı yakın olmağa muttasıl gibi olsa amma ḥaḳîkatde muttasıl olmasa muḥâtıraya uğramağa ya demürden yarası olmağa dâldir. Eger bu ḥaṭlar arasında ğayrı ḥaṭ Mim zâviye siniñ dibinden çıkub gerü eğülüb Mim Sin ḥaṭtına doḡunub aşığa bakar ise āġudan yaḥud darbeden helâk olmasına dâldir. Eger zâviyesiniñ üstüne gelen ḥaṭ sağ tarafından arası açılıb gene eğülüb kavuşmağa yakın olub varub Mim zâviyesiniñ altında

[45b]

Ꞑavuŝa delîldir ki etdügi ħarclara piŝman ola eger müşelleş içinde Mim yanında buncalayın nişan olursa ince ‘avretinden mirâŝ degmege dâldir. Eger mezkûr yerde buncaleyin nişan olub kıızıl olursa ay tamam ħasta olmasına dâldir. Eger mezkûr buncalayın nişan olub kıızıl olursa bir ay tamam ħasta olmasına dâldir. Eger Sin Dal He zâviye-i kayime zâhir olub kıızıl ola gönlüñ ve ħarâret-i ğalîzaniñ ve ħavvâllerin ħoŝluğuna dâldir. Eger zâviye-i ħâdde olsa ħarâmi olmağâ dâldir. Eger zâviye-i müteferrice olsa bunuñ ‘aksidir. Eger bu zâviye olmasa âdemiligi ve inŝâniyyeti olmayub müteğayyiru’l ħâl olduğuna dâldir. Eger zâviyede buncaleyin nişan olub ‘avretde olsa ħamli erkek olduğuna dâldir. Eger mezkûr ħâdde ise fitnelige ve eger münferice ise aĥmağ olub insâniyyeti olmaduğuna dâldir.

[46a]

Eger zâviye olmasına mu‘îde ve bâğır za‘îflığına dâldir. Eger mezkûr buncalayin şecere niŝân olsa yatuludur. Eger elüñ murabba‘ında ħâc gibi nesne olursa mütedeyyin ve müteşerri‘ kimesne olub dünyab terkin ihtiyar eyleyüb ħuzûrsuz ŝeyĥ göñüllü kişi olub ‘izzetlü olmasına dâldir. Eger mezkûr ħac egri olub ve ħoŝ niŝanlanmıŝ olsa yatlıluğ gele. Eger müşelleş olsa biriniñ ħaţtı birisiniñ üzerine olsa eyü olmağâ dâldir. Eger üç olursa yatlıdur. Eger dört olursa iyidür. Eger mezkûrda yıldız gibi olursa buncalayın * nişan kıızıl olursa ‘âdil olmağâ dâldir. Eger kıçı dayre gibi olursa ‘ulûmda kâmil olduğuna dâldir. Eger eliñ murabba‘ında müşelleş ki zâviye yi ħâdde olub Mim Lam ħâţtıniñ ortasında vâkı‘ olsa

[46b]

Büyük düşmanları olduğuna dâldir. Eger mezbûrda Cim Vav He aralığı muċâbelesinde ħâric olsa sözler işidüb ve sızılar geçüb ve elemeler görmege dâldir. Eger iki ħaţlar Elif barmağıñ dibinde çıkub ‘ömr ħâţtıni keserlerise uzun uzun sözler işidüb ve çok vilâyetler görüb elemeler çekmege dâldir. Eger kâmer ħükmi yerinde bir yıldız şekli olsa buncalayın * bir nesneden sevinipa feraĥ olmağâ dâldir. Eger kâmer ħükmi yerinde buncaleyin bir nişan olsa ŝâĥib-i ‘izzet ve ŝâĥib-i ħürmet olmağâ dâldir. Eger gerü kâmer ħükmi yerinde ‘ömür ħâţtı yanında buncaleyin şekli ħâdiŝ olsa ‘aĥabince gelicek marazlara dâldir. Eger cimâ‘-ı ħaţtıında bir budak bütüp Cim barmağıñ dibine dek gelse çok nesnelere çalışub ve ziyâde zaĥmetler

[47a]

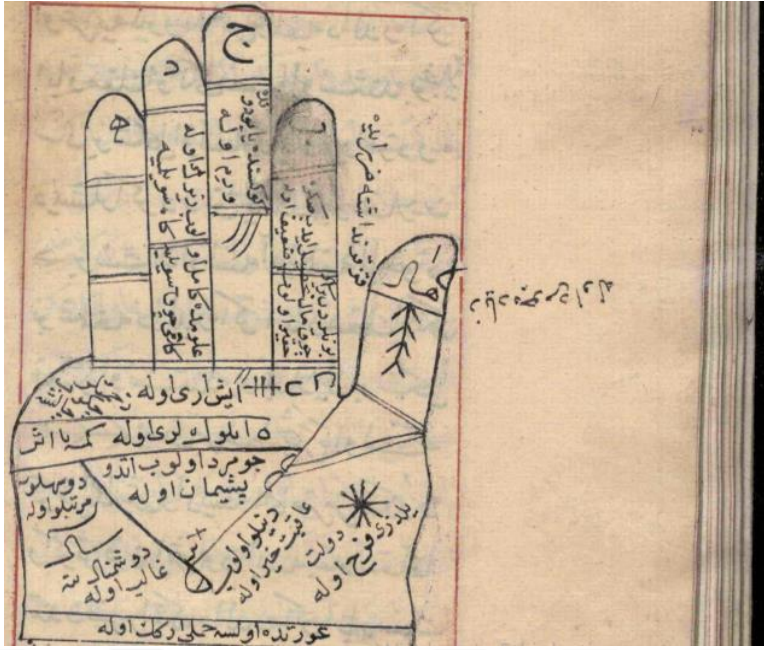
Çekmege dâldir. Eger Cim barmaq dibinden iki kışsacık yoğun ھاılar olsa iş eri olub maşlâhatlar başarmağa dâldir. Eger mezkûr olan ھاılar birbiriyle kesilse emekler çeküb zaہmetler görmege dâldir. Eger Cim barmaqın üçüncü boğumu dibinden üç küçürek ھاılar bitüb aşağasına ineler göğsünde ya bağırsağlarında verem zaہmeti olmağa dâldir. Eger Dal barmaqın dibinden iki doğrı ھاılar bitüb elin uzunluğına gideler ki bu gelmiş ya kesilmiş olmaya. ‘aqlıñ zeyrekligine ve ‘ilm-i daķâyıķa muıala‘a idüb ince fikirler idüb ve envā‘ı ‘ulüm-ı bilmesine dâldir. Bilki vaķt olur ki çok söyler. Ve vaķt olur ki ağzından cevāb alınmaz kişi olduğuna dâldir. Eger mezkûr iki ھاılar kesilmiş olsa mezkûrlarñ hilāfi

[47b]

Olmağa dâldir. Eger ‘uıārid yirinde aşağadan yuķaruya eliñ murabba‘ına varınca bir egri şekil ھاı çıksa yad kimesneler ile dost olmağa dâldir. Eger gerü ‘uıārid bunculeayın bir şekl olsa düşmanları aña ğālib olmağa dâldir. Eger gerü ‘iıārid yerinde küçürek ve ķāriřmiř ھاılar olsa oğlanken řabi‘atlü ve terbiyetlü olmağa dâldir. Eger zıkr olan ھاılar Ğayn Elif Ye Te ھاııına yaķın yerde olsalar bārid ve balęamı mizāc olub řabi‘ati liynet üzerine olmağa dâldir. Eger gerü ‘uıārid yerinde bunculayın bir şekl olsa ilerü varıb eyü mertebelü ve ulu kimesne olmağa dâldir. Elif barmaqıñ evvelki faşlına yaķın yerde bir ھاı yüzüñ gibi tamam barmaqı çevürse boğulmağa yaہud aşılmağa dâldir. Eger mezkûr ھاı mezbûr barmaqı çevürse şularda muہāıraya

[48a]

Uęraya gerü ھاılař olmağa dâldir. Eger Elif barmaqıñ evvelki faşlı üstünde buncaleyin bir şekl olsa ziyāde yaramazdur. Dimişler eger dırnaķ yanında bunculayın bir nişan olsa aşılmağa yaہud boğulmağa dâldir. Eger barmaqıñ evvelki faşlı üstünde bunculayın bir şekl ya‘ni bir ھاı şecere olsa kız ķarındařı varise aña zarar etmeķdür. Ve eger kız ķarındařı yoķ ise yaķın ta‘ālluķātından zarar etmege dâdir. eger Elif barmaqıñ evvelki faşlı üstünde yıldız gibi olsa efrāıla cimā‘ olmasına dâldir.

[48b]

Eger müşteri yerinde doğru haqlar eliñ uzunluğına inerse ne qadar barmađıñ dibine yağın olub qoq olsalar olqadar ziyade malları ve izzetleri ve mertebeleri ve iylikleri olub

[49a]

Şahib-i hayr olmağa daldir. Amma şartı budur ki bu hağı gayrı hağ kesmeye bu hağ bükülmüş olmaya. Eger mezkür hağı gayrı hağ kesmiş yağud bükülmüş olsa mezkürlerin hilafına daldir. Ve başında yağud elinde yara yeri olmağa daldir. Eger bu hağ kıızıl ve büyük ola gelecege delalet ider. Ve eger rengi sarı ve küçürek ola geçmişe delalet ider. Ve ba'zılarda demişler ki eger müşteri yerinde hac gibi yağud müşelleş haqlar bulunsa rengi ve taşviri ma'nidār olsa izzete ve hürmete daldir. Eger müşteri yerinde bunculayın bir hağ-ı şecere gibi bir nişan olsa beyninesi zā'if olub ve hareketli olub daği dirliği zağmetli olmağa daldir. Eger bir doğru ince hağ

[49b]

Eliñ murabba'ında eyü renkli He barmađıñ dibinden varsa eger bu hağ erlerde olsa insaniyyeti olub ba'z hayride amma harāmi kişi olduğına daldir. Eger avretlerde olsa ululuğa yağud eyluge daldir. Eger bu hağ egri ve yoğun olsa erlerde olsa cömerd olub hayrlar ide avretlerde olsa cimā' sevmeye daldir. Eger zühre yerinde haqlar olsa ba'zı küçürek ve ba'zı orta olsa ve egri daği olsalar ol kimesne doğru olmayub mahmillere muhābbet idüb ve haram qabul idüb cimā'a ziyade iştihāsı olmağa daldir.

Eger mezkûr haţlar doğrı olsa ‘izzetle bahta dâldir. He barmaq dibinde zühre yerinde egri kıızıl haţlar olsa yalancı olub uğrı olmağa dâldir. Eger egri ve kıızıl haţlar eliñ murabba‘ında zühre yerinde

[50a]

Geleler. Amma eger barmađıñ dibine varmayalar kollarda ve ellerde yara olmağa dâldir. He barmađıñ dibine ñıf dayre olub ortaya bađa mertebeniñ iylikle muhtelif olduğına dâldir. Amma aşığa bağsa meretebe eksilmeğe dâldir eger mertebesi varise eger yođ ise. Ğayrı mütağayyiru’l hâl olmağa dâldir. Ğayn Elif Ye Te doğrı ve muttaşıl olub rengi dağı ma‘nidâr olub yuğaru tarafa mâil olsa huşuşa ki budaklar doğrı olub egilmiş olmaya devletlülerde olsa mâli daim olub ve ziyâde mâldâr olmağa dâldir. Ve yoğsullarda olsa eyilüğe dâldir. Eger Ğayn Elif Ye Te haţından bir doğrı muttaşıl haţ çıkub Mim Lam hâttına varsa ‘ömri evvelinde dirliği ve ma‘işeti târuz himmetlü olub soñra âhiri hużûr üzerine olub hâyrlar etmesine

[50b]

Dâldir. Eger mezkûr hât orta barmağa vara her ne işe başlaya rast gelüb tâli‘-i sa‘îd ve mübârek olmağa dâldir. Eger mezkûr haţ orta barmağa degmeye ma‘şukâ olduğına dâldir. Eger mezkûr haţ Be barmağa varsa uzak seferlere ve zahmatlü ve meşakkatlü yerlere gitmeğe dâldir. Eger mezkûr haţ He yağud Dal barmağa yağın varsa ğâyet büyük naşîb ve rızq nihâya ye irişmeğe dâldir. Eger mezkûr haţ muttaşıl iyü renkli olub Elif barmađıñ dibine yağud ‘ömr haţtınıñ yanına çıkarsa ğâyetde vağtı laţîf olub rızqlı ve mâldâr olmasın dâldir. Eger Ğayn Elif Ye Te haţtıñ üstünde ‘avretlerde ‘ömr haţtına yađıñ üç ya dört ya dağı ziyâde yıldızlar gibi nesnelere olsa ğammâz ve yaramaz ere varub soñra girü kırtulmağa

[51a]

Dâldr. Eger koluñ ortasından bir haţ çıkarsa Ğayn Elif Ye Te saţhın geđe ‘uţârid hükmi yerinde dura kendüsi dostlarına şadâkât idüb dostları buña şadâkât ve âdemilik etmedüğüne dâldir. Eger mezkûr haţ koluñ dibinden çıkub egri ve aşısız ola. Kól olub kendü ihtiyârında olmaduğına dâldir. Eger cimâ‘-ı hâttınıñ ucunda bunculayın Min bir haţ bite barmađlarıñ taşrasından tarafından yine barmağlarına bađa haşmını öldürdüğüne dâldir. Eger koluñ ortasında bir haţ çıkub gayn Elif Ye Te saţhın geđe bir yerde olmayub çok yerlerde misâfir olub seyyâh olduğına dâldir. Eger mezkûr haţ geçüb

‘ömr-i haṭṭına yaḥud baş ḥaṭṭına dokunsa def’aten vafır rızq eline gire eger mezkūr ḥaṭ ḳāmer ḥükmi yerinde

[51b]

Olsa deniz seferiñ idüb varduğı yerde mütemekkin olub maḳşūdı tamam olmasına dāldir. Eger Ğayn Elif Ye Te üstünde ḥac gibi olsa iyi naşib eline girmege dāldir. Eger Ğayn Elif Ye Te ḥaṭṭından bir ḥaṭ çıkub orta barmağa yakın varsa aniñ ṭabi’ati sevdāyi olub ziyāde cömerd olmasına dāldir. Eger zühre yerinde müşelleş yāḥud murabbā’ olsa ḡāyetde ḥālī iyi olmağa dāldir. Eger ‘uṭarid yerinde yıldız olsa ‘avretinden māl ḥāşıl etmesine dāldir. Eger māl dār ise ya ‘avretiñ akrabasından eger Be Vav Cim barmaqlarınıñ arasından bir ḥaṭ çıkub yay şekli gibi egülüb Be barmağın dibibine varsa başı yarılmasına yaḥud öleceğinedāldir. Eger Be Vav Cim barmaqlarınıñ arasından bir ḥaṭ çıkırsa bunculayin Nun barmağın dibine

[52a]

Varsa maḥbūbasei olduğına dāldir. Eger Cim barmağın dibinden ya’ni mirriḥ ḥükmi yirinden nişf dayre gibi bir ḥaṭ olsa ki yuḳarıya baḳar olsa zindana girmesine dāldir. Eger zühre yerinde mezkūr ḥaṭ gibi olsa uğrı olduğına dāldir. Eger elde kıll az olsa ‘avret ṭabi’atlı olub mutaḡayyiru’l ḥāl olmasına dāldir. Eger ellerde kıll olmasa yaramaz ḥuylara büyüklenmege ve ‘aḳılsızlığa dāldir. Eger kılın kemiyeti ve rengi ve yoğunluğu ve ekşeriligi ve toḡruluğı i’tidāl üzerine olsa iyi ḥuylara dāldir. Ristoṭalis ḥakīm aydur kitāb-ı nefisde demişdir ki dırnakların aḥvālinden ‘aḳlın zeyrekligi ve güdenligi ma’lūm olur. Eger dırnaklar ince ve renklü olsa ve laṭif olsa veyāḥud kıızılraḳ olub uzun olsa ‘aḳlın ve ḥuylarıñ

[52b]

Ḥoşluğına dāldir. Eger dırnaklar ziyāde kışa olsa ademe ḳarışmayub ḥaṭırnāk kimesne olmağa dāldir. Ḥükemādan ba’zıları demişlerdir ki eger dırnak üzerinde ovacık aḳçe āḳçe noḳṭalar olsa olḳadar kim noḳṭalar ola ol deñlü dostları olub ve berekātler bulmağa ve ḥalk ḳatında ḥürmetlü ve ‘izzetlü ola demişler ki olḳadar libāsları ola. Ve demişler ki ol kadar libāsları ola Veyāḥud ḥalkdan olḳadar fayda bulmağa dāldir. Ve bu ḥükümler ādemisine göre ve mertebesine göre ola. Eger dırnak üzerinde ovacık ḳara noḳṭalar olsa nedeñlü ise olḳadar düşmanları olub ve yeñi ziyānları olmağa dāldir. Bilgi eyülükler görmege dāldir. Temmet

8. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Firâset ve kıyâfet ilimlerinden hareketle incelememize konu olan esere ışık tutmak amacıyla çalışmanın ilk bölümünde Kıyafet-nâme ve Firaset-nâme hakkında bilgilere yer verilmiştir.

İnsanlarının fiziki özelliklerinden hareketle karakteristik özellikleri hakkında bilgi edinmeyi amaçlayan firaset-nâme ve onun alt dalı olan kıyafet-nâme, tıbbın benzer konularını araştıran kollarıyla aynı amacı gütmektedir.

İnsanları tiplerine göre ayırma ve bununla birlikte kişilik analizini yapma işlemi MÖ 5. yüzyılda Hipokrat'tan itibaren görülmektedir. Bu işlem ilk olarak toplumun kültürel kabullerinden, ortak düşüncelerinden, inançlarından ve geleneklerinden hareketle yapılırdı. Bu değerlendirmeler neticesi itibariyle günümüz bilim dünyasıyla ters düşmektedir. Bu durum dini olarak kıyafet ilminin falcılıkla karıştırılmasına yol açmış, âlimler ise bu durumdan hareketle ayet ve hadislerle bu ilmi destekleyerek bu ilmin gelişmesine katkıda bulunmuşlardır.

Dinî inanış olarak insanlar dünyaya gelirken en güzel surette ve ahlakla gelirler. Vücudun zahiri ve batini olarak şekillenmesinde, kalıtımın bulunduğu çevrenin, aldığı eğitimin, gıda maddelerinin ve insanın doğarken içerisinde bulunduğu çevrenin etkisi bulunmaktadır. İşte tam bu noktada ilm-i firaset ve ilm-i kıyafet devreye girmektedir. İnsanın bahsedilen nedenlerinden dolayı vücudundaki değişikliklerin ahlakına etkisi noktasında bize ipucu vermektedir.

Bu ilimle yazılan eserlerden hareketle diyebiliriz ki, bu eserlerde bulunan hükümlerin temel hedefi insanın fiziki özelliklerine dikkati celb ederek insanların iyi ve kötü yönlerinin farkına vararak insanın kendini ıslah etmesini sağlamaktır. Böylece insanlar farkına vardıkları kötü durumları tecrübelerinden hareketle köreltebilir ya da durdurabilirler. Kıyafet-nâmelerin tam amacı da budur. İnsanların kötü özelliklerini göstererek umutsuzluğa düşürmek yerine o kötü durumlardan hareketle aksiyon alınmasını sağlamaktır. Bu gün modern tıpta bile bazı durumların olumsuzluklara yol açtığı bilinmektedir. Örneğin; tırnak altında veya çevredeki deride kızarıklık enfeksiyon belirtilerini gösterir. Her kızarıklık olanında enfeksiyon olduğu bilgisini vermez. Sadece hastalık işareti olduğunu gösterir ve buna bağlı olarak uyarır. Bundan hareketle kıyafet-nâmelerin yıllardır insanı tanımak için yazılan eserler olduğu ve nefis muhasebesi gibi bir işlevi olduğu söylenebilir.

Bu ilim hakkına yorum yaparken onu tamamen reddetmek olmadığı gibi bütün hükümlerini de doğru kabul etmek mümkün değildir. Yazıldığı dönemin özelliklerinden hareketle ortaya çıktığı için bu ilmi, kullanıldığı dönemin özelliklerine göre değerlendirmek ve insanları değerlendirirken onları kişiliklerine göre değerlendirmek en doğru yol olacaktır.

Sonuç olarak Ankara-Miili Kütüphane yazma eserler bölümü 06 Mil Yz A 2553 yer numarasında kayıtlı eser hakkında diyebiliriz ki, edebiyat ve dil tarihimiz açısından önemli bir yere sahiptir. İnsanlara bilgi aktarmayı amaç edinen bir özellik taşıyan eser, genel itibarıyla sade bir dille kaleme alınmıştır. Bölüm başlıkları Arapça olarak verilmiş yanından Türkçe karşılıkları yer almıştır. Bazı kelimelerin Arapça ve Türkçe karşılıkları bölümlere göre farklılık göstermektedir. 18. yüzyılda istinsah edildiğini tahmin ettiğimiz Kıyāfet-nāme'deki kimi kelimelerin orta Türkçe döneminde kullanılan karşılıkları verilmiştir.

Bölümlerde hüküm verilirken bazı çelişkilerin göze çarptığı görülmektedir. Örneğin bir mesele hakkında olumlu yargılarda bulunurken yanında olumsuz yargıya da yer verilmiştir. Tüm bu durumlardan hareketle Kıyāfet-nāme'nin edebiyat ve dil tarihimiz açısından önemli bir yere sahiptir.

KAYNAKÇA

- Akdağ, E. (2020). İmam Şâfiî'nin (ö. 204/820) Hayatı ve Bazı Meziyetleri. *Kastamonu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 75-91.
- Alp, Z. (2020). *İmam Şafî Hayatı, Şahsiyeti, Edebî Kişiliği Ve Meâni İlmi Açısından Divânı*.Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü ,İstanbul.
- Bahadır, S. C. (2016). Klasik Türk Edebiyatında Nesir. *Osmanlı Edebi Metinlerini Anlama Klavuzu* (s. 301-337). İstanbul: Kesit Yayınları.
- Banarlı, N. S. (2001). *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi I-II*. İstanbul : MEB Basımevi.
- Bilir, M. İ. (Tarih Yok). İmam Şafî: Hayatı, Eserleri, Hukukçu Kimliği ve Fıkıh Usulü. *Genç Hukukçular Hukuk Okumaları Dergisi*, 216-234.
- Bozkurt, K. (2008). *Kıyâfet İlmi,Türk Edebiyatında Kıyâfetnâmeler Ve Şa'ban-ı Sivrihisâr'nin Kıyâfetnâmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dicle üniveristesi,Diyarbakır.
- Bulut, M. A. (2014). *Elfabe*. İstanbul: Hayat Yayınları.
- Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken Türkçe Sözlük C:4*. İstanbul: Ötüken Yay.
- Çaldak, S. (Sayı:77-78, 2006). Eski Türk Edebiyatında Nesir (Düz Yazı). *Eğitim Dergisi*, 74-90.
- Çavuşoğlu, A. (2004). *Kıyafet-Nameler*. Ankara : Akçağ Yayınları.
- Çelebi, İ. (2001). *İyafe*. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. İstanbul:(Cilt.23,ss.497) Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.İstanbul.
- Çelebioğlu, A. (1979). Kıyafet İlmi ve Akşemsettin-zade Hamdullah Hamdi ile Erzurumlu İbrahim Hakkı'nın Manzum Kıyafet-namleri. *Ankara Üniversitesi Edebiyat Fak. Dergisi Ahmed Caferoğlu Özel Sayısı*, 305.
- Çelebioğlu, A. (1998). Kıyafet İlmi Ve Akşemseddinzade Hamdullah Hamdi ve Erzurumlu İbrahim Hakkı'nın Kıyafetnameleri . *Atatürk Üniveristesi Edebiyat Fak. Dergisi, Ahmet Caferoğlu Özel Sayısı, 11(2) İstanbul* , 305-348.
- Çelebioğlu, A. (1998). *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları* . İstanbul: MEB Yayınları.
- Devellioğlu, F. (1981). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Büyük Lügat*. İstanbul: Türdav Basım-Yayım.
- Doğaner, S. (2004).*Mısır*. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. (C:29 S:553-555). İstanbul : TDV yayınları .

- Dursun, D. (1992). *Berber. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.*(C:5 S:477-47)8. İstanbul : TDV yayınları .
- Duvarcı, A. (1983). *Türkiyede Falcılık Geleneği Ve Bu Konuda İki Eser.* Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.
- Elbir, B. (2017). Yazarı Bilinmeyen Bir Kıyafetnâme Üzerine. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 19, 37-58.
- El-İsfahânî, R. (1985). *ez-Zeri'a ilâ mekârimi's şeri'a.* Kahire : (neşr. Ebü'l-Yezîd el-Acemî).
- es-Sülemi, E. A. (1981). *Tasavvufun Ana İlkeleri Sülemi'nin Risaleleri (çev. Süleyman Ateş).* Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Fidan, G. G. (2012). *Türk Edebiyatında Sinbâd-nâme Çevirileri:Tuhfetü' l Ahyâr ve Kitâb-ı Sinbâd-nâme(İnceleme-Çeviri Yazılı Metin-Tıpkı Basım).* Yayımlanmamış Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi SBE,Kayseri.
- Hadislerle İslam* . (2020). İzmir: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- İz, F. (2014). *Eski Türk Edebiyatında Nesir* . Ankara : Akçağ.
- Kahveci, İ. (2001). *Fahreddin Er-Râzî'nin Mefâtihu'l-Ğayb" Adlı Tefsirinde Ulûmu'l-Kur'ân.*Yayımlanmamış Doktora Tezi .Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,Sakarya.
- KAHYA, E. (1998).*Hipokrat.* TDV İslam Ansiklopedisi. İstanbul : TDV Yayınları,C:18.
- Kaya, B. A., Ozan , Y., Vildan, C., ve Orhan, K. (2018). *Klasik Türk Edebiyatı Temel Bilgiler* . İstanbul: Kesit Yayınları.
- KAYA, M. (1991). *Aristoteles, TDV İslâm Ansiklopedisi, /C:3.* İstanbul : TDV Yayınları .
- KAYA, M. (1991). *TDV İslam Ansiklopedisi "Aristo" maddesi, C:3, 375-378.* İstanbul: TDV Yayınları .
- Kısa, M. (2021). *Kısa Açıklamalı Kur'an-ı Kerim Meali.* Konya: Armağan Kitaplar.
- Konuk, A. A. (1987). *Füsûsü'l-hikem Tercüme Ve Şerhi.* İstanbul: Dergah Yayınları.
- Kubbealtı Akademisi Kültür Ve Sanat Akademisi. (2023, 02 02). *Kubbealtı Lügati.* <http://lugatim.com/s/F%C4%B0R%C3%82SET:1> adresinden alınmıştır
- KUTLUER, İ. (1993). *TDV İslam Ansiklopedisi "CÂLÎNUS" Maddesi* . İstanbul : TDV Yayınları .
- Küçükaşcı, M. S. (1998). *TDİA "Hicaz" maddesi, C:17 S:432-437.* İstanbul : TDV yayınları .
- Mcdonald, D. B. (1988). *"kıyafet" İslam Ansiklopedisi C.4.* İstanbul: MEB Yayınları.

- Mengi, M. (1977). Kıyafetnameler Üzerine . *TDAY-Belleten*, 299-309.
- Mengi, M. (1977). Kıyafetnameler Üzerine . *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten* , 299-309.
- Mengi, M. (2022). *TDV İslâm Ansiklopedisi 'kıyâfetnâme' maddesi C.25, S.512-513.*
Ankara : TDV Yayınları.
- MENGI, M. (c:5,Sayı 10, 2007). Eski Türk Edebiyatında Nesir:Geliflimi ve Kaynakças›. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 43-76.
- Mevlevi, T. (1984). *Edebiyat Lügatı*. İstanbul: Enderun Kitapevi.
- Naci, M. (2009). *Lügat-i Naci*. Ankara: TDK Yayınları.
- Okuyucu, C., Kartal , A., & Köksal, F. (2009). *Klasik Dönem Osmanlı Nesri* . İstanbul : Kriterion Yayınları.
- Öğüt, S. (1995). *Firaset, DİA c.13* . İstanbul: TDV Yayınları.
- Öztuna, Y ve Kutlu , Ş. (1965). *Hayat Büyük Türk Sözlüğü*. İstanbul: Hayat Yay.
- PALA, İ. (2002). *Kıyafet Maddesi, Türk Dili Ve Edebiyatı Ans.* Dergah yay.
- Pala, İ. (2004). *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*. İstanbul : Kapı Yay.
- Sami, Ş. (2019). *Kamus-ı Türki* . Ankara : TDK Yayınları.
- Sarıççek, R. (2012). Mustafa Bin Bâlî Ve İlm-İ Firâset'i. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 7/4, 2725-2754.
- Sarıççek, R. (2014). *Mustafa bin Bâlî, Risâle-i Kiyâset-i Firâset/İlm-i Firâset, Yüzler Hâli Söyler* . İstanbul : Büyüyenay Yayınları.
- Sünbüllü, Y. Z. (2007). Seğir-nâme Ve Segirmek Manaları üzerine Bir İnceleme. *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 32, 53-69.
- Şenödeyici, Ö. (2016). Klasik Türk Edebiyatında Nesir . S. C. Bahadır içinde, *Osmanlı Edebi Metinlerini Anlama Klavuzu* (s. 302). İstanbul: Kesit Yayınları .
- Şimşek, S. (2019). *İslam Kaynaklarına Göre Fizyonomi Ve Eğitim İlişkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Tılfarlıoğlu, M. (2017). *Ali Bin Nakîb Hamza Ve Tuhfetü'l-Letâ'if'i (Metin-İnceleme)*. Yayımlanmamış Doktora Tezi Lisans Tezi, SAÜ, Sakarya.
- Türk, G. (2007). *Anadolu Sahasına Ait Bir Kıyafet-Nâme Örneği Üzerine İnceleme*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adanan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Uğurlu, M. C. (1997). Hipokrat . *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası* 5(2), 67-78.
- Uludağ, S. (1995). *Firâset, DİA*. İstanbul : TDV Yayınları .
- Uludağ, S. (1999). *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Marifet Yayınları.

- Yavuz, Y. Ş. (1995). *Fahredden Er-Râzî*, TDV İslâm Ansiklopedisi,(C:12.ss. 89-95).İstanbul : TDV Yayınları.
- Yerdelen, C. (1988). *Türk Edebiyatında Kıyafetnameler Ve Niğdeli Visali'nin Vesiletü'l-İrfan Adlı Kıyafetnamesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- YILMAZ, A. (2012)Cilt :10 Sayı :1). *Kıyafet İlmiyle Oluşturulan Eserler Ve Bu Eserlerden Seçilmiş Örnekler*. *CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi* , Cilt :10 Sayı :1,129-140.

EKLER

Ek 1. Sözlük

-A-

Ağsān: Ağaç dalları
Āğu: Zehir
Arkuru: Yanlamasına, çapraz, eğri
Aruḳ: Zayıf, güçsüz, çelimsiz
Aşvāt: Avaz
Āvāz: Ses
Āye: El içi

Ābīd: Kulluk eden
Ādāvet: Düşmanlık
Ālāmet: Özellik

-B-

Bahādır: Yiğit, kahraman, cesur
Bahāyim: Dört ayaklı hayvanlar
Balgami kişi: Zeki, hareketli kişi
BaĀid: Uzak
Batī: Ağırılık, yavaş hareket etmek
Behādır: Kahraman
Belercin: Ahmak
Berk : Sağlam, kuvvetli
Bil: bel
Bīni: Burun
Bucak: Köşe
Buḫl: Pintilik, Cimrilik
Būlent: Yüksek
Būt-: Bitmek

-C-

Cānib : Yan, taraf, yön, cihet
Cebāh: Alınlar
Cehl: Cahil

Cemī^ç : Tolu
Cerāḫat: Yaralamak
Cima^ç : Cinsellik
Cūde-i tab^ç : Eli açık kişilik
Cüzām: İnsan vücudundaki lekeler,
çıbanlar, yaralar

-D-

Dā^ç : Hastalık
Darb-ı Meşel: Ata sözü
Değirmi: Yuvarlak
Dihk: Gülmek

-E-

Eczā: Cüzler, parçalar
Efvāh: Ağızlar
Egni: Endam, boy post
Ekşeri: Çoğunluk
Emīn: Güvenilir
Emrāz: Hastalıklar
Enīn: inilti ses
EnĀm: İnsanlardan başka yaratılmış
olanlar
Enūf: Burunlar
Erkān:
Eşk-i revan: Göz yaşının akıp yol
olması
Evsāf-ı zemīme: Kötü huylar
Evezāḫ: Çok açık
Eznān: Kulaklar

-F-

Faşl: Bölüm
Fesehāt: Kelimlerin düzgün ifadesi
Fettān: Fitne ve fesat çıkarıcı
Fevt: Ölü
Fezāhāt: Rezillik, edepsizlik
Firak: Ayrılık
Fürce: Açmak

-G-

Ġalebe: Üstün, galip
Ġalīz: Kaba, çirkin, nezket ve terbiye dışı
Ġāmmāz: Söz taşıyan, laf yetiştiren,
Ġarībe: İşıtilmemiş, görülmemiş, hayret edilen şey
Gendum-gūn: Buğday rengi
Ġūlzet-i tabī' : Kaba kişilik
Ġīn: Geniş
Giryē: Ağlamak
Gulām: Delikanlı, genç, oğlan
Ġunne: Sesin genizden gelmesi
Ġussa: Gam, keder, sıkıntı
Güdenlik: Kısalık, azlık
Güdenlūg: Çobanlık

-H-

Ġabāset: Kötülük, alçaklık
Ġabīs: Kötü, soysuz
Ġaliku'l damga: Yaratıcının mührü
Ġamākat: Ahmaklık
Ġamīs: Beş
Ġariş: Bir şeyi elde etmek için aşırı istekli, hırslı
Ġāşıl: Meydana gelme
Ġaşīn: Sert
Ġavācib: Kaşlar

Ġıffet : Hafiflik, hoppalık, düşüncesizlik
Ġicāb: Utanma
Ġıffet: Unutkanlık
Ġilāf: Aykırı
Ġimār: Eşek
Ġimmet: Yardım, ihsan
Ġīn: Zaman, vakit
Ġub: Güzel
Ġurde: Ufak, küçük
Ġuṭūt: Çizgiler

-I-

Irāk: Uzak

-İ-

İbtida: Başlama
İhtimām: Dikkat etmek, göstermek
İkdām: Öne geçmek, işi ele almak, bir şeyi elde etmek için çabalamak
İ' tidāl: Adaletli
İşsi: Sahip
İstincā: Büyük abdesti yapmak
İştihā: Arzu, istek

-K-

Ġabz: Tutulma
Ġalāş: Kaba saba adam
Ġamer: Ay
Ġāmet: Boy
Ġarīb: Yaklaşmak, yakın olmak, e-yakın
Ġasāvet: Üzüntü, gam, keder
Ġaşīr: Kısa
Ġavi' : Güçlü
Ġavvāl: Çok konuşan, laf altında kalmayan, şarkı okuyan kimse
Ġayķı: Bir tarafa meyilli olan.
Kemiyyet: Mikdar

Keşīru't Tayş: aklında eksikliği olan
Keslān: Tembel, yurgun, bitkin
Kesret-i ekl: Yiyecek eksikliği
Kevākib: Yıldızlar
Kıllet: az
Kıllet-i 'aql: Akıl eksikliği
Kimām: Hayvan ağızlığı, burunduruk
Kizb: Yalan

-L-

Lāġār: Cılız, etsiz, uyuşuk kimse
Lehv: Faydasız iş, oyun ve eğlence
Liyinet: Yumuşaklık, mülayemet,
Lu' b: Oyun

-M-

Maġrib: Güneşin battığı ülkeler
Maġlut: karıştırmak
Maġmil: Binek hayvanlarının üzerine
konulan oturulacak şey, sepet
Maġūt: Bilinen, adı geçen
Māl: Mal, mülk
Manşiba: Makam ve mevkiye
düşkünlük
Ma' düm: Var olmayan mevcut olmaya
Ma' ide: Yemek, Üzerine yemek
konulan sofraya
Maraz: Hastalık, sıkıntı
Maşlahat: İyi olan ve iyilik getiren, iş
husus mesele
Mecnūn: Deli, divane
Mekr: Hile
Memdūh: Övülen, methedilmiş
Me' āş: Yaşamak
Merġūb: İstenilen, rağbet edilen
Mersūm: Resmedilen
Mestūr: Gizlenmiş, gizli

Metbu': Tabi olmak, uymak
Mevār: Varılacak, ulaşılabilecek yer
Mevāzīn: Ölçü ve tartı aletleri
Mey: Şarap
Mezbūr: Yukarıda adı geçen, sözü
edilmiş, zikredilen
Mezkūr: Zikredilen
Mirrih: Gezegen adı
Miskīn: Gönül eri
Mūcib: Sebep olan, vesile, icap
Mudĥık: Güldürücü
Muĥannes: Alçak, kalleş, korkak
Muĥātara: Tehlikeli durum
Muĥkem: Güçlü, dayanıklı,
Muĥāddem: Önde olan, ilerde bulunan
Munĥabız: Büzülmüş, daralmış
Munĥād: Boyun eğen, itaat eden
Munĥalib: Dönmek, başka şekle girmek
Munĥati': Kesilmiş, kesik olan
Mu' ide: Geri dödürülen, tekrar edilen
Mu' tedil: Düzgün, orta
Muti': Boyun eğen, itaat eden
Muṭābık: Uygun gelmek, rast gelmek
Mübāşeret: Bir işi bizzat yapmak
Mūdevver: Yuvarlak, devredilmiş
Mūnferic: Arası açık, iki kenarı
birbirinden uzak
Mūrekkeb: Toplamak, birleştirmek
Mūşāvī: Eşit, denk
Mūstedīrū'ş şekl: Daire şeklinde olan,
yuvarlak
Mūşābih: Benzeyen
Mūteġayyir: Değişen
Mūte' addid : Çok sayıda
Mūte' allik: İlgili

-N-

Nākıs: Eksik
Nās: Hüküm
Nazar: Bakmak
Neclīn: Oğullar
Nışf: Yarım
Nişān: İşaret, belirti, iz

-O-

Od: Ateş

-P-

Parakende: Parça parça
Perhiz: Yiyecek ve içecekte belirli süre
kısıltma
Pīrūze: Mavi renkli, değerli taş

8.1 -R-

Rabi' a: Dört
Racül: Adam
Rāğıb: Dileme, düşkün olmak, istemek
Rīş-hand: Bıyık altından gülmek, alay
etmek
Ruṭūbet: Mal çokluğu

-S-

Sābi' : Yedi
Sādis: Altı
Sālīş: Üç
Saḥ: Bir şeyin dış yüzü, görünen tarafı
Sebūluğ: Güzel olma
Sefāt: Aşırı derecede zevk ve sefaya
düşkün olmak
Seḥāvet: Cömertlik, El açıklığı
Şekīl: Zayıf
Selim: Doğru
Semūz: Etli, Şişman
Server: Başkan, reis, ileri gelen
Sevāhīl: Sahil, kıyıları

Seyyāre: Gezen

Şikāl: Ağır olmak

Sofa: Gönül şenliği, rahat huzur

Söbi: Yumurta şeklinde olan, oval,
yuvarlak

Sūrūr: sevinç

Süst: Gevşek, zayıf, güçsüz

Süvelmek: Sivrilme

-Ş-

Şādilik: Sevinçli

Şāzlık: Ayrılık

Şece'āt: Cesur, yürekli olmak

Şecere: soy ağacı, soy kütüğü

Şeci': Cesur, yürekli

Şedīd: Şiddetli

Şehlā: Koyu mavi ya da elâ göz

Şems: Güneş

Şerm: Utanma

Şerrīr: Kötülük yapmak

Şetāret: Sevinç, neşe

Şirret: Kötülük yapmak, kötülük

Şomluk: Uğursuzluk

Şu'le: Alev, ışık, parıltı

Şürb: İçme, İçilme

-T-

Tafsīl: Ayırmak, ayrıntılı açıklamak

Taḥrīk: Kımıldatmak

Tali' : Doğmak

Tama' : Aç gözlülük

Tehevür: Kızmak, öfkelenmek,
köpürmek

Tekebbür : Büyüklenme, kibirlenme

Te' aşşuğ: Çok sevmek

Teşvīş: Karıştırma, karmakarışık etme

Toğyir : Değiştirme, başka şekle sokma

Turş-rüy: Ekşi yüzlülük

Tüş: Bir şeyin karşısı

Tomaliç: Patlak göz

-U-

Utarid: Güneşe en yakın olan gezegen

Uyün: Gözler

Uğruluk:Hırsızlık

-V-

Vāfir: Çok

Vakar: Ağırbaşlılık

Vaḫh: Hayasız

Vaşi' : Geniş

Vech: Yüz

-Y-

Yād: Yabancı

Yaşşı: Yayvan, düz

Yatlu: Kötü, şom,adi

Yeyniceklik: Hafif meşreplik

Yirik: Yırtık, yarık

Yubūset: Kuruluk

Yufḫa: Yumuşak

Yumru: Yuvarlak ve şişkin, vücuttaki şişkinlik

-Z-

Zaḫid: Dindar

Zanān: Kadınlar

Za' ferān:Safransarıısı

Zāviye : Açık

Zāviye-i ḫadd: Dar açı

Zāviye-i kaime : Dik açı

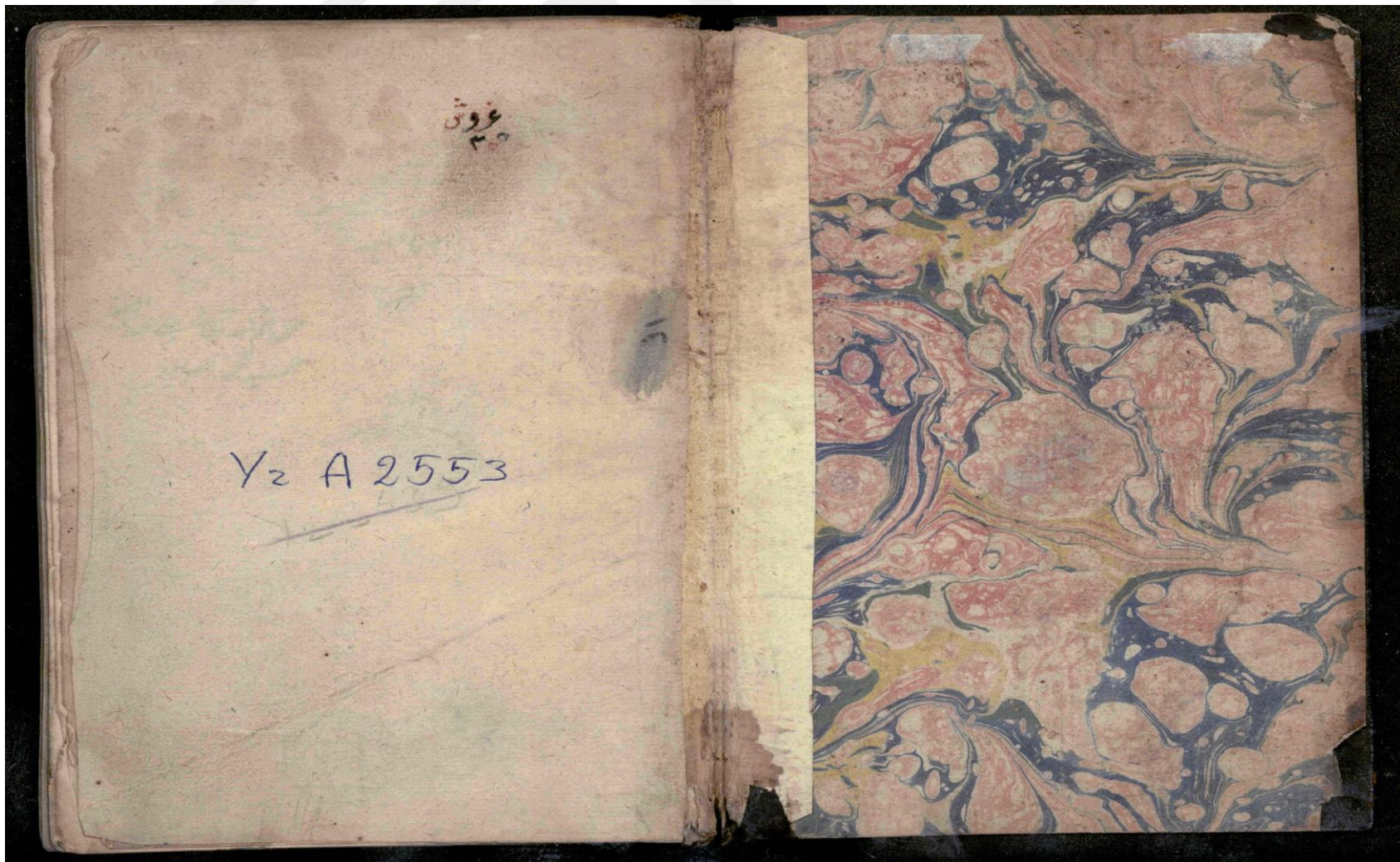
Zāviye-i münferic: Geniş açı

Zelīl: Hor görülen

Zühre: Utârit'ten sonra güneşe en yakın gezegen

Ek 2. Kıyâfet-Nâmenin Orijinal Metni
(Ankara-Miili Kütüphane yazma eserler bölümü 06 Mil Yz A 2553)

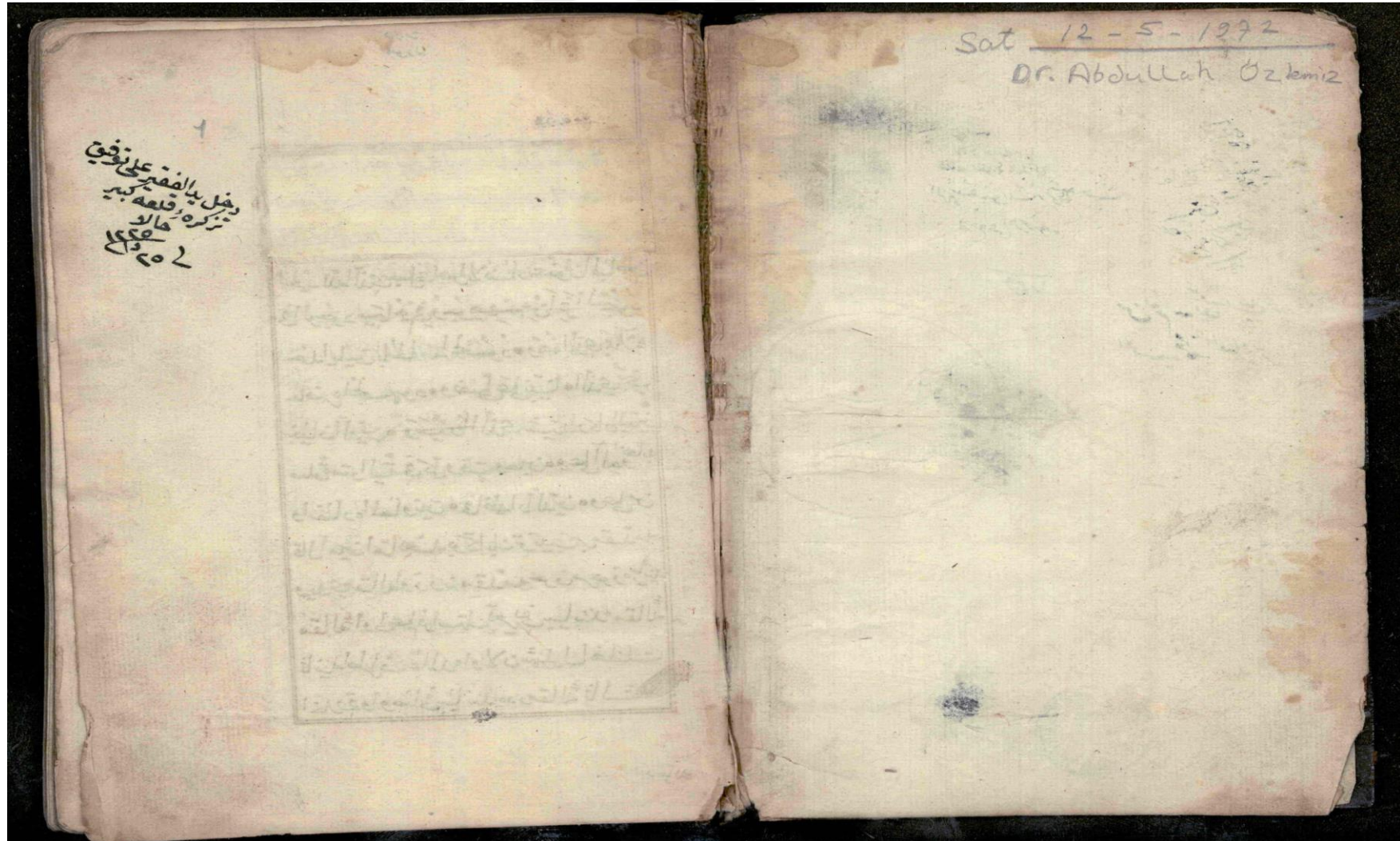

قياسنامه

قياسنامه
از طرف
مجلس شورای عالی
العلمی
اربعین
تفصیلاً
از طرف
مجلس شورای عالی
العلمی
اربعین
تفصیلاً
من نعم الله تعالى على عبده
السيد محمد العبادي

۷۵۵۵۵ A ۷

1
رضل يد المصطفى على نفي
تذكره قلعه كبر
قال
٢٥٢

Sat 12-5-1972
Dr. Abdullah Özlemiz

الحمد لله الذي جعل ظاهر الانسان عتوان الياطين
 في الوجود سيما هم في وجودهم من اثر السجود
 حمدا يليق بالخامد المحمود وهو الذي بملايه
 حاضره المحمود ونصلي على نبينا الذي يحي
 ببيان الدين وسيدنا الذي شيد ركان اليقين
 صلوة متواليته في كل وقت وحين وعلى آل واصحابه
 وانصاره المعاونين في اظهار الدين وعلى من
 قال آمين **اما بعد** بو كتابك ترتيب بر مقدمه
 ويدي مقال او زرنه مقدمه حرف مرهوزه بيانته
مقاله اولي علم فراستك تعريف بيانته **مقاله**
 ثانيه اطراف عالمده اولان شهر لوك اهلنك
 اخلاقي واصنافي بيانته در **مقاله** ثالثه

رجالده

رجالك اخلاقي واصنافي بيانته در **مقاله**
 رابعه مزاجه ويدنه متعلق كلمات جامعه
 بيانته در **مقاله** خامسه انسانك يا شنده
 اولان اعضاء جزوي بيانته در **مقاله**
 سادسه انسانك الدين غيري اعضاستك علامتلك
 بيانته در **اما بعد** سايعه الده اولان امارات و
 خطوط بيانتن در **اما مقدمه** حرف مرهوزه ^{بيانته}
 ايدي بلكل كه علامتلك وحكايتك هر رسته بر حاكم
 منسوب اولمشده انلك هر رسته استك اسمنه حروف
 تبيدن بر حرفه اشارت اولمشده تامعاوم ولاك
 هر رسته حاكم كوك مذهبى وزرنه دره وكه منسوب
حرف الطاء ارسطويه اشارت در الف اقليمه
 اشارت در الصاد متصوريه اشارت در الميم امامه
 اشارت در السين ايلاد وسه اشارت در العين
 شافعيه اشارت در الهاء جماعته اشارت در **مقاله**

اولاً علم فراستك تعريفى بيا تنده دره فراست لغته
 زيرك لكه ديورلو **مضغ** فراست زيرك ان دره حال
اما اصطلاحه هي عبارة عن الاستدلال بالاحوال
 الظاهرة على الاخلاق الباطنة يعنى اخلاق باطنة
 احوال ظاهره ايله استدلال ايمكدرن عبارتد **راک سوال**
 اولورسه كه احوال ظاهره اخلاق باطنه بجه دليلد
جواب ايدور كه نفسد رياراجدور يا مزاج نفسك
 آتقور هر قنصول ولورسه فعالده مزاج علت اولور
 ظاهره و باطنك احوالنه ايله اولسه ظاهره و باطن
 اكي معلولدر مزاجه بر معلول حاصل اولدوغي وقتن
 بر معلوله دخاستدلال فقيته مسلمه دندر والظا
 عنوان الباطن شاهددر كه صورة ظاهره دن سيرة
 باطنة استدلال طريقه رستدر انبيا و اوليا معرفتدر
اما علم قيات و علم ريات و علم سياقت كليسى بر علم
 فراسته مشابه دره بلكه اندن قسمدر اولكسى معرفت

بشر

بشر ايجوندور ايجنسى معرفة ما ايجوندور او ايجنسى
 معرفة اثر ايجوندور **اما** قيات لغته اثاره ديورلو
 آنى بلون كيشنه قيات ديورلو جمع قاة كلور يا بيع
 باعه كلدو كى كى اصطلاحه هي صناعة يستدل بها
 على معرفة الانسان يعنى بر علمد كه بوتكل انسانك
 معرفته استدلال اولورده بو ك قيات بشر ديوراند
 او توريكه بو قيات اهل ناسك بشره لوبنه وسايل عصا
 هياة ظاهره نظر ايلور بو احوال ايله اخلاق باطنة سخن
 استدلال ايدور و حصول نسبة ده استدلال صريح
 صحيحدر زير ابحاث طبيه ده مشيتدر اولاديله
 والدين ما بينتد حصوله شايسته لايدور ازا اولور
 او مورد ظاهره دن اولور آفهر كسه اذراك ايدرا اولور
 امور خفيه اولور كه اذراك اتمر الاقوة باصرة
 و حافظت تمام كمال استدر اذراك ايدور **اما الرتابة**
 هي عبارة عن معرفة الزايف الماء المتسحق في الارض

بعضی مردمه جیسو فیلسوفی بلکدن عیار تدره بوقتک
صاحبی ترا یک رایحه نام آمل صوبیک یقین لعین و
ایرا فلغین ادرک ایدر **واما السیاقه** فی عیارة عن
تتبع الشایف آثار الاقدام والاحفاف والحوافی فی
الطرف القابله یعنی سیاق آیتدایزلرن وادکله
ایزلرن وطر بقلا یزلرن طرف قایلده یعنی شویزده
ایق شکله متشکل اولما غه قابل اوله تتبع ایدر
بلکد عیار تدره ناس بوقتک اهل لیله فایده لودلو
یوفی ادرک ایتمز الاتق باصره ده وخالیه ده وحا
تمام کمال اوزرنه اوله **مقاله ثانیه** اطراف عالمه
اولان شهر لک اهلنک اخلاق و اوصافی بیاتند
طنس دیدر که جمیع شهر لک اهلنک اخلاقی و
طبایعی بر برینه مخالفدر هیچ بر شهر بولماز که
اهلنک اخلاقی و طبایعی اخر شهر لک اخلاقه
و طبایعه مخالف و معایر اولیه **اول** اهل مضر

مصر

۹

مضر اهلنده عقلمت چوق دره و اما فهم و ادرک
و غیرت و بخل آزدن و دون همت و ریش خندا و لور
دل لیله و بر لر لر لرن اولینا و کور کلرینی حکایت
ایدیخیلدره ضرر فایده فکر ایتمسوزن در **حقیقتنه**
مطلع اولتمسوزن **ابخی** اهل بریزد دعا قلو انا
و فصیح لردن **اما** غلظت و حرص و بخل و کذب
و مالی سوب زیاده و خفصر ایتمک نهایت مرتبه شانیز
لا رمدن مکر و حیلله آزدن و نسا لر نیک محبتی
و لطفی غالبدره **ابخی** اهل شام دره عقلمت و کبر
و متراج و لطیفه زیاده دره و اما و فآ آزدن و کرم
و سخا چقدره اما بیزند ایتمزلر یا لنگر خیره مطیع
و منقاددره اما طا هر لر لجا کا مخالفدره **ورد بخجی**
اهل حجاز دره او بیق و لطیفه ایلمک و شوق و عشق
و فساد و طمع و فضاحت و ادرک و اقدام و کرم
و وفا چقدره و دشمنی ستمک شهر قی غالبدره **ارکک**

میل و محبتت که زیاده دره و کلامی تیز فهم آید بچفظ
آید ز لریشنجی اهل روم دره تکبرک و شهرت و بخل
و وفا و شوق و شجاعت و ماله و منصبیه میل
و محبت و کثرت اکل و شرب و غلظت طبع شانتر
لازمدر اما فرماز و اذرا کار عیالیه خوند
نسا اینک شوق غالبدر البخی اهل عراقدر مکر
و بخل و خدعه و کبر و عظمت و وریش خند و بی وفایق
چوندر عقل و ذکا و ادراک و بریشی تیز فهم ایلمک
ذاندینه لازمدر و دشتی سنک شوق و میل غالبدر
بدبخی اهل هنددر عقلت و شجاعت و خیانت و
ظاهر کذب و او غورلق و وقار و صبر سوزلق و شوق
زیاده دره و قله اکل و شرب و عشق و عشقت مستقل
امرعا اختیار ایلمک شاندرینه لازمدر حکایت اولند
اهل هنددر بری برچارینه عاشق اولوب جارینه
بونک شهرند کجوب براخر شهر کدوب کوندری سیله

چقوب

چقوب بوقاج منزل کنده حین و داغده کزیه و ذایلق
ایلمدی بونک برکوزندن اشکی روان اولوب اقدی
اما برکوزندن هیچ یا ش کلمدی بنوم شود کومک فراقی
کونده اغلامک دیواول کوزنی سکسان درت سیل یوا
هیچ اجمد و بوریاچی آنک حقتده نظم آدی **رباعی**
بکت عین غداة البین د معاه و اخری بالکاء یخکت علینا
فعاقت البی یخکت علینا بان غمضتها یوم القتینا
سکرنجی اهل چندر مکر و حسد و نفاق و خیانت
وی و فالیق چوندر اما عقل و ذکا و ادراک زیاده دره
و صناعت جزویده ماهر و کاملردن و هر امر و احکام
شاندرینه لازمدر و قور قفلق و ینیی چکک نهایت
مرتبه در **طقوزنجی** اهل یندر عقلت و قور قفلق
وامر اطاعت و صدق و سلامت چوندر وضعف
وامانت و شوق و غریبه محبت زیاده دره **اوننجی** اهل
حیثدر دیداره و فادان و آمین اولور اما ماملری

وادراك وذكاء و فهم و زياده در امامت كبر بود
مقاله ثالثه در خالک اخلاق و اوصاف بياننده در
الرجل المتجار اهل مكر و حيله لى مرچلك علامه مستند
 اتفاق ايدب ديد لوك كوز لوي كوك يا پيروز و كنده
 اوله يا خود سياه يا كوك يا صار و نقطه لاوله يا
 كوپو كوزينه مشايد اوله بولنى او رشق اولمقد حقت
 بيكنه نظر اولند قد بولوك بروه جمع اولمش كوكوك
 و قولق لري غايتن كوچك كو كوريت اولوب بينسى رى
 الجى و اكي جانلري كويونزين لري در ايجو كوش اوله
 و ساجى مي نرنگند اوله بويونى غايتد قصه اولوب
 او كوكي بوغون اوله و يوزينك رنكي يا قتي قوه يا شيل
 يا صار و يا قان مي نرنگند اوله يا الجى نرنگند اوله
 يا صار و سياهه مائل يا قزل اوله بياضه مائل آلف
 بوشرچ اولمق شرطيله نايوزي لاغرا اولوب ترش روي
 اوله و آوازي بلند اولوب شديد و مختار جي بعيند

وادراك و ذكاء و فهم و زياده در امامت كبر بود
 علمي غايتله قصير در حقي يد لوكه غايت چوق پيشاني
 قوق سيل كيشارون **برنجي** اهل توبه در لهو و لعب و بخل
 و خيانت و شوق و نيكي چكلك و برامزيت زياده در
 و غيرت آرد و نشانلردن هنج مخالفت بو قدر هرته
 اولور مطيع و منقاد لرد **اون ايجي** اهل سوا حلدرد
 امين و وفاداره و ذكي اولور لوما غيرت لري و شهوت لري
 غايتله آزه و اكله لري بين و حفظ لري غايتد كنج اولوز
 و صورت لري لاغر و ضعيف اولور لراون **اون ايجي** اهل نرنگند
 بخل و برامز اكلق و غلظت طبع تمام مرتب در هر امرك
 حصولند سعي و اهتمام و فصاحت و حفظ زياده در
 اما عقل لري ناقص در **اون درنجي** اهل مشرق در عقل
 و ذكاء و كبر و بخل و تدبير و تصرف و سياست
 زياده در اما همت لري عال و تيز لكدن حماقتد نك
 اولور **اون بشيخي** خلق يوتاندن علم و حاكم و عقل

و ادراك

اوله يا آوازنده غتته واپين اوله يا ضعيف
و ثقيل اوله يا بوغاز تدع كسك كسك چقه وار
قتبي كزي اولوينا و موزلري يا شبي سورچي اوله و قوللر
وياز مقارې غايتن قصه اولوب ايه لري كوچك و بزر
نقلري يا صحا اوله و بلندن اشاعسي و اولوقلري
ايجه ولاغز اوله و اياقلري كوچك اوله يا خود ايقار
يازمقلري بنيشن ارتوق اوله بركسك بو اوصافك
كليسي نيا كزي بولسه سن انجا مكار و حسود و اهل
خدعه و پرامنيتلور و حاكم ايله **الرجل الزاني** زنا
اهلي اولان رجلك اوصافنده اتفاق ايديب ديديلر
كوزلري شهاده اوله يا آن اولوب برق او ريح اوله
ويلد يا يحي اوله يا سرمه لشمش كي اوله يا غايتده
كوچك اوله يا يوك اولوب كويكلري ديتكر يوقته
اوله يا ضعيف اولوب يا شبي قيمي اوله و باشينك
دريسي نقيض اولوب بريده جمع اوليش اوله و يوزي

صاف

صاف قزبل يا بيضا صفايل قزبل اوله و آوازي ضعيف
اولوب غتسي واپين اوله و نقشي عالي اوله و قوت
يوك اولوب قلعوق اوله و كوكسي ووز و بصي اوله
و چقور و يوزمري و ليكه و قوللار يوقته اولوب
ايه لري بوغون و يازمقلري و زون اوله و بلندن
اشعاسي و اولوقلري لاغز اولوب اوزون اوله
و انجكلري كزي اولوب سكر لري چوق اوله همر
كسك كه بو اماراتك كليسي اوله يا اكثر ي اوله
اول كسكته زاني دريا نسايه محبت و تكاحه رغب
و جماع طالب و قوي و عاليه رديو حاكم اولته
الرجل الضعيف القلب قلبه ضعيف و كد و ذليل
اولان رجلك صفاتده اتفاق ايدوب ديديلر كيا شبي
كوچك و بويي ايجه و اوزون و سست اولوب بوشوق
اوله يعنى حاكم سست اولوب طري طوزميه كاه بر
طرف ميل ايد كاه بو طرفه و يوزينك ركي سيلاه

و نیا کندم کون یا ضافی بیاض یا قله می رکنده یا ایلی
رکنده اوله آوازی و کلا و ضعیفا اوله اما حد تله
سویلیه یا آوازی و زون اوله و یا ضایحی یومشوق
اوله و قره کوچیک و یومشوق اوله و او یوقلری قصه
اوله و تخیف و ایقاری کوچک و لطیف و طر نقلری
یومشوق و ضعیفا اوله و ایقاری تک یا ش بر مقلریله
یا تلر نه اولان یا ز مقلری بشمش اوله یا ایقاری تک
باز مقلری پیشدن ارتوق اوله هر کسند بو اما
ذاتک اکثری بولنسه اول کسنتک نفسی لیل ^{قلی}
ضعیف و قورقق اوله **الرجل الفیلسون** نفسی
تفیس و مزاجی معتدل و فزهی و تدبیری کوزل
کسنه تک علامتلرندن اتفاق ایدوب دیندیلر
قاشی طغری و اورته بویلو اوله و سایر اعضا
جزویه سبب اعتدال اوزر نه اولوب کد و بنیه سنه
مواقی اوله نه غایت اقل و نه غایت اوق اوله

وقتی

وقتی نه غایتده چوق و نه غایتده آزه نه غایتده سیاه
و نه قریل اوله بلکه وسط اوله و کوزلری شهار
اولوب هر طوبتی چوق اوله اما آغی اولیه و نظرد
دایما صحت و سرور اخلند نه غایتده بیوک و نه
غایت کوچک نه زیاد چپوره و نه یومری اوله و قیاء
نه غایتده اقل و نه غایتده اوق و بیاض نه زیاد
چوق و نه زیاد آزه و حرکتی نه غایتده سریع و نه
بطی اوله و حرکتی زماننده اشاعیه و یوقار و
زیاده منقلی و لوب آغی چوق کورنیه بلکه بو کور
اولان اوضاقده اوسط و احسن اولوب برآق اوله
و یوزینک رنکی بیاض اوله قرینله مایل یا کندم کون
اوله و یوزندن منابت و سرور و قارا اخلند دایما
تیسیم اوزرینه اوله وضعی و مقداری معتدل اوله
نه غایتده دکومی و نه غایتده سوی اوله و اغزی
نه غایتده بیوک و نه غایتده کوچک اوله و دود و قله

نه غایتند یوقه و نه غلیظ اوله • و دیشلری زیاده
اری و نه اوق اوله • و نه زیاد صیق و نه زیاد سیرک
بلکه وسط اوله • فاشلری و زون اولوب قولقلری
جانبدری اینجه و یوکسک و قولقلری معتدل و لطیف
اولوب کوچک اوله • و دل لطیف اولوب حرکتی سریع اوله
و صفتی دگر می یاربع شکل اولوب ابتدا آخر مسی
عارضیتندن اوله • و یا شنی غایتند بیوک و نه کوچک
اوله • بلکه وسط اولوب بیوک لکه مایل اوله • و در
اوله • و بو بیخ غایتند او زون و نه غایتند قصه
اوله • بلکه وسط اولوب یوعون اولیه • و اکسکون
و کوسکی کینک و اللری لطیف اولوب با مقنکر او زون
اوله • و ارا را چاق و دیر تقاریق اوله • و قریله مایل اوله
هر کسک که یوعامتدک اکثری بولشه • اول کسک
نفسی نفیس و عقل و تدبیری کوز و ذوق بالک
و طبعی لطیف و مزاج معتدل در **الرجل خیر الدین**

قلبی

قلبی سلیم و تقسط امین غایب و زاهد اولان کسک
اما زاتک اتفاق ایدوب درید کوه یا بشی بولک و
اولوب اکی طریقلرنه یخو زلوا اوله • و اللی تلو و دگر
اوله • و قولقلری یک طوره یا تمیه • و یوزجا تلو
اولوب ششمش اوله • اما علت ششمش اولیه کوز
رطوبت اولوب نظرندن سرور و صفا اخلده • و یوز
زکی بریاض اوله قریله مایل یا کدم کون اوله • یا سیاه
اوله قریله مایل اوله • و حیا و خجائی غالب اوله • قرف
و کوسک طشره اولیه • نه غایتند لاخر و نه غایتند
سموز اوله • بلکه وسط و آوازی اینجه و الجیح
و یازمقلری لطیف اولوب او زون اوله • بزکسته
بو اما ذاتک کلیمتی یا اکثری بولشه اول کسک
خیرت و صلاحته و دینت و اسلامته و قلبتک
کشدن و کز دن سلامتتده حکم اولنه **الرجل**
الشیخ شیخ و قوی و مقدم و بهادر اولان

کستک صفاتند. اتفاق ایدوب دیدیلرکه قلی غایتند.
اړی وقوی وحشین اوله. وقامتخ طریحا ولوب بیخزنی
یصحا اوله. وکوکلری قتماری اوله. انخلری یول اوله
اقتی غایتن قبی و نه غایتند یومشق اوله. یلکه ^{سط}
اولوب معتدل اوله. والذخ وزاولوب چقور اولمیه
اماطن لری چوق اوله. تاشدری غایتند. وزوت
اوله. ویوزینک رنکی قول یا باحق یا کدم کون اوله
قریله مایل اوله. کوسکند. واموزند قلی چوق
اوله. وبالد رینک ایچ یوزند اقی چوق اولوب یا شاخه
صدرا قمش اوله. واتند. ودریستند. یوست ^{زاید}
اوله. هرکسند که بوصفاتک کلیسی یا اکثری
بولنسه اول کسه قوی وثابت النفس شیخ در
الرجل الجبار مص قلبی ضعیف وکند و قورقق
ویواش اولان کسینک اماراتند. دیروک قلی بوشق
وقامتی اکثری. ویوزینک رنکی صار اوله. یا اقی

اول

اوله صار ویه مایل وکوز لری ضعیف اولوب
نظر ند ضعیف اخلته. وبالد رینک ایچ یوزند
اقتی از اولوب یوقر ویه چکلمش اوله. والدری و
ایقلر لطیف وخیف و ضعیف اوله. یوکسند
که بوعلا متلرک کلیسی یا اکثری بولنسه اول
قورقق اوله. والله اعلم **الرجل النوح** مص بی حیا
ونی اذراک اولان کسینک اوصافند. دیدیلرکه
کوز لری پیروزه. رنکند. اولوب قیا قلر قالد و
کند و غایتند اجوق وبلر جن اولوب و حرکتی سریع
اوله. ویوزی دکری یا اویخ طرف اولوب رنکی
صافی قول یا باصنه مایل قول اوله. وبوی قصه
اولوب یا زاجق اوکند اکثری اوله. و حرکتی سریع
وقتی چوق. وکلا حی قتی اوله. واککند. ویکاغند.
قلی از اوله. یوکسند که بوا اوصافک کلیسی یا
اکثری بولنسه اول کسه بی حیا **الرجل**

الغليظ الطبع مص. طبع غليظ وكند وخبثت
اولان رجلك او صافند ديد يلكه رنگي غايته ^{ياض}
اوله نياكدم كون اوله ويوزي غايته دكومي اولو
يكافلري تك وقوللا رينك ويوزي تك وبقلي رينك
اتي جوق اوله والته دكي دكومي اوله وصقاله وقرخي
غايته بيوك اولوب اللرينك يارمقله قصه اوله
وانجكلري اوزون اوله بركسته ده كه بو اوصافك
كليسي نيا اكثر ي بولنسه اول كسنتك طبعي غليظ
وخشين در **الرجل المربص** سن. حريص وطبع كار
اولان رجلك امارانته ديد لوكه قوللا ري قصه
اوله اوزاميه ويوزينك رنگي كولر كنده اولوب
قولقاري بيوك اوله وباشنك بينسي رجا بلق
اولوب اكي جانلري كه طولو كلريه رايخو ويه كوش
اوله ويورني صاغ جانينه بزمقدار اكلش اوله
بركسته ده كه بو اماراتك كليسي اوله نيا اكثر ي

بولنسه

بولنسه اول كسه هر زمانه حيرص وطبع سيبيله
يلا دامندن قورتلر **الرجل الكسدن** سن. كاهل
وتقبيل ادمك علامته اتفاق ايدوب ديد لوكه
كوزلري بيوك ويلا رايخي اوله ياخو دكي كوزينه
مشابه اولوب كوك ويوك اولوب واخي دكي
جوق اوله والته بيوك ويوزي اتلوا اوله كنده
بو اماراتك كليسي اوله اول كسنتك كاهل واخي دز
الرجل القليل العقل وكثير الطيش سن.
عقلي از وينتي جكله جوق كسنتك اوصافند
ديد لوكه باشي كوچك وقولقاري بيوك ودكومي اولو
اكسه جانينه چكلش اوله اكي ويوزي اوزون
وطش لري اشكاره اوله ويوزينك رنگي قريبل
اولوب بوزينك اوجي نيجه اوزون اوله بدخ
استي اولوب قامت اوزون اوله وحركتي سريع اولو
واوموزلري نيجه اوله بركسته ده بوصفتك

کلیسجیا اکثری اولسه . عقلی آزه . و خفق و غضبو
 چوق اوله **الرجل القلیل الفهم** طس . منبری
 وادراکی از اولان کسستک اما را ننده دید لکه ارقه
 وقار ننده قلی چوق اوله . و کوزیکو ک اولوب اغی غی
 چوق اوله . کچی کوزینه کیشا بهی اوله . رنکی صافی
 و بیاض اوله . یا ایچی رنکند اوله . یا کدم کون اوله .
 سیاهه ملیل و بورق نیک اوچی بیوک و کند و بیوک
 و طولو و یوغون و قلا قلی اوله . و آوازی نیجه و ایقلرم
 اتلو و حرکتی کچ اوله . بر کسده کیر بوا مارات بولند
 اول کسده چادراک و بی تمیز در **مقاله رابعه**
 مزاجه و بدنه متعلق کلمات جامعیه بیاننده دزن
مص دید لکه آدمک رنکی بیاض اولق یا قلا یی
 رنکند اولق . یا ایچی رنکند اولق . مزاجک صوفلغه
 دالدره صافی قزل یا بیاضه ملیل قزل یا کدم کون
 اولق مزاجک حرارتسه دالدره . بیاض رنک کینجه

وضایف -

وضایف قزل رنکه قار شمش اوله مزاجک اعتدالتسه
 دالدره **اکر** قزلق ارتوق و بیاضلق از اولورسه قانک
 غلیبه دالدره قزلق آکسک اولورسه . قانک قلتسه
 دالدره **اکر** قزلق هیچ اولیوب ایچی رنکند اولورسه
 قانک و اودک قلتسه و بلغک غلیبه سنه دالدره **اکر**
 بیاض یا یشیل رنکه مخلوط اولورسه حرارتی از
 و سودایه غایتده ملیل مزاجدر **اکر** بیاضه ملیل
 صار و اولورسه خسته لقت قانقش آمدن یا
 بوزندن چوق قانقشدر یا قانک غایتده قلتسه
 دالدره **اکر** صار و یا یشیل یا کل رنکی قار شمش
 اول بولرک غایت شولوسدر مزاج بختندن بکوردن
 و طلالغندن مرض و زحمت خالی اولور . اول اصل
 کسینک صحتی از اولور **المسن** بدنی ایتی اولق
 مزاجک حرارتسه دالدره . و بدن صوق اولق مزاجک
 رطوبتسه دالدره . و بدن قتی اولق مزاجک پوسته

اولند بيلر عدالت او زرينه اوله **علامه البدن**
انبار حراري غالب اولان گيستنك علامته اولدور
يوسوق غايته تيز اوله ويدن اسلي وله وخفيف
اوله و طمير لري اشكار اولوب حرکاتي تيز اوله
وايقوسجا ز اوله و قلی غایتند قورجق اولوب چوق
اوله ولوفی کدم کون و کدوسبی مهور و تيز اوله
علامه البدن البارد برودت او زرينه اولان
بدنك علامته اولدور که بدني صوق و شوق ضعیف
اولوب جماعی آن اوله و ايقوسچوق اوله و **الطبا**
بدن حاره ده ذکر اولانله مخالف اوله **علامه**
البدن الرطب رطوبتی غالب اولان بدنك علامته
اولدور که اتی و سکلری غایتند یومشوق و سست
و گوشك اوله کمکلری و اشکلری و طمیر لری کز لو
انتده و درلستند قوچه و استحکام اولدور و خندت
او توری زرحمته و بلايه و مشقته دویوق بیخور

اوله

اوله و خلق خوری غایتند برامز اوله **علامه**
البدن اليابس یوسوقی غالب اولان بدنك علامته
اولدور که کوده غایتند قوی خفیف اولوب قوی چوق
اوله و درسوخ خی قالك و محکم اوله و کمکلری
و اشکلری اشکاره اولوب قلی چوق اوله و زرحمته
و مشقته صبر ایديجی اوله **علامه البدن الحار**
الیا بس حرارتله یوسوق جمع اولان بدنك علامته
اولدور که قلی غایتند سیاه و کدو اروق و درسی
و خشین و سکلری قوی و محکم و کمکلری و اشکلری
اشکاره و بدنی اسلی و ايقوسجا ز و بنصی و حرکاتی
و شجاعتی و اقتدای چوق و تيز اوله **علامه البدن**
الرطب برودت و رطوبت جمع اولان بدنك
علامته اولدور که کوده اسلی و قلی اوزون و طمیر لری
طار و کمکلرینك اشکلری کز لو یا غی و اویقوسچی
و کاهللكی و سستلک چوق و حرکاتی کج **امتا بدن**

یازده و خازر طبعی و اکیسی مرکب در مفرغ اتلک که
انلوك هجر نريك مستقل علامتی کوا و لمشدر
انلورن مرکب اولانلورده انلور قیاسی بله معلولم ولدش
بناء دکوا و لمدی **مقاله خامسه** انسانک باشنده
جوارحی و اعضاء جزوییه دلالت اند و کسسته نك
مفرقتند در که هر عضو ک کیفیت بنصفتده دلیلد
و هر جز عضو بر فضلله مبین قلمشدر **فصل الزوین**
یعنی باشلر بنائنده **دژطس** بیوک باش اما افراطله
بیوک اولسه همت عالیه و کوزل فهمه و انقیاده
دلیلد اما مزاجنک عقلتی غالب اولور افراطله
بیوک باش ایله لکه واضطرلرید لیلدر **کوچک** باش
خفته یعنی مناجینک یعنی چکلکده و باشنک **کوچک**
لکی مقدار نجه عقلنک کسکلکده **دالدر** یعنی
باش نرقد **کوچک** اولور اولقدر عقل خکسوک
اولور **ن** ایدر **کوچک** باش **توره** دلیلد **مکوگه**

بویتنه مناسب اوله **دخ** رطوبت چو قلغنه و شکل
کوزل لکنه دلیلد **مص** یاد رسی منقبض اولوب بر
یره جمع اولوب قلت خیایه دلیلد **ام الرأس** یعنی بیخ
بیوی چقور اولوب جر صه دلیلد **ع** **توره** و ناسه
مخالفتده **دالدر** بویوز بیوزی چقور اولوب خیانتده
دالدر باش سوچی اولوب بر امتیته و خیانتده **دالدر**
باشنک اکسید فیما بیچقور اولوب اکسیده بر سوری کک
اولوب عقله و حدی طبعه و خیر **دالدر** اما معتدل
و مدوح اولان باشنک اما راتی حکمانک اتفاقیله وضع
و مقدار بی معتدل اولوب بیوک لکه مایندق و کندر
بنیه سسته مناسب اولوب مستدیر بالشکل اوله
و آلتی اوز زنده کی چایندده بله برز یا رقی مقدار بی
قل تمامش بیرو اولوب کی چایندده ایچر و یه کیرمش اوله
و آلتی کسند از ایچ بیوک اوله و اکسید بر سور
کوک اوله اکسیده چقور اولوب ماق شرطیله بومش

باش عقله و قهقهه و فکر صحیفه و صلاح اعماله و صلاح
دوشه و زیاده حفظه و برنستنه تیز اخلقه و تیز
آگهغه دالدر **فضل الشمور** یعنی باش قللری و
یوز قللری بیاننده در **مص** قتی و ایری و قصه سناج
حرصه و برا مزخلفه و تور ققلغه دالدر **ن**
سوزده عاجز اولغه د لیلدر **طنس صیق** و اوزون
صلاح غلظتته و برا مزاخلقه د لیلدر **هنایم** قلبیه
مشایه اولدوغند او تور ییو مشوق صلاح تور ققلغه
و مکنه و کین طوقمه و حسد د لیلدر **مه** قتل
سناج صفتلرک اعتداله دالدر **مص** سیاه قیل
منفعت سومکه د لیلدر افراطله قزل قیل حرصه
و برا مزاخلقهغه دالدر **مص** یا تیبی جوران قیل
دو کویلی خی وله د لوکله و احمق لغه و قرشقلغه
دالدر **طع** شجاعته دالدر و آموزلرد چوق اولق
اخلق اسکلکته دالدر قیل کوز رکنده اوله زیاده

تور

تور دالدر و خیر آزلغنه دالدر قرننده قیل چوق
اولق شوقه دالدر بونینده قیل چوق اولق قوته
و شدت حراته و کیزه دالدر ارسلا نه مشایه اولد
او تور یی و کویلی چوق اولق یها در لغه و عقله
دالدر **ع** ارقاده و اولوقد قیل چوق اولق شوقه
دالدر تکیه مشایه اولدوغندن او تور یی **ه** اتفاق
ایدوب دیدلر که قللرک ممد و کج اولعقله و خیر
وجوده طبعه د لیل او لان اولدو که چوق اولد
آزلقد و اوزونلقد و قصه لقد یوغونلقد
و اینجه لکه و سسط اولاندر **فضل الحیاة**
یعنی لیلر بیاننده در یصتی کیک الین که عروق
واغضان اولیه جتک و خصومت سومکه و دور ^{شیر}
اولغه دالدر کویلیک الین نادانلغه و خسته ^{دالدر}
بیوک الین کاهل لغه دالدر الین یولی اولق
لافا و رب او کومکه وجوده طبعه دالدر الین

قصیر یا عالی اولی شجاعت و ادبیر لکه دیندر
خ آیین طلوا اولی تمور. دالدر مص طغر لوی چوق
اولان آیین خراته و اقدامه دالدر. آیین بورشقی
باشد بورسته اینجه غصیه و غصیه دالدر **دع**
آیین بورشقی قولاقدن قولاعده و ارجه زیرک لکه
دالدر. اورته آیین اعتداله دالدر **فصل الحوا**
یعنی قاشلر بیا نندن در قاشک قلی چوق اولی غصیه
دکلاهی رده و قاسید اولغه دالدر **نص** اوزون قاش
قولی طرفنه چکایش اوله کیز و لاف اوریا و کومک
خصوصا که بورتدن جائی شایخه مایل اولی قو
لقدن جائی قوی و قویه مایل اوله **ن** کمر قاش
شوقه و لیلقلغه دالدر. چاتوق قاشی لفته و محبت
واویون و تماشاسو مکه دالدر. آجوق و اینجه قاش
کشاده و خندان و شادمان اولغه دالدر. قاشک
بوردن جائی اینجه اولی خصوصته و فتنه قولای

اولغه دالدر **دع** اتفاق ایدب دیند لکه قاشلرک
مد و سخی اول طبع یلیلله. و وصف جمیلله دیندر
که و منعی کوزل اولوب هر حقیق و سطا اوله. و هم بوزند
جائی یوکسک اوله **فصل فی العیون** یعنی کوزل
بیاتنده در **مص** یلدر ایچ بیوک کوز کاهل لکه و
ضیایه و محبت دیندر. چقور کوز خیاشته دالدر
مینون کوزینه مشابه اولدوغندن او توری کوچک
و کولک و ترییح و یلدر ایچ کوز جیلله و بیخیالغه
و عورتلر محبت دالدر. کوچک و چقور کوز مکره
و حسن دالدر. کوچک و طومالیج کوزینج کوزینه
مشابه اوله. جاهل لغه و عورتلر مایل اولغه
دیندر **مص** کوز کتین تیز حرکت ایتک و حدق
نظریله نظر ایتک مکره و جیلله و خیالته و اغور
لغه دالدر. و کیچ کیچ حرکت ایتک و ایچوب بومقی
مکره و فکره و غصیه دالدر. قتی قره کوز قور

د لیلدر زبیرا قریب مادہ سوداویہ دندر تور قفلغا
دلالت ایدر **ص** تورکی قزل کوز شرتونیا ریجی و
بناذیر لغه و اقلامه و غصیه و جوق جماعه الدر
کوک کوز صارویہ مایل اوله رعقران کوجوق یا
صفتله الدر زبیرا که کوک لک کاهل لغه دا الدر
ضار و لیوق خوفه دلالت ایدر بواکیستک اجتماعه
غایتی بر امر صفتله حاصل اولور کوز بیکنیک
چورینک نقطه لرافلق اولوشدته الدر اکوکور
اولوب طرف نقطه لراولسه نعوذ یا الله من شره
غایتی اهل شر اولغه دا الدر کوز که صغیر کوزینه
مشایر اولوب صغیر کی باقی حماقته دا الدر قرا کوز
الون رنگه مشایر اوله فی الجملة فتا نلغه و قان
د کوب اولدور بجهیلکه لیلدر قتی قزل کوز آخر
دیرنجی و یوقرو قیغه باقی اوله صغیر کوزی
کی نادانلغه و کیزه و زنانه و غفلته دا الدر **ش**

اوغله

اوغله بجهیل کی باقی کوز صاحبی تک قوح شادلیق
وکولک اولوق شطیله عمری اورون و روحی
قوی و فرح اوله و بیاض صحیح و جوق اولغه دا الدر
عربیه العین الدی بیضیه نظرها نظر الصبیان فی نظرها
وقوع الروح و کثرة الفرخ هی دلیل العرطوبه بترخ
عوزتور کوزینه مشایر اولوب دخی نلرکی باقی کوز
مختت اولغه و کیزه و اوکو نمکه د لیلدر کچی کوز
مشایر اولان کوز غایت جمله د لیلدر بیوک
طومالیج کوز احمق اولوب بعض مروتیه و آدمیلفه
دا الدر اطراف جوق اولان بیوک کوز بر امر صفتله
دا الدر **مصط** بر کوز که یلدر ایجی اوله و دیر ایجی
اوله شره دا در اکوکو چک اولور سه شره زیاده
اولور اکوکوز بیوک اولور سه شره آرزو اما حماقت
زیاده اولور **مصط** بیروزه کیغی یاده بیستیل
کوز شره و حیانتته دا در تیز تیز اولوب

يومن كوز شعله سبي ويلدرا مسبح في اده اولق
شريطله باخود سز مه بچكك ييري سز مه لشمش
كوسياه اولق شريطله دلوكه دالدر م كوك
كوزكه اغه مايل اوله قور ققلغه دالدر زيرايما
لق بلتمك غلبلتمه دالدر بلغم خوقه موجدن
ن او ذرتكنه مشايل اولان كوزي خيالعه دالدر
كلتي كوزينه مشايل اولدوغندن او تور عصارويله
يشيل اولداسنده متوسط اولان كوز قور ققلغه
دالدر نور عيوق اولوب برق اوران كوز شوقه
دالدر كوچك كوزكه كوز بجليون طوقند رغن اوله
خلق الدامغه ويرا من صفته دالدر شاشوكوز
اونكوكه دلالت ايدر بزكوز كوز اولق شوملغه
دالدر عريته هذا مكتوب في التوريه نشع
خصاله موجود في شعة رجال الميث في الاشم
واللياجه في الاحول والشوم في الاعور والحاقه

في التسمين والكياسة في الكوسج والشطارة
في الاحدب والنظافة في القصر والغفلة
في الطويل والتكبر في الاعرج وشول كوزكه
شرم وحيان محلندن غيري محله بيره بقراولسه
جميع اوصاف ذميمة انه موجود دره ديتراسيك
كاذب اوليه سن زيرايجه او لشمدر اكر ييره
ياقن كمستك برا من فعل ايشلد كچه ترك ايت
ديوا اعضا ستن بو داسك ترك اتمكه قابليت يوقد
قوه كوزكه اكن قبح قره اوليه عقله وزيرك
دالدر شمهلا كوز كوزلوك اوسدر صاحبن
انعامندن واحسانندن غيري نسته ظاهر وضاد
اولتر كذ وحالت قوبحق بلكل كه اعضاء جزويه
هر عضو اخلاق حميده به وزميه دلالت
ايدر ولكن الذن غيري اعضاد نيز له كوز
زياده دلالت ايدر اما لك دلالت جمله سندن

زیاده در انشاء الله تفصیل اولی و کوزک او
دلالتندن بوزک دلالتی زیاده اولدوغت
اوج وجه بیان ایشلردن وجه اول بودر کمالا
خوبلغه و نقصان چرکینلکه دلالت ایدر شک
یوقدر که محل حسن و قبح بوزن قلان اعضانک
حسنه و قبحه زیاده التفات اتمرز وجه ثانی
بودر که اشانک اولو کوزل عقل و فهم و فکر در
و حفظ در بونلرک معدن دماغ در زیر باش
خواسک و فکرک صومعه سیدر بپس بوزک
دلالتی بوقایه قویدر بوجوه دن معلوم ولدی
بوزک دلالتی الدن غیر اعضان او جه و افضل
فصل لادنان لغت قولقار بنده در هـ
افراطله بیوک قولق کیشته مناسب اولایقندن
خارج اوله حماقت و کذب و پرامر فهم و پرامر
هتته دالر **سط** قولق بیوک اولوب قایلین

اولق

اولق حرمت و همت از لغته دلیلدن قولق کویک
اولق فهمه و شرع و بی و قالغه دالر **سطن**
بیوک و بوقفه قولق جهله و زنا یه دالر
خصوصا که دلوکنده قیلن تیبی اوله اکلمش
و یا تمش ضعیف قولق غفلته و کاهل لغته و کذب
دلالت ایدر دکرچی قولق یا شه یا پشمش اوله
زیاده بیتی چک لکه و خصوصه دالر **ن قلی**
قولق اوزون عمر و جهله دالر **محمدر** اوزون
اولد و می بیوسنی غایب اولدوغندن او توریدر
قیلن تمکه دخی سبت اولدر جهل نماز قولاغنه
مشایله اولدوغندن او توریدر **نظم**
الشعر فی الاذن شعر بطول العمر
• و الجهل الذی لیس بزول فی العمر
• فطول العمر لا یتبایه علی التراج
• و لزوم الجهل لشیبه بالحقما راجح حاج

آیتدیکه قولقلارك مرغون اولدرکه وضعی کوزل
اولوب یا شک مقدار تمنا سینه اولوب بیوک لکه و
کوچک لکه یوققه لقه و قالین لقه و یا پشمک
سطا اولوب یومشقلر کوچک اوله **فصل الانوف**
یعنی بورونلر بیاندی در مص یوغون وطولو
بورون عقل و فهم آن لفته و کلماته عاجز اولغه
دالدر بورون اوزون و اوچی اینجه اولق اجمقله
و شیر لکه و بیجکلکه دالدر د لوکلری کیک
بورون حد دن زیاد مرعته و غضبه دالدر و
د لوکلری طار بورون انسانیت چوقلغه دالدر
ن بورون یا کبی اولق شیاعته و حیلیه و تیز لکه
دالدر اگر ی بورون خلق براملفته دالدر **ع**
قصه بورون اوغورلغه دالدر بورنک سکری
آلتله برابر اولسه مکره و شرع دالدر اوچی اینجه
کند و نیای کی بورون سوزده قوی اولغه و شیاعته

وخصو

وخصومتته و ناسه احتیاجه دالدر بورون اوستی
یصتی اولق عهد ستر لکه و قد شلغه و حسن خلق
آن لفته دالدر بورونک یوقر سیاحتیه و قناتلر
طاشر بورون جزو یجه کمال اولوب اون اولقدر
او کونکه و لافه دالدر دیدی که بورونلرک
محبوبی و مطبوعی بود کراولان اوصافک اوسط
اولوب صلاحیتک وجهته و یونیتته مناسیه اوله
فصل الانواء یعنی اغزلر بیاندی در مص
کیک اغز شیاعته و فهمه دالدر ن کوچک اغز
زیرک لکه و فراستلو و حیلله کانا اولغه و یوکسوز
لکه و غایتا ختر از امتک لکه دالدر اورته اغز
صلاح و متدین و متشرع اولوب انسانیتتی زیاده
اولغه دالدر مص قالین دودقا احمق لفته
و طبیعت یوغونلغه دالدر یوققه دودق
فهمه و طبیعت لطافتته دالدر مص دودق

دنگسوز اولوق خسته لغه ویرا مزخویه و اما شرف
دالدر قزله و دوق طتلوغه و ایو لکه دالدرع اغز
ایچرو اولوب دود قلمسا و عا اولوب طشره سولک
یا خورده و دوق لک ایکسویله ایچروسته کچیک
اولوق شیاعته دالدرع ب یوقار و دوق اشاخ
دودق او زرنه چقق فهمه و اذرا که دالدر
آلت دودق او ست دودق او زرنه چقق حسد
و کین دو تمغه و قلبک قسنا و تنه ویرا مز فهمه
دالدر مص ضعیف و خورده دیش که آرا بی حق
اوله ضعیف یدنه و عمر آزلغته دینلدر خورده
و صیق دیش بیل بخیلغه و قوی جیلغه و نسیان
چوقلغنه دینلدر اری و او زون دیش شر
و قستیله دینلدر مختلف دیش قور ققلغه
و آدم انجید بچا و لغه دالدر او رته دیش
آراسی چوق اوله کچیک سولیکه و خیره دلالت

ایدر

ایدر آگری دیش مکره و حیللیه دالدر **فصل**
الوجه یوز لر بیاننده **درس** اتلویوز کا هل لکه
و جا هل لغه دالدر بیجا قنرا ثلوا اولوق طبیعت
یوغو نلغته دالدر **رس** یوز آروق و ضعیف اولوق
فهمه و همته و هر امرک حصولنده اهتمام ایتمکه
و حرسنه دالدر قق کیزی یوز حماقته و جمله
دالدر **اکرا** تلوا اولوب دگری او لورسه زیاده بر آ
لغه دالدر **عطر** یوز بیوک اولوب یا ش کوچک
اولوق شوقه دینلدر و بیبج کلکه ویرا مز نیتیه
دالدر زیاده او زون یوز جهله و بیبج کلک
دالدر یوز مثلث اولوق جراته و شرته دینلدر
و او زون یا ش و کوز لکوچک اولوق طولو کلر
و طمر لر شیشیش اولوق حماقته و جمله و حیا
لغه دالدر زیاده کوچک یوز بیبج کلکه و
خورلغه و دلو لکه دالدر طمر لر و طولو کلر

ششم زیاده غضبه د لیلدر مص قاقغن
یوز لولک غضبه دالدر. شخوش یوز لولک
ضقه دالدر. اوتانور یوز لولک حیایه الدر
عکین یوز لولک ملول و محزون اولغه د لیلدر
قورقور یوز لولک تقوایه د لیلدر. برکسک
که یوزی دکری اولوب رنگی غایتده ضافی آق
اوله. یاقره یاغز اولوب یکاقلری تلو اوله.
اول کسه جاهل و احمق و خلقی و فهمی نایم
کسته در فصل فی بیان الاضواء یعنی
آواز لوبیا تنده در مص یوغون آواز کد بولند
اوله شیاعته دالدر. لیلق آواز که یوغون
اوله عقل جو قلغنه دالدر. بر آواز که اینجه
اولوب کلامی تیز تیز سونیلک جمله و اوچک
وینچیک لکه و تکیر لکه و تیز فهمه دالدر.
یوجه آواز له تیز سونیلک ایومکه ویرا نخرویه

وغضبه

وغضبه دالدر. آواز یوغون اولوب کلناته
عاجز اولوب خجله و طبیعت یوغون لغنه دالدر
غنه و این اولان آواز حسده دالدر. اینجه
کوزل آواز حماقته و بینچیک لکه و عققل
اکسکلکه دالدر. تفتیل آواز قوتنه غمت
ایدویمک و اینجک سونمکه دالدر فصل فی بیان
الصوت یعنی کولک بیاندده در مص جوق
کولک فهم آواز لغنه و جمله و غصه سز لکه
و مخالفته. و کسک ایشنه راضی و لمانه
د لیلدر. آز کولک عقل و فکر و فهم جو قلغنه
و غم و غضبه دالدر. قتی قهرهایله کولک
جیاسز لکه دالدر. وهم سفاهته برکسته
کولدوکی وقت او کسوزمک غارض اولسه
اول کسه بی حیاد در. برکسه کولدوکی وقت
اوزر نه نقیب غالی اولسه اولمچنودر.

وچاهلدر مص بزکسه کولدوکی وقتده الی
بوینته اؤرسه اول کسنتک عقلی السوک و
اخلاقی بددرن کولک وقتند یوز قوزمقی عقله
و حیایه دالدر کولک وقتند نعره اورب
چاغرمق حماقته و غفلته دالدر **فصل**
فی بیان الاقناس یعنی نفسلر بیاتنده در مص
اؤزون نفس برامز هتته دالدر بوجه و عالی
نفس برامز فعللر کرایدوب دخی وجود کتورمه
دالدر ضعیف نفس عقل و دکا آذ اولغه دالدر
اؤرته نفس مد و حدر اما غضب وقتند دخل
فصل فی بیان الاوان یعنی رنگلر بیاتنده در
مص رنگ سیاه اولوب بولمق غم و غصیه
وقور ققلغه و ذمی خلق برامز اولغه دالدر
سیاه یا شله مایل رنگ چان صاحبتک بدتند
قیل آذ اولسه برامز خلقه و فهم زلغنه دالدر

قریل

قریل نور لولو شوقلورنک زیاده غضبیه دالدر
بیاضه مایل اولان قریل رنگ اقدامه و جرأته
وشوقه و خفته دالدر اؤدیا لوکی کبی رنگ
عجلیه و دلولکه دالدر کوتری بدنک قریل اولق
قوته و شتکله و بوجه هتته دالدر غایت
صافی صارد اولق برامز خلقله دالدر سیاهل
مخلوط صارورنک نفسنه و غضبینه و هتته
عاریض اولور سونیکه دایلدرد **مص** الین قریل
اولق تخیر سبب اولماق شرابا چوب مستکله دالدر
بیاضه مایل قریل رنگ کوزلوی کک و آلتی بوزری
اولق شرطیلله شره و قاسیر لغه دالدر دخی
فسقه و فجور دایلدرد قلاخی رنگته مشابه
رنگ حیاشنه و حیانتته دالدر ایچی رنگته
مشابه اولان رنگ بی حیالغه و بد فهمه دالدر
قادر شق رنگ صاحبتک خسته لغی یقین اولور

غی و غصه بیخود اولغه دالدر **فصل**
الماء یعنی صقل دریا نند در **مص** ذکر می
قلی کوزل صقل فهم و طبیعت کوزل لکنه دالدر
صقل القی درت کوشلی کوی اولوق فایندیه و عقله
دالدر غایت قلی از اولوق شترته و جراته دالدر
و غایت اوزون اولوق قلت عقله و جهله دالدر
از اوزون اولوق حماقته و برامزیتته دالدر
صقل اوزون و پراکنده اولوق برامز فکره و عقل
اکسو کلکنه دالدر تکه صقالته مشابه اولوق
حماقته و جهله دالدر عقله و فهمه وجوده
طبعه دال اولان صقالنا ما زاتی اولدر کنته
غایت چوق و نه از بلکه وسط اولوب چوقلغه
اوله نه غایتد طولیل و نه عزیز اوله بلکه طول
بر قبضه دن از اجی آر توق اوله قلی دخی قورجی
اوله **فصل الاعناق** یعنی پیوند دریا نند در

مص

مص بوغون بو یون نشان و شتک وقوع و زیاده
غضیه دالدر ایجه بیون نفسی ضعیف و کندی
ذلیل اولغه دالدر **سن** قصه بیون مکره و خیا
دالدر **کر** قصه اولوب طلو و بوغون اولورسه
غضیه و شره دالدر ایجه و اوزون بو یون
قور ققلغه و کین طو تمغه و حسد دالدر **کر**
بو یون ایجه و اوزون اولوب یا ش کوچک اولسه
حماقته و قور ققلغه و قور یاد اید بچیلکه و
مراده عجلیه و برامز لغنه و کذبه دالدر **مص**
یوز بو یون او ایجه کوزل اولغه دالدر **ع** کیره
و فخر لغنه دخی دالدر **سن** طر لوی بیوک آشکان
اولن اوکی ششم شرفلق غضیه و کین طو تمغه
و جهالت دالدر بو یون بوغون اولوب طر لری
بوغون اولوق قله فهمه دالدر بو یون سست
اولوب کا به طر قه کا به طر قه اکلک بدتک

و نفسك ضعيف لکنه دالدره بويون دایم صاع
جانينه اکوی اولق حوصه دالدره انسانک الدن
غيره اعضاسنک علا متلري بيانده **درفضل**
کوکس بيانده **دز صنع** کوکس بيوک اولوب
مما لزانلو اولق کاهل واحق اولمغه دالدره
کوکس چقورا اولق بيخيا وسخت روي اولمغه
دالدره کوکس اسوز و قوري تحته کبی اولق
زيرک اولوب وسط الحائل اولمغه دالدره **س**
دون همت اولوب ميا شرت ابدوی نسته ^{باشه}
چقورما مغه دالدره و کوکس نه اتلو و نه آريق
بلکه وسط اولوب آريقلغه مایل اولق
مغرقته و جلده و صابزلغه و احسانه و انسا
نيتته وجوده طبعه دالدره و کوچک قرن عمله
و فهمه و فراسته دالدره بيوک قرن نکاح
چوقلغنه دالدره **درفضل** ارقه بياننده **د**

مص يصتی ارقه قوته و غضبيه دالدره **ع**
تکبر لکه دالدره ارقه اکوی اولق ترا منخوبه
دالدره **س** فکره و زيرک لکه دالدره ارقه
دوغري اولق خلق ایلوکنه دالدره ارقه
اينجه اولق عقل ایلوکنه دالدره **اکر** دوغري
اولوب اينجه اولورسه غایت ایلوکنه دالدره
وارقه چقور اولق شطارته و مضحک لکه
شاديلغه دالدره **درفضل** بیل بياننده **در**
مصسن بیل اينجه و ضعيف اولق نفس دخی
ضعيف اولمغه دالدره **ع** بیل اينجه اولوب
کوکس چا بی يصتی قصه ایاقدن جانبي زون
اولق غایت قوتلو و بوزگن اولمغه دالدره **مص**
اکر بیلک اکلری معتدل اولسه نفسک ضعيفه
دالدره **درفضل** قول بياننده **دز مص** اکر قول
اوزون اولسه عطايه و کيرم و منصب سوکوسه

دالدره قولك اشاعه سبي ايجه ويا زوسبي بوغونه
اولمق قوتته دالدره **سعن** جهل مركب خاھل
اولمغه ديلدره قولك اشاعه سبي ويوقار سبي
يوغون اولمق قابليتته ويوركلا اولمغه دالدره
اكر قولك اشاعه سبي ويوقار سبي بريره موافق
اولوب ايجه اولسه زياده قابليتته ومغرتته
وسخاوتته دالدره اورزون برمق طغري اوله
فهم تيز كنده وسخاوتته دالدره **اكر** اورزون وانسنز
اولوب واردنه يقيني اولسه اولمز ييره آل اوغ
ولا ف اورمغه وادني نسته چوق املكه دالدره
ع بارمق انلوا لوب طغري اولمق حماقتته دالدره
بارمق قصته واتلوا لوب ايجه لكده ويوغون
لقد وسط اولمق سخاوتته وانسانيتته وليم
اولمغه دلالت ايدرز **اكر** قصته اولوب اولمق
ايجه اولورسه بعض سخاوتته دالدره **مص**

بعض

بعض حماقتته دالدره **اكر** اورزون لقده وقصه
لقده ويوغون لقده وايجه لكده واتلوكده
واروقلقده وسط اولسه ذكاوتته وسخاوتته
وقوتته ودولته وجوده طبعه دالدره **ع**
قصه يازمق كو ذنلكه دالدره آيه اورزون
اولوب يازمق قصه اولمق خسته دالدره بونك
عكس اولمق ذنك لكه وسخاوتته دالدره **مص**
ويونلرك بعضه ميشلركه دالدره **اكر**
آيه يازمغه وبارمق آيه مناسب اولسه
فكره وفراسه وموانسته وخلمه وقلبك
مرحسته دالدره ويازمق اورزون يا قصه
اولوب اوچي كندوردن بوغون اولسه زياده
خرصه وحماقتته وبعضيلر ميشلركه بعض
ادميلغه دالدره آيه مدد اولمق علمه و
حلمه وصبر سزا اولوب حد دن تجاوزا ايلسته

دالدر **اكر** سبوكه مايل اولسه عدله وانصافا
وسفاوته وفقره دالدر **مصنع** بارمق خرده
واردنه اكر عا اولسه بعض كمالته ولافته
وعيش ييزه سفاوته دالدر **مص** در نوق
يوقته وسبوكه مايل اولسه لقا ف اولوب
وبعض كماله وحسد دالدر **اكر** قالين وسبو
اولسه جملده دالدر **اكر** ديونوق قالين ومدور
اولسه علمه وكما لته دالدر **اكر** ديونوق آق
وقالين اولسه مينارك لكه دالدر **فضل**
ذكر بيانته در **مصنع** ذكر اينجه واوزون
اولوب و اكرى دخی و لوزسه مرحمتی و شفقتی
عالب اولوب اهل وقار اولسته دالدر **سه**
ذكر اينجه اولوب طوغرى اولوق لطافت عقله
وقلة جماعه **الدرج** ذكر يوغون واوزون
اولوق حين جماعه غايتله لذته و حماقته

دليلدر

دليلدر خماره مشابه اولدوغندن اوتوري
اكر قصه اولوب يوغون اولسه شهوت پرستكه
وغفلته و لقا ف اولوب كند و عيبتنه مطلع
اولما مغه و معاندا اولمغه دالدر **اكر** قصه
اولوب اينجه اولسه غايت ذكى و اهل انصاف
اولسته دالدر **مص** معاندا اولوب بخلتك
طعنندن قاچيحي اولمغه و زياده جماعه حريص
اولمغه دالدر **اكر** خايه سوي اسع ويومرجه سي
بيوك اولسه بخيالغه دالدر و اما يومرجه سي
كوجك اولسه عقله و حمله دالدر **اكر** ظاهر
قبي كوجك اوليوب واسع اولسه ايحي دخی
واسع اولسه حماقته وكاهل لكه و بعض
مروته دالدر **اكر** وسط الحلال اولسه ايو
خويلره دالدر **فضل** اياق بيانته در
مصنع اياق زياده بيوك اولوق قوته و عقله

دالدره ایاق زیاده کوچک اولمق شادیلغه
دالدره ایاق وطپوق سکر ای تلو اولمق وقتق
اولمق مهم یا تلو لغنه دالدره ایاق وطپوق
انسز و سکر لولو اولمق قوته دالدره اوکجه
اینجیه اولمق کوکل پرامر لغنه دالدره اوکجه
یوغون اولمق قوته دالدره بیوک یارمق و
اورته یارمق قصه اولمق معرفته و غضبو
تیز کلونب کمتسنه دالدره **سمع** باش یارمق
باشی مدور اولمق طرفک خالی طرف الحلق
ویارمق طرف جانی یوکسک اولسه دکاوتی
وسخاوتی و غضبیل زاولونب تیز کلونب کیچ
کمتسنه و فکر و بعضی مکن و حیلکله دالدره
اگر بونک عکسب اولونسه بخله دالدره باش
یارمق کویک یارمغه وارنجیه بر برتد
آشاغا الحی عدل اوزرته اولورسه سخاوته

وقلین

وقلین صافی اولمغه و اهل اصناف اولمغه دالدره
فصل فی بیان القامة یعنی بوی بیاند ر
مص بوی اوزرون اولمق شادیلغه و مینارک
دالدره اما عقلمدن خالی اولمز. قصه بوی
دشمنلکه وقتنیه و کینه و عداوته و پرامر
صفتله دالدره لاعر اولمق بعض دکاوته
وضعفه دالدره غایت اولمق حماقتله دالدره
اما امام محمد رحمه هم اتلوایدیم ذکی ایمنش
لکن بویله اولمق نادر در. لاحکم للتادیر.
اورته بوی حکمته و زیرک لکه و یا طر صفتلر
اعتدالنه دالدره **مقاله شایعه** الیه اول
اما ذات و خطوطلر بیاند ر بلک سیر اعصابک
صفت حمیدیه و ذمیسمیه دلالتلر ندن کتک
دلالتی افصح و اوضح در اول جمله الی ایچون شستل
بر مقاله دکوایدونب تفضیل اوزرته شکللر یله

خطوطك وسائر جزویاتك احوالین بیان قلند
اما لك واصنافه دلالتی سائر اعضا دن زیاد
اولند و غندن او توری زیاده اولسته سبب
بویله بیوردیلر که عیارات و صناعات و خیرات
و جهت معاش السز اولر. هر عضوك الله
وازدرد. و کوز و سائر اعضای ایم کوز و طوز
حضرت حق تعالی جل و علا الی کوزک منظوری
قلشدن تا که آدم او علا نوری الی اولان اما تا
کوزب صفة مذمومه و حمد و حقه تبدیل
اقتون ایچون دخی بر برینک الی کوزد کدی بر امر
نشانلو کمنس لردن اخترازا استولردی و آلدن
علا متلر چوقدر. نیک الی بزیتره جمع ایلسک
برندک کی خطر برینه بکوزن زیر اهر بر کشیده
توردلوا و صاف و احوال واردن اما اول زمانه
قول و جاریه الورا ولسلر اول الی کوزد کلرینه

حکمت

حکمت بو ایدی حضرت حق تعالی جل و علا
یدی کواکب سیتاره جمیع مخلوق و انسانک
آکی یوز فرق سکویا زیاده یا آکسک اختلاف
اوزرته اعضا سنه مؤثر قلشدن که آدم حوره
کلد و کی حینه کواکب سیتاره نک احوال الی اولر
اما حین ولادت کواکب احوال معلوم و لیوب
کوی قننی کوی کدی ر بلتمسه اعضا سنک لوالند
کوی بی یلنوز خصوصاً که بوالده کی خطلوردن
اما بو کک احوال و اشکال حقیقتده بر رساله
بو ککایدن دکلدن لکن یلمتسی لایم و لایم
اولدوغی اجلدن بو ککابه الحاق ایدی بر مقاله
قلدق بو مقاله دخی بر مقدمه و القی باب
اوزرته ترتیب ابدک تا که اصل رساله ده
ایله ایدی مقدمه الک اقسامن و الخطلرتیک
آدلرین بلدر رباب اول الک تشاتلرن

واحكام من بيان آيد **باب ثانی** جماع و غذا
 خطرینک دلائل لئون بلد **رُباب ثالث**
 عمر خطی نك دلائل لئون بلد **رُباب رابع**
 باش خطینک دلائل لئون بلد و در **باب**
خامیس آدمک طالین یعنی آند اولان
 خطر دَن یل دَن بلد در **باب سادس** جزویات
 دلائل لئون بلد زَن و بریحیه سنند لرد تخی اهلی
 قستن معلوم دُر مقدمه بیلکل که باش برقی
 یو کسکدر یو قاری کو کیه یعنی **بجمله** نسبت
 امشدر ا یار مق دیو آد ویزمیشلور د ویا نند
 که شهادت یار مقی در **مشتوی حکمتده در**
ب یار مق دیو آد ویز دیلر ویا نند غی که اورتیه
 بر مقدر **میج** حکمتده دُر ج یار مق دیو آد
 ویز دیلر ویا نند غی بر مق یعنی استنجای برقی
انتخاب حکمتده در د یار مق دیو آد ویز دیلر و

یا

یاننده غی که صرجه یار مقدر **زهر** حکمتده دُر
ب یار مق دیو آد ویز دیلر و او چک اخرنده غی
 کجک خط که قولطرفدن یکا قولی ار قوردی
 کتشد **رغ ای ت** خطی دیو آد ویزمیشلور دُر
اوب یار مق اراغندن آک خط چقر بری
غ ای ت خطی طرفدن یکا وار دُر بو خطه
 یورک و عمر خطی دیو آد ویزمیشلور دُر و بوی
 یار مق دن یکا وار دُر یاش خطی دیو آد ویزمیشلور
 قولطرفدن یکا او چغی بر خط چقر بری
 باش خطنه و بر طرف عمر خطنه اولاشور یونکلر
 مثلث شکل بغیرا کا غذا خطی دیو آد ویزمیشلور
 و عمر خطی ندو کی زاویه **م** دیو آد ویزمیشلور
 عمر و غذا خطی ندو کی زاویه **ل** دیو آد
 ویزمیشلور دُر **ب** یار مقک دیندن بر بیوک خط
بتر ب یار مقک طرفدن یکا وار جماع خطی

ديواد ويوم مشلودن وجماع خطي وخط **مل**
 ار الغنه الك مرتبج ديواد ويوم مشلودن و عدا
 خطنك اوز ونلغنه اولان طرفه **عطار** حكمته
 وعنه خطنك صاغ يانندك **س** سطح **قمر** حكمته **دور**
 يوشكلدن معلوم اولور كه ذكر اولور و **شکل**
ابودر

اما بلکل که او خط معوضه اراوله و کینتده دخی
 بیوک واجزای متصل اوله خطک دلا لایحه زیاد
 قوی اولور و بونلرک عکس اولسه حکمی دخی
 عکسدر و دخی زلرک حکمی اکثر یا صاغ الذن
 بلنور و عورتلرک اکثر یا صول الذن بلنور
 و بلکل که اللرک حکمن اند و کک وقتک مزاج **کندر**
 خالنده اولوق شرطدر کشتی قاتمش و سونمش
 و چوق حرکات و اللرک کیفیتی نسته د و تمقله
 تغییر اولیه و دخی للری معتدل هوا ده کورک
 کورک شرط ایله **دور** و زیاده صوق و استی اولینه
 بیتا که نبض کور مکده بونلر شرطدر و دخی هر حکم
 محکوم علیهمک اعتبار نه کوره اوله یعنی قلیمنه
 و عدا لرینه و عدا تلرینه کوره اوله **مشلا**
 بریهودی بو طالعده طوغسه که اولطالع
 سلطان یا وزیر اولغنه دلالت اتسه اول

ديواد ويوم مشلودن وجماع خطي وخط **مل**
 ار الغنه الك مرتبج ديواد ويوم مشلودن و عدا
 خطنك اوز ونلغنه اولان طرفه **عطار** حكمته
 وعنه خطنك صاغ يانندك **س** سطح **قمر** حكمته **دور**
 يوشكلدن معلوم اولور كه ذكر اولور و **شکل**
ابودر

The diagram shows a right hand with fingers labeled 'ب' (index), 'ج' (middle), 'د' (ring), and 'ه' (little). The palm is divided into sections labeled 'مشتری' (Mercury), 'میرج' (Jupiter), 'شمس' (Sun), and 'زهره' (Venus). A diagonal line separates the palm into 'مربع اليد' (Square of the hand) and 'مقلت اليد' (Cubit of the hand). Other labels include 'س' (Saturn), 'قمر' (Moon), and 'غایت' (End).

سلطان و وزیر اولی و دومک یوقدر • زیرا بودی
طایفه سندن احکام بنجوده سلطان و وزیر
اول و دومک یوقدر • زیرا الحواله الی ذی در یوظاهر
که هر ملتک بکلوی و پادشاهی کند و لودن اولو •
اما یوظائف دن اولو • بو تقدیرجه دمک کونک
سلطان و وزیر له مصالحه اوله • تا که بودی
اعتبار نه کوره دخی بزجیش حکمت کورسک
چوق یشامغه دلالتی واز • اول چوق یشازمک
یوقدر • اما اقلیمه کوره که اکثریا قوق بیلیا
شرو • دخی قوق بیلی یشایه دمک کونک **باب**
اول الک نشانلری بیاننده • ذی اللی قوللرایله
اوزون اولسه صاحب و غیر یورد قده الیری
دیزلریته ایرشتمک یقین اولسه یورک قوشته
ویورکلوکنه و حومر اولوب و عزتته و نفس
ایلوکه و فی الجملة اخلاق حسنیه دلالت

ایدر

ایدر **اکر** قوللرقصه اولسه قوغاجی و قورق قدر
که رستطالیش کاتب فراسنتک ذکر اتمشدر •
حکیم زازی ایدر • قوللری قصه اولان کسسته
نفسک اینجه لکنه و اشتهایسن حاصل اتمسته
قوی اولدوغنه دالدر **اکر** قوللرا ویلوعاک
یاروسته یشته برامزسنسته اختیار ایدو •
کسسته ایله و زاو لمدوغنه دالدر **و حکما**
دیشلرد زکچان برکشالترین آکی یا نلریته
دوغری او زاتسه اکر کویکندن المنوک **ج**
بارمغنک یا شرطی اوزون کلسته کویکندن
ایاغنک اوردته یا زمغندن اوغری اولغنه
ایدر • ناسور تا سنده ضرب مثلد راوغریه
الی اوزو تدر برلو کویکندن ایاغی طرف چایتند
الی طرف چایتی اوزون اولمقدن کحایتدر •
اکر برکشونک عادتق اوله یور و دوکی قوتن

أوجن يوموب قولن ضاله ضاله يورمك
ايشلورنده تيز و مجيد و شير مرد اولدوغنه
دالدر بزگسنك بزگستيه ياپشند و غي
وقتق الى تريبه قايد و قد تيزچك كچمك
دالدر ناد رالهندايد رچان اللري اجلد و غي
وقتق **ب ج** بارمقلم متصل اولسه ارالغند
ايد و تلاق كورنسه قوجا لغند ديزلكي حضور
اوزرنه اوله **ا ك ح د** بارمقلمك ارالغند
متصل اولوب ايد و تلاق كورنيمه عمري اخوند
ديزلكي حضور ايله اوله **ا ك ح د** بارمقلمك
جميعسي طباق اولوب بارالونده ايد و تلاق كورنيمه
دايم ايلوكده و خوشلقده اوله **ا ك ح د** بارمقلمك باشكرا
قتق بوخون اولوب اتلوا اوله **ا ك ح د** و اوجي اريق اوله
عمري زحمتله و امكله كچد و كنه دالدر **ا ك ح د**
بارمقلمك ارده نه قيسقي اولوب بارالوي مزجه

اولسه

اولسه درويش اولوب محتاج اولمغه دالدر
ا ك ح د اللري يوك لكي كوديه مناسب اولوب و هم
بعض اجزالي بعضته موافق و مناسب اوله
طبيعتك و خويلرك لطيفلغنه و خوشلغنه
دالدر **و ع ك ح د** غي بونك عكسيد **ا ك ح د** اللر
بد نكوره قتي يوك اولوب كوده سول يخه اولسه
مزاج حرارتنه و چوق سونليكن اولدوغنه
دالدر **ج ا ل ن و س ح ك م ا ي د ر** بغرك يوك كنه
دالدر **ا ك ح د** اللرقصه اولسه و بارمقلمك غي
قتق قصه اولسه اللره كوره قتنه كار و اوجري
اولمغه دالدر **ا ك ح د** قتي قصه اوله لركند و اعضا
لويته كوره قوتلو و بيشده زيرك اولمغه دالدر
ا ك ح د عورتلك كفه لري قصه اولسه فرخيلري
طارا اولوز اوغلان زحمتله د و غر زيرامو عك
كيك لكي مقدار عا اول مقدار و ركه اوزنه بارمقلمك

اكنجی فضلندن **غایات** فضلته و آریجه
اکیسنتک کیلک لکی بر آورد و ایا غلک بر آورد
لغی اکی اولقدر د **راکی** آوچ اوزون اولوب
یارمقلریوغون وقصه اولسه د لوکله وکلان
لکه و غیرتسز لکه **دالدر** **راکی** یارمقلر و اولر
اولوب یوغون اولسه کونلغنه و بلغنی مزاجه
یا بلغنی مزاج خویلی اولغه **دالدر** **راکی** آوخلو و تیار
اوزون اولوب بر برینه مناسبت اولیج **صفت**
زیوک اولسته **دالدر** **راکی** یارمقلرن تحریک
اتمک غلکی اولسه مخالف ویرا من فکر لور اتمک
دلالت ایدز **باب ثانی جماع و سول**
خطلرینک دلالتلور بیان بیان ایدز **راکی** جماع
خطینک مرتکی قول و متصل یوک اولسه جماع
اعضالرینک خوشلغنه و ایو خویله **دالدر**
جماع خطی یوزک خطلر یله متصل اولسه

حتی

حتی بوتلرک ایچندن مثلث کیل اولسه بوتک
صاحبی اولقدر مخاطره یه و قورقیه طوش
اولاکه کند و دن پشیمان اولوب نه اولایدی
دو غیمه ایدم دیه **راکی** بو خط بود قلردن خالی
اولوب **ب** یارمقلک دینه دک و آرمیه نصیب
و مال سزا اولوب یا و زجراحتیه او غرامغه **دالدر**
راکی مذکور خط **ب** یارمقلک دینه دک
واره و آند محکمه و آویخدن اول بر طرفدن
برز بود قلا نه اول بود قلا یا **راکی** یارمقلک دینه
کوزه **دالدر** سعادت لوود و لئلو و جومره آدم
اولغه **دالدر** **راکی** بو خطک ایاغی و بود اقلری
باش خطنه و آرسه لو **ب** یازنجی و آلدی اچی و
آدملرک یوزنه کولوب اما ارده لوبجه غیبتلرن
ایدیجی اولغه **دالدر** **راکی** بو خط عمر خطیله متصل
اولسه و اتلردن زاویه یعنی بو خاق خاد

اولسه تيرجك يا شى كسبل كه يا خرد بيوك يراسي
 اولغه دالدر **اكو** بو خط باش خطي كوز شه
 اولم قور قسبي كله. اما خلاص بوله **اكو** بو خطك
 اوزونلغي **ب** بارمغك اورتاسنه دلك
 يادخي ايلرو وازسه اسر كمامك وچوق قائمغه
 دالدر. خصوصاً كه خط قزل اوله **اكو** بو خطك
 دوغري و مواري بود اقلري اوله **ب** بارمغك
 دبندن يكا واره عزت مرتبه بولوب مال حاصل
 اتمسته و اديلو اولسته و اقوارندن چقارغنه
 دالدر **اكو** بو خطك اوچي ورتنه بارمغك
 التته وازسه قطعا غوغاستر و ملا متسر اوليه
اكو بو خط اوزته بارمغك دبنه يقين
 يترده اكي بولنسه برلسي **ب** بارمغك دبنه
 واره دليلد اناك ديرلكي اكسلييه فكر سز.
 يعنى حق سبحانه و تعالى ضامنم و عني يتردن

درقن

درقن ويره و اما عورتلر ييله زندك تيسر اوليه
اكو بو خطك اوچي همان اوزته بارمغه دكن
 واره عمر كى مخاطره لو اولوب زحمتلر چككه **اكو** بو
 خطك اوچي **ب** بارمغه و ارمغه قيريا اوله
 زحمتلر چكوب مراد ندر اوشمكه و حاصل اتمسته
 قيريا ولا و شاذ اولغه دالدر **اكو** بو خطك
 اوچي يا يرد اوچي **ب** و **ج** بارمغك ارا لغتك
 تمام چقسه احتمالدر كه هلاك اوله. يا اكو
 يوكلو عورت ايسه طوغرمق اوزره هلاك
 اولغه دالدر. خصوصاً كه بو خط بيوك و قزل
 اوله. اما خط شول بعضى كسسه لوده موجود
 اولوب و بعضنده مقدم اولمق آدمك احوالى
 مختلف اولد و غنه دالدر **اكو** بو خط تقدر
 بيوك ورنكي غتدل اولسه و متصل اولسه
 اولقدر بعرك و معينه نك خوشلغنه

و فوج اولسنه دالدر **اگر** بو خطك زنكي شفاف
اوليه • واجزالر اوليه معيده نك يا برك
صنعتنه دالدر **اگر** بو خطك او زرنده يا خود
يا ننده كوچك نقطه جكلر بولنه طبيعتك
قبضنه و او غري اولغه دالدر **اگر** بو خطي بيانك
مقدار خبه بر غري خطك كسسه معيده دن
حاصل اولور خسته لقلره دلالت ايدر **اگر**
بو خط عمر خطينك يا ننده زياده قول اوله
معيده دن حاصل اولور • باش اغر سينه الد
اگر باش خطينك يا ننده قول اولور سه كوكس
زحمتلويه دالدر **باب ثالث** **عمر**
خطينك دلالتلرين بيان ايدر • ^{جوانيتيه} **نقش**
متعلق در بويابده عمر ك مدتي و غير اچيده
واقع اولان امراض مختلفه بيان اولور
عمر ك او زونلغي و قصه لغني بو خطك او زونلغي

دقت

و قصه لغنه كوزه در • و بو خطك ابتدا سي **م**
طرفند در • ارستطاليسح كيم كتاب جيو انانده
ديمشد كه آدمك النده اوج خط واردر •
بونلر بيوك اولسه عمر او زونلغنه دلالت
ايدر • و غير اچيده واقع اولان مرضلره بو خط
ايدر كي بو خطي نقد ر خطلر آز قوري كسسه
اول خطلر قدر خسته لقلره واقع اولان اشغاده
مرسوم اولان شكلدن معلومدر **س** خطي
غ ا ي ت خطنه ايرشسه اول كسنتك
عمر اقل منده و غاد تدر نده غايت چوق بيشتر
كشوقدر يا شيه **اگر** عمر خطي كسه خطلر
م طرفنه يقين اولسه او لقدر د و غد و غي
وقته مرض يقين واقع اوله **م** طرفنه قتي
يقين اولسه زياده كوچك او غلان ايكن خسته
اوله **اگر** **س** طرفنه يقين اولسه بئر لكشه

خسته اوله اگر **م** س او رتاسنده او زرتنه ياشنده
 ايگن خسته اوله وسايرون دخی بوکا کوره
 قیاس اولنه اگر **ک** س خط نقدر **م** س خطی
 زاویه قائمه یقین قطع ایلسه اولقدر **خ** س
 زیاده اوله حقه زاویه قائمه وزرته اولسه
 ألم مخاطره سی را **ا** کس خط نقدر یبول و
 اوزون اوله خسته لغی دخی اولقدر اوزون
 لغی وقوقی اوله اما **م** صک سیدی کخطک
 کلدوی ویتدی وکی بیژدن معلوم اولور **ا** ک
 عمر خطک بوغونلغی باش خطنده طرفه
 یقین اولسه متغیر نصیحت اولور **ا** ک بوخط
 باش خطی طرفدن یکا یلورسه و آند بوغونلغی
س طرفدن یکا اولان بوغونلغدن ارتوق
 اولسه هر کیشله دوست اولوب و بو نصیحت
 ویزکشی اولغه دالدر **س** طرفدن یکا بوخلین

بودا

بود اقلو اولسه **ا** ک د ر ویش اولوب قوللا
 رنه یلان سوز سونلکه دالدر **ا** ک **م** طرفدن
 مذکور خط کی بئسه صالح حال و صاحب
 اولغه دالدر **ا** ک بوخط نقدر **م** طرفدن
 یکادن انجلسه اولقدر **م** عتک زبرک لکته
 دلالت ایدر **ا** ک بوخطک بو طرفدن یکادن اول
 قزللغی **م** طرفدن یکادن قزلیقد ارتوق اولور
 کشته استرمد وکنه دالدر **ا** ک بوخط **م** طرفدن
 یکا بود اقلری بئسه فکورری یا خورد نصیحتلری
 متغیر اولدوغنه دالدر **ا** ک بوخطلردن مثله
ل س ایچنده بونک کی بود اقلری بئسه **ل** خطنه
 دو قنسه ایلوکلری اوله برانز لغند صکره اوله
ا ک بوخطک یاشنده اوخ کچرک خطلر
 بئسه که بریزیله متصل اولسه بو شکلده **ص**
 جذام اولاجغه دالدر **ا** ک عمر خطک یاشنده

غ ای ت خطنه یقین بوخلین **ه** بر شکل
بولشه بزکوزی قاسداوله **ا** کی بولنورسه
اکی کوزی فاسداوله **ا** مذکور عمر خطند
برقز خط بئسه **و** باز مغه یقین وارسه
مخاطره لو یار سهی ولغه دالدر **ا** عمر خطی
بر کچرک خط کسسه قول طغرو سنه کیدر **س**
مخاطره یه او غرامغه دالدر **ا** بو خط **م ل**
خطفه وقتدوغی بیردن بر خط چقسه **و م ل**
خطنه یار سه واشغایه یقرا اولسه دیلد زکه
کوندردن یا او قدن یار سه اوله **ا** خطنه
یقین اکی خطلر عمر خطنک ضاغ یا ننه اورونلغه
اولسه لود یلد زکه کند و طبیعی اولوی اولیه **ا**
عمر خطنک صول یا ننه ایسه طبیعی اولوم لدوغه
دالدر **باب رابع** باش خطنک دلا لت
یلدر زکه قوای نفسانییه متعلق در **ا** **م ل**

خطی

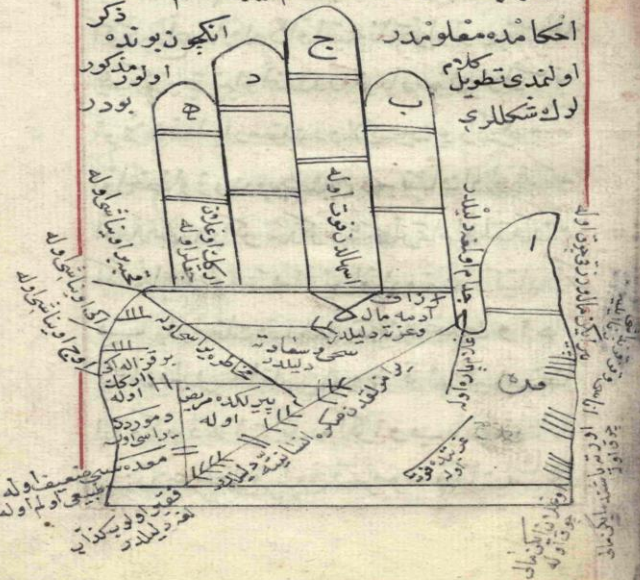
خطی طغری اولسه ذهنک و دماغک و مزاجک
خوشلغنه دخی بوخوله دالدر **ا** بو خط **غ ای ت**
خطنه یقین وار سه **ه** هر نسته اکسک لکته
دالدر **ا** **غ ای ت** خطنه یا ش خطی اولسه **ه**
نصیه دالدر **ا** بو خط او زون اولوب و یا زقلد
دینه یقین بته قوته و عمر او زونلغنه دالدر
ا قتی قصه اولسه برامز خویه دالدر **ا** بو
خط اولقدر قصه اوله که اورته یار مق مقابله
دو کته یلر و وار میه قتی بکت ایکن **ا** جیل
یتشه خصوصاً که اورته یار مفک اورتاسنه
دوغری و کنه خایج کی اوله **ا** بو خطک او خند
اکی کوچک خطلر یا پیش اولسه دموردت
کوده سنده یار سه اولغه دالدر **ا** بو خط **ا** کری
اولوب و یار سه یار سه اولمش اولسه او غریلغه
وقایعنا نلغه دالدر **باب خامش** اد مک

يلدوزي دوغدوغي ساعتدن يلمتسه فرجندن
 و احوالندن و فراستندن و الذراك خطلرندن
 و اشتهار ابدوگي سسته لودن يلمتور اما اللودن
 بولونا في ذكرا يده لوم او لکم يلدوزي **جلدر** اللودن
 نشاني بويکدر و اورته يلمتقد ار توق خطلر و ارد
 خصوصاً کالک اورتا لغنده يعنې **غ ا ي ت**
 سطحندن برا و جندن **چر و ج** يار مقته دکن کلور
 اولکم يلدوزي مشتريدر **ب** يار مقته چوق
 خطلر بود اقلرتون بونار مقته دبنه دکن و ارب
 اولکم يلدوزي **مرج در** باش و عمر خطلر د و غير
 و رنخلري قويدر اولکم يلدوزي **شمدر** و بار
 مقته دبنه چوق اينجرك خطلر و ارد اولکم
 يلدوزي **زهر در** زهره ييرنه چوق خطلر
 و ارد اولکم يلدوزي **عطارد در** عطارد
 ييرنه چوق خطلر و ارد اولکم يلدوزي **مرور**

النك

درا

النك فرعيند بونجلين بولنور و قمر ييرنده
 و فرخطلر و ارد و اول خطلر نيجري مستور اول
 علا متري بله انسانك كو كيلري معلومد نيا لکوز آل
 خطلر بله بلتمك متعدر در شتهه دن خالي كلد
 اما بونايك ذکوا و لتان سسته علم طيبه و علم حکمتد
 احکامده معلومدر انکچون بونده
 اولتمدي تطويل لوك شکلري

باب سادس جزویات دلائل لرون و برنجیه
 اسرار بلدرکه اهل قنده مشهورد **رامدی** بوته
 بلکه **قچان** بارمق اوزونلی **د** بارمق فصلنه
 یقینن ایسه حرام زاده **دز** سببی بودرکه زهر **نک**
 جماعه تأییری وارد **دز** بارمق زهر حکمت **دز**
 اگر که جماعه حلالدن اولسه ناقص اولور **ب** مسئله
 بیخه کوه تجر نه اولمشد **اکر** بارمق اول فصلنه
 اولان خط بارمق دو لایسین یوزک کی **د** ولا
 اولخط اوزرنده بوخلین **ه** نشان اولورسه
 اصدیق قدر **اکر** مذکور شکل تمام اولقدن آن
 اکسوک اولورسه امین اولدوغنه **د** لیلد **اکر**
ب بارمق فصلنه یقین بوخلین **وا**
 نشان وار یسه اناسیله و قونداسیله زنا
 اندوکه دلائل ایدره **اکر** **اوب** بارمق ارا
 سندن عمر خطی قرین قمر موضعی چانه آشغی

قول

قول طرفه برخط اولورسه غلام یار اولدوغی
 دلائل ایدر **د** خصوصاً کقول اولسه بطلانین
 حکیم ایدر **اکر** بوخط **غ ای ت** خطنه وار
 جمیع عمرنک مالی اولیه **اکر** اولنده بوخط
 اکسوک اولسه مال عمری اولنده اکسوک اوله
 اما صوکنده ما و افر اوله اکسوک کده اکسوک
 اولورسه فی الجمله بوخطه کوره قیاس اولنه
 ودخی علم فراستله مشهور دلائل بولسار
 که اکی قاشک ارا سنده قلالر بیسه غلام یار لکه
 یا خود عورتلرایله زنا اندوکنه **د** آلد
 خصوصاً کورده **بی** ققلو اولیه **حضرت**
 نایر تعالینک عجمی حکمتلردن **د** زکر کشتی
 حرام جماعه یا شلسه تیز چک علامتله ظاهر
 اولغه یا شلر **د** زیرا که بوسته لر طبیعی مخالف
 قلور **بطلان** نیوس حکیم ایدر **ب** بونلر ک کیلر

علم احكامه حكم ايتك يو قدر • زيرا كه يلد ز
متعكس اولمشدر • طبيعتلر عا د تلر ندرن حاج
اولمشلرد ز **اكر** بلك د لوسك بر كسنك عورتلر
واو غلام بختلر نفدر اولسه كو كدر • زهره
بيرونك مر سوم اولان خطلردن معلوم اولور •
نظر ايدن سن **اكر** • بارمغك د بندن الك
صولجا نجي طرفندن كو چرك خطلر الك اوزون
لغته ايدن اولسه اولقدر او غلام بختلر د لالت
ايدن **اكر** اول خطلردن الك دو غرسنه قق طغرو
اولوزسه ار كك او غلام بختلر د لالت ايدن •
بوك اولوزسه قواو غلام بختلر د لالت ايدن
خطلر عد د نجه عدد لوي اولور ممكن ككه
قتعبي اولك دو غرسنه بله سن • بارمق طر
اولان خط اولدو غر مرتبه دو غر لو خطلر
مرتبه سنند معلومدر • و صكه ار كك و د ش

اولا

42

اولانلر بله سن و او غلام بختلر قتعبي
اولور • وقتعبي قوت اولور • بلك د لوسك
اول خطلر نظر ايدن سن خطي منقطع اولان
قوت اولوز **اكر** منقطع اولميه قوت اولوز
ويونلر ك قتعسك عمر جا و زون اولوز • قصه
اولان قتعبي بلك اولوز بله سن **اكر** خطي اوزون
اوله عمر اوزون تلغته و قصه اولان قصه لغته
دالدر • **اكر** • بارمغك د بندن • بارمغك
يصيلغته نفدر خط كرسه اولقدر عورت
آلا ك كوره قياس ايدن سن **اكر** عورت خطلر
بارمغك يصيلغته دو غري اولوزسه
قر او غلام المغه دالدر **اكر** اكري اولوزسه
دول عورت الوي يا قردن بوالدو غي قيز
چقامغه دالدر **اكر** برون خطلر ار اغ
اولسه الاجتي عورت قوت زمان صكه

المغة والدر. حاصل كلام بود رک خطلرک
 مسافه سو قدر او لور. عورتلر الماغک زمانی
 ومدتی **اکر** عورت خطی قول اولسه قریب سندن
 الماغه **الدر اکر** اوغلا بختلر خطلری اینوب
 عورت خطلرینه اولشه لرا اول عورتدن اولقد
 اوغلا بختلرد و غمغه **الدر اکر** اوغلا بختلر
 خطلری اینوب عورت خطته اولاشمز ایسه
 اول ارك اول عورتدن اوغلا قریب اولیه عورتک
 خطی وزون اولسه یا شلو عورت اولماغه **الدر**
اکر عورتک خطی قصه اولوزسه یکی یا شلو
 اولغه **الدر**. عورتک بیوکلی و کوچک لی
 خطنه کوره اولوز **اکر** بود کوا و لنان خطلر عورتلر
 نده اوله یوقر و تفصیل وزره وار. جقلر
 ارلرک عدد لرینه واحوالته **الدر** ارلرک کوره
 بونلرد ختی قیاس اولنه **اکر** عورتک ذکر اولان

خطلر

خطلرند غیر ای الک طشره سندن یکا خطلر
 اولسه قریب اولغه اوینا شلریتک عدد لرینه
الدر اکر د لوسک بله سنکه ار آدم نوقت
 اولوز **اکر** ارده عورت خطی **اکر** بار مغک دینه
 ققی یقین اولسه اوغلا نکی اولنه **اکر** دخی ارق
 اولسه اورته یا شنده اولنه. دخی ارق اولسه
 پیر ایکن اولنه. حاصل کلام خطک قریبه و بعد
 کوره اولنه **اکر** ای ت یقین عمر خطک صناع
 یا ننده موازی خط اولسه غیر تنده فوت اوله
 و اما مولود نده وفات اتمامه **الدر اکر** عمر
 صول یا ننده عمر خطنه موازی خط بولنسه که
غ ای ت خطنه یقین برده اولسه طبیعی **المسته**
الدر و بعض حکا ایشدی لکه **اکر** **غ ای ت**
 خطی یا ننده الک یصیلا غته درت موازی خطلر
 اولسه عمری اولنده اینلر کور ریه **الدر** اولغه

اگر مشتری بزند مرسوم اولان نشان نوردن برین
بولسه چوقه و زقلر قزانده و اما نشویشلری دخی
چوق اوله و در ویشلکی اوله اگر زهره بزند مرسوم
اولان نشان نوردن برینسی بولسه سوبله سنده اغز
دیره نوره اما اهل فکر و جواننده کامل اولوب دخی
ضالحلوی و عالم لری زیاد سوبیلوک او زرنه
اولسنده دالدر اگر مثلث ایچنده بود ذکرا اولان
نشان نوردن بولسه بر امتخویلوکش اولوب کسه ایله
اتمیه و اما جومر اولسنده دالدر **باب سابع**
بلکل کز او یه لولک احکامن ذکرا یدیه لوم اگر که
م زاویه **ب** و **ج** بار مقارنک آراسته دغز
اولسه کولک مشکین اولوب در ویشلک حاصل یدیه
و اما حرام قزانماسندن برهیزی آزا اوله بلکه زیاد
جهدا تهنه دالدر اگر بوز او یه **ب** بار مقارنک
اور تاسنه دوغری اولوب زاویه خادشه

دخی

دخی اولسه ذهفی زبیرک اولوب وسعاده ته
ود ولته ایرشمکه دالدره اگر **س** و **م** لخطرند
زاویه خادشه اولسه یعنی بر نرد و قنیا
آرا لوب خطا هرا اولسه کذوی بیوک کوزمکه
واسترکمز و ایلوک بلزن و قصقیخی و یازنجی و غازی
اولوب بر آمازا اولمغه دالدر اگر ذکرا اولنان خطرک
آرا لقری قتی یقین اولمغه متصل کجا اولسه
اما حقیقتده متصل اولسه مخاطرم یه او غرامغه
یاد موزدن بر اسجا ولمغه دالدر اگر بو خطر
آرا سنده غیر خط **م** زاویه سنک دیند جقوب
کر و اکلوب **م** **س** خطنه دو قنوب اشفا باقر
ایسه آعودن یا خود ضریدن هلاک اولسنده
دالدر اگر زاویه سنک اوستنه کلر خط ضاغ
طرفندن آرا سول اچلوب کنه اکلوب قا و شمه
یقین اولوب وار **ب** **م** زاویه سنک المستنده

قاوشسته د لیلدر که اندوکی خنجره پیشمان اوله
 اگر مثلث لیچنده **م** یا ننده بوخچالین ه نشان
 اولورسه انچه عورتدن میراث دکمکه دالدر
 اگر مذکور برده بوخچالین **ه** نشان اولوب
 قول اولوب بر آی تمام خسته اولسته دالدر **اگر**
س د ه زاویه قائمه ظاهر اولوب قول اوله
 کوکلک و حرارت غلیظه تک و قوالوک خوشلخته
 دالدر **اگر** زاویه حاده اولسه حراحی اولغه
 دالدر **اگر** زاویه متفرجه اولسه بونک
 عکسیدر **اگر** بو زاویه اولسه آدمیلک
 انسانیتلی و لیوب متغیر الحال اولدوغنه
 دالدر **اگر** زاویه ده بوخچالین **ه** نشان اولوب
 عورتک اولسه حملی ارکان اولدوغنه دالدر
اگر مذکور حاده ایسه قسته لکه و اگر منفربه
 ایسه احمق اولوب انسانیتلی اولدوغنه دالدر

اگر زاویه اولسته معیده و یا غرضعقیق لغنه
 دالدر **اگر** مذکور ده بوخچالین **ه**
 نشان اولسه یا تلود **اگر** اولک مرتبعنده خلیج
 کی نسته اولورسه متدین و منتشر کشته
 اولوب دنیا ترکن اختیار یا لیوب و حضور سن
 شیخ کوللو کیشی اولوب عزت لو اولسته دالدر
اگر مذکور خاج **اگر** اولوب و خوش نشان نمیش
 اولسه یا تلویق کله **اگر** مثلث اولسه بر نیک
 خطی بر سینک اوزرته اولسه ایوا اولغه دالدر
اگر اوج اولورسه یا تلود **اگر** درت اولورسه
 ایودر **اگر** مذکور ده یلد زکی اولور بوخچالین
 * نشان قول اولورسه عادل اولغه دالدر
اگر یکی دایره کی اولورسه علومده کامل اولدوغنه
 دالدر **اگر** الک مرتبعنده مثلث که زاویه حاده
 اولوب **م** خط تک اوزرسته واقع اولسه

بیونک د شملر جا ولد و غنه دالدر **ا** کو مذبور
ج و ه آرا لغی یا مقابله سندن خارخ اولسه
سوز لور ایشدب و سز یلر چکوب و الملو کوز مکه
دالدر **ا** کی خطلر **ا** بار معک دینک چقوب
عمر خطلی کسر لویسه او زون او زون سوز لور
ایشدب و جوق و لایتلو کوزب الملو چکله **ا** لدر
ا کو قمر حکمی نرین بریلر شکل اولسه
بوغیلا **ین** * برسنه دن سونب فرخ اولغه
دالدر **ا** کو قمر حکمی نرین بوغیلا **ین** بر
نشان اولسه صاحب عزت و صاحب حرمت
اولغه دالدر **ا** کو کو قمر حکمی نرین عمر
خطلی ناینده بوغیلا **ین** ح شکل خاد تا اولسه
عقبینه کلچیک نرینلر دالدر **ا** کو جماع خطندن
بر بودق بتوب **ج** بار معک دینه دک کلسه
جوق لسنه لر چالشوب و زیاده زحمتلر

حکک

چککه دالدر **ا** کو **ج** بار معق دیندن کی قصه
بوغون خطلر اولسه ایشار جا لوب بصلتلر
بشار معه دالدر **ا** کو مذکور اولان خطلر بر
بریلر کلسه امکلر چکوب زحمتلر کوز مکه
دالدر **ا** کو **ج** یا زمقن او جیحی بوغیلا نیدن
اوخ پکوک خطلر بتوب اشفاسته اینه لر
کو کسنده یا بغر سقلرنده ورم زحمت اولغه
دالدر **ا** کو **د** یا زمقن دیندن کی و غری
خطلر بتوب لک او زون لغته کیدن کرکه بو
کامش یا کسلسش اولیه عقلت زیرک لکته
و علم دقایقه مطالعه ایدو اینجه فکر لرایند
وانواع علوم بلسنه دالدر **د** بلکه وقت
اولور که جوق سوز لور و وقت اولور که اغزند
جواب آلمز کیشی اولد و غنه دالدر **ا** کو مذکور
اکی خطلر کسلسش اولسه مذکور لورک خارخ

اولمغه دالدر **ا** عطا ددیرند اشغادن یوقوی
الک مرتعنه وارنجیه بر اکر شکل خط چیسسه
یاد کیمسته لریله دوست اولمغه دالدر **ا** **ا**
کرو عطا ددیرند بوخارین **ا** بر شکل اولسه
دوشمنلوی اگا غالب اولمغه دالدر **ا** **ا** عطا د
یرنده کچران وقار شمشخطلو اولسه او غلامکن
طبیعتلو و تریتلو اولمغه دالدر **ا** **ا** کراولان
خط **ای** **ت** خطنه یقین یورد اولسه
یازد و بلغمی مزاج اولو طبیعتی لینت او زرته
اولمغه دالدر **ا** **ا** کرو عطا ددیرند بوخارین
ن بر شکل اولسه ایله وار یا یومرتیلو و اولو
کیمسته اولمغه دالدر **ا** یارمغک اولکی فضلته
یقین یزده بر خط یوزک کی تمام بر مغی جوزسه
بو غلمغه یا خود اصلمغه دالدر **ا** **ا** مذکور خط
مزبور بنا بر مغی جوزسه صلورده مخاطره

او عطا

او غرایه کیر و خلد اصل اولمغه دالدر **ا** **ا**
یارمغک اولکی فضللی او ستند بوخارین
ا بر شکل اولسه زیاده بر امزدر
دیشلر **ا** **ا** در توق یا نسته بوخارین
ا بر نشان اولسه اصلمغه یا خود
بو غلمغه دالدر **ا** **ا** یارمغک اولکی
فضللی او ستند بوخارین بر شکل
← ← یعنی بر خط شجره اولسه
قرنند اشوی وار یسه اگا ضرر اتمکدر
واکر قرنند اشویق ایسه یقین تعلقا
تندن ضرر اتمکد دالدر **ا** **ا** یارمغک
اولکی فضللی او ستند یلدز کجا اولسه
افراطله جماع اولسنه دالدر

الك مرتبته ایور تکلو **ه** یازمغک د بندت
 وازسه **ا**ر بوخط ار لوده اولسه انسانیته
 اولوب بعض خیراید اما حرا کشتی اولدوغنه
 دالدر **ا**ر عورتلوده اولسه اولوغه یا خود
 ایلوکه دالدر **ا**ر بوخط اگری و یوغون اولسه
 از لوده اولسه جو مرغ اولوب خیر لراید عورتل
 اولسه جماع سومکه دالدر **ا**ر زهره یرتن
 خطلرا اولسه بعضی کچرک و بعضی ورته اولسه
 و اگری دخا اولسه لرا اولکسنه دوغری اولیو
 مهملره محبت ایدوب و حرام قبول ایدوب جماعه
 زیاده اشتهاسی اولغه دالدر **ا**ر مذکور
 دوغری اولسه عزتله بخته دالدر **ا**ر **ه**
 یازمق دبنده زهره یرنده اگری قزل خطلر
 اولسه یازنجی اولوب اوغری اولغه دالدر **ا**ر
 اگری و قزل خطلرا ک مرتبته زهره یرینه

کله

کله لره اما اکر یازمغک دبنده وارمییه لوقولار
 والدرده یازره اولغه دالدر **ا**ر **ه** یازمغک دبن
 نصف دایره اولوب او رتیه یا قده مرتبه نلک
 ایلوکله مختلف اولدوغنه دالدر اما اشغه
 یا قسه مرتبه اگنلکه دالدر اکر مرتبه وارسه
 اگریوق ایسه غیر متغیر الحال اولغه دالدر **ه**
غ ای ت دوغری و متصل اولوب برنگی دخ
 مغنی ار اولوب یوقار و طرفه مایل اولسه
 خصوصاً که بود اقلرد و غری اولوب انکلمش اولیه
 دولت لورده اولسه مایح ایم اولوب و زیاده مالدار
 اولغه دالدر و بخسولورده اولسه ایو لکه دالدر
ار **غ ای ت** خطندن بزدوغری متصل خط
 چقوب **م** ل خطنه وازسه عمری اولنده
 دیر لکی و معیشتی طاز و زحمتلوا اولوب صگر
 آخری خصور او زرتنه اولوب خیر لرا متسته

دالدا کو مذکور خط او رفته باز مغه واره
هر نه ايشه باشليه راست كلوب طالع سعید
وميلارك اولغه دالدا کو مذکور خط او رفته
بارمغه دکيه معشوقه اولدوغند دالدا
اگر مذکور خط **ب** بارمغه وارسه اوزاق
سفر لره وزحمتلو و مشتغالو بولوه کتمکه دالدا
اگر مذکور خط **ه** يا خود **د** بارمغه يعين
غایت بيوک نصيب و رزق نهينه اير شمکه
دالدا کو مذکور خط متصل ايو رنكلو اولوب
ا بارمغه دينه يا خود عمر خطنک ياتنه
چقرسه غایتده وقتي لطيف اولوب رزقو
ومالدار اولسنه دالدا کو **ع** ایت
خطک او ستنده عورتلرده عمر خطنه يقين
اوج ياد رت ياد خي زياده بيلد لری کي نسته
اولسه غماز و برا مزاره وارې صکره کير و قوتلغه

دالدا

دالدا کو قولک او رتاسندن برخط چقيسه
ع ایت سطحن کچه عطارد حکمی بزنده
دوره کند و سبی دوستلرينه صداقت ايدو
دوستلري بوکام صداقت و ادميلق اتمد و کنه
دالدا کو مذکور خط قولک د بندن چقوب
اگر ئی اصل سزا وله قول اولوب کند و اختيار نه
اولدوغنه دالدا کو جماع خطنک او جندن
بو بخالين **س** برخط بته بار مقارک طشره
سندن طرفدن نينه بار مقارينه باقه خصم
الدر دکنه دالدا کو قولک او رت ستره برخط
چقوب **ع** ایت سطحن کچه بر برده اولوب
چوق بزلورده مسافر اولوب سيپاه اولدوغنه
دالدا کو مذکور خط کچوب عمر خطنه يا خود
باش خطنه دو قنسه دقعه وافر رزق
النه کير. اگر مذکور خط قمر حکمی بيزندن

اولسه دكيز سفرون ايدوب وازدوغي بزده
ممكن اولوب مقصودى تمام اولسته دالدر
اگر غ اى ت اوستنده حاج كى اولسه ايو
نصيبا لته كيزمكه دالدره اگر غ اى ت خطندن
برخط چقوب اورته يازمغه يقين وارسه
انك طبيعتى سوزاى اولوب ز ياده جو مر او
دالدره اگر زهره يرنه مثلث يا خود مربع
اولسه غايتن خالى ايو اولغه دالدره اگر
عطا زديترده يلد ز اولسه عورتدن مال
حاصل اتمسته دالدره اگر مالها رايسه يا عورتك
اقرباستدن اكو ب و ج بار مقلرتك راستدن
برخط چقوب ياي شكل كى كلوب ب يازمغه
ديته وارسه يا بنو يازلسته يا خود اولمغه
دالدره اكو ب و ج ياز مقلرتك راستدن
برخط چقسه بو بخلا بن ن يازمغه ديه

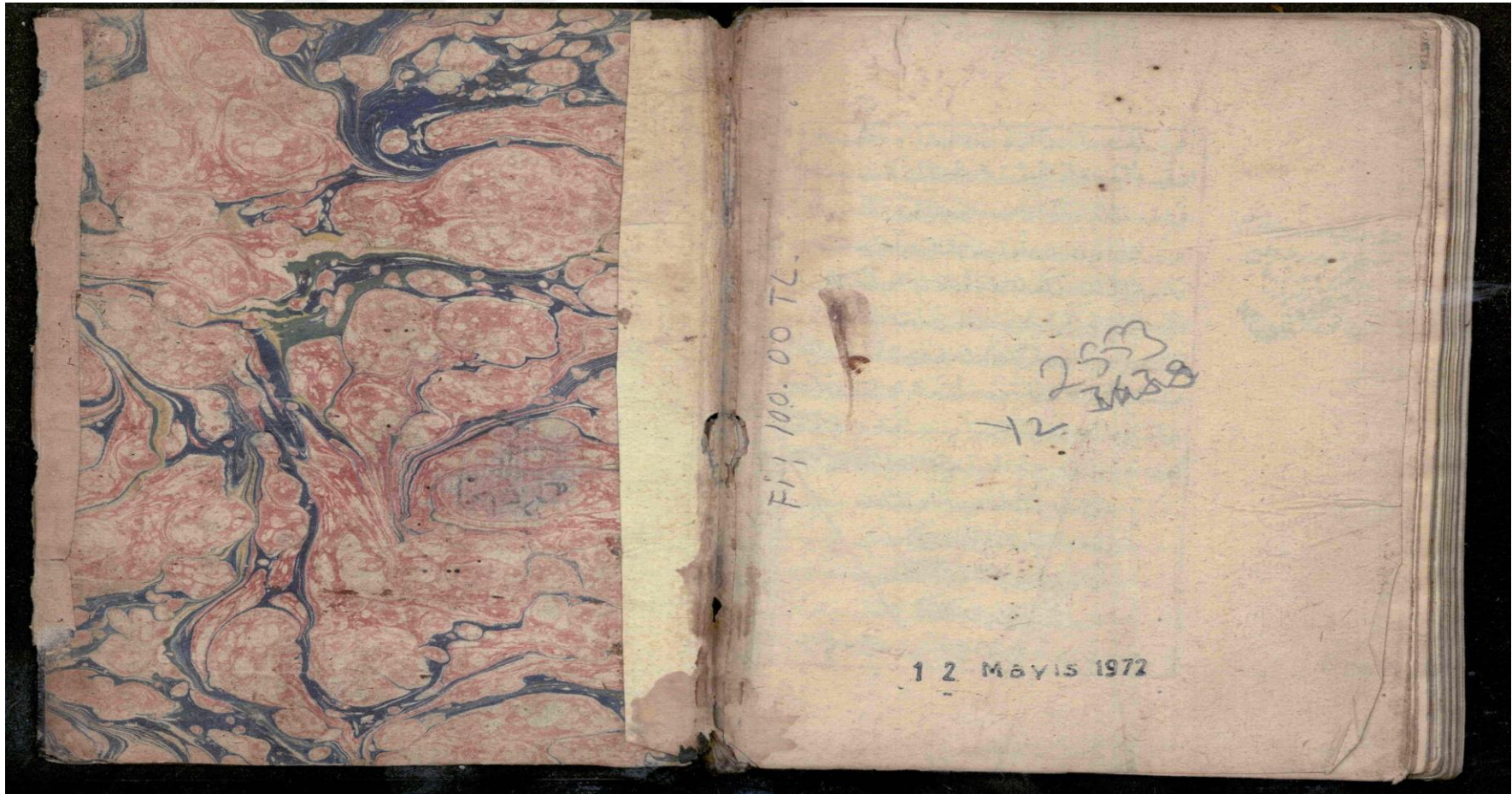
وات

وارسه محبوبه سوا ولد وعنه دالدره اگر ج
يازمغه ديتدن يعنى مربع حكى يترت دن
نصف دايره كى برخط اولسه كه يوقا رويه
يا قرا اولسه زنده كيزمسته دالدره اگر زهره
يترتد مذکور خط كى اولسه او غرا اولدو
دالدره اگر الده قيل آزا اولسه عورت طبيعتو
اولوب متغير الحال اولسته دالدره اگر اللذه
قيل اولسه يرامز خوره و بيوك ليمكه وعقل
سز ليكه دالدره اگر قيلوك كيمتق ورتكى و عيون
لغى واگر ليكى و طفر و لغى اعتدال او زرت اولسه
ايو خوره دالدره مستطاليس حكيم ايدركا ب
نفسك ديمشدر كه در نقلك اخا لادن عقلك
ديرك لى وكودنلكى معلوم اولور اگر در نقل
ايجه ورتخلو اولسه و لطيف اولسه و يا خود
قرقرق اولوب او زون اولسه عقلك و خويلرك

خوش لغته دالدر **اگر** در نقل زیاده قصه
 اولسه ادمه قرشیمون خطوناك كسته
 اولغه دالدر **حکمان** بعضیلرد میشلرد
اگر در نق اوز رنده او اوجق اچقه اچقه نقطه
 اولسه اولقدر که نقطه لر اوله اولد کلو
 دوستلری اولون و برکاتلر بولغه و خلوق
 قنده حرمتلو و غرتلوا اوله و دیشلر که اولقدر
 لیا سلی اوله و یا خود خلقدن اولقدر فایده
 بولغه دالدر و بو حکمرا دمسنه کوره و مرتبه
 کوره اوله **اگر** در نق اوز رنده او اوجق قره نقطه

منه غیر زیاده بلع
 نسخ او در وجه طبع
 اوله اوله اوله
 شرح و برین
 ۲۵۲

اولسه ندکلوا یسه اولقدر
 دوشمنلری اولون و یکی
 زیانلری اولغه دالدر
 بلکه یلو کلر کور
 دالدر **تنت** دالدر **تنت**

ÖZGEÇMİŞ

Yılmaz Keleş. Liseyi Suşehri İmam Hatip Lisesinde bitirdi. Gümüşhane Üniversitesinde 2012- 2017 yılları arasında Türk Dili Ve Edebiyatı bölümü, 2018-2021 yılları arasında İlahiyat bölümü okumuştur. 2020 yılından beridir Gümüşhane Üniveristesesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türk Dili Ve Edebiyatı Anabilim Dalı başkanlığı yüksek lisans eğitimine devam etmektedir. 2017 yılından beri özel bir kurumda yurt yöneticiliği yapmaktadır.

